

ยันต์ล้านนา:ประวัติศาสตร์ คุณค่า
และกระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะในล้านนา

นายสุบิน ปวงดอกแดง

ดุขฎีนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุขฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๗

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

YANTRA LANNA: HISTORY, VALUE AND
PROCESS OF ART CREATION IN LANNA.

MR. Subin Puangdokdaeng

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Degree of
Doctor of Philosophy
(Social Development)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E. 2024

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

ชื่อผู้ศึกษา	: ยนต์ล้านนา:ประวัติศาสตร์ คุณค่าและกระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะในล้านนา
ผู้วิจัย	: นายสุบิน ปวงดอกแดง
ปริญญา	: พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (การพัฒนาสังคม)
คณะกรรมการควบคุมผู้ศึกษา	: พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร., ร.บ. (รัฐศาสตร์), พช.ม. (พัฒนาชุมชน) พธ.ด. (พระพุทธศาสนา) : รศ.ดร. วิวัฒน์ หามนตรี, กศ.บ.(สังคมศึกษา), ศศ.ม. (การพัฒนาสังคม), ปร.ด. (การศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น) : ดร. ส่งเสริม แสงทอง, พธ.บ. (สังคมวิทยา) ศศ.ม. (การจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม) Ph.D. (Sociology)
วันสำเร็จการศึกษา	: ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๗

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) ศึกษาประวัติ ความเป็นมาและคุณค่าของยันต์ล้านนา ๒) เพื่อพัฒนากระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะจากภูมิปัญญายันต์ในล้านนา และ ๓) ยกระดับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญายันต์ล้านนา การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่ได้จากการสืบค้นข้อมูลทางด้านเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Documentary Investigation) ความเชื่อในทางพระพุทธศาสนา ความเชื่อภูมิปัญญาล้านนา เครื่องรางของขลัง การประกอบพิธีกรรมของชาวล้านนารวมถึงบุคคลที่สนใจในยันต์ล้านนา จำนวน ๓๑ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group) และวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

๑. จากการศึกษาคุณค่าความเชื่อยันต์ล้านนา พบว่า มี ๔ กระบวนการคือ ๑) กระบวนการให้ความรู้และคุณค่ายันต์ล้านนาที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตภายใต้บริบทของล้านนาโดยการผสมผสานความเชื่อด้าน ไสยศาสตร์ ผี พราหมณ์ และพุทธศาสนา ๒) กระบวนการสร้างศรัทธาความเชื่อ เป็นสิ่งที่ยึดถือสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบันเพื่อใช้ในการป้องกันภัยอันตรายและให้สำเร็จใน

สิ่งที่พึงปรารถนาทำให้มีความอบอุ่นใจและมีความสุขมีความหวังในการดำเนินชีวิต ๓) กระบวนการรื้อฟื้นภูมิปัญญาล้านนาเพื่อนำมาปรับให้เข้ากับสภาพแวดล้อมบริบทในวิถีชีวิตของสังคมวัฒนธรรม ค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงไป และ ๔) กระบวนการบูรณาการกับความเชื่อทางสังคมที่มุ่งเน้นในเรื่องของการแข่งขันเข้าสู่ความสำเร็จบรรลุเป้าหมายที่มีประสิทธิภาพและรวดเร็วอย่างเป็นรูปธรรม

๒. การพัฒนากระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะจากภูมิปัญญาอันต์ล้านนา พบว่า ในปัจจุบันมีการพัฒนารูปแบบของอันต์ล้านนาให้มีความทันสมัย ด้วยการดีไซน์ รูปร่าง ลักษณะของวัตถุ ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งกระบวนการในการสืบสานต่อยอดภูมิปัญญาอันต์ล้านนาประกอบด้วย ๔ กระบวนการดังนี้ ๑) กระบวนการให้ความรู้และคุณค่าอันต์ล้านนาซึ่งมีการสืบสานถ่ายทอดอย่างเป็นระบบทั้งเป็นแบบทางการและไม่เป็นทางการ ๒) กระบวนการสร้างศรัทธาความเชื่อโดยผ่านการสืบสานทางตรงผ่านระบบการถ่ายทอดอย่างเป็นระบบและหรือการสร้างพลังศรัทธาผ่านการสื่อสารด้วยช่องทางออนไลน์ในการประกอบพิธีกรรมอย่างน่าสนใจ ๓) กระบวนการรื้อฟื้นภูมิปัญญาล้านนาอย่างจริงจังจากการรวบรวมเรียบเรียงความรู้ที่ได้จากแหล่งองค์ความรู้ ความเป็นมา ความหลากหลายในวิธีการปรับประยุกต์ใช้กับสภาพความเป็นจริงอย่างเหมาะสม และ ๔) มีกระบวนการบูรณาการกับความเชื่อทางสังคมได้อย่างเหมาะสมมีการยกระดับคุณค่าทางภูมิปัญญาอย่างเป็นระบบทั้งการออกแบบที่มีอัตลักษณ์จากเจ้าสำนักพิธีกรรม มีการพัฒนาวัตถุในการประกอบพิธีกรรมให้มีความสวยงามประณีตและสร้างมูลค่าให้ภูมิปัญญาอย่างเหมาะสมกับค่านิยมทางสังคมเชิงเครือข่ายการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ

๓. การยกระดับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญาอันต์ล้านนาด้วยการสืบสานภูมิปัญญา พบว่า มี ๔ ประกอบด้วย ๑) การยกระดับศรัทธาสู่อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม การยกระดับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญาอันต์ล้านนาต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านความคิด รสนิยม ความเชื่อและความศรัทธาที่เกิดขึ้นให้คงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวด้วยการ อนุรักษ์ รักษา คงไว้ ๒) การยกระดับความเชื่อให้เป็นสินค้าทางวัฒนธรรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญาอันต์ล้านนาเกิดจากความเชื่อและความศรัทธาของคนยุคสมัยเก่าในรูปแบบของ แผ่นผ้า แผ่นตอง กระดาษสา ผิวหนัง เขา งา เขี้ยวสัตว์ รวมถึงโลหะ นำไปสู่ยุคของการเปลี่ยนแปลงเป็นผลิตภัณฑ์ที่ทันสมัย ๓) การยกระดับภูมิปัญญาสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ทำให้สังคมสมัยใหม่มองเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาในเรื่องของอันต์เกิดมีความศรัทธาและเกิดสังคมที่เชื่อมประสานภูมิปัญญากับค่านิยมสมัยใหม่ได้อย่างเหมาะสม และ ๔) การยกระดับสู่ชุมชน

และเครือข่ายบนฐานความเชื่อทางภูมิปัญญาและวัฒนธรรมที่มีการพึ่งพาอาศัยกันในระบบการผลิต การบริการและการบริโภคที่ต่างมีส่วนร่วมคิด ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมในการประกอบพิธี ร่วมรับผลประโยชน์และสืบสานภูมิปัญญาร่วมกันสืบต่อไป

Dissertation Title : Yantra Lanna : History, Value and Process of Art
Creation in Lanna.

Researcher : MR. Subin Puangdokdaeng

Degree : Doctor of Philosophy (Social Development)

Dissertation Supervisory Committee

: Phra Sutheerattanabundit, Assoc. Prof. Dr.,

B.A.(Political Science), M.A.(Community

Development), Ph.D. (Buddhist Studies)

: Assoc. Prof. Dr. Wiwat Harmontree,

B.ed. (Social Studies),

M.A. (Social Development), Ph.D.(Educational

Management for Local Development)

: Dr. Songserm Saengthong,

B.A.(Sociology), M.A.(Man and Environment)

Ph.D. (Sociology)

Date of Graduation : August, 25, 2024

Abstract

The objectives of this research are 1. to study the history, history and value of Lanna yantra, 2. to develop the process of creating art from Lanna yantra wisdom, and 3. raise the level of development of creative art products from Lanna yantra wisdom. This research used qualitative research methods (Qualitative Research) obtained from searching for information in related documents (Documentary Investigation) Beliefs in Buddhism Lanna wisdom beliefs talismans Rituals of the Lanna

people, including 31 people who are interested in Lanna amulets. Research tools include in-depth interviews and focus groups. and analyze data with content analysis. The results of the research can be summarized as follows: 1. From studying the value of belief in Lanna yantra, it was found that there are 4 processes:

1. The process of providing knowledge and value of Lanna yantra that affects living life within the Lanna context by combining Beliefs in black magic, ghosts, Brahmanism and Buddhism
2. The process of building faith and belief It is something that has been passed down to the present for use in protecting against dangers and achieving what is desired, making one feel warm and happy and have hope in life.
3. The process of reviving Lanna wisdom in order to adapt it to the environment and context of the way of life of the society and culture. Changing values and
4. The process of integrating with social beliefs that focus on competition towards success, achieving goals efficiently and quickly in a concrete way.

2. Development of the art creation process from the wisdom of Lanna yantra. It was found that at present there has been a development of the style of Lanna yantra to be modern, with designs, shapes, and characteristics of objects. appropriately. There are 4 clear processes for continuing the wisdom of Lanna yantra as follows: 1. The process of imparting knowledge and values of Lanna yantra which is systematically passed down through both formal and informal forms. 2. The process of building faith and belief Both through direct inheritance through a systematic transmission system and or building the power of faith through online media communication in performing rituals in various ceremonial yantras in a systematic, grand manner, raising the level of ceremonies in an interesting way. 3. The process of seriously reviving Lanna wisdom by collecting and compiling it systematically to know the source of knowledge, its

history, and the variety of methods for adapting it to the real situation appropriately, and 4. There is a process of integration with social beliefs appropriately. There is a systematic upgrading of intellectual values, including the design of the identity of the bureau chief and rituals. Developing ritual objects to be meticulous and beautiful and creating value for wisdom appropriate to social values based on networks and working together in a systematic way.

3. Raising the level of development of creative art products from the wisdom of Lanna yantra by inheriting the wisdom. It was found that there are 4 issues as follows: 1. Raising the level of faith to cultural identity. Upgrading the development of creative art products from the wisdom of Lanna yantra to the changes in ideas, tastes, beliefs and beliefs that occur to maintain its uniqueness by conserving, preserving, maintaining 2. Elevating belief to be a cultural product, developing creative art products from the wisdom of Lanna yantra, arising from the beliefs and beliefs of people in the old era in the form of cloth sheets, banana sheets, mulberry paper, skin, horns, tusks, animal fangs, including Metal leads the era of transformation into modern products. 3. Upgrading wisdom towards social change Make modern society see the value of wisdom in the matter of yantra, have faith and create a society that appropriately connects wisdom with modern values. 4. Upgrading to communities and networks based on beliefs, wisdom and culture that are interdependent in the production system. Services and consumption that involve different ideas join in exchanging knowledge Participate in the ceremony Come join in the benefits and carry on the wisdom together.

กิตติกรรมประกาศ

ดุขฎีนิพนธ์นี้ ได้รับความเมตตาอนุเคราะห์จากครูอาจารย์และผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีต่อยันต์
ล้านนา การได้รับคำแนะนำ ชี้แนวทางรวมถึงการได้รับคำปรึกษางานวิจัยในข้อมูลที่สำคัญ จนทำให้
งานวิจัยชิ้นนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านเจ้าคุณ พระสุธีรัตนบัณชิต,รศ.ดร.
ประธานกรรมการควบคุมดุขฎีนิพนธ์ และขอขอบคุณอาจารย์กรรมการที่ปรึกษา ๒ ท่านได้แก่
อาจารย์ รศ.ดร.วิวัฒน์ หามนตรี และอาจารย์ ดร.สงเสริม แสงทอง ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา ดูแลเอา
ใจใส่ ให้ความช่วยเหลือในการปรับปรุงแก้ไขงานอย่างต่อเนื่อง รวมถึงขอขอบพระคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิ
ทั้ง ๒ ท่าน ที่เป็นคณะกรรมการตรวจเครื่องมือในการวิจัย และที่ขาดไม่ได้เป็นอย่างยิ่ง คือขอขอบคุณ
ครอบครัว ที่คอยสนับสนุน ให้กำลังใจ และสพรรมิกทุกท่านที่คอยให้คำชี้แนะ ให้กำลังใจใน
การศึกษาและการทำวิจัย และผู้ให้ข้อมูลทุกท่าน รวมถึงผู้มีส่วนทำให้การวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

นายสุบิน ปวงดอกแดง

๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๗

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อ	ง
Abstract	ฉ
กิตติกรรมประกาศ	ณ
สารบัญ	ญ
สารบัญภาพ	ฎ
สารบัญตาราง	ณ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ด
บทที่ ๑ บทนำ	๑๘
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๒๑
๑.๒ คำถามวิจัย	๒๑
๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๒๒
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๑๒
๑.๕ นิยามศัพท์	๒๕
๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๒๕
๑.๗ ประโยชน์ที่จะนำไปใช้	๒๖
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๒๗
๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับพิธีกรรมและความเชื่อของชาวล้านนา	๒๗
๒.๒ แนวคิดคติชนวิทยา	๓๕
๒.๓ แนวคิดการสักยันต์ล้านนา LANNA YANTRA TATOO CONCENPT	๔๐
๒.๔ แนวคิดเรื่องการสืบสานภูมิปัญญาล้านนา	๗๑
๒.๕ แนวคิดการจัดการความรู้ทางวัฒนธรรม	๘๒
๒.๖ แนวคิดเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาจักร๔และศีล๕	๘๗
๒.๗ แนวคิดการการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ยันต์ล้านนา	๑๐๗
๒.๘ พื้นที่ให้ข้อมูลสำคัญ	๑๑๗
๒.๙ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๑๔๙

๒.๑๐	กรอบแนวความคิด	๑๕๐
บทที่ ๓	วิธีดำเนินการวิจัย	๑๕๑
๓.๑	รูปแบบการวิจัย	๑๕๑
๓.๒	กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และพื้นที่วิจัย	๑๕๕
๓.๓	เครื่องมือการวิจัย	๑๕๖
๓.๔	การเก็บรวบรวมข้อมูล	๑๕๖
๓.๕	การวิเคราะห์ข้อมูล	๑
บทที่ ๔	ผลการวิจัย	๑๖๑
๔.๑	ผลการศึกษาศึกษาประวัติ ความเป็นมาและคุณค่าของยันต์ ล้านนา	๑๖๑
๔.๒	ผลการพัฒนากระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะจากภูมิปัญญายันต์ในล้านน	๑๘๕
๔.๓	ผลยกระดับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญา ยันต์ล้านนา	๒๐๐
๔.๔	องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย	๒๑๔
บทที่ ๕	สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ	๒๑๗
๕.๑	สรุปผลการวิจัย	๒๑๗
๕.๒	อภิปรายผลการวิจัย	๒๒๒
๕.๓	ข้อเสนอแนะ	๒๓๐
บรรณานุกรม		๒๓๑
ภาคผนวก		๒๓๙
	ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย	๒๔๐
	ภาคผนวก ข หนังสือตรวจเครื่องมือ	๒๔๘
	ภาคผนวก ค หนังสือขอสัมภาษณ์	๒๕๕
	ภาคผนวก ง รูปลงพื้นที่สัมภาษณ์และลงพื้นที่ทำกิจกรรม	๒๖๖
ประวัติผู้วิจัย		๒๗๖

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
๒.๑ ลายเส้นการสักของคนลาวพุงดำ เขียนโดยฝรั่งในสมัยรัชกาลที่ ๕	๔๓
๒.๒ ลายสักยันต์ในรูปแบบของยันต์ล้านนา	๔๖
๒.๓ ลายสักยันต์ในรูปแบบของยันต์ล้านนา	๔๗
๒.๔ ภาพถ่ายารายันต์และคาถา ของตีเมืองเหนือ	๖๖
๒.๕ เส้นทางประสิทธิคุณของยันต์ล้านนา	๖๖
๒.๖ คาถาในมงคลสูตร	๖๗
๒.๗ ตัวอย่างการลงเดิน แบบที่ ๑	๖๘
๒.๘ ลายสัก Tattoo ผสมอักขระยันต์ล้านนาจากสำนักคุ้มหน้าทอง นนทบุรี	๗๑
๒.๙ การเก็บรักษาตำรายันต์ที่สำนักปู่ใหญ่จ้ายะลังกา	๑๒๖
๒.๑๐ การเก็บรักษาตำรายันต์ที่สำนักปู่ใหญ่จ้ายะลังกา	๑๒๖
๒.๑๑ ยันต์เตียนนางสุรสา จากสำนักปู่ใหญ่จ้ายะลังกา	๑๒๗
๒.๑๒ ยันต์เตียนยันต์เทียนหัวใจนักขัตตฤกษ์ จากสำนักปู่ใหญ่จ้ายะลังกา	๑๒๘
๒.๑๓ ยันต์เตียนสุจินต์ะจากสำนักปู่ใหญ่จ้ายะลังกา	๑๒๙
๒.๑๔ ยันต์เตียนเล่มนี้สี่สายเท่าอายุ จากสำนักปู่ใหญ่จ้ายะลังกา	๑๓๐
๒.๑๕ ยันต์พระพรหม จากสำนักปู่ใหญ่จ้ายะลังกา	๑๓๑
๒.๑๖ การประกอบพิธีสักยันต์ จากสำนักปู่ใหญ่จ้ายะลังกา	๑๓๒
๒.๑๗ ลายสักยันต์บนผิวหนัง จากสำนักปู่ใหญ่จ้ายะลังกา	๑๓๒
๒.๑๘ ลายสักยันต์บนผิวหนัง จากสำนักปู่ใหญ่จ้ายะลังกา	๑๓๓
๒.๑๙ ลายสักยันต์บนผิวหนัง จากสำนักปู่ใหญ่จ้ายะลังกา	๑๓๓
๒.๒๐ รูปแบบการปรับปรุงอักษรธรรมล้านนา ฉบับปรับปรุง	๑๓๕
๒.๒๑ รูปแบบวิธีการพิมพ์อักษรล้านนา	๑๓๖
๒.๒๒ รูปแบบวิธีการพิมพ์อักษรล้านนา	๑๓๗
๒.๒๓ รูปแบบการผสมกันของพยัญชนะ	๑๓๘
๒.๒๔ รูปแบบการใช้ Extra สำหรับพิมพ์อักษรธรรมล้านนา	๑๓๙
๒.๒๕ รูปแบบพิมพ์เครื่องหมาย “ไม้” ใน “โท”	๑๔๐
๒.๒๖ รูปแบบจิวเวลลี่ Jewelry ที่ใช้รูปแบบยันต์ล้านนามาประยุกต์ใช้	๑๔๑

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
๒.๒๗ รูปแบบจิวเวลลี่ Jewelry ที่ใช้รูปแบบยันต์ล้านนามาประยุกต์ใช้	๑๔๑
๒.๒๘ รูปแบบลายสัก ที่ใช้รูปแบบยันต์ล้านนามาประยุกต์ใช้เครสโทรศัพท์	

และผิวหนัง	๑๔๓
๒.๒๕ มหายุทธ์ล้านนา ณะหน้าทอง จากคุ่มนะหน้าทอง	๑๔๔
๒.๓๐ ยนต์ล้านนา มะอะอุ ในรูปแบบของสร้อยข้อมือ จากคุ่มนะหน้าทอง	๑๔๕
๒.๓๑ กรอบแนวคิด	๑๕๐
๔.๑ คาถาในมงคลสูตรในฉบับล้านนา จากคำราชันต์และคาถาของดีเมืองเหนือ	๑๖๓
๔.๒ การลงเดินยันต์ แบบที่ ๑ จากคำราชันต์และคาถาของดีเมืองเหนือ	๑๖๕
๔.๓ การลงเดินยันต์ แบบที่ ๒ จากคำราชันต์และคาถาของดีเมืองเหนือ	๑๖๖
๔.๔ การลงเดินยันต์ แบบที่ ๓ จากคำราชันต์และคาถาของดีเมืองเหนือ	๑๖๗
๔.๕ ยนต์พระอิติปิโส ๘ ด้าน จากยันต์และคาถา ของดีเมืองเหนือ	๑๗๒
๔.๖ ยนต์พระอิติปิโส ๘ ด้าน จากยันต์และคาถา ของดีเมืองเหนือ	๑๖๒
๔.๗ ยนต์พระอิติปิโส ๘ ด้าน จากยันต์และคาถา ของดีเมืองเหนือ	๑๗๒
๔.๘ ภาพปลาทองและภาพนกสาธิตา จากการสร้างของพ่อหนานแดง จังหวัดเชียงใหม่	๑๗๓
๔.๙ รูปแบบของยันต์ล้านนา ข้อมูลจากสำนักปู่ใหญ่จ้อยยะลังกา จังหวัดเชียงใหม่	๑๗๔
๔.๑๐รูปแบบของยันต์ล้านนา ข้อมูลจากสำนักปู่ใหญ่จ้อยยะลังกา จังหวัดเชียงใหม่	๑๗๕
๔.๑๑ ข้อปฏิบัติและหลังปฏิบัติ ข้อมูลจากพ่อหนานแดง จังหวัดเชียงใหม่	๑๗๗
๔.๑๒ ผลของการฝึกครุ การแก้ไขของเสื่อม ข้อมูลจากพ่อหนานแดง จังหวัดเชียงใหม่	๑๗๘
๔.๑๓ รูปแบบของยันต์ล้านนาจากผ้า ข้อมูลจาก พ่อหนานแดง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่	๑๘๐
๔.๑๔ ยนต์ล้านนาในรูปแบบของปฏิทิน ข้อมูลจาก พ่อหนานแดง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่	๑๘๑
๔.๑๕ ยนต์ล้านนาในรูปแบบของพระเครื่อง ข้อมูลจาก พ่อหนานแดง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่	๑๘๕
๔.๑๖ ยนต์พุทธมงคล ,ยันต์ธรรมมงคล,ยันต์สังฆมงคล จากยันต์และคาถาของดีเมืองเหนือ	๑๘๗
๔.๑๗ ยนต์จิ้งจกสองหาง ,ยันต์สี่วิถี จากยันต์ จากสำนักปู่ใหญ่จ้อยลังกา	๑๘๘
๔.๑๘ ยนต์หนูกินนมแมว , ยนต์กลุ่มแก้ว จากยันต์และคาถาของดีเมืองเหนือ	๑๘๘
๔.๑๙ ยนต์พระราหู จากคำราชันต์จากปีป่า	๑๘๙

สารบัญญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
๔.๒๐ ยนต์วีริสาทกนิสี ยนต์เวสสุวรรณ จากสำนักปู่ใหญ่จ้อยลังกา	๑๘๙
๔.๒๑ ยนต์ยันต์เสือโคร่ง จากสำนักปู่ใหญ่จ้อยลังกา	๑๙๐
๔.๒๒ ยนต์กั้งก่า จากคุ่มนะหน้าทอง และ ยนต์นกขุ้มจากยันต์และคาถาของดีเมืองเหนือ	๑๙๐
๔.๒๓ ยนต์ก้นหนูกินข้าว จากคุ่มนะหน้าทอง	๑๙๑
๔.๒๔ ยนต์หนีบ จากคำรา คง เข้ม ข่าม หลัง เครื่องรางล้านนา	๑๙๑
๔.๒๕ รูปแบบตารางใหม่ที่ได้รับการปรับปรุงจากคุ่มนะหน้าทอง	๑๙๕
๔.๒๖ ภาพสรุปกระบวนการบูรณาการยันต์ล้านนากับความเชื่อทางด้านสังคม	๑๙๕
๔.๒๗รูปแบบ ผ้ายันต์พระสิงห์หลวงเดิม และผ้ายันต์ในรูปแบบใหม่ โดยคุ่มนะหน้าทอง	๒๐๑
๔.๒๘ รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญายันต์ล้านนา มาทำเป็นเสื้อ จากหนานแดงเชียงใหม่ และคุ่มนะหน้าทอง	๒๐๑
๔.๒๙ รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญายันต์ล้านนา จากผ้ายันต์เป็นจี้พระราหูกลับดวง โดยคุ่มนะทอง	๒๐๒

๔.๓๐	รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญาอันต์ล้านนา จากผ้าอันต์อื่นคู่ พัฒนาเป็นผ้าอันต์รูปแบบใหม่ลักษณะผิวหนัง โดยสำนักปู่ใหญ่จียะลังกา	๒๐๒
๔.๓๑	รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญาอันต์ล้านนา จากผ้าอันต์สีหัวหลวงเดิม พัฒนาเป็นผ้าอันต์รูปแบบใหม่ โดยสำนักปู่ใหญ่จียะลังกา	๒๐๓
๔.๓๒	รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญาอันต์ล้านนา จากผ้าอันต์ม้าเสพนาง พัฒนาเป็นรูปแบบอันต์ล้านนาที่สวยงามบนผิวหนัง โดยสำนักปู่ใหญ่จียะลังกา	๒๐๓
๔.๓๓	รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญาอันต์ล้านนา จากผ้าอันต์จิ้งจกสองหาง พัฒนาเป็นรูปแบบอันต์ล้านนาที่สวยงามบนผิวหนัง โดยสำนักปู่ใหญ่จียะลังกา	๒๐๔
๔.๓๔	รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญาอันต์ล้านนา ตะกรุดอันต์พอกครั้งรูปแบบต่างๆ พัฒนาเป็นรูปแบบตะกรุดล้านนา ที่สวยงามสำหรับสวมใส่ โดยคຸ້ມນະນຳທອງ	๒๐๔

สารบัญญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า	
๔.๓๕	รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญาอันต์ ล้านนาอันต์หนีบ พัฒนาเป็นรูปแบบอันต์หนีบที่มีรูปแบบที่สวยงามทันสมัย โดยคຸ້ມນະນຳທອງ	๒๐๕
๔.๓๖	รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญา อันต์ล้านนาอันต์หลอด ไม่พอกครั้ง พัฒนาเป็นรูปแบบอันต์ตะกรุด ที่มีรูปแบบที่สวยงามทันสมัย โดยสำนักปู่ใหญ่จียะลังกา	๒๐๕
๔.๓๗	รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญา อันต์ล้านนาอันต์มะอะอู พัฒนาเป็นรูปแบบแหวนที่มีรูปแบบที่สวยงามทันสมัย โดยคຸ້ມນະນຳທອງ	๒๐๖
๔.๓๘	รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญา อันต์ล้านนาอันต์มะอะอู พัฒนาเป็นรูปแบบ ตะกรุดหัวมะอะอู ที่มีรูปแบบที่สวยงามทันสมัย โดยคຸ້ມນະນຳທອງ	๒๐๖
๔.๓๙	รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญา อันต์ล้านนาอันต์ต่างๆ พัฒนาเป็นรูปแบบ กระเป๋าผ้ากีนบ่แข็ง โดยสำนักปู่ใหญ่จียะลังกา	๒๑๐
๔.๔๐	รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญาอันต์ล้านนา พัฒนาเป็นรูปแบบ ถุงกระดาษพิมพ์ลายณะหน้าทอง โดยคຸ້ມນະນຳທອງ	๒๑๑
๔.๔๑	การยกระดับการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญาอันต์ล้านนา	๒๑๓

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๓.๑	ตารางสรุปขั้นตอนการ ดำเนินงานวิจัยและระยะเวลาของการดำเนินงานวิจัย	๑๕๘
๔.๑	คำอ่านของเลขที่กำกับลงในยันต์ต้นชุดที่ ๑ โดยคຸ້ມນະນຳທອງ	๑๖๔
๔.๒	คำอ่านของเลขที่กำกับลงในยันต์ต้นชุดที่ ๒ โดยคຸ້ມນະນຳທອງ	๑๖๕
๔.๓	คำอ่านของเลขที่กำกับลงในยันต์ต้นชุดที่ ๓ โดยคຸ້ມນະນຳທອງ	๑๖๖

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

๑. คำย่อภาษาไทย

คำย่อเกี่ยวกับพระไตรปิฎก

อักษรย่อในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ใช้อ้างอิงจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาฯ ลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๕๘ การอ้างอิงใช้ระบบระบุ เล่ม ข้อ หน้า หลังคำย่อชื่อคัมภีร์ ดังตัวอย่าง เช่น วิ.ม.(ไทย) ๔/๑๒/๔๐. หมายถึง วินยปิฎก มหาวรรค พระไตรปิฎก เล่มที่ ๔ ข้อที่ ๑๒ หน้า ๔๐

พระไตรปิฎก

ขุ.ธ.	(ไทย)	=	สุดตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	ธรรมบท	(ภาษาไทย)
อง.จตุกก.	(ไทย)	=	สุดตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	จตุกกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.ปญจก.	(ไทย)	=	สุดตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	ปญจกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.สตตก.	(ไทย)	=	สุดตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	สตตกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.อฎฐก.	(ไทย)	=	สุดตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	อฎฐกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.นวก.	(ไทย)	=	สุดตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	นวกนิบาต	(ภาษาไทย)
วิ.ม.	(ไทย)	=	วินยปิฎก	มหาวรรค		(ภาษาไทย)
ที.ม.	(ไทย)	=	สุดตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	มหาวรรค	(ภาษาไทย)
ที.ม.	(บาลี)	=	สุดตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	มหาวรรคปาลี	(ภาษาบาลี)
ที.ปา.	(ไทย)	=	สุดตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฎีกวรรค	(ภาษาไทย)
ส.ส.	(ไทย)	=	สุดตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	สคาถวรรค	(ภาษาไทย)

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสมัยโบราณในทางเหนือของประเทศไทยที่ประกอบไปด้วย ๘ จังหวัดคือ เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน และแม่ฮ่องสอน โดยเป็นอาณาจักรล้านนาที่มีความสวยงามเรียบง่าย รวมถึงเป็นอาณาจักรที่มีเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น ทางด้าน ภาษา พุทธ อ่าน เขียนและการแต่งกายที่สวยงามบ่งบอกถึงความเป็นชาวล้านนา วิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวล้านนาในกรอบของวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ปัจจุบันเรียกว่า “คนเมือง” หรือ “คนล้านนา” โดยมีชื่อตามการปกครองของอาณาจักรล้านนาที่ตั้งขึ้นในพุทธศตวรรษที่ ๑๘ โดย พญามังราย อันมีศูนย์กลางอาณาจักรอยู่ที่ เมืองนพบุรีศรีนครพิงค์เชียงใหม่^๑ หรือที่เรียกว่า จังหวัดเชียงใหม่ในปัจจุบัน ชาวล้านนามาความเชื่อว่า ยันต์เป็นสิ่งหนึ่งที่ถูกสร้างขึ้นตามความเชื่อใช้เป็นเครื่องมือในการยึดเหนี่ยวทางด้านจิตใจ รวมถึงเป็นเครื่องมือในการสร้างพลังขับเคลื่อนของชีวิตมีความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยความเชื่อของแต่ละบุคคลเป็นตัวกำหนด รวมถึงการนำหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนามาใช้เป็นองค์ประกอบของยันต์ล้านนา จากความเชื่อว่าศาสนานั้นๆสามารถปกป้องคุ้มครอง จากทุกขโศกโรครภัยได้รวมถึงส่งเสริมในหน้าที่การงาน สมหวังในรัก รวมถึงความศรัทธา ยังเป็นทั้งวิถีทางและเป็นปัจจัยเสริมของชีวิต ความศรัทธาในพระพุทธศาสนา ความศรัทธาในทางไสยศาสตร์ และโหราศาสตร์ที่คอยเติมความเชื่อมั่นให้กับตนเอง

ยันต์ล้านนามีความโดดเด่นและมีความสวยงามที่มีเอกลักษณ์และความต่างจากยันต์ของท้องถิ่นอื่น ยันต์ล้านนามีรูปแบบของการเขียนยันต์ เน้นสิ่งที่ผู้ถือหรือเจ้าของปรารถนา รวมถึงความต้องการในการนำไปใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด และยันต์ล้านนายังเป็นความเชื่อในเรื่องของภูมิปัญญา แลพความเชื่อด้านไสยศาสตร์ ความเชื่อที่เหนือธรรมชาติและการพิสูจน์ด้วยหลักทางด้านวิทยาศาสตร์ ซึ่งยันต์ (Yantra) เป็นคำเพี้ยนมาจากคำว่า ยัญญ์ ซึ่งมาจากภาษาบาลี ตามความเชื่อ ยันต์คือสิ่งของหรือวัตถุที่มนุษย์ได้ค้นพบและนำสิ่งที่ได้นำมาบูชา กราบไหว้ บวงสรวงเพื่อให้เกิดความเป็นสิริมงคลต่อชีวิตในทุกด้าน ยันต์ล้านนามีรูปแบบและลักษณะที่ตายตัว มีเส้นยันต์หรือกระดูกยันต์เป็นองค์ประกอบเปรียบเส้นของยันต์ เสมือนสายรกของพระพุทธเจ้า ส่วนรอยเส้นที่ขีดขวางไปมา ใช้สำหรับใส่คาถากำกับ

จากแนวคิดทางตะวันออก พบว่ายันต์มีรากศัพท์ภาษาสันสกฤต คือ “เครื่องมือ” หรือ “อาวุธ” ส่วนชาวตะวันตก ยันต์ คือ แผนภาพโดยปรากฏเป็นสัญลักษณ์ เป็นเครื่องมือ มีกระบวนการหรือสัญลักษณ์เหมือนเครื่องจักรในการทำงานที่สอดคล้องกันกับโครงสร้างและองค์กร มีรูปทรงเรขาคณิตตามหลักความเชื่อทางศาสนา โดยยันต์เป็นศาสตร์แขนงหนึ่งทางด้านจิตวิญญาณ ที่มีความเชื่อว่ายันต์สร้างอำนาจ บารมีคุ้มครองให้เกิดความปลอดภัยจากสิ่งชั่วร้ายสิ่งที่ไม่ดี รวมถึงยันต์ยังเป็นเครื่องราง ช่วยดลบันดาลให้ได้รับสิ่งที่พึงประสงค์ มีเสน่ห์ และช่วยให้บุคคลนั้นได้รับความนิยม

^๑ อรุณี ต้นศิริ. วัฒนธรรมถิ่น วัฒนธรรมไทย (พิมพ์ครั้งที่ ๑). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์วัฒนาพานิช.

ชมชอบจากผู้พบเห็น ตามความเชื่อของนักคิดชน มนุษย์เริ่มสนใจในวัฒนธรรมรอบๆ ตัว ต่างๆ กันไป เช่น ความเชื่อ โขคลาง และไสยศาสตร์ การละเล่นสิ่งที่ทำในยามว่าง ฟังนิยาย ฟังเพลง อ่านนิทาน เรื่องเหล่านี้ได้รับการยกย่องด้วยปากจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง จากพ่อแม่ถึงลูก กินเวลาหลายชั่วอายุคน^๒ ยันต์ คือเพื่อใช้เป็นเครื่องราง เฉพาะอย่างแรกคงใช้กันในวงแคบ แต่อย่างหลังใช้กันมากและเป็นที่นิยมอย่างกว้างขวาง และยันต์อย่างหลังที่ว่าในส่วนของไทยจะลงด้วยตัวเลขและอักษรขอมโดยมีลักษณะปรากฏทั่วไปเป็นแผ่นยันต์ หรือ “ยันต์” ของล้านนาจะลงด้วยตัวเลขและอักษรธรรมล้านนามีทั้งรูปลักษณะที่เป็นแผ่นยันต์และตะกรุด มีวัตถุประสงค์ในการใช้ส่วนใหญ่เป็นเครื่องราง^๓

กระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะในล้านนา ที่สังเคราะห์องค์ความรู้ด้านศิลปะพื้นบ้านที่มีในพื้นที่ล้านนา มีการเรียนรู้และการอนุรักษ์ศิลปะที่เกี่ยวข้องกับชาวล้านนาตามความเชื่อและภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงเกิดเป็นการถ่ายทอดงานศิลปะที่สวยงาม มีรูปแบบและความสวยงามที่คงเอกลักษณ์ มีตารางหรือลายเส้นเป็นตัวเลข อักษรหรือรูปภาพที่เขียน สัก หรือแกะสลักลงบนแผ่นผ้า ผิวหนัง ไม้ โลหะ ถือว่าเป็นของขลัง ที่นำหัวข้อธรรม ด้วยการใส่รหัสอักษรและตัวเลขลงในที่จำกัดสำหรับไปใช้ปฏิบัติ “ยันต์ล้านนา” จะลงด้วยตัวเลขและอักษรธรรมล้านนา มีทั้งรูปลักษณะที่เป็นแผ่นยันต์และตะกรุด การใช้จะคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของการใช้ เช่น ยันต์ที่ให้ผลทางสิริมงคล ทางโขคลาง ทางเมตตามหานิยม ด้านสะเดาะเคราะห์ ป้องกันผี ป้องกันอาวุธ ป้องกันภัยอันตราย ป้องกันพืชผลและสัตว์เลี้ยง รวมถึงการนำยันต์ไปใช้กระทำกับผู้อื่น การลงยันต์ล้านนาต้องหาฤกษ์ยามที่เหมาะสมกับประเภทของยันต์ล้านนาเป็นอาณัติกรที่เก่าแก่และยิ่งใหญ่มาแต่โบราณ มีความรุ่งเรืองทั้งทางด้านศาสนา ศิลปะ ประเพณี และวัฒนธรรม มีทั้งภาษาพูดและเขียน อันเป็นเอกลักษณ์ของตนเองมีการเชื่อมโยงกับพระพุทธศาสนา โดยการนำเอาหลักการแนวคิด ความเชื่อทางพระพุทธศาสนาเข้ามาเป็นองค์ประกอบในการเขียนยันต์ ทั้งทางตรง และทางอ้อมอีกทั้งมีการนำหลักธรรมเขียนลงในยันต์ เพื่อให้ผู้ใช้ได้ปฏิบัติตน เพื่อใช้ในการปฏิบัติธรรม ยันต์ที่มาจากแนวคิดความเชื่อเดิมในท้องถิ่นเป็นการผสมผสานแนวคิดความเชื่อที่เป็นตำนานความเชื่อต่าง ๆ ก่อเกิดเป็นเส้นสายลายยันต์ที่มีความงดงามมีรูปแบบเป็นของตนเองที่มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง มีอักขระคาถาที่กำกับในยันต์ล้านนาใช้

^๒ มัลลิกา คานนุรักษ์. คติชนวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.๒๕๕๐

^๓ สำนักส่งเสริมศิลปะวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ยันต์ล้านนา. www.matichoweb.com/column/article453352. ๒๕๖๔.

อักษรล้านนา หรืออักษรธัมม์ล้านนา (ตัวเมือง) ในการจารึกเขียนยันต์ โดยยันต์ล้านนาจะต้องมีคาถากำกับเพื่อให้ยันต์คงความศักดิ์สิทธิ์และมีความเข้มขลัง นอกจากนี้กระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะในล้านนา ยังมีการเรียนรู้และการอนุรักษ์ศิลปะที่เกี่ยวข้องกับชาวล้านนาตามความเชื่อและความศรัทธา ในรูปแบบของผลงานที่มีเอกลักษณ์และสร้างสรรค์ ที่มีลักษณะของศิลปะที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิต และกิจกรรมของบุคคลตามยุคและสมัย มีสถาปัตยกรรมกรรม ประติมากรรม และจิตรกรรม รวมทั้งเครื่องสักการะในพื้นที่ล้านนา โดยเริ่มจากการพัฒนาและสร้างผลงานศิลปะจาก “บุคคล” ผู้ “วัด” “ชุมชน” และ “พื้นที่สาธารณะ” รวมถึงรูปแบบที่ส่งผลต่อการพัฒนา ทางด้านกิจกรรมส่งเสริมศิลปะในทุกรูปแบบทั้งศิลปะแบบดั้งเดิม ศิลปะร่วมสมัยเพื่อสังคม และความเชื่อความศรัทธาที่เกิดขึ้นจากรุ่นสู่รุ่น ชาวล้านนามีความเชื่อว่าการสร้างขวัญ และกำลังใจให้ตนเองเป็นบุคคลที่เข้มแข็ง มีกำลังใจในการดำเนินชีวิต รวมถึงชาวล้านนามีความเชื่อ ว่า เครื่องราง ประเภทยันต์ล้านนา มีส่วนช่วยในการสร้างขวัญและกำลังใจ เสริมสร้างความเชื่อมั่นแต่เป็นสิ่งที่ตอบสนองทางด้านความเชื่อของบุคคลได้^๔

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญาอันต์ล้านนา จากความเชื่อและความศรัทธาของคนยุคสมัยเก่า มีการสืบทอดทางภูมิปัญญาอันต์ล้านนาในรูปแบบเดิมจนมีการประยุกต์และนำมาใช้ในยุคปัจจุบัน ด้วยยุคและสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทที่สำคัญของการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของยันต์ล้านนา จากเดิมรูปแบบเป็นการเขียนบน กระดาษสา แผ่นทอง บนไม้ บนผืนผ้า ที่เกิดจากการถ่ายทอดความรู้ด้านภูมิปัญญาในเรื่องของยันต์ล้านนา นำไปสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์ ในรูปแบบที่มีขนาดเล็ก ย่อยขายให้พกพาง่ายขึ้น แต่คุณค่าของยันต์ล้านนา ยังคงมีเอกลักษณ์ที่สวยงาม และเป็นเครื่องรางที่สร้างความเชื่อ ความศรัทธาเช่นเดิม

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาอันต์ล้านนาที่มีประวัติศาสตร์ ความเป็นมาที่น่าค้นหา ทรงคุณค่าที่เป็นมรดกสืบทอดของชาวล้านนา ผู้พัฒนากระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะจากภูมิปัญญาอันต์ล้านนา และมีกระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะในล้านนา ที่นำเอาเอกลักษณ์ความเป็นล้านนา ทางด้านอักษรที่สวยงามไม่เหมือนใคร ถ่ายทอดเป็นผลงานทางด้านศิลปะอันทรงคุณค่า ผู้ควรต่อการเก็บรักษา เป็นการยกระดับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญาอันต์ล้านนา ที่มีความสมัยใหม่ เปลี่ยนแปลงรูปร่างและลักษณะ ขนาดที่เล็กลงจากเดิม แต่ยังคงมีคุณค่า สวยงามประณีตสวยงามอันเป็นเอกลักษณ์ของชาวล้านนา ที่สังคมหรือผู้คนที่ศรัทธาและชื่นชอบในยุคสมัยปัจจุบัน

๑.๒ คำถามวิจัย

๑.๒.๑. ประวัติ ความเป็นมาและคุณค่าของยันต์ล้านนา เป็นอย่างไร

๑.๒.๒. การพัฒนากระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะจากภูมิปัญญาอันต์ล้านนา มีกระบวนการอย่างไร

^๔ นพนธ์ สัมมา และคณะ, “พิธีกรรมกับการสื่อสารทางสังคม”, รายงานผลการวิจัย, (คณะมนุษยศาสตร์: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๔.

๑.๒.๑. การยกระดับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญาอันดีล้ำนามีรูปแบบ กระบวนการในการพัฒนาเป็นอย่างไร

๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มุ่งเน้นเป้าหมายและหลักของความสำเร็จ ของประวัติความเป็นมา ความ เป็นล้ำนามาที่ยังคงอนุรักษ์และสืบทอด ศาสตร์และศิลปะการลงเส้นลวดลาย ที่ถ่ายทอดออกมาใน รูปแบบของยันต์ล้ำนามา ด้วยอักขระ เมืองล้ำนามาที่สร้างสรรค์จากภูมิปัญญา และยกระดับออกมาเป็น ผลิตภัณฑ์ที่ทรงคุณค่า มีความหมาย มีคุณภาพและมีรูปแบบที่สร้างสรรค์ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ประกอบ ไปด้วย

๑.๓.๑ ศึกษาประวัติ ความเป็นมาและคุณค่าของยันต์ล้ำนามา

๑.๓.๒ เพื่อพัฒนากระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะจากภูมิปัญญาอันดีในล้ำนามา

๑.๓.๓ ยกระดับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญาอันดีล้ำนามา

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสืบค้นข้อมูล ที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร (Documentary Investigation) ทางพระพุทธศาสนา ความเชื่อในทาง พระพุทธศาสนา ความเชื่อภูมิปัญญาล้ำนามา ในสิ่งที่เหนือธรรมชาติ เครื่องรางของขลัง การประกอบ พิธีกรรมของชาวล้ำนามา ความศรัทธาของคนในชุมชนรวมถึงบุคคลอื่น ๆ ที่สนใจด้านพิธีกรรมล้ำนามา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งด้านเอกสาร เกี่ยวกับหลักพระพุทธศาสนา

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทำการศึกษาประวัติความเป็นมาของยันต์ล้ำนามาและคุณค่าของยันต์ล้ำนามา ด้วย การเรียนรู้ การ สังเกต นำไปสู่รูปแบบของการพัฒนากระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะจากด้วยการศึกษาประวัติความเป็นมาของ ภูมิปัญญาอันดี ล้ำนามา นำไปสู่การส่งเสริมด้านศิลปะและวัฒนธรรมเพื่อยกระดับยันต์ล้ำนามา ในรูปแบบของผลิตภัณฑ์ในเชิงสร้างสรรค์เป็นให้ เป็นที่รู้จักและทันสมัยที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน จากการถ่ายทอดจากครูภูมิปัญญาผู้เชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ในด้านยันต์ล้ำนามา แนวคิดทางวัฒนธรรม โดยศึกษารวบรวมข้อมูลจากการจากคำรายนต์ล้ำนามาโบราณ และรูปแบบของยันต์สมัยใหม่ การนำมา ประยุกต์ และศึกษารวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อและพลังศรัทธาของคนในชุมชนและจากที่อื่น ๆ ที่มีต่อยันต์ล้ำนามาและ สร้างเป็นงานศิลปะที่ทรงคุณค่า รวมถึงศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาความเชื่อต่าง ๆ จารึกล้ำนามา เอกสารทางวิชาการ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง และศึกษาข้อมูลพื้นฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับยันต์ล้ำนามา การศึกษา การออกแบบสัมภาษณ์จากครูบาอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านการเขียนยันต์ล้ำนามา และการสนทนาแบบไม่เป็นทางการ นำไปสู่การ สังเคราะห์รวบรวมเป็นข้อมูลเพื่อดำเนินการวิจัยต่อไป

๑) ขอบเขตด้านประเด็นที่ทำการวิจัย

- (๑) จากการถ่ายทอดจากครุภูมิปัญญาผู้เชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ในด้านอันต์ล้านนา
- (๒) ศึกษารวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อและพลังศรัทธาของคนในชุมชนและจากที่อื่น ๆ ที่มีต่ออันต์

ล้านนา

๒) ขอบเขตด้านแนวคิดทฤษฎี

- (๑) แนวคิดเกี่ยวกับพิธีกรรมและความเชื่อของชาวล้านนา
- (๒) แนวคิดคติชนวิทยา
- (๓) แนวคิดการสักยันต์ล้านนา Lanna Yantra Tattoo Concept
- (๔) แนวคิดเรื่องการสืบสานภูมิปัญญาล้านนา
- (๕) แนวคิดการจัดการความรู้ทางวัฒนธรรม
- (๖) แนวคิดเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพุทธศาสนาในเรื่องจักร ๔ และศีล ๕ เพื่อการสร้างยันต์ล้านนา
- (๗) แนวคิดการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ล้านนา

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วยบุคลากรผู้มีความเกี่ยวข้องกับงานวิจัยการศึกษาอันต์ล้านนา คุณค่า และกระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะในล้านนา จังหวัดเชียงใหม่

๑. การสัมภาษณ์เชิงลึก ได้แก่

- (๑) พระสงฆ์ผู้มีความรู้และเชี่ยวชาญด้านมนต์ล้านนาจำนวน ๕ รูป คือ ๑.ครูบาง อุปลขณโณ วัดศรีสว่างวัลย์ จังหวัดเชียงใหม่ ๒.พระอาจารย์ ศุภชัย วัดสวนดอก จังหวัดเชียงใหม่ ๓.พระครูไพฑูรย์เจติยานุรักษ์,ดร.วัดโลกโมฬี จังหวัดเชียงใหม่ ๔.พระครูสถาพรธรรมไพฑูริ วัดดอนชัยจังหวัดเชียงใหม่ และ ๕.พระครูสุศีลานุรักษ์ รุกขิตสิโล วัดขุนคลองหลวง จังหวัดเชียงใหม่
- (๒) บุคคลากรครุภูมิปัญญา จำนวน ๖ ราย คือ ๑.พ่อหนานแดง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ๒. พ่อหนานไกรสร กันทา จังหวัดเชียงใหม่ ๓.อาจารย์เกริก อัครชิโนเรศ จังหวัดเชียงใหม่ ๔. อาจารย์คู่สิต ชาวชาติ จังหวัดเชียงใหม่ ๕. ผศ.ดร. เทวัญ เอกจันทร์ จังหวัดเชียงใหม่และ ๖.ดร. ปญญารัตน์ วงศ์สายมาดี จังหวัดเชียงใหม่
- (๓) ตัวแทนจากแหล่งข้อมูลทางวิชาการและแหล่งเรียนจากเจ้าสำนักในการสืบสานด้านอันต์ล้านนา ประกอบด้วย
 - ๑) ตัวแทนจาก สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เลขที่ ๒๑๘ ถนนห้วยแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ๒) สำนักศิลปะและวัฒนธรรม เลขที่ ๒๐๒ ถนนช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ๓) ตัวแทนจากสำนักงานส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เลขที่ ๒๑๘ ถนนห้วยแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ๔) สำนักปฎิบัติวิจัยยะลังกา เลขที่ ๕๒ หมู่ที่ ๒

ตำบลน้ำบ่อหลวง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ และ๕) คຸ້ມນະໜ້າທອງ ເລກທີ່ ๒๒/๕ ຫຸ່ມ ๗ ດ້ານລຸ່ມທອງ ດ້ານໄກນ້ອຍ ຈັງຫວັດນນທບຸຣີ

๒. การสนทนากลุ่ม ได้แก่ บุคคลผู้มีความเลื่อมใสและศรัทธาในยันต์ล้านนาและผลิตภัณฑ์ที่มียันต์ล้านนาเป็นองค์ประกอบ จำนวน ๑๐ ราย

๑.๔.๓ ของเขตด้านพื้นที่

จากการศึกษายันต์ล้านนา คุณค่า และกระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะในล้านนา ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ของการศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน ๕ แห่ง ประกอบด้วย ๑.สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ๒.สำนักศิลปะและวัฒนธรรม จังหวัดเชียงใหม่ ๓) สำนักงานส่งเสริมศิลปะวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ๔) สำนักปู่ใหญ่จ้ายะลังกา จังหวัดเชียงใหม่ และ๕) คຸ້ມນະໜ້າທອງ ຈັງຫວັດນນທບຸຣີ

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านเวลา

ผู้วิจัยจะดำเนินการศึกษาวิจัยตั้งแต่ มีนาคม ๒๕๖๖ จนถึงเดือน พฤษภาคม ๒๕๖๗ รวมระยะเวลาในการศึกษาวิจัยจำนวน ๑๔ เดือน

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

ยันต์ล้านนา หมายถึง วัตถุที่มีการนำเอาเวทมนต์ คาถา เขียน จารึกลงในภาชนะที่มีคุณลักษณะรูปร่างที่ต่างชนิดกันออกไป เช่น แผ่นเงิน แผ่นทอง แผ่นผ้ารวมถึงกระดาษสา โดยนำภูมิปัญญาล้านนา การลงอักขระ อักษรธัม ความเชื่อ ความศรัทธา งานศิลปะ ดำเนินการให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของยันต์ล้านนาในแต่ละชนิดตามความปรารถนาของผู้ใช้ยันต์

กระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะ หมายถึง ขั้นตอน วิธีการ การดำเนินงานโดยการใช้กิจกรรมทางความคิด ที่สร้างผลงานที่มีเอกลักษณ์ในรูปแบบต่าง ๆ ที่สะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตอันงดงามของความเป็นล้านนาที่แสดงออกมาในรูปของ ภาพวาด งานประติมากรรม เป็นต้น

ภูมิปัญญาล้านนา หมายถึง องค์ความรู้ ความเชื่อที่เกิดจากประสบการณ์ความชำนาญตามลักษณะของการดำเนินชีวิตตาม ขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรม ประเพณีที่เป็นมรดกสืบทอดของชาวล้านนาจากครูบาอาจารย์ที่ถ่ายทอดให้กับลูกศิษย์ในเรื่องของยันต์ล้านนา

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ หมายถึง การทำให้ผลิตภัณฑ์มีรูปแบบของยันต์ล้านนาที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม มีขนาดที่เล็กลงมีการดัดแปลงในรูปร่างของวัสดุ การนำไปใช้เพื่อความ

เหมาะสมแต่ยังคงมีความศักดิ์ มีพลัง ด้านความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิด การจินตนาการแต่ยังคงมีรูปแบบของความเป็นล้านนาที่มีคุณภาพ สวยงามและทันสมัยตามสนองความต้องการของผู้ใช้หรือผู้บริโภคได้

๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๖.๑. ได้ศึกษาประวัติ ความเป็นมาและคุณค่าของยันต์ล้านนาที่เป็นมรดกสืบทอดให้กับชาวล้านนา

๑.๖.๒. ได้พัฒนากระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะจากภูมิปัญญายันต์ในล้านนาในรูปแบบของเอกสารและตำราเพื่อนำไปใช้ของบุคคลที่สนใจเรียนรู้ในยันต์ล้านนา

๑.๖.๓. ยกระดับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญายันต์ล้านนาในรูปแบบที่มีความสมัยใหม่ เป็นวัตถุที่เปลี่ยนแปลงรูปร่างลักษณะและขนาดที่เล็กลงแต่ยังคงมีคุณค่าสวยงามประณีตสวยงามอันเป็นเอกลักษณ์ของชาวล้านนา ที่สังคมหรือผู้คนที่ศรัทธาและชื่นชอบในยุคสมัยปัจจุบัน

๑.๗ ประโยชน์ที่จะนำไปใช้

๑.๗.๑ ได้ทราบถึงประวัติความเป็นมาของยันต์ล้านนาที่แสดงถึงเอกลักษณ์ความสวยงาม มีรูปแบบที่บ่งบอกในความเป็นล้านนา ที่ไม่เน้นในเรื่องของความงามแต่เน้นในเรื่องของความเข้มขลัง ทรงพลังและการนำไปใช้เพื่อสร้างประโยชน์ ขวัญและกำลังใจ รวมถึง การลงอักขรธัมม์ ในรูปแบบของล้านนาอันเป็นภาษาเฉพาะพื้นที่ เป็นการสร้างเป็นมรดกที่สามารถส่งต่อ สืบสานฮีตฮอย ให้กับลูกหลานได้

๑.๗.๒ การใช้แนวความรู้และความเชี่ยวชาญทางด้านภูมิปัญญาความสามารถในการอ่านยันต์ล้านนา รูปแบบและการนำยันต์ล้านนาอันทรงคุณค่าไปใช้ได้ถูกต้องกับวัตถุประสงค์ของตนเอง รวมถึงยันต์ล้านนาบางชนิด เช่น ยันต์ล้านนาที่เขียนเป็นภาพผืนใหญ่ที่กล่าวถึงเรื่องราวทางพุทธศาสนาทำให้บุคคลที่ได้สัมผัสเกิดความเลื่อมใสและศรัทธา

๑.๗.๓ การใช้ผลิตภัณฑ์ที่สร้างจากยันต์ล้านนาหรือวัตถุมงคลที่มีขนาดเล็ก ที่ถูกประยุกต์จนเป็นเครื่องประดับ เช่น เหรียญพระที่ทำจากโลหะและด้านหลังเป็นรูปยันต์ล้านนา และการทำสร้อยข้อมือที่มีจี้ที่มียันต์ล้านนาเป็นองค์ประกอบ รวมถึงการใช้เครื่องประดับชนิดอื่นๆที่ถูกออกแบบ

จากยันต์ด้วยลวดลายที่มีความเป็นเอกลักษณ์ ทำให้บุคคลผู้เป็นเจ้าของได้รับพลังความสุข ความ
เข้มแข็ง เช่นเดียวกับการใช้ยันต์ล้านนาที่มีขนาดใหญ่แต่มีพุทธคุณเช่นเดิม

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง ยันต์ล้านนา:ประวัติศาสตร์ คุณค่าและกระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะในล้านนา ผู้วิจัยได้กำหนดแนวคิด
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องจำนวน ๑ แนวคิด เพื่อใช้เป็นการสังเคราะห์กรอบแนวคิดให้แนวคิดที่ใช้ในการประกอบการวิจัยมีความ
สอดคล้องและเชื่อมโยง อันประกอบไปด้วย

- (๑) แนวคิดเกี่ยวกับพิธีกรรมและความเชื่อของชาวล้านนา
- (๒) แนวคิดคติชนวิทยา
- (๓) แนวคิดการสักยันต์ล้านนา Lanna Yantra Tattoo Concept
- (๔) แนวคิดเรื่องการสืบสานภูมิปัญญาล้านนา

- (๕) แนวคิดการจัดการความรู้ทางวัฒนธรรม
- (๖) แนวคิดเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา จักร ๔ และ คีล ๕
- (๗) แนวคิดการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ยันทล้านนา
- (๘) พื้นที่ให้ข้อมูลสำคัญ
- (๘) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- (๙) กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑. แนวคิดเกี่ยวกับพิธีกรรมและความเชื่อของชาวล้านนา

๒.๑.๑ พิธีกรรมและความเชื่อของชาวล้านนา

การบูชาตามแบบอย่างที่ยึดถือปฏิบัติในพระพุทธศาสนา คำว่าพิธีการ (rite) หมายถึง พิธีกรรมทางศาสนาหรือการประกอบกิจกรรมที่สำคัญตามวาระและโอกาส เป็นการเพิ่มสีสันเพื่อให้เกิดพลังแก่การดำเนินชีวิตประจำวัน เป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งที่มีในสังคมมนุษย์ ตามความเชื่อของกลุ่มมีการถ่ายทอดไปสู่รุ่นต่อรุ่น พิธีกรรมบางอย่างเป็นกิจกรรมที่สืบทอดมาเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน เมื่อมองจากทัศนะของคนรุ่นใหม่ซึ่งอยู่ในยุคของการสื่อสารที่ล้ำหน้า อันไปถึงการสื่อสารในระบบ เทเลคอนเฟอเรนซ์ (teleconference) บางคนอาจเห็นว่าพิธีกรรมเป็นเรื่องของความเชื่อแบบงมงายไร้สาระ แต่มนุษย์ส่วนมากยังคงยึดถือพิธีกรรมเป็นกิจกรรมประจำวันของชีวิต และทุกสังคมยังคงมีพิธีกรรมถึงในปัจจุบัน พิธีกรรมมีคุณสมบัติที่สำคัญ ๒ ประการ คือ

๑) พิธีกรรมที่เน้นด้านจิตใจ เรื่องของจิตใจที่อยู่เหนือธรรมชาติ หรือสภาวะเหนือปกติ วิสัย การอ้างว่า เช่นการกล่าวถึงว่าแม่โพสพมีจริง ซึ่งภาวะจิตใจมีการยอมรับ ไม่ใช่สิ่งที่สัมผัสได้ หู ตา จมูก ปาก ลิ้นและกาย โดยพิธีกรรมด้านจิตใจ ส่งผลใน ๓ ด้านประกอบด้วย ทำให้เกิดความสุขสบายใจ มีขวัญ และมีกำลังใจ สร้างความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้น เสมือนพิธีกรรมเป็นเครื่องหล่อเลี้ยงภาวะจิตใจ เป็นอาหารอันพึงปรารถนา ก่อให้เกิดการยอมรับว่าใจมีอิทธิพลต่อ สภาวะภายนอก หากใจคนเราเกิดความอ่อนแอ เศร้าหมอง จะทำให้เกิดอาการเจ็บป่วยตามมาด้วย เกิดความสัมพันธ์ด้านพิธีกรรมเพื่อรักษาภาวะจิตใจให้ปกติรวมถึง พิธีกรรมยังเห็นว่าวัตถุเป็นสาขาของจิต โดยไม่ได้มองว่าเป็นเพียงแค่วัตถุ แต่มองว่า เป็นองค์แห่งการรับรู้ ในชีวิตที่มีจิตใจ มีจิตสำนึก ด้วยการปรนนิบัติเพื่อให้เกิดเป็นสิ่งมีชีวิตที่อาจจะรับรู้ในด้านของการกระทำของตนเองได้

๒) พิธีกรรมเน้นในเรื่องของสัญลักษณ์แทนอุปกรณ์ ประกอบไปด้วย กิริยาท่าทาง รวมถึง คำพูด ถ้อยคำ เพื่อใช้ในส่วนของการขยายพฤติกรรมทางจิต ให้ภาวะของจิตเกิดภาพ ความคิดและ จินตนาการ ที่มีเป้าหมายอย่างชัดเจน ผลทางด้านอารมณ์ เราจึงใช้สัญลักษณ์ แทน “สะกิด” ให้อีก ฝ่ายรับรู้และตอบรับ ด้วยการขยายความคิดจินตนาการ มโนภาพหลังจากที่บุคคลเหล่านั้น ถูก “สะกิด” แล้ว การเจ็บป่วยตามความความเชื่อของชาวล้านนา ประกอบด้วยการเสียดความสมดุลของ ธาตุทั้ง ๔ ของร่างกาย “ดิน น้ำ ลม ไฟ” หากธาตุทั้ง ๔ ขาดความสมดุล เช่น เกิดจากอายุที่เพิ่มขึ้น มารดาคลอดบุตรแล้วไม่อยู่ไฟ ก่อให้เกิดโรค “ลมผิดเดือน” สุขภาพไม่แข็งแรงรวมถึงสุขภาพจิตไม่ ปกติ ชาวล้านนายังเชื่อว่า คนเรามีขวัณทุกคนมีทั้งหมด ๓๒ ขวัณ คนใดจิตใจอ่อนแอมีขวัณอ่อนแอ เจอเรื่องอะไรหรือประสบสิ่งใดมัก ตกใจ หรือ “สะเทือนขวัณ” “เสียขวัณ” “ขวัณหาย” อันหมายถึง สติไม่อยู่กับตัว ไม่ครบ ๓๒ ขวัณ จำเป็นต้องทำพิธีเรียกขวัณ หรือ ฮ้องขวัณให้ขวัณกลับคืนมา การ เจ็บป่วยที่เกิดขึ้นจากเคราะห์กรรม ชะตา มีปัญหา ดวงตกต้องทำพิธีสะเดาะห์เคราะห์และสืบชะตา ชาวล้านนาเมื่อถูกผีทำ เช่น ผีมาทักทาย ขอส่วนบุญ หรือไปรบกวนผี ทำให้ประสบอุบัติเหตุหรือ เจ็บป่วยแบบไม่ทราบสาเหตุ ต้องทำพิธีเลี้ยงผี การถูกกระทำจากผี เมื่อบุคคลใดมีจิตใจที่อ่อนแอ ขวัณอ่อน ขวัณหาย มักถูกผีเข้าสิงได้ ต้องทำพิธีไล่ผีด้วยหอมเมือง ที่มีวิชาอาคม ความรู้ เมื่อมี ลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม อาจถูกมนต์ดำหรือคุณไสย ลักษณะเหม่อลอย กระวนกระวาย โมโหร้าย รักษาด้วยการอาบน้ำมนต์ ถวายสังฆทาน และการกระทำที่เหตุการณ์ที่ไม่ดี เรียกว่าชิต ถือเป็น สิ่งที่เป็นอับมงคลต่อบุคคลและชุมชน จำเป็นต้องมีพิธีถอน โดยชิตมีข้อปฏิบัติและข้อห้ามเพื่อให้ ชุมชนเกิดความสงบสุข ร่มเย็น นอกจากนี้ ชิตเกี่ยวข้องกับ การสร้างบ้านเรือน การปฏิบัติตน กิริยามารยาทของบุคคลรวมถึงการจัดทำพิธีศพอีกด้วย

๒.๑.๑ ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อและพิธีกรรม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๕๒ ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความเชื่อ หมายถึง เห็นตามด้วย มั่นใจ และไว้ใจ และกรมการศาสนา รวมถึงความเชื่อ ยังหมายถึงความรู้สึกที่คล้อยตาม หรือเห็นด้วย หรือเห็นเป็นจริงเช่นนั้นด้วย ความเชื่อของมนุษย์ส่วนมากเกิดจากความสัมพันธ์ระหว่าง มนุษย์กับธรรมชาติ โดยความเชื่อเหล่านั้นได้ปฏิบัติสืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษถึงลูกหลาน ถ้าหาก มีการนำไปปฏิบัติสืบทอดกันอย่างต่อเนื่องและยาวนาน ก็จะกลายเป็นพิธีกรรมตามความเชื่อ และจะ ถูกนำมากล่าวอ้าง ในที่สุดจะค่อย ๆ ปรับเปลี่ยนไปเป็นพิธีกรรม ประเพณี และธรรมเนียมปฏิบัติที่

หลากหลายจนถึงปัจจุบัน โดย กมล บุญเขตและคณะ^๕ ได้ให้ความหมายของ ความเชื่อ คือ สิ่งที่ยัง
 แน่นอยู่ในความรู้สึกของมนุษย์ทั้งที่เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับตนเองและเรื่องราวต่างๆ เพราะเชื่อว่าความ
 เชื่อช่วยให้มนุษย์เข้าใจวิถีทุกอย่างในโลก ทั้งที่เป็นความจริงและไม่เป็นความจริง แต่มีอิทธิพลต่อ
 มนุษย์ทำให้มีผลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ และ ธวัช ปุณโณทก^๖ยังให้ความหมายไว้ว่า ความเชื่อคือ
 การยอมรับอันเกิดอยู่ในจิตสำนึกของมนุษย์ ต่อพลังอำนาจเหนือธรรมชาติที่เป็นผลดีหรือผลร้ายต่อ
 มนุษย์ แม้ว่า พลังอำนาจเหนือธรรมชาติเหล่านี้ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าเป็นความจริง แต่มนุษย์ในสังคม
 หนึ่งยอมรับ และให้ความเคารพ และ ลัญจกร นิลกาญจน์^๗ ยังได้กล่าวว่า ความเชื่อในพลังอำนาจ
 เหนือธรรมชาติที่มีผลต่อสภาพจิตใจและมีบทบาทในการกำหนดพฤติกรรม การทำสิ่งใดตามแนวทาง
 หรือทิศทางของความเชื่อนั้น เป็นสิ่งปรากฏอยู่ในกลุ่มคน และในกลุ่มพื้นที่ พลังความเชื่อมีผลต่อ
 ความศรัทธาที่มีระดับตั้งแต่ไม่มากนัก จนถึงขั้นมากชนิดที่ยอมสละทุกอย่างที่มี เพื่อปฏิบัติตามความ
 เชื่อนั้น จากการศึกษาความรู้เกี่ยวกับความเชื่อตามแนวเหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ ตามแนววิธีการเรียนรู้
 ตามวิธีวิทยาของมานุษยวิทยาวัฒนธรรม เป็นการศึกษาที่เน้นปรากฏการณ์ เก็บข้อมูลภาคสนามแล้ว
 วิเคราะห์ สังเคราะห์เชิงทฤษฎีอย่างเป็นระบบในทุกรายละเอียด ได้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการ
 เปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้น ทำให้เกิดความเข้าใจในวัฒนธรรมความเชื่อนั้น นอกจากนี้ความเชื่อ
 ยังเป็นความรู้สึกฝังลึกอยู่ในความคิดของมนุษย์ ที่มีต่อสิ่งที่มีอิทธิฤทธิ์ อำนาจเหนือธรรมชาติ ส่งผล
 ต่อพฤติกรรมที่แสดงออกมาในรูปแบบต่างๆ ความเชื่อจึงมีมาตั้งแต่อดีตที่พัฒนามาเป็นระบบความ
 เชื่ออย่างชัดเจน เป็นเรื่องของอำนาจเหนือธรรมชาติ อยู่เหนือการควบคุมของมนุษย์ และยอมรับใน
 พลังอำนาจด้วยการเคารพบูชา ประกอบพิธีกรรม และประพฤติปฏิบัติตนให้อยู่ในกรอบกติกาที่เห็นว่า
 เหมาะสมกับความเชื่อนั้น ความเชื่อส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องที่สืบทอดกันมา ที่มาอาจจะเกิดจากบริบททาง

^๕ กมล บุญเขต และคณะ. ประเพณีบุญผะเหวด : กรณีศึกษาประเพณีบุญผะเหวด ชาวไทย-หล่ม
 อำเภอหล่มสักและอำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์. รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ๒๕๕๗ หน้า
 ๓๑.

^๖ ธวัช ปุณโณทก. ความเชื่อพื้นฐานอันสัมพันธ์กับวิถีในสังคมอีสาน ในวัฒนธรรมพื้นบ้าน: คติความ
 เชื่อ. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๓๐ หน้า ๓๕๐.

^๗ ลัญจกร นิลกาญจน์ .วัฒนธรรมความเชื่อ กับการจัดการศรัทธาของชุมชน. วารสารนาคะบุตร
 ปริทัศน์. ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๒ เดือนกรกฎาคม ถึง ธันวาคม ๒๕๖๑.

สังคมในช่วงนั้น และความเชื่อได้จัดระบบคนในชุมชนให้อยู่ร่วมกันตามแนวทางที่ผ่านมา รวมถึงบทบาทของความเชื่อจะอยู่ในจิตสำนึกของกลุ่มคนที่มีความเชื่อนั้นค่อนข้างยาวนาน ความเชื่อเป็นเรื่องของความศรัทธาที่คนในชุมชนมีต่อสิ่งต่างๆ ที่เชื่อว่าสิ่งนั้นๆ จะสามารถบันดาลให้ตนมีความสุขหรือความทุกข์ได้ในชีวิต อันเป็นความเชื่อที่คนในชุมชนมีต่อสิ่งเหนือธรรมชาติ โดยเฉพาะ เรื่องผี วิญญาณที่อยู่คู่กับชุมชนล้าชานมาช้านาน จนเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตของคนในชุมชน ผู้กำหนดเป็นสิ่งสูงสุดที่ต้องเคารพ นับถือ และการมีความเชื่อดังกล่าวได้นำมาสู่การปฏิบัติในรูปแบบของการประกอบพิธีกรรม เพื่อการอ้อนวอน ต่อรอง หรือขอความช่วยเหลือจากสิ่งที่อยู่นอกเหนือธรรมชาติ โดยถูกแสดงออกมาในความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของคนทั้งด้านการทำมาหากิน ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านความเป็นอยู่ การจำแนกประเด็นความเชื่อเชิงบวก โดยวัฒนธรรมกับระบบความเชื่อในสังคมไทย สามารถอธิบายได้ ดังนี้

๑. ความเชื่อเป็นวัฒนธรรม-พิธีกรรม เป็นกลไกสร้างความเข้มแข็ง การมีความคิด ความเชื่อในสิ่งเดียวกันย่อมหมายถึง ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ความกลมเกลียวที่จะทำกิจกรรมต่าง ๆ ไปด้วยกัน ซึ่งส่งผลถึงความเป็นปึกแผ่น ความเข้มแข็งของสังคมในที่สุด

๒. ความเชื่อเป็นที่พึ่งทางใจ ขจัดความกังวล ความไม่มั่นใจ มนุษย์มีสัญชาตญาณของความกลัว ยิ่งในยุคที่ยังไม่มีหลักวิทยาศาสตร์อธิบายปรากฏการณ์เหนือธรรมชาติได้ มนุษย์ก็ยิ่งกลัว ฟ้าร้อง ฟ้าแลบ ฟ้าผ่า พายุ น้ำท่วม ฯลฯ มนุษย์จึงเชื่อว่าผี วิญญาณสิงอยู่ตามป่า เขา ทะเล ต้นไม้

๓. ความเชื่อ ช่วยรักษาสมดุลทางธรรมชาติ ความเป็นไปได้อันการที่คนแต่ก่อนทำพิธี เช่น สรงผี บูชาธรรมชาติ เพราะเชื่อว่าธรรมชาติมีวิญญาณสิงสถิตอยู่ ทำให้มนุษย์ไม่กล้าฝ่าฝืน ไม่กล้าทำลายธรรมชาติ เป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติไปในตัว

นอกจากนี้ สุพิศวง ธรรมพันทา^๔ ยังให้ความหมายไว้ว่า ความเชื่อ หมายถึง ความคิดที่คนเรายอมรับและยึดถือ อาจเป็นความคิดที่เป็นสากลหรือเป็นที่ยอมรับของบางกลุ่ม หรือเป็นความจริงทั้งหลายที่อยู่รอบๆ ตัวเรา โดยความเชื่อเกิดจากสิ่งที่มีอำนาจเหนือมนุษย์ เช่น อำนาจของดิน ฟ้า อากาศ และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่มีเหตุผล อาจเกิดลัทธิความเชื่อในเทพเจ้า และภูตผีปีศาจ โดยใช้พิธีกรรมอ้อนวอนขอความช่วยเหลือ และบูชาคุณให้เกิดเป็นสิริมงคล

^๔ สุพิศวง ธรรมพันทา. พื้นฐานวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ: ซี.ดี.บุ๊คส์โตร์. ๒๕๓๒.

ความเชื่อของมนุษย์ได้มีวิวัฒนาการ ดังต่อไปนี้ ๑) ความเชื่อในธรรมชาติ ความเชื่อระดับต่ำสุดของมนุษย์ เพราะธรรมชาติเกิดอยู่ข้างเคียงกับมนุษย์ ได้แก่ แม่น้ำลำธาร ต้นไม้ฟ้าร้องฟ้าผ่า แผ่นดินไหว ภูเขาไฟระเบิด มนุษย์เชื่อว่าธรรมชาติเหล่านั้นมีตัวตน มีอำนาจพิเศษและสามารถก่อให้เกิดคุณและโทษแก่มนุษย์ได้ มนุษย์จึงเกรงกลัวและกราบไหว้ ดังนั้นการนับถือธรรมชาติจึงนับเป็นขั้นแรกแห่งความเชื่อของมนุษย์ และ ๒) ความเชื่อในคติถือผีสาง เทวดา มีผลบันดาลให้เกิดความสุข และความทุกข์แก่มนุษย์ ด้วยเหตุนี้ มนุษย์จึงสร้างรูปเทวดาบ้าง รูปมนุษย์บ้าง หรือรูปครึ่งมนุษย์ครึ่งสัตว์บ้าง เช่น พระกนิษฐาที่ แม่ย่านางเรือ และเทพารักษ์ต่างๆ เป็นต้น เพื่อบูชาธรรมชาติเหล่านี้ นอกจากนี้ สุกัญญา สุฉฉายา^๙ กล่าวว่า สังคมไทยเป็นสังคมที่มีความเชื่อระหว่างความเชื่อที่ตั้งเดิมระหว่างศาสนาพราหมณ์และศาสนาพุทธ เป็นการรวมกันในด้านการประกอบพิธีกรรมที่มีความศักดิ์สิทธิ์ เข้มขลัง โดยยึดหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนาโดยใช้วัตถุทางด้านความเชื่อเป็นเครื่องมือในการเชื่อมต่อเพื่อเป้าหมายคือความสำเร็จสมปรารถนามีการผลิตวัตถุทางความเชื่อออกมาหลากหลายรูปแบบ และเป็นจำนวนมาก รวมถึงความเชื่อที่สอดคล้องและไม่สอดคล้องกับหลักพระพุทธศาสนาโดยนฤพนธ์ ด้วงวิเศษ^{๑๐} กล่าวว่า การทำความเข้าใจความเชื่อและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในสังคมไทยมักจะอธิบายภายใต้แนวคิดโครงสร้างการหน้าที่ และเชื่อว่าความเชื่อเป็นเครื่องมือในการทำให้สังคมมีระเบียบและเสถียรภาพ คือ สังคมไทยยังเชื่อว่าความเชื่อมีหน้าที่บางอย่างตอบสนองต่อความต้องการของสังคม โดยมนุษย์มีความเชื่อเกี่ยวกับอำนาจเหนือธรรมชาติ ภูตผีวิญญูอันเป็นความเชื่อในระบบเหตุและผล เมื่อเราสามารถหาคำตอบได้ที่เกิดจากการพิสูจน์ข้อเท็จจริง จนพัฒนาองค์ความรู้แบบวิทยาศาสตร์ ที่เน้นหลักฐานเชิงประจักษ์และความสมเหตุสมผล โดยมีความเชื่อว่าการเกิดสังคมมนุษย์ด้วยความเชื่อต่าง ๆ ทำให้ความเชื่อในสังคมไทย มีการพัฒนาให้มีความหลากหลายมากขึ้นทั้งรูปแบบ ความสะดวกในการเข้าถึง และแพร่ไปยังผู้สนใจที่กระจายอยู่ทั่วในสังคม การประกอบสร้างความคิดศักดิ์สิทธิ์ให้กับวัตถุทางความเชื่อเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้วัตถุมีคุณวิเศษ และเป็นที่ต้องการของตลาดนั้นมี องค์ประกอบสำคัญ ๔ ประการกล่าวคือ ๑) เจ้าพิธี ๒) เรื่องเล่าหรือ

^๙ สุกัญญา สุฉฉายา. ภูตสาหรณมความเชื่อ: การธำรงอยู่และการปรับตัวของความเชื่อในสังคมสมัยใหม่ <https://www.sac.or.th/porta/th/article/detail/384>

^{๑๐} นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ .แนวคิดมานุษยวิทยากับการศึกษาความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในสังคมไทย. Vol. 25 No. 47 (2017): มกราคม - เมษายน 2560วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ตำนาน ๓) พิธีกรรม และ๔) ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้อง ทำให้ความเชื่อนั้นเป็นกระแสและเป็นที่ยอมรับทำให้ การสร้างวัตถุทางความเชื่อเป็นที่ต้องการ จึงต้องมีการผลิตออกมาเป็นจำนวนมากให้มีรูปแบบที่สวยงาม เป็นวัตถุทางความเชื่อที่ถูกประกอบสร้างขึ้นใหม่แล้ว นอกจากนี้ยังพบว่าวัตถุใด ๆ ก็สามารถทำให้กลายเป็นวัตถุทางความเชื่อที่มีความศักดิ์สิทธิ์ได้เช่นกันเมื่อผ่านกระบวนการข้างต้น

๒.๑.๓ แนวคิดเกี่ยวกับพิธีกรรม

กรมการศาสนา^{๑๑} ให้ความหมายของคำว่า พิธีกรรม หมายถึง พฤติกรรมที่มนุษย์ถือปฏิบัติตามความเชื่อ ความศรัทธาต่อศาสนาของตนในแต่ละศาสนาที่มีการปฏิบัติสืบทอดต่อกันมา กลายเป็นพิธีกรรมทางศาสนา สอดคล้องกับอุทัย หิรัญโต^{๑๒} ให้ความหมายของคำว่า พิธีกรรม หมายถึง การปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานทางวัฒนธรรมอันเกี่ยวกับสัญลักษณ์ที่กระทำในโอกาสต่าง ๆ หรือหมายถึงพฤติกรรมทางสังคม อันละเอียดอ่อนที่ถูกกำหนดขึ้นโดยขนบธรรมเนียม กฎหมายหรือระเบียบของสังคม ซึ่งแสดงออกถึงสัญลักษณ์ของค่านิยมหรือความเชื่อ และอนันญา คำเขียว^{๑๓} ยังกล่าวว่า พิธีกรรมเป็นวิธีหนึ่งที่มีมนุษย์คิดขึ้นเพื่อต้องการไปสู่เป้าหมายโดยใช้เป็นแนวทางการกระทำ และเป็นวิธีทำให้ได้มาซึ่งสิ่งที่มนุษย์ต้องการ โดยกมล บุญเขตและคณะ^{๑๔} กล่าวว่า พิธีกรรม หมายถึง วัฒนธรรมที่คนในสังคมได้สร้างขึ้น โดยพิธีกรรมเหล่านี้มีส่วนประกอบของศาสนาซึ่งประชาชนให้ความสนใจมากและพยายามปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด นอกจากนี้ ลิปิกร มาแก้ว^{๑๕} ให้ความหมาย

^{๑๑} กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. พิธีกรรมและประเพณี. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด. ๒๕๕๒ หน้า ๙.

^{๑๒} อุทัย หิรัญโต (ความเชื่อ พิธีกรรม คาถาอาคม ภาษา และคติชาวบ้าน, ม.ป.ป, ออนไลน์)

^{๑๓} อนันญา คำเขียว อนันญา คำเขียว. การศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์ : กรณีศึกษาประเพณีพิธีกรรมบายศรีสู่ขวัญผู้ไทย อำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม เพื่ออนุรักษ์จารีตประเพณี. ปริญญาานิพนธ์ หลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาทัศนศิลป์: ศิลปะสมัยใหม่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ๒๕๕๕ หน้า ๑๗.

^{๑๔} กมล บุญเขต และคณะ. ประเพณีบุญผะเหวด : กรณีศึกษาประเพณีบุญผะเหวด ชาวไทย-หล่ม อำเภอหล่มสักและอำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์. รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ๒๕๕๗ หน้า ๓๑.

^{๑๕} ลิปิกร มาแก้ว. ประเพณีและวัฒนธรรมล้านนา. หลักสูตรทัศนศิลป์ คณะศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมศาสตร์. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ภาคพายัพ เชียงใหม่

ประเพณี” หมายถึงระเบียบแบบแผนที่กำหนดพฤติกรรมในสถานการณ์ต่างๆ ที่คนในสังคมยึดถือปฏิบัติสืบกันมา ลักษณะประเพณีในสังคมระดับประเทศชาติ มีทั้งประสมกลมกลืนเป็นอย่างเดียวกัน และมีผิด แยกกันไปบ้างตามความนิยมเฉพาะท้องถิ่น แต่โดยมากย่อมมีจุดประสงค์ และวิธีการปฏิบัติเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีเฉพาะส่วนปลีกย่อยที่เสริมเติมแต่งหรือตัดทอนไปในแต่ละท้องถิ่น สำหรับประเพณีไทยมักมีความเกี่ยวข้องกับความเชื่อในคติพระพุทธศาสนาและ พราหมณ์มาแต่โบราณ นอกจากนี้ การศึกษาความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับพิธีกรรม พบว่า พิธีกรรมคือการกระทำพิธีต่างๆ ตามความเชื่อและประเพณี ซึ่งถือปฏิบัติกันอย่างเคร่งครัดเพื่อความเป็นสิริมงคล โดยมีการประกอบพิธีกรรมมีความเกี่ยวข้องกับสถานที่ เวลาหรือฤกษ์ยาม อุปกรณ์ ผู้ประกอบพิธี และผู้เข้าร่วมพิธี นอกจากนี้ยังมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของคนในชุมชน รวมถึงความเชื่อ และพิธีกรรม มีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกันอย่างสิ้นเชิง สุวิทย์ มาประสงค์^{๑๖} กล่าวถึง ความเชื่อ พิธีกรรม กับความสัมพันธ์ของคนในชุมชน โดยมีอุดมการณ์แบบใดแบบหนึ่งเป็นเป้าหมายปลายทาง พิธีกรรมและประเพณีจึงกลายเป็นการแสดงออกทางสังคมที่สะท้อนให้เห็นถึงโลกทัศน์ของกลุ่มคนต่างๆ ต่อสิ่งที่ยอมรับร่วมกัน ซึ่งถูกกำกับไว้ด้วยความหมายและความสำคัญต่อระบบความสัมพันธ์ของคนกับคน และคนกับธรรมชาติในปริมณฑลของพิธีกรรมและประเพณีจึงไม่เพียงแสดงนัยระบบคุณค่าต่างๆ เพื่อจรรโลงสังคมนั้น ๆ ไว้ หากแต่ยังเป็นเครื่องนำทางที่จะนำพาสังคมเหล่านั้นไปสู่ปลายทางของอุดมคติร่วมกัน โดยพิธีกรรมและประเพณีล้วนเป็นสิ่งประดิษฐ์ทางสังคมที่ถูกสร้างขึ้น ยังถูกกำกับไว้ด้วยความเชื่อ ที่มีปฏิบัติการอยู่ภายใต้คำอธิบายชุดหนึ่งให้เหล่าสมาชิกในสังคมยอมรับร่วมกัน ประเพณีและพิธีกรรมจึงเป็นเทคโนโลยีอำนาจอุดมการณ์ที่สัมพันธ์ขึ้นอยู่กับ แม่แบบของความเชื่อที่เชื่อมโยงมาสู่แม่แบบของระบบความคิด ซึ่งประเพณีและพิธีกรรมคือดอกผลที่เป็นรูปธรรม ทุกสังคมจึงต่างอาศัยประเพณีและพิธีกรรมแสดงถึงความเป็นหน่วยสังกัดศรัทธาและความเชื่อของตน

สรุปได้ว่าสรุปได้ว่าความเชื่อของชาวล้านนาอันมีพิธีกรรมที่เน้นความเชื่อทางด้านจิตใจเข้ามาเป็นองค์ประกอบ ความเชื่อที่เชื่อแล้วเกิดความสุขสบายใจ มีขวัญ และมีกำลังใจ สร้างความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้น และการมีสัญลักษณ์หรือรูปแบบตัวแทนที่ขยายพฤติกรรมทางจิต ให้ภาวะของจิต

^{๑๖} สุวิทย์ มาประสงค์. ความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในบริบทการเปลี่ยนแปลงกับการปรับความสัมพันธ์ของคนในสังคม. แหล่งข้อมูลออนไลน์ : <http://www.ysl-history.com/Synthesis/004.doc>, สืบค้นเมื่อวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ.๒๕๖๗

เกิดภาพ ความคิดและจินตนาการ ที่มีเป้าหมายอย่างชัดเจน ผลทางด้านอารมณ์ เราจึงใช้สัญลักษณ์ แทน “สะกิด” ให้อีกฝ่ายรับรู้และตอบรับ ความเชื่อของชาวล้าน เชื่อว่า ร่างการต้องมีความสมดุลของธาตุทั้ง ๔ ของร่างกาย “ดิน น้ำ ลม ไฟ” หากธาตุทั้ง ๔ ขาดความสมดุล จะทำให้สุขภาพไม่แข็งแรง รวมถึงสุขภาพจิตไม่ปกติ นอกจากนี้ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้น ทำให้เกิดความเข้าใจในวัฒนธรรมความเชื่อนั่นเอง ความเป็นอยู่ การจำแนกประเด็นความเชื่อเชิงบวก โดยวัฒนธรรมกับระบบความเชื่อในสังคมไทย คือความเชื่อเป็นวัฒนธรรม-พิธีกรรม ที่สร้างความเข้มแข็ง การมีความคิดในความเชื่อในสิ่งเดียวกัน ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน มีความสามัคคี และความเชื่อเป็นที่พึ่งทางใจ ขจัดความกังวล ความไม่มั่นใจ รวมถึงความเชื่อสามารถช่วยรักษาสมดุลทางธรรมชาติ ความเป็นไปได้ว่าการที่คนแต่ก่อนทำพิธีเช่นสรวงผี บูชาธรรมชาติ เพราะเชื่อว่าธรรมชาติมีวิญญาณสิงสถิตอยู่ ทำให้มนุษย์ไม่กล้าฝ่าฝืน ไม่กล้าทำลายธรรมชาติ เป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติไปในตัว

๒.๒ แนวคิดคติชน

ความหมายของคติชนวิทยา โดยคติ หมายถึง แนวทาง วิธีทาง (เช่นคำว่า คติโลก คติธรรม) ชน หมายถึง คนในกลุ่มหนึ่ง หรือในชาติหนึ่ง และ วิทยา หมายถึง ความรู้ นอกจากนี้คติชนวิทยา ยังหมายถึง ความรู้ที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง และคำว่า คติชน คือ ผลผลิตทางวัฒนธรรมที่คติชนวิทยาสนใจนำมาศึกษา^{๑๗} ส่วนคำว่า คติชนวิทยา นั้น รวมคำว่า คติชนวิทยา คือ วิชาซึ่งว่าด้วยการศึกษาคติชนหรือผลผลิตทางวัฒนธรรมของกลุ่มชน และผลผลิตทางวัฒนธรรมนี้เป็นมรดกที่รับทอดกันมาทั้งภายในชนกลุ่มเดียวกัน และที่แพร่กระจายไปสู่ชนต่างกลุ่มด้วย “คติชนวิทยา” คติชนหรือผลผลิตทางวัฒนธรรมของกลุ่มชน และผลผลิตนี้จะเป็นมรดกที่ได้มีการสืบทอดต่อกันมา ทั้งภายในกลุ่มชนเดียวกันและแพร่กระจายไปสู่ชนต่างกลุ่ม โดยได้ให้ เหตุผลของการใช้คำว่า คติชนวิทยา แทน คติชาวบ้านว่า คำว่า ชาวบ้าน อาจจะสร้างความเข้าใจ ผิดได้ว่าเกี่ยวข้องเฉพาะชาวชนบทหรือบางระดับเท่านั้น แต่ในความเป็นจริงแล้ว Folklore จะเกี่ยวข้องกับทุกคนทุกสถานภาพที่มีลักษณะร่วมกันอย่างน้อยหนึ่งลักษณะ คติชาวบ้านจึงเป็นข้อมูลเพียงส่วนหนึ่งที่นักคติ

^{๑๗} กิ่งแก้ว อรรถาการ. คติชนวิทยา. กรุงเทพมหานคร : หน่วยงานนิเทศกรรมการฝึกหัดครู โรงพิมพ์คุรุสภา.๒๕๒๐.

ชนวิทยาสนใจที่จะศึกษา และในคำว่า คติชนวิทยา จะมีความหมายที่กว้างกว่าคติชาวบ้านด้วยตาม ศัพท์ Folklore จะเป็นเรื่องที่ว่าด้วยวิถีชีวิตตามชนบประเพณีของกลุ่มชน รวมถึงคติชนวิทยาเป็น ความรู้ที่เกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่คนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งในสังคมที่มีวัฒนธรรมของคนกลุ่มนั้นปรากฏให้ เห็นเด่นชัด ผู้ศึกษาด้านคติชนวิทยาจึงมุ่งความสนใจไปที่กลุ่มคนพื้นบ้านที่ความเจริญทางเทคโนโลยี ยังเข้าไม่ถึงในหมู่บ้าน คนพื้นบ้านจะมีลักษณะเด่นตรงที่มีการดำเนินชีวิต ที่คล้ายๆ กัน แตกต่างจาก คนในเมืองที่มีอาชีพต่างกัน ในขณะที่คนในเมืองจะอยู่แบบตัวใคร ตัวมัน เช่น การรวบรวมข้อมูล นิทานพื้นบ้าน สุภาษิต ปริศนาคำทาย เป็นต้น แต่ก็ยังไม่เป็นที่ความสนใจในการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับ คติชนวิทยาจึงได้ขยายออกไปสู่นักวิชาการต่างๆจนทำให้มีการศึกษาอย่างจริงจัง และเกิดเป็น สาขาวิชาคติชนวิทยาในสถาบันการศึกษา

ความเป็นมาของคติชนวิทยาโดยการศึกษาคติชนวิทยาเริ่มขึ้นตั้งแต่มนุษย์เริ่มสนใจใน วัฒนธรรมรอบๆ ตัว ต่างๆ กันไปเช่น ความเชื่อ โขกลาง และไสยศาสตร์ การละเล่นสิ่งที่ทำในยามว่าง ฟังนิยาย ฟังเพลง อ่านนิทาน เรื่องเหล่านี้ได้รับการยกย่องด้วยปากจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง จาก พ่อแม่ถึงลูก กินเวลาหลายชั่วอายุคนแนวความคิดในการศึกษาคติชนวิทยาตอนต้นๆ มักเป็นการ นำเสนอรูปแบบวัฒนธรรมที่ถูกลืมไปแล้ว^{๑๘} วัฒนธรรมสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ในสมัยที่มนุษย์ยังมีความ เชื่อเรื่องลัทธิ ผีสาง เทวดา นักคติชนวิทยา ในสมัยแรกมีความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องราวอดีตใน หลายๆ อย่างเช่น เรื่องราวในอดีต ส่องที่ความเจริญของมนุษย์ในยุคป่าเถื่อน หรือชี้ให้เห็นวัฒนธรรม โบราณที่เจริญก่อนหน้าที่จะสลายตัว ทำให้นักคติชนวิทยาเกิดความประทับใจในความเก่าแก่โบราณ โดยมีความรู้สึกที่ว่าสิ่งเก่า ๆ ในอดีตย่อมดีกว่าในปัจจุบัน ยุคทองย่อมเป็นยุคที่ผ่านมาแล้วในอดีต เขาจึง เรียกศตวรรษที่เขาศึกษารวบรวมนี้ว่า “ของโบราณของประชาชน” ด้วยเหตุนี้การศึกษาคติชนวิทยา ในศตวรรษที่ ๑๘-๑๙ จึงถือว่าคติชนวิทยาเป็นเรื่องในอดีตที่ถูกหลงลืมไป^{๑๙} ต่อมานักคติชนวิทยา ได้ ขยายขอบข่ายความสนใจไปยังเพลงพื้นบ้าน ปริศนาคำทายภาษิต คำพังเพย ซึ่งการศึกษานิทาน เพลง สุภาษิต ปริศนาคำทาย ได้นำไปสู่การศึกษาศิลปะวัฒนธรรมในส่วนอื่นๆ ของวัฒนธรรมชาวบ้าน การศึกษาคติชนในระยะแรกจึงเป็นการศึกษาศิลปะวัฒนธรรมของชาวบ้านในหมู่บ้านหรือในสังคม

^{๑๘} มัลลิกา คณานุรักษ์. คติชนวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.๒๕๕๐

^{๑๙} เสน่ห์ บุญยรักษ์. คติชนวิทยา. พิษณุโลก : ภาควิชาภาษาไทย คณะวิชามนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์ วิทยาลัยครูพิบูลสงคราม พิษณุโลก. ๒๕๒๗.

ประเพณี รวมถึงความสำคัญของข้อมูลทางคติชนในการศึกษาคติชนวิทยาถือว่า ชาวบ้านไม่ได้จำกัด ว่าว่าต้องเป็นชาวบ้านในชนบท เท่านั้น แต่ควรเป็นกลุ่มคนที่ได้รับการเลี้ยงดูตามธรรมเนียม ประเพณี แบบเดิม เพราะถ้ายึดแนวคิด เดิมแล้ว ชาวชนบทที่อพยพเข้ามาอยู่ในเมืองหรือลูกหลานของชาว ชนบทที่ถือกำเนิดในเมือง ก็ไม่จัดว่าเป็น “ชาวบ้าน” ในความหมายของคติชนวิทยา แต่ความจริงนั้น ชาวเมืองที่อพยพมาจากชนบทหรือลูกหลานที่กำเนิดขึ้นในเมืองยังใช้ชีวิตตามปทัสฐานทางสังคม โลก ทัศน์ และชีวิตทัศน์ยังคงเป็นแบบเดิมอยู่ แต่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเป็นมาจากสภาพสังคมสมัยใหม่ ที่ ทำให้ชาวเมืองต้องพึ่งพา ตนเองและมีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น

การศึกษาสัญลักษณ์ในคติชนวิทยา การศึกษาสัญลักษณ์จัดว่าเป็นวิธีการศึกษาทางคติชน วิทยาอีกวิธีหนึ่ง ซึ่งสัญลักษณ์จะเป็นการใช้แนวความคิดหนึ่งหรือของอย่างหนึ่งเพื่อแทนแนวความคิด อื่นหรือของอย่างอื่น ด้วยเนื้อหาบางประเภทของคติชนวิทยาไม่สามารถจะกล่าวออกมาตรงๆได้ จึง ต้องใช้สัญลักษณ์การศึกษาคติชนด้วยวิธีนี้จะศึกษาความหมายของสัญลักษณ์ที่ชาวบ้านใช้ทั้งนี้เพื่อให้ เข้าใจถึงแนวคิด อารมณ์และจิตใจของชาวบ้าน และเพื่อให้เข้าใจถึงสัญลักษณ์ที่แท้จริงของสังคมโดย สัญลักษณ์ที่ปรากฏในคติชนมักจะอยู่ในบทเพลงพื้นบ้าน ความฝัน นิทาน เรื่องตลก เป็นต้น ทั้งนี้ด้วย เหตุผลที่ว่าสังคมทุกสังคมย่อม กฎระเบียบให้คนในสังคมยึดถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ซึ่งบางครั้ง กฎระเบียบต่าง ๆ นั้นได้สร้างความกดดันให้กับคนในสังคมและเพื่อเป็นการผ่อนคลายลดความตึง เครียดนั้นลง เราจึงพบเรื่องเล่าประเภทล้อเลียน ตลกขบขันปรากฏอยู่ในคติชนอยู่เสมอๆซึ่งเรื่องทีน ามาล้อเลียนนี้มักจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับเพศ การเมือง ศาสนา เช่น เรื่องความสัมพันธ์ทางเพศระหว่าง บุคคลในครอบครัวที่ห้ามอยู่ใกล้ชิดกัน โดยการศึกษาเปรียบเทียบในคติชนวิทยาการศึกษา เปรียบเทียบในคติชนวิทยา จำเป็นอย่างยิ่งที่นักคติชนวิทยาจะต้องให้ความร่วมมือกันในการแสดง ความเห็นซึ่งแต่ละบุคคลมีความคิด ความสามารถที่แตกต่างกัน ต้องอาศัยความร่วมมือรวมถึง กระบวนการถ่ายทอดของคติชนวิทยา มีการถ่ายทอดจากบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่งจากวัฒนธรรม หนึ่งไปสู่อีกวัฒนธรรมหนึ่งและจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง โดยนักคติชนวิทยาเองก็เห็นว่าใน กระบวนการถ่ายทอดทางคติชนวิทยาย่อมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ และการเปลี่ยนแปลงนั้นมักจะ มีลักษณะที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมในท้องถิ่นนั้นๆ เช่น นิทานพื้นบ้าน มักจะมีโครงเรื่องที่คล้ายๆกัน มีการแพร่กระจายไปสู่วัฒนธรรมอื่นๆก็จะมีรายละเอียดที่เพิ่มเติมเข้ามาหรือขาดหายไปบางส่วน จึงอาจกล่าวได้ว่ากระบวนการถ่ายทอดทางคติชนที่เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลทางมุขปาฐะอาจท าให้ ความน่าเชื่อถือและความถูกต้องของข้อมูลลดน้อยลง เพราะผู้รับการถ่ายทอดอาจจะดัดแปลงแก้ไข

ข้อมูลได้ ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้วัฒนธรรมบางวัฒนธรรมเลือกบุคคลขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดข้อมูล และรับการถ่ายทอดข้อมูลโดยตรง จากความเป็นมาทางด้านความเชื่อที่เป็นธรรมชาติที่เกิดขึ้นกับมนานายถือว่าเป็นวัฒนธรรมของมนุษย์อย่างหนึ่งการดำรงชีวิตของมนุษย์ในสมัยโบราณที่ จากการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติที่มนุษย์เชื่อว่าเป็นการบันดาลให้เกิดขึ้นจากอำนาจของเทวดา พระเจ้า หรือภูตผีปีศาจ ดังนั้นเมื่อเกิดปรากฏการณ์ต่างๆ ขึ้น เช่น ฝนตก พายุพัด ไฟป่า แผ่นดินไหว ภูเขาไฟระเบิด อุทกภัย และวาทภัย ต่างๆ ขึ้น ล้วนเป็นสิ่งที่มียุทธิพลต่อชีวิตหรือความเป็นอยู่ของมนุษย์ โดยมนุษย์พยายามที่จะคิดหาวิธีการที่จะก่อให้เกิดผลในทางที่ดี และเกิดความสุขให้กับตนเอง และความเชื่อของมนุษย์ในแนวทางคติชนได้มีวิวัฒนาการตามลำดับขั้นตอน^{๒๐} ดังต่อไปนี้

๑. ความเชื่อในธรรมชาติ ความเชื่อระดับต่ำสุดของมนุษย์ คือความเชื่อในธรรมชาติเพราะธรรมชาติเกิดอยู่ข้างเคียงกับมนุษย์มนุษย์เกิดมาลืมนานในโลก สิ่งแรกที่มนุษย์ได้เห็นได้สัมผัสก่อนสิ่งอื่นคือธรรมชาติรอบตัวมนุษย์และธรรมชาติต่างๆ เหล่านี้ ได้แก่ความมืดความสว่าง ความหนาว ความร้อน ดวงอาทิตย์ดวงจันทร์ดวงดาว แม่น้ำ ลำธาร ต้นไม้ พายุพัดไฟป่า แผ่นดินไหว ภูเขาไฟระเบิด มนุษย์เชื่อว่าธรรมชาติเหล่านี้มีตัวตน มีอำนาจพิเศษและสามารถก่อให้เกิดคุณและโทษแก่มนุษย์ได้ มนุษย์จึงเกรงกลัวและกราบไหว้ ดังนั้น การนับถือธรรมชาติจึงนับเป็นขั้นแรกแห่งความเชื่อของมนุษย์

๒. ความเชื่อในคติถือผีสาว เทวดา วิวัฒนาการแห่งความคิดของมนุษย์เกิดขึ้นพร้อมกับความเจริญรอบข้างอย่างอื่น มนุษย์มีความสงสัยว่าความมืด ความสว่าง ความร้อน ความหนาว ดวงอาทิตย์ดวงจันทร์พายุพัดไฟป่า แม่น้ำ แม้ภูเขาและต้นไม้ใหญ่ที่สามารถบันดาลให้เกิดความผันแปรไปได้ต่างๆ ในตัวธรรมชาติเหล่านี้ และมีผลบันดาลให้เกิดความสุขและความทุกข์แก่มนุษย์ด้วยเหตุนี้มนุษย์จึงสร้างรูปเทวดาบ้าง รูปมนุษย์บ้าง หรือรูปครึ่งมนุษย์ครึ่งสัตว์บ้าง เช่น พระกฤษณ์เจ้าที่ แม่ย่านางเรือ และเทพารักษ์ต่างๆ เป็นต้น เพื่อบูชาธรรมชาติเหล่านี้คงมีอำนาจอะไรอย่างหนึ่งสิ่งสถิตอยู่ อานาจที่สามารถบันดาลให้เป็นได้นั้น เรียกว่า เจตภูตหรือวิญญาณ เจตภูต ที่มีอำนาจทำความทุกข์ให้เกิดขึ้น อาจเป็นมารร้ายหรือ ผีสาวอย่างใดอย่างหนึ่ง จัดได้เป็น ๓ ลำดับแห่ง คือ

^{๒๐} ภริมา วิจิตรสถิตย์กุลและพระมหาจรัสพันธ์ จิระเมธี (โลวะลุน) .คติชนวิทยา: ความเชื่อกับสังคมไทย. ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑ มกราคม-มิถุนายน ๒๕๕๘ .วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์

๑. วิวัฒนาการทางความคิดของมนุษย์ จากธรรมชาติแต่ละอย่างก่อน ความเชื่อว่าสรรพสิ่งในโลกมีวิญญาณสิ่งสถิตอยู่มีอำนาจไปแต่ละอย่าง ทั้งความดีความชั่วความสุข และความทุกข์ให้แก่มนุษย์ได้แต่ละอย่างตามอำนาจของวิญญาณเหล่านั้น

๒. ความเชื่อที่เกิดจากความนึกคิดของตนเอง ภาพที่ตนนับถือเรียกว่าพระเจ้าหรือเทพเจ้าหรือผีบางเทวดาก็ตามเกิดขึ้นมาแต่ครั้งนั้น ความเชื่อเช่นนี้เป็นมูลเหตุอีกประการหนึ่งของศาสนา นักปราชญ์ในสังคมมนุษย์โบราณเรียกความเชื่อนี้ถือว่าวิญญาณหรือเจตภูติ

๓. ความเชื่อในวิญญาณบรรพบุรุษ ความเชื่อเรื่องวิญญาณบรรพบุรุษ ได้แก่ มารดา บิดา ปู่ย่า และตายายที่ตายไปแล้ว วิญญาณของบุคคลเหล่านั้นไม่ได้ไปไหน ยังคงอยู่เพื่อ รักษาดูแลบุตรหลานของพวกตน ทำให้เกิดการบูชาวิญญาณบรรพบุรุษ

๔. ความเชื่อในเทพเจ้าหลายองค์ ซึ่งความคิดของมนุษย์เชื่อว่าพระอาทิตย์เป็นเทพเจ้าสูงสุด บางพวกเชื่อว่าพายุฟ้าเป็นเทพเจ้าผู้ยิ่งใหญ่ บางพวกเชื่อว่าพระจันทร์เป็นเทพเจ้าสูงสุดกว่าเทพเจ้าองค์ใด เทพเจ้าแต่ละองค์มีอำนาจลดหลั่นกัน และมีหน้าที่แตกต่างกัน

ความเชื่อเป็นธรรมชาติที่เกิดขึ้นกับมนุษย์และถือว่าเป็นวัฒนธรรมของมนุษย์อย่างหนึ่ง การดำรงชีวิตของมนุษย์ในสมัยโบราณที่มีความเจริญทางด้านวิชาการน้อย ความเชื่อจึงเกิดจากการเกิดขึ้น และการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติที่มนุษย์เชื่อว่าเป็นการบันดาลให้เกิดขึ้นจากอำนาจของเทวดา พระเจ้า หรือภูตผีปีศาจ ดังนั้นเมื่อเกิดปรากฏการณ์ต่างๆ ขึ้นเช่น ฝนตก พายุร้าย ฟ้าผ่า แผ่นดินไหว ภูเขาไฟระเบิด อุทกภัย และวาทภัย ต่างๆ ขึ้น ล้วนเป็นสิ่งที่มียุทธิพลต่อชีวิตหรือความเป็นอยู่ของมนุษย์ โดยความเชื่อไม่ว่าจะเกิดขึ้นด้วยความรู้สึกรู้สึกหรือเหตุผลใดก็ตาม เมื่อมนุษย์เกิดความเชื่อขึ้น การยอมรับนับถือหรือยึดมั่นในสิ่งใดสิ่งหนึ่งทั้งที่มีตัวตนและไม่มีตัวตน และการยอมรับนับถือนี้อาจจะมีหลักฐานที่พอจะพิสูจน์หรือไม่ก็ได้ นอกจากนี้ความเชื่อจึงเป็นสิ่งที่เกิดจากการยึดมั่นถือมั่นในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวในการดำเนินชีวิต การได้รับอิทธิพลของวัฒนธรรมอื่นๆ จนทำให้สภาพสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลง เริ่มแรกนั้นความเชื่อของคนไทยแต่เดิมคงไม่ต่างจากชาติอื่นๆ คือเชื่อในสิ่งที่มองไม่เห็นว่ามีอำนาจเหนือคนอาจบันดาลให้ทั้งคุณและโทษ ความเชื่อดังกล่าวเป็นการเชื่อถือผีบางเทวดา ต่อมาเมื่อมีการตั้งบ้านเรือนเป็นการถาวรและมีการติดต่อไปมาระหว่างหมู่บ้านวิถีชีวิตและขนบธรรมเนียมประเพณีหลักจึงเป็นการกลืนกรรมกับศาสนา และเมื่อมีการยอมรับนับถือพุทธศาสนามากขึ้น ขณะที่คติความเชื่อดั้งเดิมยังคงมีอยู่ จึงเกิดการปรับปรุงแก้ไขคติความเชื่อให้เข้ากับ

จิตใจและสภาพแวดล้อม ความเชื่อของคนไทยโดยทั่วไปจึงเกิดเป็นรากฐานซ้อนกันหลายชั้น คือเชื่อกติผีสางเทวดาอยู่ส่วนลึก พุทธศาสนาอยู่พื้นผิวและมีลัทธิศาสนาฮินดูเข้ามาแทรกซ้อนอยู่ด้วยเห็นได้ชัดจากรูปแบบของประเพณีและพิธีกรรมต่างๆ ที่บางครั้งมีการผสมผสานของพิธีสงฆ์ พิธี พราหมณ์ และบัตร์พลีผีสางเทวดาด้วย

สรุปว่าคนที่เชื่อถือในเรื่องเครื่องรางของขลังนั้นมกมาย ไร้เหตุผล ย่อมไม่ถูกต้อง เพราะผู้ที่นับถือเครื่องรางของขลังนั้นก็ยังมีจิตใจระลึกถึงพระรัตนตรัยเป็นส่วนสำคัญ ในการนับถือเครื่องรางของขลังในรูปแบบต่างๆ เช่น ปลัดขิก หรือตะกรุด เป็นต้นนั้น เป็นเพราะความผสมผสานกันทางวัฒนธรรมและความเชื่อของกลุ่มหลายกลุ่ม มีความแตกต่างระหว่างการยึดถือพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่งกับการยึดถือหลักเครื่องรางของขลังเป็นที่พึ่งนั้น อยู่ที่เราสามารถเข้าถึงพระรัตนตรัยได้ในระดับใด เพราะพระรัตนตรัยนั้นเป็นเครื่องระลึกให้เราดำรงชีวิตในลักษณะที่เราสามารถพัฒนากายและจิตใจของเราให้บริสุทธิ์และสะอาด แต่การยึดถือเครื่องรางของขลังเป็นที่พึ่งนั้น เราต้องยึดถือในความขลังและความศักดิ์สิทธิ์เป็นหลัก ต้องปฏิบัติตามหลักของเครื่องรางของขลังอย่างเคร่งครัด เป็นความหลงที่ทำให้เราติดอยู่กับสิ่งนั้น เป็นการยากที่เราจะสามารถพัฒนากายและจิตใจของเราให้สูงขึ้นได้ ดังนั้นเครื่องรางของขลังจึงไม่ใช่ความสุขที่แท้จริง

๒.๓ แนวคิดและความเชื่อการสักยันต์ล้านนา LANNA YANTRA TATTO CONCEPT

ในสมัยโบราณยังไม่มีหลักฐานชี้ชัดว่าการสักยันต์มีแต่สมัยใดแต่มีความเชื่อว่า การสักเกิดขึ้นนานแล้ว ดังปรากฏจากวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผนและวรรณกรรมอื่นๆที่มีการสู้รบของคนไทยผู้ชาย การสักแสดงถึงความคงกระพัน ความเป็นชายชาติตรี แต่บางมุมมองของบุคคลจะมองว่าการสักเป็นเรื่องของนักเลงทำให้เกิดความคิดลบ ทำให้ความสวยงามที่เป็นศิลปะบนผิวหนังเกือบจะสูญหายไป แต่คนบางส่วนยังคงมีความเชื่อว่า การสักก่อให้เกิดโชคลาภ คลาดแคล้ว อยู่ยงคงกระพัน รูปแบบของการสักยันต์มีความขลังที่แตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับลายสัก โดยสัญลักษณ์บางอย่างตามความเชื่อ ลายสักนี้สามารถทำให้ผู้สักรอดพ้นจากสถานการณ์ที่ลำบากและยุ่งยาก หนั่งเหนียว ศัตรูยิงฟันไม่เข้า นอกจากนี้การสักทางไสยศาสตร์ยังเป็นการระวัง สร้างความปลอดภัย การเตือนภัยอันตรายต่างๆไม่มาเข้าใกล้ การสักยันต์จัดว่าเป็นศิลปะที่ชาวบ้านประเภนี้ชื่นชอบ เชื่อมั่นและมั่นใจในปัจจุบันอาจมองว่าไม่ปลอดภัย ส่วนวัฒนธรรมการสักยันต์โบราณช่วยให้ผู้สักมีจิตใจที่เข้มแข็ง มั่นใจมากขึ้น ซึ่งในปัจจุบันมนุษย์เรา โดยมีลายสักต่างๆ บ่งบอกถึงความชื่นชอบในส่วนบุคคลที่ชื่นชอบ

ในการเลือกและพิจารณารวมถึงการได้รับความหมายว่าการสักยันต์ลายนี้ จะได้รับประโยชน์อะไรบ้าง โดยนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ดังนี้ ศุภชัย คงซารักษ์^{๒๑} กล่าวว่า การสักคือการนำสีที่ไม่ละลายมา ผังลงในผิวหนัง และจะผังอยู่อย่างนั้นไปตลอดชีวิต จนกระทั่งตาย และเนาเปื่อย รอยสักอาจจะ เป็นการบอกลักษณะนิสัยของผู้สักได้ เช่น ชาวเรือมักนิยมสักชื่อประเทศที่ผ่านไป หรือรูปผู้หญิง เปลือย ส่วนบุคคลอันธพาลบางกลุ่มมักนิยมสักเป็นรูป นกอินทรี หรือหนุมานที่หน้าอก กลางหลัง นอกจากนี้ ยันต์ (Yantra) เป็นคำที่เพี้ยนมาจากคำว่า ยัญญ์ ซึ่งเป็นภาษาบาลี มีความหมายว่า สิ่งที่มีมนุษย์พึงเช่นสรวงบูชาให้มีความสุขความเจริญ แต่ในภาษาไทยเรามีการเปลี่ยนยันต์ ไปหมายถึงรอยเส้นที่ขีดขวางไปมา เพื่อใช้ในการลงคาถา นอกจากนี้ยังมีกล่าวไว้ว่า เส้นยันต์นั้นเปรียบเสมือนสายรกของพระพุทธเจ้า ส่วนอักขระที่ลงไว้ในยันต์เปรียบด้วย แต่ละอักขระ คือพระพุทธเจ้าองค์หนึ่ง แสดงถึงทัศนคติ ที่คนโบราณมีต่อยันต์และอักขระว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ไม่สามารถลบหลู่เหยียบย่ำได้ โดยยันต์มีลักษณะเป็นตัวเลข อักขระหรือรูปภาพที่เขียน สัก หรือแกะสลักบนแผ่นผ้า ผิวหนัง ไม้ โลหะ แผ่นจาร เป็นต้น และการสักยันต์ จะมีความเชื่อว่ารูปรอยบนผิวหนังนั้นหรือรอยสัก ที่สักลงบนผิวหนังจะช่วยให้ได้รับความปลอดภัยได้รับอำนาจและบารมี เป็นเครื่องคุ้มครองภัยอันตรายต่างๆ ที่จะมาทำลายตน เป็นที่รักของบุคคลทั่วไป นอกเหนือจากนั้นรอยสักบางประเภท ยังมีฤทธิ์อำนาจ ช่วยลดบันดาลให้ได้รับสิ่งที่พึงประสงค์ มีเสน่ห์ และช่วยให้บุคคลนั้นได้รับความนิยมนิยมชมชอบจากผู้พบเห็นซึ่งในสังคมไทย การสักของคนไทยโดยส่วนใหญ่เน้นเป็นการสักเพื่อเป็นเครื่องรางของขลังโดยเฉพาะกลุ่มผู้ชายในปัจจุบันการสักเพื่อความสวยงาม เสริมเสน่ห์ เริ่มเข้ามาบทบาท ควบคู่กับความเชื่อเช่นกัน อย่างไรก็ตาม ในสังคมไทย การสักก็ยังถูกมองเป็นภาพประทับในเรื่องเครื่องรางของขลัง โดยลวดลายจะเป็นอักขระ คาถา พระ สัตว์ เทพเจ้าหรือสัญลักษณ์ทางศาสนา นอกจากนี้กรรมวิธีในการสักยังมีความสลับซับซ้อน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแต่ละสำนัก ครูบาอาจารย์ในการถ่ายทอดรอยสักบนผิวหนัง เพราะในสังคมไทยยังมองว่ารอยสักนั้นมีความขลัง สามารถทนต่ออาวุธ ได้ทุกประเภท รวมถึงการสักสาธิตา ทำให้เกิดความรักความเมตตา เป็นที่รักของผู้ใหญ่

ในสมัยอาณาจักรล้านช้าง อาณาจักรล้านช้าง (ลาว: **ອານາຈັກລ້ານຊ້າງ**) เป็นอาณาจักรของชนชาติลาวที่ตั้งอยู่ในแถบลุ่มแม่น้ำโขง มีอาณาเขตอยู่ในบริเวณประเทศลาวทั้งหมด

^{๒๑} ศุภชัย คงซารักษ์ .การลงว่าน #ว่าด้วยเรื่องว่านยา... สักยันต์ สำนักนอะตุตตะรัง ลายสัก (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก : <https://th-th.facebook.com/.../> สืบค้นวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๖

ตลอดจนพื้นที่บางส่วนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทยมีความเจริญรุ่งเรืองในเรื่องของการเมืองและการปกครอง ด้านศิลปะและวัฒนธรรมรวมถึงพุทธศาสนาที่เจริญรุ่งเรือง ใกล้เคียงกับสยาม พม่า และเขมร โดยอาณาจักรล้านช้าง สร้างความเป็นปึกแผ่นมั่นคงอย่างแท้จริงใน พ.ศ. ๑๘๙๖ :ซึ่งตรงกับสมัยพระเจ้าฟ้างุ้ม ซึ่งยุคทองของอาณาจักรล้านช้างคือรัชสมัยของพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช (พ.ศ. ๒๐๙๑ – ๒๑๑๔) และ รัชสมัยพระเจ้าสุริยวงศาธรรมิกราช (พ.ศ. ๒๑๘๑- ๒๒๓๘) ซึ่งอาณาจักรล้านช้างมีอิทธิพลทางด้านความเชื่อของชาวล้านนา^{๒๒} ในเรื่องของการสักยันต์ซึ่งคนล้านนามีความเชื่อว่าการสักยันต์ เป็นการสร้างขวัญและกำลังใจ เสริมสร้างความเชื่อมั่น มั่นใจให้กับผู้สัก เต็มไปด้วยความศรัทธา มีจิตใจที่กล้าหาญเข้มแข็ง การสักยันต์ล้านนามีความแตกต่างจากการสักทั่วไปที่มุ่งเน้นในเรื่องของความสวยงามหรือเพื่อเป็นงานด้านศิลปะ แต่การสักยันต์ล้านนาจะมุ่งเน้นหรือวัตถุประสงค์หลักเพื่อความเชื่อและเป็นความเชื่อทางด้านไสยศาสตร์และการสักยันต์ อาจารย์ผู้สักจะอันเชิญครูบาอาจารย์มาคุ้มครอง ปกป้องรักษาให้กับผู้สัก โดยผู้สักต้องมีความเชื่อและเคารพ มีคุณธรรม มีศีล ประจําใจ และระลึกเสมอว่าผู้สักมีครูบาอาจารย์ที่อยู่ประจำกายของผู้สัก บริเวณผิวหนังที่สักยันต์จะมีความแตกต่างกันในชนิดของลายที่สักลงไป เช่นการสักตั้งแต่เอวถึงเข่า หรือการสักทั้งตัว เว้นการสักที่บริเวณหน้าผาก เรียกว่า “ลาวพุงดำ” แต่ถ้าหากสักตั้งแต่หัวเข่าจนถึงต้นขาส่วนบนเรียกว่า “ลาวพุงขาว” โบราณเชื่อกันว่า ผู้หญิงชาวล้านนาจะเมินชายที่สะโพกขาวเพราะเชื่อว่า ชายนั้นมีความซื่อสัตย์ไม่เป็นชายชาติทรยศ เมื่อชายใดนุ่งผ้าตัวยแล้วเห็นลายสักสีดำ จะถือว่าชายผู้นั้นมีความเข้มแข็งสมความเป็นชายซึ่งเครื่องแต่งกายสมัยโบราณ ชายจะนุ่งตัวยโดยจะม้วนชายผ้าเป็นเกลียวสอดระหว่างขา ซึ่งเป็นการนุ่งผ้าแบบเดียวกับถกเขมรหรือการนุ่งผ้าโจงกระเบน คือจะดึงชายผ้าให้สูงรันขึ้นไปเหนือเข่า โดย“การสัก” เป็นที่แพร่หลายในอุษาคเนย์มาแต่โบราณ โดยเฉพาะกลุ่มชนที่อยู่ทางตอนเหนือขึ้นไปจากประเทศไทยซึ่งเดิมเคยเป็นอาณาจักรล้านนา ล้านช้าง เข้าไปจนถึงรัฐฉานในพม่า รวมถึงสิบสองปันนาและสิบสองจุไทในประเทศจีนภาพเต็ม ประเพณีการสักยังได้รับความนิยมในหมู่ชาวไทยในสิบสองปันนาและสิบสองจุไทในประเทศจีน ซึ่งพระอริยานุวัตร อดีตเจ้าอาวาสวัดมหาชัย จังหวัดมหาสารคาม^{๒๓} ได้เล่าถึงตำนานอันเป็นที่มาของของประเพณีการสักของกลุ่มชนทั้งหลาย

^{๒๒} อาณาจักรล้านช้าง สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗ จาก <https://th.wikipedia.org/>

^{๒๓} “พระอริยานุวัตรกับการสักลาย” โดย ไพโรจน์ สโมสร ใน ศิลปวัฒนธรรม ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๓. พ.ศ. ๒๕๒๔... อ่านข่าวต้นฉบับได้ที่ : https://www.silpa-mag.com/culture/article_#

บริเวณตอนเหนือของประเทศไทยขึ้นไปไว้ว่า “ตอนที่พระพุทธเจ้าเสด็จปรินิพพาน บรรดาหัวเมืองต่างๆ พากันยกทัพมาแย่งชิงองค์พระสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้า มีเมืองจำปา เมืองสักกะ เมืองวิเทหะ กรุงราชคฤห์ มาแย่งชิงเอาไปหมด จนชั้นที่สุดก็เกิดการรบราฆ่าฟัน แต่อาศัยโศกนพราหมณ์ ผู้ที่แจกองค์พระสารีริกธาตุให้กับบรรดาหัวเมืองต่างๆ ได้ชี้แจงเพื่อให้เกิดความสามัคคีธรรม แล้วบรรดาหัวเมืองต่างๆ ต่างแยกย้ายกันกลับไปโดยไม่เกิดศึกสงครามต่อกัน การสักตามตัว ด้วยอิทธิฤทธิ์ของพระพุทธเจ้าเป็นเหตุให้กษัตริย์ทั้งหลายคงกระพันชาตรีมีกำลังเหมือนช้างสารตลอดจนกระโดดสูงได้ถึง ๑๐๐ องคาพยพ จึงเป็นสาเหตุทำให้ชาวล้านนา จากดินแดนแคว้นสิบสองจุไทยและน่านเจ้า รวมถึงไทยใหญ่ พวกเงี้ยว ไทยเข ไทยยาง ไทยลื้อ ไทยเขิน นิยมการสักลายตามเนื้อตัวกลายเป็นเวทย์มนต์คาถาและยันต์ต่างๆ” ลวดลายการสักซึ่งเป็นที่นิยมของแต่ละกลุ่มก็แตกต่างกันไป อย่างกลุ่มลาวพุงดำ (ที่คนไทยเรียก) ก็เป็นกลุ่มที่นิยมสักจนทั่วร่างกาย บางรายสักทั้งตัวเว้นไว้แต่เพียงหน้าผาก ส่วนกลุ่มลาวพุงขาวก็เป็นกลุ่มที่นิยมการสักตั้งแต่เข้าไปถึงต้นขาส่วนบน ไม่สักเลยขึ้นมาถึงเอวหรือพุงอย่างลาวพุงดำ

ภาพที่ ๒.๑ ลายเส้นการสักของคนลาวพุงดำ เขียนโดยฝรั่งในสมัยรัชกาลที่ ๕ อ้างอิงจาก เมฆา วิรุฬหก^{๒๔}

ในรัชสมัยของสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ พ.ศ. ๑๙๙๑- ๒๐๓๑ เพื่อเป็นการทำเครื่องหมายแสดงหลักฐาน เช่นสักข้อมือ แสดงว่าได้ขึ้นทะเบียนเป็นชายฉกรรจ์หรือเป็นเลกมีสังกัด

^{๒๔} เมฆา วิรุฬหก.ตำนานความเชื่อเรื่อง “รอยสัก” มาจากอิทธิฤทธิ์ของพระพุทธเจ้า... สืบค้นจาก: https://www.silpa-mag.com/culture/article_2456 วันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๖.

กรมกองแล้ว หรือการสักหน้าเพื่อแสดงว่าต้องโทษปาราชิก ในยุคตอนปลายเสียกรุงศรีอยุธยา ชาวบ้านบางระจันป้องกันหมู่บ้านของตนเอง โดยมีพระอาจารย์ธรรมโชติ ซึ่งเมื่อมีการต่อสู้กับพม่า ท่านจะให้ศีลให้พร รวมถึงแจกผ้ายันต์ ตรีศกฤต ให้แก่ชาวบ้าน และชาวบ้านส่วนมากก็มีการสักยันต์ การลงน้ำมันทาตัว เพื่อให้เหนียวอยู่ยงคงกระพัน นอกจากนี้ ประเทิน มหาขันธ ยังกล่าวว่า การสักนั้น ยังสามารถแบ่งและบ่งบอกความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ของตัวตน

ในสมัยกรุงศรีอยุธยา ยาวมาจนถึงสงครามโลกครั้งที่ ๒ และสงครามเอเชีย-ยุโรป เพราะคนเชื่อว่า ถ้าสักยันต์แล้ว มนต์รา อำนาจแห่งรอยสักจะช่วยคุ้มครอง และป้องกันภัยอันตรายจากคมมีด คมดาบ หรือลูกกระสุนได้ ดังเช่นภาพยนตร์ที่นำมาจัดทำเพื่อให้เห็นอำนาจแห่งรอยสัก อย่างจอมขมังเวทย์ หรือมหาอุตม์ โดยลายสักยันต์ที่เป็นที่นิยมในปัจจุบันนั้น ส่วนใหญ่จะแยกตามหน้าที่การงาน ไม่ว่าจะเป็น "ยันต์หนูนดวง" เป็นอักขระขอมโบราณเรียกว่า ยันต์ ๕ แถว ความยาว ๗ นิ้ว กว้าง ๒ นิ้ว ครึ่ง โดยแถวแรกเป็นคาถาเมตตามหานิยม แถวที่ ๒ เป็นคาถาหนูนดวงชะตา แถวที่ ๓ เป็นคาถาแห่งความสำเร็จ แถวที่ ๔ เป็นคาถาราศีประจำตัวและแถวที่ ๕ เป็นคาถามหาเสน่ห์ ถ้าคนดวงไม่ดี การสักต้องสักเป็นยันต์หนูนดวงเพราะถือว่าเป็นยันต์คุณพระที่มีพลังอำนาจและสามารถที่จะเกื้อหนุนดวงที่ตกต่ำให้โดดเด่นขึ้นมาได้ นอกจากนี้มี "ลายหนุมนตัวเก่า" ที่เหมาะสมกับอาชีพ ราชการ ตำรวจ หรือองค์กรฯ เพื่อส่งเสริมให้การทำงานเจริญก้าวหน้า , "ลายจิ้งจกคาบถุงเงินถุงทอง" ลายสักนี้เหมาะกับพวกพ่อค้าที่จะช่วย เสริมธุรกิจทำมาค้าคล่อง หรือลาย "พระพิฆเนศ" ที่เหมาะกับ ดารา ศิลปิน ซึ่งเป็นลายที่ดารา นักแสดงส่วนใหญ่นิยมมาสักกันในปัจจุบันตำแหน่งที่ผู้คนนิยมสักยันต์นั้น ทำได้หลายแห่งไม่ว่าจะเป็นไหล่ซ้าย ไหล่ขวา หรือข้างหลัง แต่ถ้าลงเบื้องต่ำคงไม่เหมาะสม

ช่วงทศวรรษ ๒๕๐๐ ผู้ชายชาวล้านนาแทบทุกคนจะมีความชื่นชอบในเรื่องของการสักยันต์ เชื่อว่าการสักยันต์แสดงให้เห็นความเป็นชายชาตรี เป็นที่พึงของหญิงสาวและครอบครัวของตนเองได้ การเลือกคุ้มครองของผู้หญิงคือเลือกบุคคลที่มีรอยสักยันต์ เพราะเชื่อว่าเป็นผู้ชายที่สามารถคุ้มครองและปกป้องตนเองได้ด้วยมีครูบาอาจารย์ มีวิชาคาถาอาคม มีความองอาจ มีจิตใจหนักแน่น มั่นคง สามารถปกป้องคุ้มครองภัยให้แก่ตนเองได้สถานะเมื่อเกิดศึกสงคราม ความเชื่อในเรื่องของการสักยันต์ข้ามมีความสำคัญและความจำเป็นเนื่องจากเมื่อออกสู่สนามรบ ย่อมมีความเสี่ยงเป็นตายเท่ากัน รวมถึงการสักยันต์ของชาวล้านนาในอดีตเป็นสิ่งที่ได้รับการยกย่องจากบุคคลในสังคมและวัฒนธรรม ถึงความกล้าหาญแสดงถึงสถานะความเป็นลูกผู้ชายเต็มตัวอันมีผู้ที่มีครูบาอาจารย์และ

สามารถเป็นที่พึ่งปกป้องคุ้มครองให้บุคคลอันเป็นที่รักได้นอกจากนี้การสักยันต์ยังมีวัตถุประสงค์ คือ การสักยันต์เพื่อความแข็งแกร่งทางด้านจิตใจและความคงกระพัน ด้วยความเชื่อว่าผู้ชายที่สักยันต์ต้องสักเฉพาะชายฉกรรจ์เท่านั้น การสักยันต์ขึ้นอยู่กับความเชื่อและประเพณี โดยก่อนสักนั้นต้องทำพิธีไหว้ครู มีการร่ายเวทมนต์คาถาด้วยผู้ทำหน้าที่สักยันต์หรือที่เรียกว่าครูบาอาจารย์ ซึ่งอาจารย์แต่ละท่านจะมีลวดลาย เอกลักษณะการสักที่มีแบบฉบับเป็นของตนเอง ผู้สักสามารถเลือกลายตามความต้องการของตนเอง ส่วนมาก ลายที่นิยมสักจะเป็นสัตว์ในเทพนิยาย เป็นอักขระหลากหลาย เช่น อักษรขอม อักษรล้านนา เลขยันต์ อาจมีการสักหลายประเภทผสมผสานกันตามความชอบของผู้สัก^{๒๕}

๒.๑.๒ ความหมายของยันต์

จากคำนิยามความหมายของยันต์มีนักวิชาการได้ให้ความหมายในเรื่องของยันต์ ดังนี้ คมเนตร เชษฐพัฒน์วนิช^{๒๖} กล่าวว่า ยันต์ หมายถึง หุ่น หรืออาวุธที่สร้างขึ้นแล้วกำกับให้เคลื่อนไหวด้วยอาคม คนโบราณมักใช้ยันต์ในการเฝ้ารักษาสมบัติที่ฝังไว้ เชื่อกันว่า ได้ฐานเจดีย์เก่ามียันต์ฝังไว้ ถ้ามีใครไปขโมยขุดค้นบริเวณนั้น เพื่อหาสมบัติก็จะถูกยันต์ฟันจนแขน ขา และลำตัวขาด หรือแม้กระทั่งทำให้ร่างกายเป็นผุยุพ และสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่^{๒๗} กล่าวถึงความหมายของคำว่า “ยันต์” หากจะค้นหาความหมายที่ลึกซึ้งลงไปก็เป็นเรื่องที่ใหญ่โตไม่น้อย เพราะยันต์มีมาแต่โบราณในหลายๆ ลัทธิ หรือศาสนาของชนชาติต่างๆ ทว่าถ้ามองแคบลงมาในไทยและล้านนาก็พอจะมองเห็นความหมายที่ชัดเจนขึ้นได้ ขณะเดียวกันได้อ้างถึง เปลื้อง ฦ นคร^{๒๘} บัญญัติว่า ยันต์ แปลว่า เร็ว คล่อง ง่าย โบราณต้องการให้คนนำข้อธรรมติดตัวไปปฏิบัติคล่องแคล่วและจำได้ง่ายๆ จึงใช้วิธีย่อโดยถอดเอาอักษรที่เป็นหลักในข้อความหนึ่งๆ ออกมาเขียนลงในแผ่นผ้าหรืออย่าง

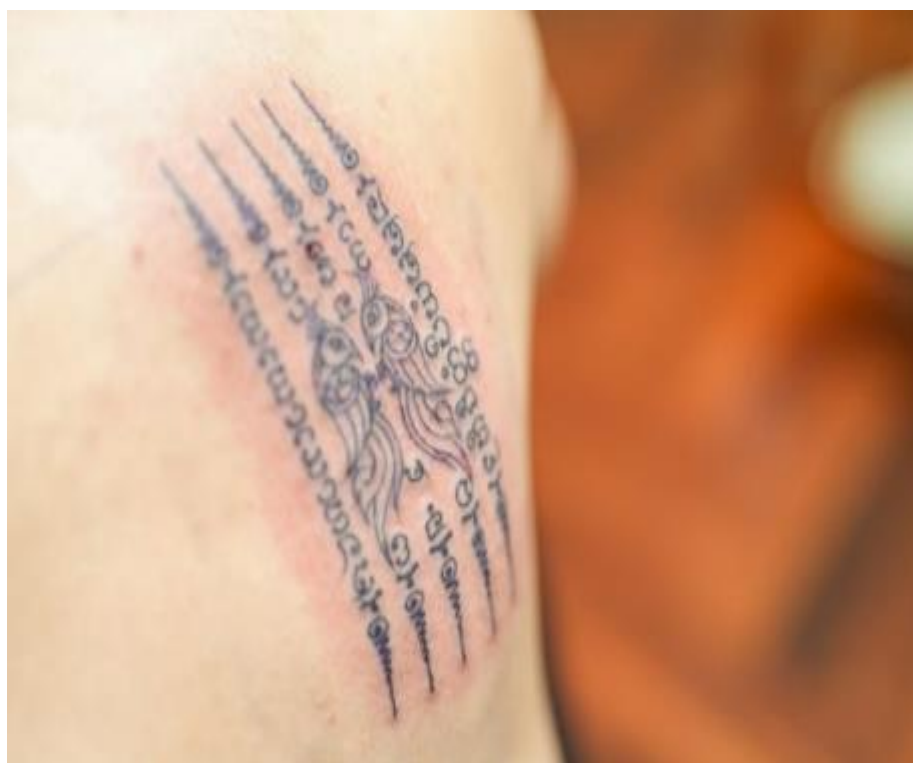
^{๒๕} นพนธ์ สัมมา และคณะ, “พิธีกรรมกับการสื่อสารทางสังคม”, รายงานผลการวิจัย, (คณะมนุษยศาสตร์: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๔).

^{๒๖} คมเนตร เชษฐพัฒน์วนิช (บรรณาธิการ). ความเชื่อพื้นบ้านล้านนา ถ่ายทอดจากประสบการณ์ของท่านผู้รู้ในท้องถิ่น. สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่ : โรงพิมพ์มีงเมือง ๒๕๔๐ หน้า ๙๘.

^{๒๗} สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. การสักของคนล้านนา กับความเชื่อทางไสยศาสตร์. www.matichoweekly.com/column/article249352. ๒๕๖๒.

^{๒๘} เปลื้อง ฦ นคร พจนานุกรมแปลไทย-ไทย <https://www.sanook.com/dictionary/dict/dict-th-th-pleang/> สืบค้นวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๖.

อื่น และคำว่า “ยันต์” ในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๔๒ ให้ความหมายว่า ยันต์ หมายถึง ตารางหรือลายเส้นเป็นตัวเลข อักษรหรือรูปภาพที่เขียน สัก หรือแกะสลักลงบนแผ่นผ้า ผิวหนัง ไม้ โลหะ เป็นต้น ถือว่าเป็นของขลัง เช่น ยันต์ตรีนิสิงเห ยันต์พระเจ้า ๕ พระองค์ เรียกเสื้อ หรือผ้าเป็นต้นที่มีลวดลายเช่นนั้นว่า เสื้อยันต์ ผ้ายันต์ เรียกกิจการที่ทำเช่นนั้นว่า ลงเลข ลงยันต์ และ สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่^{๒๙} ยันต์จึงมีความหมายโดยนัยทางวัตถุประสงค์ สองอย่างใหญ่ๆ คือ อย่างแรก เพื่อย่นย่อหัวข้อธรรมด้วยรหัสอักษรและตัวเลขลงในที่จำกัดสำหรับ ไปใช้ปฏิบัติ อย่างต่อมา คือเพื่อใช้เป็นเครื่องราง เฉพาะอย่างแรกคงใช้กันในวงแคบ แต่อย่างหลังใช้ กันมากและเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง และยันต์อย่างหลังที่ว่าในส่วนของไทยจะลงด้วยตัวเลขและ อักษรขอมโดยมีลักษณะปรากฏทั่วไปเป็นแผ่นยันต์ หรือ “ยันต์” ของล้านนาจะลงด้วยตัวเลขและ อักษรธรรมล้านนา มีทั้งรูปลักษณะที่เป็นแผ่นยันต์และตะกรุด มีวัตถุประสงค์ในการใช้ส่วนใหญ่เป็น เครื่องราง

^{๒๙} สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ยันต์ล้านนา. www.matichoweekly.com/column/article453352. ๒๕๖๔.

ภาพ ๒.๒ ลายสักยันต์ในรูปแบบของยันต์ล้านนา

ภาพ ๒.๓ ลายสักยันต์ในรูปแบบของยันต์ล้านนา

นอกจากนี้ ยันต์ล้านนา ในสารานุกรมวัฒนธรรมไทยของภาคเหนือ ยันต์ล้านนา หมายถึง รูปต่างๆ ที่มีลายเส้น อักขระ ตัวเลข หรือภาพสัญลักษณ์ที่เขียนลงบนแผ่นผ้าหรือวัสดุอื่นๆ เช่น แผ่นทอง แผ่นเงิน แผ่นกระดาษ และบนวัสดุธรรมชาติ เช่น กะลามะพร้าว ใบมะพร้าว ใบลานหรือบนร่างกายของมนุษย์โดยที่ต้องมีการทำให้วัตถุที่มีลายดังกล่าวเป็นของขลังที่สามารถอำนวยประโยชน์แก่ผู้ครอบครองตามลักษณะการใช้งานของยันต์นั้นๆ รวมถึง พระพิฆณูพล สุวณฺณรุโป^{๓๐} ได้กล่าวถึง ยันต์ล้านนาในรูปแบบของ ยันต์เทียน คือการเขียนรูปต่างๆ ทั้งที่เป็นลายเส้น อักขระ ตัวเลข หรือภาพสัญลักษณ์ลงบนแผ่นกระดาษพร้อมนำไปม้วนทับด้วยขี้ผึ้งเป็นเล่มเทียน มีการปลุกเสกด้วยคาถาต่างๆ ตามพิธีกรรมของล้านนา เพื่อนำไปจุดบูชาตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ “ยันต์เทียนล้านนา” คือ

^{๓๐} พระพิฆณูพล สุวณฺณรุโป (รูปทอง).การศึกษาหลักธรรมและคุณค่าที่ปรากฏในยันต์เทียนล้านนา: กรณีศึกษาเฉพาะในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย.๒๕๕๔

ยันต์ ที่หมายถึง อักขระที่ใช้เขียนคืออักษรธรรมล้านนา รวมถึง อุดม รุ่งเรืองศรี^{๓๑} ยังให้ความหมายของยันต์เทียน ในพจนานุกรมล้านนา-ไทย ฉบับแม่ฟ้าหลวง หมายถึง ลายที่เขียนบนลำเทียน ประกอบด้วยอักขระและลวดลายต่างๆ หรือใช้กระดาษสา เขียนยันต์หุ้มด้ายไส้เทียนก็มี เชื่อกันว่าเทียนที่ผู้ทรงวิทยาคมทำให้นั้น จะช่วยให้ผู้บูชาเทียนได้รับผลดีตามประเภทของยันต์ที่ลงไว้ เช่น สืบชาติตา ลดเคราะห์ รับโชค เป็นต้น

๑.๓ ประเภทและลักษณะของยันต์

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่^{๓๒} แบ่งเป็นประเภทให้ผลตามคุณสมบัติต่างๆ ดังนี้

๑. ประเภทให้ผลทางสิริมงคล เช่น ยันต์หัวเสา ยันต์โขงชาติตา
๒. ประเภทให้ผลทางโชคลาภ เช่น ยันต์จ๊กกิม (จิ้งจก) สองหาง ยันต์สี่วิถี
๓. ประเภทให้ผลทางเมตตามหานิยม เช่น ยันต์พรหมสามหน้า ยันต์ม้าเสพนาง
๔. ประเภทให้ผลทางด้านสะเดาะเคราะห์ เช่น ยันต์คลาดแคล้ว ยันต์โพธิสัตว์หลีกเคราะห์
๕. ประเภทให้ผลทางป้องกันผี เช่น ยันต์ปฐิสาทกินผี ยันต์เวสสุวรรณ
๖. ประเภทให้ผลทางป้องกันอาวุธ เช่น ยันต์เสือโคร่ง ยันต์หรมาน
๗. ประเภทให้ผลทางป้องกันภัย เช่น ยันต์กั้งก่า ยันต์นกขุ้ม
๘. ประเภทให้ผลทางป้องกันพิษผลและสัตว์เลี้ยง เช่น ยันต์รอก (โปงแขวนคอ) ยันต์นะโมตาบอด
๙. ประเภทใช้ไปกระทำกับผู้อื่น เช่น ยันต์ฝ่าจ้าน ยันต์หนีบ

^{๓๑} อุดม รุ่งเรืองศรี. พจนานุกรมล้านนา-ไทย ฉบับแม่ฟ้าหลวง. เชียงใหม่ : โรงพิมพ์มิ่งเมือง ๒๕๒๔ หน้า ๕๒๘.

^{๓๒} สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. การสักของคนล้านนา กับความเชื่อทางไสยศาสตร์. www.matichowekly.com/column/article249352. ๒๕๖๒.

นอกจากนี้รายละเอียดเกี่ยวกับยันต์ยังมีอีกมากมาย ไม่ว่าจะเป็นฤกษ์ยาม มนต์คาถา วัสดุ และพิธีกรรม กล่าวคือ การลงยันต์ต้องหาฤกษ์ยามที่เหมาะสมกับประเภทของยันต์ เช่น ยันต์บางประเภทต้องลงในวันพฤหัสบดี (วันเถลิงศก) บางประเภทลงคืนจันทร์ปราศรา บางประเภทลงวันสุริยุปราคา การใช้คาถาจะใช้ตั้งแต่การลากเส้น ขมวดเส้น ลงเลข ลงอักขระ ส่วนวัสดุมีทั้งวัสดุที่เป็นแผ่นโลหะ ใบลาน เขี้ยว เขา นอ และงา และโดยรวมทั้งหมดที่เป็นกระบวนการในการผลิตรวมถึงการนำไปใช้ล้วนมีพิธีกรรมรองรับตามที่ตำราโบราณกำหนดในแต่ละประเภทแตกต่างกันไป และสถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่กล่าวถึง ยันต์แบ่งตามวิธีการใช้ มี ๓ ประเภท คือ ๑) ยันต์อยู่ยงคงกระพัน (ในล้านนาเรียกว่า "ยันต์ข่าม") ๒) ยันต์แคล้วคลาดจากภัยอันตราย และ ๓) ยันต์เมตตามหานิยม และรูปแบบของยันต์แบ่งตามวัตถุที่ใช้ทำมี ๔ ประเภท คือ ๑) ยันต์ที่ทำจากแผ่นโลหะ เช่น แผ่นทองเหลือง ๒) ยันต์ที่ทำด้วยผ้า เรียกว่า ยันต์ผ้า ๓) ยันต์ที่เป็นเทียนจุด เรียกว่า ยันต์เทียน และ ๔) ยันต์ที่ทำด้วยวัตถุอื่น เช่น ทำด้วยหนังสัตว์ ทำด้วยไม้ ทำด้วยกะลามะพร้าว เป็นต้น

นอกจากนี้ยันต์ล้านนาส่วนมากจะเป็นของผู้ชายใช้ แต่ก็มีบ้างที่ผู้หญิงก็นิยมใช้ด้วย ยันต์ที่ผู้หญิงนิยมใช้ส่วนใหญ่จะเป็นยันต์ประเภทเมตตามหานิยม เพื่อการทำมาค้าขาย ดังนี้

๑. ยันต์ผูกผม ผู้หญิงใช้ผูกผมมัดผม ลงรูปและอักขระลงบนผ้าขาวหรือผ้าแดง ใช้ผูกผมเวลาทีออกนอกบ้านไปค้าขาย หรือไปงานเกี่ยวกับงาน เมือง หรือผูกผมเข้าพบผู้ใหญ่ ผู้ที่เป็นเจ้าเป็นนาย เชื่อกันว่า จะทำให้ผู้ที่พบเห็นรักชอบหลงใหล เจริญขอสิ่งใดกับผู้ใหญ่จะสำเร็จทุกประการ

๒. ยันต์หนีบ คำว่าหนีบ ในที่นี้หมายถึง ประคบ การรัดบีบ คือแผ่นทองเหลืองทั้ง ๒ ด้าน ประคบสิ่งของที่อยูข้างใน ทำให้บุคคลที่ถูกรัดด้วย การทำยันต์หนีบ ตกอยู่ในอาการลุ่มหลงผู้ที่ทำถึงกับขยับเขยื้อนไปไหนไม่ได้นั่นเอง

๓. ยันต์ข่ม เป็นยันต์ที่มีความเชื่อทางด้านไสยศาสตร์เข้าแก้ปัญหา เพื่อให้ความคับแค้นที่ฝังอยู่ในใจผ่อนคลายลง ศาสตร์ที่หญิงใช้กับชายในอดีตนั้น คือการ "ข่ม" คำว่า "ข่ม" หมายถึง การกดสิ่งใดสิ่งหนึ่งไม่ให้ผยองขึ้น กดให้ลง กดทับ การบังคับ แต่ในที่นี้หมายถึง การกระทำด้วยอาคม เพื่อให้ผู้อื่นลดอำนาจ และยอมอยู่ใต้อำนาจของผู้กระทำ

๔. ยันต์ค้าแม่่นขายหมา ในสมัยโบราณนั้น การค้าขายทั่วไปโดยมากเป็นเรื่องของผู้หญิง แต่ถ้าเป็นการค้าขายของใหญ่หรือของมีค่า หรือต้องรอนแรม ไปต่างบ้านต่างเมืองไกลๆ ถึงจะเป็น

เรื่องของผู้ชายแต่ก่อน หญิงใดที่เก่งในด้านการค้าขาย ย่อมเป็นที่รักของสามีและครอบครัว และเป็นที่
 อดอึ้งสรรเสริญของคนทั่วไป เพราะ เป็นการหาเงินช่วยครอบครัวอีกทางหนึ่ง

๕. ยันต์ จากการปริวรรตโดย นายหลง พักแก้ว บันทึกเกี่ยวกับยันต์ใน ด้านต่างๆ ดังนี้

(๑) ยันต์ประเภทเมตตามหานิยม เช่น ยันต์เข้าเฝ้าเจ้าขุนมูลนาย (๒) ยันต์ประเภทป้องกันผี เช่น
 ยันต์ลูกนี้ผีกระทำร้ายไม่ได้ ยันต์ลูกนี้กล้าผี ยันต์ลูกนี้ใส่เหยื่อข้าวผีไม่กิน ยันต์ลูกนี้ผีกลัว เป็นต้น (๓)
 ยันต์ประเภทป้องกันการกระทำด้วยอาคม เช่น ยันต์ลูกนี้ชนะเย็น เป็นต้น (๔) ยันต์ประเภทคุ้มครอง
 พิษผล/คุ้มครองที่อยู่อาศัย เช่น ยันต์ลูกนี้ใส่เสาเรือน ไฟไม่ไหม้ ยันต์ลูกนี้ชุ่มเย็น ยันต์ลูกนี้ใส่เสาเรือน
 มีข้าวของ เป็นต้น และ (๕) ยันต์ประเภทชนะศัตรู/ชนะมาร เช่น ยันต์ลูกนี้ชนะทุกอัน ยันต์ปารมี ๓๐
 ทิศ ชนะทุกอย่าง เป็นต้น

๖. ยันต์เทียนบูชา เทียนบูชาในปีสาศที่ปริวรรต แบ่งประเภทได้ดังนี้ (๑) ยันต์เทียน
 สะเดาะเคราะห์ ใช้จุดเพื่อให้ป้องกันเคราะห์ร้าย หรือ ลางร้ายต่างๆ เช่น หากหลับฝันไม่ดีให้บูชาเล่ม
 นี้ (๒) ยันต์เทียนรักษาโรค จุดเพื่อเป็นการรักษาโรคร้ายไข้เจ็บให้กับตนเอง หรือผู้อื่น เช่น หากเจ็บ
 ไข้ได้ป่วย ให้บูชาเล่มนี้ (๓) ยันต์เทียนแคล้วคลาด เพื่อป้องกันภัยอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับตนเอง หรือ
 เพื่อ บุคคลอื่นๆ เช่น หากมีคนคุณไสยให้บูชาเทียนเล่มนี้ (๔) ยันต์เทียนช่วยให้ค้าขายดี จุดเพื่อให้
 ค้าขายดี มีโชคลาภจากการค้าขาย เช่น เล่ม นี้จักไปค้าขายมีโชคลาภ และ(๕) ยันต์เทียนเมตตามหา
 นิยม จุดเพื่อให้คนรักคนชอบ เช่น อยากให้คนทั้งหลายรัก เรา ให้บูชาเล่มนี้ หากมีคนเกลียดเรา หรือ
 มีคดีความ ให้บูชาเทียนเล่มนี้

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา^{๓๓} อธิบายถึง ลักษณะของยันต์ ในสารานุกรมไทย ฉบับ
 ราชบัณฑิตยสถาน เล่ม ๒๔ ว่า ลักษณะของยันต์ แบ่งได้เป็น ๔ ลักษณะด้วยกันคือ ๑) ยันต์รูป
 สี่เหลี่ยม หมายถึง ธาตุทั้ง ๔ ทวีปทั้ง ๔ ๒) ยันต์รูปสามเหลี่ยม หมายถึง พระรัตนตรัย พระเจ้า ๓
 พระองค์ หรือตรีมูรติ ๓) ยันต์รูปวงกลม หมายถึง พรหมพักตร์ และ ๔) ยันต์รูปภาพ จะมีความหมาย
 ในทางป้องกันตัว คงกระพัน แคล้วคลาด และอำนาจ เช่น รูปมนุษย์ นางกวัก หงส์ พญานาค ปลา
 ตะเพียน จะมีความหมายในทางเมตตามหานิยม และทางโภคทรัพย์ โดยวัสดุที่ใช้ลงยันต์เป็นได้ทั้ง

^{๓๓} สำนักงานราชบัณฑิตยสถาน. ยันต์. <http://legacy.orst.go.th>.สืบค้นวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๖.

กระดาศ ผ้า แผ่นโลหะ แผ่นไม้ แผ่นศิลา หนังสือตัว จนถึงบนหนังมนุษย์ที่เรียกว่า การสักยันต์ พบเห็น คนที่มีรอยสักตามตัว ศีรษะ คอ แขน ขา เป็นต้น

จากคำบอกเล่าของพระสงฆ์ที่วัดแห่งหนึ่งในจังหวัด น่าน ได้บอกเล่าว่า สมัยที่ตนยังเป็น เด็กและไม่ได้บวชนั้นคนเฒ่าคนแก่อายุประมาณ ๗๐ -๘๐ ปี ผู้หญิงนิยมสักกัน โดยนิยม สักการสักยา สักที่หน้าสักที่ศีรษะ ทำให้เกิดแผลเป็น สักตามแขนขาเพื่อป้องกันแมลงสัตว์มีพิษ สักที่ตัว เพื่อป้องกัน คุณไสย รวมถึงการป้องกันคนอื่นที่ไม่หวังดี ทำของใส่ เช่น น้ำมันพรายจากฝ่ายชาย โดยส่วนใหญ่ คน ภายในครอบครัวจะมีเครือญาติทางฝ่ายหญิง หรือ ฝ่ายชายเป็นหมอผี รวมถึงสำหรับยันต์ที่สักให้ ผู้หญิงที่วัดแห่งนี้ เรียกว่า “สักทำไฟ” หรือสักไฟ การสักดังกล่าว พระที่วัดได้บอกว่า การสักยันต์ ประเภทนี้ เดิมที่เป็นของขรราวาส มิใช่ของสงฆ์ เพราะการสักดังกล่าวนี้ผู้สักจะเปลือย เปล่าไร้เสื้อผ้า ปกปิด ร่างกาย โดยการสักทำไฟ จะเป็นการสักเป็นจุดดำ ๆ เล็ก ๆ ทั่วร่างกายทั้ง ๒๑ แห่ง ซึ่ง พระสงฆ์ที่สัก ได้บอกว่า หากหญิงใดได้ สักถือเป็นเมตตาดีนักแล โดยจะปลุกเสกกำกับพร้อมทั้งลง ทองคำเปลวบริเวณจุดสักไปด้วย การสักดังกล่าวนี้ เป็นการสักด้านเมตตามหานิยม เป็นไสยดำ ทางด้านวิชา ซึ่งผู้หญิงนิยมสักกันมาก โดยภายหลังการสักทำไฟนี้ ก็มีการนำเข้ามาแพร่หลาย ภายใน วัด เพียงแต่ลดขั้นตอน และรายละเอียดเพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับพระสงฆ์ผู้สักอีกด้วย

นอกจากนี้ ยันต์ล้านนายังมีแนวคิดความเชื่อ ๒ ประการ คือ ๑) ยันต์ที่เชื่อมโยงกับ พระพุทธศาสนา ๒) ยันต์ที่มาจากแนวคิดความเชื่อเดิมในท้องถิ่น ยันต์ในล้านนาที่เชื่อมโยงหรือ เกี่ยวเนื่องกับพระพุทธศาสนา พบว่า ชาวล้านนามีการสร้างทำยันต์ โดยการนำเอาหลักการแนวคิด ความเชื่อทางพระพุทธศาสนาเข้ามา เป็นองค์ประกอบในการเขียนยันต์ ในทางตรงและทางอ้อม กล่าวคือ มีการนำรูปสัญลักษณ์เกี่ยวกับพระพุทธศาสนามาเขียนลงในยันต์ มีรูปพระพุทธรูปเจ้า รูปพระ พุทธสาวก รูปดอกไม้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา เป็นต้น เพื่อให้เกิดศรัทธาแก่ผู้ที่บูชา ได้น้อมนำจิตใจ เข้าหาธรรม เช่น ยันต์พระเจ้าห้าพระองค์ ยันต์พระสิหิงค์หลวง ยันต์ฉิมพลี เป็นต้น และยันต์ล้านนา ทั้งในเอกสาร หนังสือปืบสา ซึ่งยันต์ที่ปรากฏในแผ่นผ้า แผ่นโลหะ ฯลฯ ซึ่งยันต์ล้านนา มีจารึกคาถา ที่เป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา รวมถึงคาถาหรือคำบริกรรมเฉพาะท้องถิ่นขึ้นอยู่กับความเชื่อและ ความศรัทธาที่นิยมของคนในพื้นที่นั้น

ในปัจจุบัน ลวดลายที่นิยมกันอย่างแพร่หลายในบรรดาผู้ที่นิยมการสักคือ ลวดลายสักที่ ให้ผลทางไสยศาสตร์ซึ่งแบ่งเป็น ๒ ชนิด คือ

๑) เพื่อผลทางเมตตามหานิยม มักจะสักเป็นรูปจิ้งจกหรือสาริกาเพื่อเป็นตัวแทนของความมีเสน่ห์เป็นที่รักใคร่ของคนทั่วไป โดยเฉพาะให้ผลดีทางการเจรจาค้าขายทำให้เจริญรุ่งเรืองทำมาค้าขายที่เจริญขึ้น การทำงานที่ส่งผลในทางที่ดีมีความเจริญก้าวหน้า เจ้านายรักและเมตตา

๒) เพื่อผลทางอยู่ยงคงกระพันชาตรีให้แคล้วคลาดจากของมีคม อุบัติเหตุ ลวดลายสักจะมีความดุร้ายความปราดเปรียว ความสง่างาม ความกล้าหาญ ได้แก่ ลายเสือแผ่น หนุมานคลุกฝุ่น หงส์ และลายสิงห์ ลายสัก ที่เป็นเกราะป้องกันภัยอันตราย เช่น แก้วยอด ยันต์เกราะเพชร หรือลายยันต์ชนิดต่าง ๆ และสิ่งที่สำคัญที่สุด หัวใจของการสัก คือ คาถาที่กำกับลายสัก อักขระที่ลงไปในลายเพื่อผลลัพธ์ทางไสยศาสตร์ ขึ้นอยู่กับอาจารย์ผู้สักที่มีเคล็ดลับวิชา คาถาอาคมระดับสูงโดยเป็นความลับของแต่ละอาจารย์ที่ไม่อาจเปิดเผยได้ นอกจากผู้เป็นศิษย์เอกที่ได้รับความไว้วางใจ ให้เป็นผู้รับหน้าที่สืบทอดวิชาจากอาจารย์ รวมถึงการสักเพื่อความสวยงามที่ไม่เกี่ยวข้องกับผลทางด้านไสยศาสตร์แต่อย่างไร

ขั้นตอนการสักยันต์ล้านนา เริ่มจากการนำดอกไม้ ธูปเทียนและค้ายกครู จำนวน ๒๔ บาท มาขึ้นครูกับพระหรือครูบาอาจารย์ที่เป็นผู้สักยันต์ โดยผู้ถือยันต์เลือกยันต์ตามความต้องการเช่น รูปเสือแผ่น หนุมาน แก้วยอด จากนั้น เลือกแบบแล้วจุดน้ำมันก๊าด เอาพิมพ์รมควันให้เขม่าจับแบบพิมพ์ กดพิมพ์บนผิวหนังบริเวณที่สัก บางที่สักยันต์ด้วยการเขียน โดยใช้หมึกจีนตีเส้นก่อน วาดไปบนผิวหนัง ยันต์บางรูปสักโดยไม่ต้องใช้แม่พิมพ์ เครื่องมือที่ใช้ในการสักยันต์ ใช้เหล็กแหลม ปัจจุบันนิยมใช้ก้านร่มผ่าปลายฝนปลายจนแหลม ซึ่งการสักยันต์ลงอักขระเลขยันต์มีอยู่ ๒ ลักษณะ คือ ๑) **การสักน้ำมัน** เป็นการสักยันต์ที่มองไม่เห็นลวดลายเมื่อรอยสักตกสะเก็ดเนื้อก็สมานเป็นเนื้อเดียวกัน ส่วนมากจะใช้น้ำมันจันทร์หอมแฉ่วานหรือน้ำมันงาขาว บางที่จะผสมน้ำมันช้างตม้น น้ำมันเสือโคร่ง และ ๒) **การสักหมึก** นิยมใช้หมึกจีนมาผสมกับน้ำพุทธมนต์ สมัยก่อนนิยมทาดีเสือ ดีหมี่ ดีงูเห่าเป็นส่วนผสม นอกจากนี้ในหมึกที่สักยังมีมวลสารของยาผสมเข้าไปเพื่อเพิ่มคุณวิเศษและความเข้มขลัง ยาแต่ตัวจะใช้ผสมน้ำมันหมึกที่แตกต่างกัน ซึ่งยาสักประกอบด้วย ยาผงมวลสาร (ยาครูบาวัดไม้สูง) บ้านก้านันผล^{๓๔} ประกอบด้วย ๑. ยาพาราจาสู่ เป็นยาครู คือพระพุทธรเจ้า ๕ พระองค์ ผู้ยิ่งใหญ่ทั้ง ๕ ๒.

^{๓๔} ยาผงมวลสาร (ยาครูบาวัดไม้สูง) บ้านก้านันผล .ยาผสมหมึกสักยันต์ สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๖๗ สืบค้นจาก <https://www.facebook.com/people/บ้านก้านันผล-พันล้าน/100089226912011>

ยานากกิ่งปา เป็นยาครู คือพระพุทธเจ้า ๕ พระองค์ ผู้ยิ่งใหญ่ทั้ง ๕ ๓. **ยาต้มหม่าเตวะ** เป็นยาครู คือพระพุทธเจ้า ๔ พระองค์ ผู้ยิ่งใหญ่ทั้ง ๕ โดยยา ๓ ตัวนี้ ใช้สีกมกกฎพระพุทธเจ้าบนหัว ทาย้ำมันลง ทอง ยาครอบจักรวาล แก้ไขการผิดครู นอกจากนี้กล่าวได้ว่า ยา ๓ อย่างนี้เป็นยาครู เพราะหมายถึง พระพุทธเจ้าทั้ง ๕ พระองค์ ผู้ยิ่งใหญ่ทั้ง ๕ และเทวดารักษาพระธรรมทั้งหลาย และ ๔. **ยาปานกุมคำ** หมายถึง ยอดมหาพิชัยมงกุฏของเจ้าฟ้าเป็นของสกุลสูง จุลเจิมลงหัวมีอำนาจ วาสนา คนใหญ่คนโต ผู้นำ ๕. **ยาขุนเดือน-ขุนวัน** หมายถึง พระอาทิตย์และพระจันทร์ ผู้ยิ่งใหญ่ทั้งกลางวันและกลางคืน คนรักเราทั้งกลางวันและกลางคืน เป็นยาปิยะเมตตา นิยมสักเป็นรูปกระต่ายกับนกยูง ห้ามสักต่ำกว่าเอว ผสมน้ำมันหอม จุลเจิม ลงทอง ๖. **ยาเข็มจันทร์** หมายถึงพระอรหันต์ชื่อพระจุนทะเป็นยามหาเสน่ห์ ชั้นสูง ๗. **ยาสะเทงปา** แปลว่า ๕ พระยาเศรษฐีผู้ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาสมัยพุทธกาล มีอำนาจทางด้านโภคทรัพย์อย่างมาก ๘. **ยาสะเทจิดิกะ** หมายถึง เศรษฐีโชติกะผู้มีทรัพย์สมบัติตกไม่พร่อง คือใช้เท่าไรไม่มีวันหมดสิ้น ๙. **ยาอู่ตึงนะ** แปลว่าช่างโหน หมายถึงแม่แต่พญาช่างสารผู้มีพลังกำลัง มหาศาลยังยอมอ่อนให้ขึ้นขี่ใช้งาน เป็นยาทำให้คนนั้นเชื่อฟัง ๑๐. **ยาอะหน้าตี** แปลว่า อำนาจ ยานี้ เสริมให้มีอำนาจมากมายยิ่งนัก ผู้คนเกรงขามเชื่อฟัง ใช้สัก ผสมทานแดงหรือน้ำมัน บนร่างกาย ห้ามสักต่ำกว่าเอว ๑๑. **ยาวิตะข่า** คือ นางวิสาขาผู้มีความงาม ๕ ประการ เสน่ห์ชั้นสูง ผสมน้ำหอม จุลเจิม ตามร่างกาย จารลงฝ่ามือ ลงทอง ดีเรื่องมหาเสน่ห์ ๑๒. **ยาสุระสะตี** มหาเทวีแห่งทรัพย์และปัญญา เมตตา ๑๓. **ยากาลาซาปานน้อย** หมายถึง เทพบุตรผู้มีรูปกายงามและทรงพิณไพเราะไปทั่ว 3 โลก เสน่ห์ชั้นสูง ใช้สักที่หัวใจ เสน่ห์ชวนหลงไหล ๑๔. **ยาแมงวันคำ** เป็นยามหาเสน่ห์พระยาอินทร์จำแลง แปลงกายมาเป็นสื้อรัก เป็นเสน่ห์ผสมน้ำหอม จุลเจิมตามร่างกาย จารลงฝ่ามือ ลงทอง ดีเรื่องมหาเสน่ห์ ๑๕. **ยามหาเทวี** สตรีผู้สูงศักดิ์ มีทั้งความงามและวาสนา มหาเสน่ห์ชั้นสูง ๑๖. **ยาสุร่าสาหงลลิน** **ยาหนุมานคลุกฝุ่น** ยานี้ข่าม คง แคล้วคลาด ช่วยป้องกันภัย คงกระพันชาตรี มหาอำนาจ ผู้คนเกรงขาม ๑๗. **ยาจิงตำมูนิ** ยาจินตามณี เป็นดั่งแก้วสารพัดนึก ปรับธาตุ ฮวงจุ้ย ปรับแก้ในร่างกุแก่คุณไสย ๑๘. **ยายัตตะหน้าตีป้อม** แปลว่ารัตนทั้ง ๓ ประการ คือพระพุทธคุณ พระธรรมคุณและพระสังฆคุณ ใช้ว่านไก่แดงเป็นส่วนผสมหลัก มีคุณด้านมหาเสน่ห์อย่างมาก ๑๙. **ยาเหมโหย** หมายถึงนางฟ้าทั้ง ๗ เป็นยามหาเสน่ห์ เมตตาตามหานิยม โชคลาภ โภคทรัพย์ ๒๐. **ยาปัทมะหม่า** เป็นยาแก้ของคุณไสย ศาสตร์ ๒๑. **ยาเต่าคำ** เสน่ห์เมตตาสายกลาง ๒๒. **มะห่อสะถ่า** สติปัญญา ไหวพริบ และ ๒๓. **ยา๕๒๘** ยาเสน่ห์เมตตา ปิยะมงคล นอกจากนี้ น้ำมันที่ผสมว่านสักยังมีความสำคัญที่ขาดไม่ได้ เพื่อใช้สักมีส่วนผสมดีสัตว์ ๕ ชนิด เช่น ๑) ดีไก่ แทนพระกฤษณ์โธ ๒) ดีงู แทนพระโกนาคมน ๓) ดีเต่า แทน

พระกัศสปะ ๔) **ตีวีว** แทนพระโคตรมะ และ ๕) **ตีเสื่อ** แทนพระศรีอริยมตโดย แล้วนำหมึกที่ผสมเสร็จแล้วมาปลุกเสก อีกครั้งหนึ่งก่อนถึงจะเอาไปสักให้ลูกศิษย์ต่อไปได้ ส่วนการสักน้ำมัน ครูบาอาจารย์จะใช้น้ำมันชนิดต่างๆ เช่น น้ำมันงา น้ำมันมะพร้าว น้ำมันว่านไก่อแดง เป็นต้น มาผสมมวลสารต่างๆ และว่านที่ให้สรรพคุณต่างๆ นำไปปลุกเสกไปเคี้ยวไฟให้เดือด จึงจะนำมาสักได้ ซึ่งการสักน้ำมัน นั้นมีข้อดีอยู่ตรงที่จะมองไม่เห็น เมื่อสักลงไปจะเห็นเป็นเพียงรอยแดงๆ เท่านั้น

ขั้นตอนการลงเข็มสักยันต์ อาจารย์ผู้สักจะให้ลูกศิษย์กอดผิวหนังที่จะสักให้ตึง แล้วใช้เข็มสักแทงตามรูปแบบพิมพ์นั้นขณะที่สักยันต์ ปากจะปริกรรมคาถาไปตลอดเวลาที่สักเพื่อส่งกระแสคาถาพระเวทลงไปนรูปรูปยันต์นั้น ระยะเวลาของการสักยันต์ขึ้นอยู่กับยันต์ที่สัก

ข้อห้ามสำหรับคนสักยันต์ ประกอบด้วย ๑) ห้ามผิดลูกเมียเขา ๒) ห้ามด่าบุพการี ๓) ห้ามกิน น้ำเต้า มะเฟือง ๔) ห้ามลอดไม้ค้ำกล้วย ๕) ให้ถือศีล ๕ อย่างเคร่งครัด ทำแต่กรรมดี โดยผู้ที่สักยันต์ต้องยึดถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ครูบาอาจารย์ที่ถ่ายทอดสู่ตัวของคนสักยันต์ ไม่ให้เสื่อมคลายความขลัง ต้องถือปฏิบัติในความดี ข้อห้ามต่างๆ ที่มีมาในสมัยโบราณอย่างที่เรียกว่า คนดี สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ผีคุ้ม ปกป้องกันภัย โดยการสักยันต์ในสมัยอดีตเป็นการสักเพื่อป้องกันตัว สำหรับผู้ชายที่ต้องไปออกรบเพื่อรักษาบ้านเมืองเปรียบเป็นเครื่องรางของขลังอย่างหนึ่งของนักรบ

คาถาที่ใช้ในการสักยันต์ มีที่มาในพระพุทธศาสนา หมายถึง การนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หรือ หัวข้อธรรมรวมถึงเรื่องราวชาดกในพระพุทธศาสนา มาเขียนกำกับลงในยันต์ เป็นการเขียนย่อสรุป เอาส่วนที่เป็นหัวข้อใหญ่ ที่เรียกว่า **“หัวใจพระคาถา”** ตัวอย่าง เช่น คาถาพระเจ้า ๕ พระองค์ “นะ โม พุท ธา ยะ” คาถาหัวใจ พระอภิธรรม ๗ คัมภีร์ คือ “สัง วิธา ปุ กะ ยะ ปะ” คาถาหัวใจพระสูตร คือ “ที มะ สัง อัง ขุ” คาถาหัวใจ พระวินัย คือ “อา ปา มะ จุ ปะ” คาถาหัวใจ สัตตะโพชฌงค์ คือ “สะ ณะ วิ ปิ ปะ สะ อุ” คาถาหัวใจ พระรัตนตรัย คือ “อิ สะ วา สุ” คาถาหัวใจ อริยสัจ ๔ คือ “ทุ สะ นิ มะ” คาถาหัวใจทศชาติ คือ “เต ชะ สุ เน มะ ภู จะ นา วิเว คาถาหัวใจพระนิมพลี คือ “นะ ชา ลี ตี” คาถาพระคาถาหัวใจพระไตรสรณคมน์ " พุท ณะสัง มิ " คาถาหัวใจเศรษฐี “อุ อา กะ สะ” อันเป็นคาถาที่เป็นคำบริกรรมทั่วไป ในการใช้กำกับในยันต์ล้านนา โดยทั่วไปผู้ทำจะ

เรียนสืบมาจากครูอาจารย์ผู้ถ่ายทอดให้ และบางคาถาเป็นการกำหนดบทขึ้นเอง ไม่ได้เกี่ยวข้องกับหลักการทางพระพุทธศาสนา ดังเช่น คาถาที่ขึ้นต้นด้วย คำว่า “โอม”^{๓๕}

๒.๒.๒ หลักฐานยันต์ล้านนา

เทวีญ ฉวางวงศานุกุล^{๓๖} ได้อภิปรายเรื่อง ยันต์ล้านนา ในการสัมมนาวิชาการ เรื่อง เครื่องราง ของขลัง วัฒนธรรมชาวพุทธในสุวรรณภูมิ พร้อมหลักฐานเชิงประจักษ์เกี่ยวกับยันต์ล้านนา จารึกชิ้นที่ ๑ จารึกประตูท่าแพ ที่มาจากหนังสือของ ศ.ดร.ประเสริฐ ณ นคร เขียนไว้ว่า ในประตูท่าแพจะมียันต์ต่างๆ เช่น ยันต์คาถาอินบัญชร ยันต์พญาไก่เถื่อน ยันต์โสฬสมงคล ยันต์หัวใจอริยสัจ ๔ และยันต์ตรีนิสิงเห แต่ไม่ได้ระบุว่าประตูท่าแพนั้นจารึกในสมัยใด เพราะมีการสร้างหลายรุ่น เช่น สร้างมาตั้งแต่สมัยพระเจ้ามังรายมหาราช บรูณะในสมัยของพระเจ้าติโลกราช และบรูณะอีกครั้งในสมัยพระยาภาวดีละ ตัวอย่างยันต์ เรียกว่า ยันต์โสฬสมงคล ถ้าถอดออกมาจะเป็น Magic Square ทุกด้านรวมกันทุกแถวรวมกันได้ ๓๔

จารึกชิ้นที่ ๒ คือ จารึกของพระเจ้าล้านทอง หรือพระเจ้าตนหลวง อยู่ที่วัดพระเจ้าล้านทอง อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ เป็นจารึกคาถาของพระยาไก่เถื่อน อยู่ที่ฐานของพระพุทธรูปจารึกว่า

“เวทาสากุ	กุสาทาเว
ทายะสาตะ	ตะสาเยทา
สาสาทิกุ	กุกิสาสา
กุตะกุญ	ญุกุตะกุ”

คาถานี้มีประวัติว่า สมเด็จพระสังฆราช (สุก) ที่กล่าวกันว่าเป็นพระอาจารย์ของสมเด็จพระพุทธาจารย์โตพรหมรังสี ท่านไปเจอคาถานี้อยู่ภายในแผ่นศิลาที่จังหวัดลำพูน

^{๓๕} มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๓๙.

^{๓๖} เทวีญ ฉวางวงศานุกุล. สรุปการสัมมนาวิชาการ เรื่อง เครื่องราง ของขลัง วัฒนธรรมชาวพุทธในสุวรรณภูมิ. สถาบันพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติ ศูนย์คติชนวิทยา คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๕๓ หน้า ๖๖-๗๕.

จารึกชิ้นที่ ๓ คือ ฝ้ายันต์โบราณของวัดบ้านต่อมกลาง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา โดยฝ้ายันต์นี้เขียนโดยครูบาพิมพ์สาร ใน พ.ศ.๒๓๔๖ ปรากฏยันต์ภาคเกี่ยวและยันต์หัวใจคาถาต่างๆ

จารึกชิ้นที่ ๔ จารึกศิลาของวัดเชียงมั่น อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยจารึกในปี พ.ศ. ๒๓๕๔ ปรากฏ ยันต์จัตุรัส เป็น Magic Square เหมือนกัน แต่รวมกันทุกด้านได้ ๑๕ ขึ้นต้นด้วยเลข ๔ และยันต์หัวใจพระกรณี หรือยันต์ถอดสลัก มีอักษรจารึกว่า จะ พะ กะ สะ สลับกันไปมา โดยยันต์นี้ ศ.ดร.ประเสริฐ ภู นคร ได้ถอดมาจากภาษาล้านนา เป็นยันต์ที่มาจาก **คาถาปโชตา** คาถานี้พบอยู่ในพัสสาของครูบาที่วัดหนองเงือก โดยมีการวงกลมดำเริ่มที่ตัว ม มี ๒ แบบ ได้แก่ แบบสวัสดิกะ ตามเข็มนาฬิกากับทวนเข็มนาฬิกา ตามเข็มนาฬิกา อ่านว่า น ไป โต ไปซิ โน มา มะ มาโน มาพิ มาโต มามะ มาโร มาธิ มาโร มามะ มาโร มาโร มาตตะ มาโน สำหรับทวนเข็มนาฬิกา อ่านว่า มโนซิโต มโต ชิโน มโนภิตโต และ มโรตตโน

จารึกชิ้นที่ ๕ จารึกแผ่นไม้ของวัดพระธาตุช้างเค่ง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ จารึกใน พ.ศ.๒๓๙๑ โดยพบยันต์พญาไก่เถื่อน ในขณะเดียวกัน ฮันส์ เพนซ์ ศรีเลา เกษพรหม และศรารุช ศรีทา^{๓๗} ได้กล่าวถึงจารึกวัดช้างเค่ง ไว้ว่า พ.ศ.๒๓๙๐ เจ้าแก้วเมืองมา มอบให้ครูบาสีลมณี และแสนสิริต้องแต้ม เป็นประธานในการสร้างฉัตรไว้เหนือพระประธาน และในการสร้างวิหาร ๒ หลัง หลังหนึ่งประดิษฐานพระพุทธรูป อีกหลังหนึ่งสำหรับไว้รูปพระมหากัจจายนะ โดยมีเรือนยันต์รูปสี่เหลี่ยม๒ ดวง อยู่ข้างของดวงชะตา ข้างในเรือนยันต์ตีตาราง ๑๖ ช่อง มีคาถาเขียนไว้ในตาราง ดังนี้

เว	ทา	สา	กุ
ทา	ย	สา	ต
สา	สา	ธิ	กุ
กุ	ต	กุ	ภุ

คาถานี้เรียกชื่อว่า คาถาพญาไก่เถื่อน หรือ ไก่คุกุก เป็นคาถาเก่าแก่ ใช้เพื่อป้องกันภัยทั่วไป สำหรับอักษรเลขยันต์ที่พบในล้านนาสามารถแบ่งได้หลายประเภท เช่น แบ่งตามพุทธคุณ หรืออาจจะ

^{๓๗} ฮันส์ เพนซ์, ศรีเลา เกษพรหม และศรารุช ศรีทา. ประชุมจารึกล้านนา เล่ม 8 : จารึกในจังหวัด เชียงใหม่. เชียงใหม่ : โรงพิมพ์เมืองนวัตน์.๒๕๔๗ หน้า ๑๔๓-๑๔๗.

แบ่งตามรูปแบบ เช่น เป็นอักขระแบบร้อยยาว เป็นตาราง เป็นรูปภาพ หากแบ่งตามพุทธคุณ เช่น ยันต์ทางเมตตา ยันต์ทางมหาอำนาจ ยันต์ทางโภคทรัพย์ ยันต์ป้องกันอาถรรพ์ หรือเภทภัยต่างๆ ได้แก่ ยันต์พญาเขาคำ ยันต์หญิงแก้วเป็นรูปชายหญิงกอดกัน ยันต์หนูกินนมแมว บางครั้งเป็นวัฏกินนมเสือ เป็นต้น ส่วนยันต์มหาอำนาจ เช่น ยันต์เสือเย็นหรือเสือสมิง ยันต์ทางโภคทรัพย์ เช่น ยันต์พระสีวลีเถระเจ้า ๙ พระองค์ หรือเรียกกันว่า พระสีวลีเถระเจ้า ๙ โค้ง และยันต์ป้องกันอาถรรพ์ต่างๆ เช่น ยันต์พุทธสิหิงค์หลวง เป็นยันต์ตรีนิสิงเห และยันต์นาคเกี้ยว

ตัวอย่างของการลงคาถาอาคมต่างๆ ๔ อย่าง ก้อนอิฐมีการประทับรอยเท้าของสัตว์ชนิดหนึ่ง พบที่วัดติโลกอาราม มีอายุประมาณ ๕๐๐ กว่าปี คือ ยันต์หมาขนคำ ได้มาจากครูบาอ่อนวัดสันตึก เล่าว่า ยันต์นี้เป็นยันต์ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธเจ้าในสมัยบำเพ็ญพระโพธิสัตว์เสวยพระชาติเป็นสุนัข สำหรับการลงยันต์เขาให้ลงในเศษผ้าหรือกระดาษ โดยจะลงตอนที่สุนัขกำลังเห่าหอน ถ้ายันต์นี้ใช้ได้สุนัขจะเลิกหอนทันที ยันต์นี้มีความเชื่อว่าสามารถป้องกันภูตผีปีศาจทั้งปวง มีคาถา ดังนี้

“นะอะกะอิ นะอิกะอะ นะมะสะกะ นะอุมะอุ
 นะอิมะอะ อุมาอะมะ มะหิสุดตัง สุนะพุทัง
 สุอะนะอะ นะมะพะณะ อะอะปะคะ”

วิธีการลงยันต์ ตอนพับสาของครูบาเมืองใจ ท่านได้เขียนไว้ว่า จะต้องมีการตั้งขันครู ได้แก่ เทียน ๔ คู่ กล้วย ๔ หวี อ้อย ๔ ปล้อง และหมากพลอีก ๔ ผู้ที่ลงยันต์ต้องถือศีล ๕ หรือ ถือศีล ๘ และนุ่งผ้าขาว ในพิธีต้องไม่มีใครเข้าใกล้หรือมาทำลายปราณี จากนั้นจึงอัญเชิญพระทั้ง ๔ ได้แก่ พระวิรุฬหก วิรุฬปักข์ ท้าวเวสสุวรรณ เป็นต้น มีการขึ้นท้าวทั้ง ๔ และมีการเสกเหล็กจาร รวมถึงขีดตารางยันต์ด้วยคาถา และมีการจารอักษรเลขยันต์ บทเสก เช่น “โอมนะโม ปถวิตะรังสุนหะอัจจะ” จนถึง “สันโตสวาหาย” โดยตำราบอกว่าจะต้องลงในแผ่นทอง เมื่อลงเสร็จ ยันต์นี้ให้เทหะเยอะ เช่น วนซ้าย ๓ รอบ และลงด้วยคาถานี้ ไปหาผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่จะรัก มีอาณูภาพทางแคล้วคลาดต่อปีน มีตผาหน้าไม้และภยันตรายต่างๆ

ยันต์จันทรประภาและสุริยประภา หรือราหู ตามตำราบอกว่า ยันต์นี้จะต้องทำจากมะพร้าว ตาเดียวหรือกะลาตาเดียว โดยมีความเชื่อว่าจะก่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรือง และโชคลาภโภคทรัพย์ ยันต์จันทรประภาให้ปลุกเสกในฤกษ์จันทรคราสและให้เสกด้วยบท “ยะถาดัง”

การลงยันต์จันทรประภาของครูบาสม วัดเมืองกลาง ลงแบบตารางหมากรุก ยันต์นี้มาจากของอาจารย์สนั่น ธรรมธิ มีคาถา “ยะถาดัง มะมะตั้งหยาเย...” ไปเรื่อยๆ ในปั๊บสาของครูบาเมืองใจ ลง “ยะถาดังมะมะตั้งหยาเย” เป็นแบบตรงลงมาและขึ้นไป บทปลุกเสกจะใช้ “โอมเออะ จักขุโอม นาพิเกลา จันทรประภา ราหูคาหา สัตตะ ระตะนะ สัมปันโน มะณีโชติ ระโสยะธา สุวัณณะ รัชชะติ สหมิทธา เอหิมามา ละมามะมะ อะหังวันทามิ”

ส่วนยันต์สุริยประภาจะปลุกเสกในฤกษ์สุริยคราส คาถาที่ใช้จะเป็นคาถา “กุจเฉโตกุจเฉ โทมะมะกุจเฉโท โทราโมมะมะโทราโม คุณหาโมมะมะ คุณหาโม เหกุฏฐิมะมะเหกุฏฐิ” สำหรับการลงยันต์ก็เหมือนกันโดยจะลงตารางหมากรุกจะลงเป็นแถวยาวลงมาแล้วขึ้นไปบทปลุกก็เหมือนกัน แต่จะเปลี่ยนตรงจันทรประภา เป็นสุริยประภา

ยันต์น้ำจิมบ่อทราย (น้ำบ่อห่าง) ใช้บ่อน้ำร้างโบราณที่น้ำแห้งดินมูลขึ้นมา (น้ำบ่อห่าง) เป็นสถานที่ในคืนเดือนมืดหรือเกิดสุริยุปราคา การจารยันต์นั้นให้ลงยันต์ทั้ง ๖ ในอดีตใจเดียว คือ “สัง” ให้อดีตใจเรียกสูตร สังคาโรโหตุสัมพะโวจมาบังเกิดเป็น “สัง” ต่อมาคือ “วิ” ให้อดีตใจเรียกสูตร “วิกาโรโหตุสัมพะโวจมาบังเกิดเป็น “วิ” และตัวอื่นๆ ก็เรียกเหมือนกัน ปลุกเสกด้วยคาถา “นะบังดิน โมบังไฟ พุทบังลูก คะบ่ออก” จากนั้นเสกด้วยคาถา “นะโมพุทธาเย พะทะนะมะ กะสะจะกะ” ในอดีตใจเดียว ทั้งหมดเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ของอักขระและเลขยันต์ล้านนา

นอกจากนี้ ฮันส์ เพนธ์ ศรีเลา เกษพรหม และศราวุธ ศรีทา^{๓๘} กล่าวถึง จารึกพระธาตุศรีจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ.๒๓๘๘ และ พ.ศ.๒๓๘๙ พระเจ้ามโหตรประเทศ (เจ้ามทววงศ์) เจ้าหลวงเชียงใหม่ทรงทำบุญที่ “วัดจอมทอง” ต่อมา พ.ศ.๒๔๓๕ พระเจ้าอินทวิชยนนท์ เจ้าหลวงเชียงใหม่พร้อมด้วยแม่นางกัลยารักษ์ และเจ้าदारาร์ศรีม ถวายพระพุทธรูปเงิน พระพุทธรูปทองคำ และฉัตรห่มผ้าใยบัวที่ “วัดจอมทอง” ตอนต้นของจารึก มีเรื่องยันต์ รูปทรงกลม

^{๓๘} ฮันส์ เพนธ์, ศรีเลา เกษพรหม และศราวุธ ศรีทา. ประชุมจารึกล้านนา เล่ม 8 : จารึกในจังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่ : โรงพิมพ์เมืองนวัตน์.๒๕๔๗ หน้า ๑๗๓-๑๘๙.

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่^{๓๙} กล่าวว่า “ยันต์” หากจะค้นหาความหมายที่ลึกซึ้งลงไปก็เป็นเรื่องที่ใหญ่โตไม่น้อย เพราะยันต์มีมาแต่โบราณในหลายๆ ลัทธิ หรือศาสนาของชนชาติต่างๆ ทว่าถ้ามองแคบลงมาในไทยและล้านนาก็พอจะมองเห็นความหมายที่ชัดเจนขึ้นได้ ขณะเดียวกัน เปลื้อง ณ นคร บัญญัติว่า ยันต์ แปลว่า เร็ว คล่อง ง่าย โบราณจารย์ต้องการให้คนนำข้อธรรมติดตัวไปปฏิบัติคล่องแคล่วและจำได้ง่ายๆ จึงใช้วิธีย่อโดยถอดเอาอักษรที่เป็นหลักในข้อความหนึ่งๆ ออกมาเขียนลงในแผ่นผ้าหรืออย่างอื่น ในขณะที่เขียนยันต์อาจารย์ก็บิกรรม ในความหมายดังกล่าว จะเห็นว่าแรกๆ ดูเหมือนจะเป็นพุทธวิธีในการนำข้อธรรมไปปฏิบัติ แต่พอตอนท้าย บอกว่า “ขณะที่เขียนอาจารย์ก็บิกรรม” ถ้ามีการบิกรรมก็หมายถึงไสยวิธีด้วย เพราะบิกรรมเป็นการรำมนต์หรือเสกคาถาซ้ำๆ หลายหนเพื่อให้เกิดความขลัง สอดคล้องกับคำนิยามของคำว่า “ยันต์” ในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ว่า ยันต์หมายถึง ตารางหรือลายเส้นเป็นตัวเลข อักษรหรือรูปภาพที่เขียน สัก หรือแกะสลักลงบนแผ่นผ้า ผิวหนัง ไม้ โลหะ เป็นต้น ถือว่าเป็นของขลัง เช่น ยันต์ตรีนิสิงเห ยันต์พระเจ้า ๕ พระองค์ เรียกเสื้อหรือผ้าเป็นต้นที่มีลวดลายเช่นนั้นว่า เสื้อยันต์ ผ้ายันต์ เรียกกิจการที่ทำเช่นนั้นว่า ลงเลข ลงยันต์ ดังนั้น ยันต์จึงมีความหมายโดยนัยทางวัตถุประสงค์สองอย่างใหญ่ๆ คือ อย่างแรก เพื่อย่นย่อหัวข้อธรรมด้วยรหัสอักษรและตัวเลขลงในที่จำกัดสำหรับไปใช้ปฏิบัติ อย่างต่อมา คือเพื่อใช้เป็นเครื่องราง เฉพาะอย่างแรกคงใช้กันในวงแคบ แต่อย่างหลังใช้กันมากและเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง และยันต์อย่างหลังที่ว่าในส่วนของไทยจะลงด้วยตัวเลขและอักษรขอมโดยมีลักษณะปรากฏทั่วไปเป็นแผ่นยันต์ หรือ “ยันต์” ของล้านนาจะลงด้วยตัวเลขและอักษรธรรมล้านนา มีทั้งรูปลักษณะที่เป็นแผ่นยันต์และตะกรุด มีวัตถุประสงค์ในการใช้ส่วนใหญ่เป็นเครื่องรางซึ่งอาจแบ่งเป็นประเภทให้ผลตามคุณสมบัติต่างๆ เช่น ให้ผลทางสิริมงคล เช่น ยันต์หัวเสา ยันต์โขงขาคา ผลทางโชคลาภ เช่น ยันต์จ๊กกิม (จิ้งจก) สองหาง ยันต์สีวลี ผลทางเมตตามหานิยม เช่น ยันต์พรหมสามหน้า ยันต์ม้าเสพนาง ผลทางด้านสะเดาะเคราะห์ เช่น ยันต์คลาดแคล้ว ยันต์โพธิสัตว์หลักเคราะห์ ผลทางป้องกันผี เช่น ยันต์ปฐิสาทกินผี ยันต์เวสสุวรรณ ผลทางป้องกันอาวุธ เช่น ยันต์เสือโคร่ง ยันต์หนุมาน ผลทางป้องกันภัย เช่น ยันต์กั้งก่า ยันต์นกขุม ผลทางป้องกัน

^{๓๙} สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ยันต์ล้านนา. www.matichowekly.com/column/article453352. ๒๕๖๔.

พืชผลและสัตว์เลี้ยง เช่น ยันต์รอก (โปงแขวนคอ) ยันต์นะโมตาบอด และการใช้ไปกระทำกับผู้อื่น เช่น ยันต์ผ้าจ้าน ยันต์หนีบ

รายละเอียดเกี่ยวกับยันต์ยังมีอีกมากมาย ไม่ว่าจะเป็นฤกษ์ยาม มนต์คาถา วัสดุและพิธีกรรม กล่าวคือ การลงยันต์ต้องหาฤกษ์ยามที่เหมาะสมกับประเภทของยันต์ เช่น ยันต์บางประเภทต้องลงในวันพฤหัสบดี (วันเถลิงศก) บางประเภทลงคืนจันทร์ปราคา บางประเภทลงวันศุกร์ปราคา การใช้คาถาจะใช้ตั้งแต่การลากเส้น ขมวดเส้น ลงเลข ลงอักขระ ส่วนวัสดุมีทั้งวัสดุที่เป็นแผ่นโลหะ ใบลาน เขี้ยว เขา นอ และงา และโดยรวมทั้งหมดที่เป็นกระบวนการในการผลิตรวมถึงการนำไปใช้ล้วนมีพิธีกรรมรองรับตามที่ตำราโบราณกำหนดในแต่ละประเภทแตกต่างกันไป เช่น การงานไม่ทำ เอาแต่รีดไถขอเงินภรรยาใช้ ปล่อยให้ภรรยาทำงานหามรุ่งหามค่ำ มีแต่หาความสุขใส่ตัวเอง ด้วยการเที่ยวการตีหม้อเหล้า ชอบทำร้ายลูกเมีย ด้วยการดุด่า ด้วยการใช้กำลังผู้หญิงบางคนมีปัญหาเกี่ยวกับสามีที่เป็นคนเห็นแก่ตัว ชอบเอาไรต์เอาเปรียบภรรยา บางคนชอบข่มขู่และทำร้ายร่างกาย มีการลงไม้ ลงมือตบตีภรรยา บางคนทิ้งให้ภรรยาทำงานทั้งในบ้านและนอกบ้านราวภรรยาเป็นทาส สามีบางคนนอกจากไม่ใส่ใจดูแลภรรยา คู่ทุกข์คู่ยากของตัวเองแล้ว ยังยำยี่จิตใจของภรรยาอีกด้วย โดยการแอบไปมีภรรยา น้อย ปล่อยให้ภรรยาเที่ยวเฉาเลียงลูกอยู่กับบ้าน ไม่มีทางใดที่ผู้หญิงจะไปสู้รบปรบมือกับชายที่เป็นสามีได้ และไม่มีทางที่จะร้องขอความเป็นธรรมจากสังคมในอดีต หญิงบางคน จึงพึ่งพาไสยศาสตร์เข้าแก้ปัญหา เพื่อให้ความคับแค้นที่ฝังอยู่ในใจผ่อนคลายลง ศาสตร์ที่หญิงใช้กับชายในอดีตนั้น คือการ “ข่ม” คำว่า “ข่ม” หมายถึง การกดขี่สิ่งใดสิ่งหนึ่งไม่ให้เผยอขึ้น กดให้ลง กดทับ การบังคับ แต่ในที่นี้หมายถึง การกระทำด้วยอาคม เพื่อให้ผู้อื่นลดอำนาจ และยอมอยู่ใต้อำนาจของผู้กระทำ ชายใดถ้าถูกหญิงข่มโดยการจุดเทียน ถึงจะเป็นคนดุร้ายอย่างไรก็จะอ่อน ปวกเปียก ยอมทำตามทุกอย่างที่ฝ่ายหญิงต้องการ บอกให้อยู่หรือให้ไปก็จะทำตามโดยไม่ขัดขืน รวมถึง ในสมัยโบราณนั้น การค้าขายทั่วไปโดยมากเป็นเรื่องของผู้หญิง แต่ถ้าเป็นการค้าขายของใหญ่หรือของมีค่า หรือต้องรอนแรม ไปต่างบ้านต่างเมืองไกลๆ ถึงจะเป็นเรื่องของผู้ชายแต่ก่อน หญิงใดที่เก่งในด้านการค้าขาย ย่อมเป็นที่รักของสามีและครอบครัว และเป็นที่ยอดอ้างสรรเสริญของคนทั่วไป เพราะ เป็นการหาเงินช่วยครอบครัวอีกทางหนึ่ง คนโบราณจึงพูดว่า “ผัวก็ได้ เมียก็ได้” เปรียบเหมือนน้ำไหลเข้ากระถาง ๒ ทาง ข้าวในนา จะงอกงามออกดอกออกผลเต็มที่ ยันต์ที่สตรีโบราณนิยมนำติดตัวไปค้าขาย ส่วนมากจะเป็นยันต์ที่ลงบนแผ่นผ้า ยันต์ค้าขายในล้านนา มีรูปแบบต่างๆ จำนวน มาก เรียกว่า “ยันต์ค้าแมนขายหมา” จะขอยกมาเป็นตัวอย่างในที่นี้ ๑ ตัวอย่าง มีชื่อว่ายันต์ “นกปู้ทิด” ถ้าหญิงที่เป็นคนค้าขาย นำติดตัวไปจะ

ชายของดีเป็นหน้าเทพา นอกจากนี้ วานิสา บัวแย้ม^{๔๐} กล่าวว่ายันต์ในประเทศไทยนั้นเกิดขึ้นมา ยาวนาน ภายใต้ความเชื่อของ พระพุทธศาสนาและศาสนาพราหมณ์-ฮินดู โดยใช้อักขระขอม ภาษา บาลี เริ่มมีระบบแบบแผน เป็นขั้นตอนอย่างชัดเจนในสมัยอยุธยา การนำระบบยันต์มาใช้งานนั้นมี หลากหลายรูปแบบทั้ง การสักไว้ตามร่างกาย รวมทั้งนำเข้าสู่กระบวนการสร้างเครื่องรางของขลังต่าง ๆ อาทิ ผ้ายันต์ เสื้อยันต์ ตะกรุด ลูกประคำ มีดหมอ พระผงและพระกริ่งต่าง ๆ ฯลฯ จึงเห็นได้ว่า ระบบยันต์นั้น มีความสำคัญในแง่การให้คุณหรือสร้างอานุภาพต่าง ๆ ได้ในตัวเอง ทั้งยังเป็นปัจจัย สำคัญใน การสร้างเครื่องรางของขลังอีกด้วย ซึ่งอาจเป็นในแง่ของความเชื่อที่เชื่อมโยงต่อมาว่า อานุภาพ ความศักดิ์ของยันต์จะสามารถสร้างความศักดิ์สิทธิ์ให้กับเครื่องรางของขลังนั้น ๆ ได้ ทั้งนี้ใน กระบวนการสร้างยันต์นั้นไม่ใช่แค่การขีดเขียนออกมาเป็นรูปยันต์แต่เพียงอย่างเดียว หากแต่ จะต้อง กำหนดจิตในการเขียนและลงอักขระ รวมทั้งการทำพิธีกรรมต่าง ๆ อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ตามที่ คณาจารย์ท่านได้กำหนดกฎเกณฑ์เอาไว้ด้วย รวมถึง ความเชื่อเรื่องยันต์ในล้านนา พบว่า ล้านนา หมายถึง ดินแดนที่มีน่านับล้าน หรือมีที่นาเป็นจำนวนมาก คู่กับล้านช้าง คือดินแดนที่มีช้างนับ ล้าน ตัว เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๐ คำว่า "ล้านนา" กับ "ลานนา"^{๔๑} และ พระศุภชัย ชยสุโก (ศิริเขตสุวรรณ)^{๔๒} กล่าวว่า ความเชื่อเรื่องยันต์เป็นความเชื่อที่อยู่คู่กับดินแดนล้านนามาช้านาน เป็นแนวคิดที่สืบ ต่อมา แต่อดีตถึงปัจจุบัน มีการประสมประสานไปด้วยแนวคิดระหว่างพระพุทธศาสนากับความ เชื่อดั้งเดิม โดยการบูรณาการกันอย่างลงตัว ยันต์ล้านนา จากการสันนิษฐานได้ว่าน่าจะสืบทอด มาจากไสย ศาสตร์สายมอญพม่าเป็นหลัก เพราะในอดีตดินแดนแถบนี้มีความสัมพันธ์กันมา อย่างยาวนาน ทั้งใน เรื่องของประวัติศาสตร์ ศาสนา และวัฒนธรรม ซึ่งต่างจากไทยภาคกลางที่ สืบทอดมาจากสายขอม เหมือนตัวอักษรที่ล้านนาใช้ตัวอักษรขอมโบราณ ภาคกลางใช้อักขระ ขอม แต่ในสมัยหลังอาจมีการ ผสมผสานกันบ้างแต่ก็ไม่มาก สังเกตได้จาก อุณาโลมการขมวด มุมยันต์ให้เป็นรูปวงกลม “นะ” ต่าง ๆ การลงองค์พระธรรมสาร ซึ่งยันต์ล้านนาแทบจะไม่ ปรากฏสิ่งเหล่านี้ แต่ยันต์บางชนิดทั้งสองสาย

^{๔๐} วานิสา บัวแย้ม. ศึกษาแนวคิดยันต์รูปตัวละครรามเกียรติ์. ภาควิชาประวัติศาสตร์ในประวัติศาสตร์ศิลปะ วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะโบราณคดี สาขาประวัติศาสตร์ในประวัติศาสตร์ศิลปะ มหาวิทยาลัยศิลปากร. ๒๕๕๖.

^{๔๑} สรัสวดี อ๋องสกุล. ประวัติศาสตร์ล้านนา. (พิมพ์ครั้งที่ ๓). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์ พับลิชชิ่ง. ๒๕๔๔.

^{๔๒} พระศุภชัย ชยสุโก . ผ้ายันต์ เฉพาะที่ข้าพเจ้าศึกษาพบในภาคเหนือ. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย. ๒๕๕๓.

ต่างก็ใช้ร่วมกันมาแต่โบราณอย่างเช่น ยันต์นวภา ยันต์อติปิโส โดยเฉพาะบทคาถาที่เป็นภาษาบาลี (ส่วนมากเป็นการอ้างเอาคุณของพระรัตนตรัย ให้เกิดผลด้วยแรงสัจจะอธิษฐาน) ตามความเชื่อของชาวล้านนาในแต่ละท้องถิ่น มีความแตกต่างกันไปตามพื้นฐานของความรู้ที่ได้รับสืบ ๆ มา จากบรรพบุรุษของตน หากจะกล่าวถึงความเชื่อแต่ดั้งเดิมนั้น ชาวล้านนาเชื่อว่า “ในจักรวาล นี้มีโลกหนึ่งเรียกว่า โลกธาตุ” คือ ที่อยู่ของคนเรานี้เข้าใจกันว่า โลกเป็นแกนกลาง มีทางเดินไป สุดขอบจักรวาลมีพระอาทิตย์ พระจันทร์ เป็นบริวารอยู่ในจักรวาลร่วมกัน^{๔๓} และคนในล้านนาส่วนใหญ่มีพื้นฐานความเชื่อมาจากพระพุทธศาสนา มีความเชื่อแบบจิต นิยม มีใจเป็นหัวหน้า ใจเป็นนายกายเป็นบ่าว ใจสำคัญกว่ากาย ให้คุณค่าทางจิตใจมากกว่า ความสุขสบายที่ได้จากวัตถุ และเชื่อว่าคนจะดีหรือเลวขึ้นอยู่กับสภาพจิตใจมากกว่าสิ่งแวดล้อม รวมถึง พระพิฆณุพลสุวรรณรูป (รูปทอง)^{๔๔} ได้สันนิษฐานว่ายันต์เทียนนี้มีมาตั้งแต่ครั้งสมัยเชียงแสน สืบต่อมาถึงยุคสมัยพระนางจามเทวี ต่อเนื่องมายังยุคสมัยที่ล้านนาเป็นใหญ่ ปัจจุบันก็คือภาคเหนือตอนบน แถบจังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน แม่ฮ่องสอน แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า ในเขตหัวเมืองทาง ล้านนา ยังมีจารึกโบราณหลายแห่งที่มีลักษณะคล้ายรูปแบบของยันต์บรรจุพระคาถาไว้ภายใน เช่น จารึกวัดเชียงมั่น จังหวัดเชียงใหม่ จารึกเจ้าอารามคันธะ จารึกประตูท่าแพ ประตูสวนดอก ประตูสวนปรุง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้น และยังมีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาอีกด้วย ซึ่ง จารึกเหล่านั้นถือเป็นหลักฐานสำคัญที่เป็นการบ่งบอกถึงการใช้อยันต์ของชาวล้านนาในสมัยนั้น แต่หากกล่าวโดยภาพรวมแล้วจากเอกสารหลักฐาน หรือ จารึกต่าง ๆ จะสามารถกล่าวได้ว่า ความเชื่อเกี่ยวกับยันต์ในล้านนานั้น ย่อมเกิดขึ้นพร้อม กับการเกิดแห่งอักษรที่สืบมาจากอักษรมอญโบราณ หรือเกิดขึ้นก่อนนั้นก็เป็นที่ได้ โดยชาวล้านนามีความเชื่อเรื่องยันต์ล้านนา ว่ามีมาแต่โบราณมีการผสมผสานระหว่างความเชื่อที่เป็นพื้นฐานดั้งเดิมของตัวเอง อิทธิพลของศาสนาพราหมณ์ อิทธิพลของประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียง สอดประสานกับขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมของชาวล้านนามาเป็นลักษณะของพิธีกรรม ความเชื่อที่เป็น

^{๔๓} มณี พะยอมยงค์. ประเพณีสิบสองเดือนล้านนาไทย (พิมพ์ครั้งที่ ๔). เชียงใหม่: ทรัพย์การพิมพ์.

๒๕๔๓.

^{๔๔} พระพิฆณุพล สุวรรณรูป (รูปทอง). การศึกษาหลักพุทธธรรมและคุณค่าที่ปรากฏในยันต์เทียนล้านนา กรณีศึกษาเฉพาะในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง. ใน วितยานพนธ์ พุทธศาสนมหาบัณฑิต คณะพุทธศาสตร์ สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๔๔.

แบบอย่างของตนเอง ยันต์ล้านนาเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากเหตุปัจจัยหลาย ๆ อย่าง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงบริบทหรือวิถีของสังคมนั้น ๆ โดยเฉพาะในสังคมล้านนามีการผสมผสานกัน ระหว่างยันต์กับพระพุทธศาสนา จึงเกิดมียันต์หลายประเภทที่มีความสัมพันธ์กับ พระพุทธศาสนา กล่าวคือ อักษรคาถาในยันต์ล้วนมาจากหัวข้อธรรม หรือ “พุทธธรรม” ทั้งสิ้น ดังเช่น หลักของอริยสัจ ๔ จะนำเอาบทย่อ คือ “ทุ สะ นิ มะ” เป็นต้น การทำหรือใช้ยันต์ย่อมขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์

พิธีกรรมการสักยันต์ของชาวล้านนามีมาตั้งแต่สมัยเป็นความเชื่อว่าการสักเป็นที่พิธีกรรมที่สร้างขวัญและกำลังใจ ความเข้มแข็งให้กับผู้สักในด้านต่าง ซึ่งการสักมี ๒ ด้านประกอบด้าน ๑) การสักเพื่อเป็นเมตตามหานิยมและ ๒.การสักเพื่อความเป็นคงกระพัน โดยการสักยันต์ที่ได้ผลและมีความศักดิ์สิทธิ์ต้องสักจาก พระภิกษุหรือครูบาอาจารย์ที่มีความชำนาญเพราะการสักรูปยันต์ลงไปจะมีคาถาเวทมนต์สวดกำกับเพื่อเพิ่มความขลัง และสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้สัก การสักยันต์ล้านนาจะใช้อักษรเป็นภาษาล้านนาและมีเลขยันต์กำกับ ส่วนรูปยันต์ที่สักขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้สักว่าต้องการยันต์เสริมในเรื่องใดและข้อห้ามของการสักยันต์ที่ยึดถือเพื่อให้การสักยันต์ไม่เสื่อมไป

๒.๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการใช้ยันต์ล้านนา

ยันต์คือการลงอักขระ ตัวเลข ลงบนพื้นผิวต่าง ๆ โดยทำการขีดเส้นตารางให้เป็นช่องๆ เพื่อลงเลขยันต์หรืออักขระคาถาลงไป ซึ่งมี วิธีการลงหรือสูตรที่แตกต่างกันออกไป ดังที่ปราชญ์ชาวบ้านผู้ทำการวิเคราะห์ รวบรวมอักขระเลขยันต์แล้วนำเสนอในรูปแบบหนังสืออย่าง อินสม ไชยชมภู ให้ความเห็นว่า ยันต์ คือ การเขียนอักขระ หรือคำที่เป็นคาถาลงใน ตาว่าง ของเรือน ยันต์หรือโป่งยันต์ อันมีรูปแบบและขนาดต่างๆ ตามที่โบราณ อาจารย์ ได้จัดทำไว้ โดยขีดเขียนลงบนแผ่นกระดาษ แผ่นผ้า แผ่นโลหะ แผ่นเงิน แผ่นทองคำ หรือลง อักขระเลขยันต์ในแผ่นผ้า เรียกว่าผ้ายันต์ ลงใส่เสื้อเรียกว่า เสื้อยันต์ ลงบนแผ่นเงินและแผ่นทองเรียกว่า ยันต์ทั่วไป แต่นิยมเรียกตามลักษณะของยันต์นั้นๆ ยกตัวอย่างเช่น ยันต์โทน ยันต์แฝด ยันต์หนีบ ยันต์สายขาวและสายแดง ยันต์กลุ่ม เป็นต้น

นอกจากนี้ความเชื่อเกี่ยวกับยันต์ในล้านนามุมมองจากพระพุทธศาสนาแบบผสมผสานกับความเชื่อเดิมในท้องถิ่น มีความสำคัญที่ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นการต่อยอดหรือเติมเต็มในสิ่งที่ขาดหายไป กล่าวคือ ยันต์ล้านนาถ้าหากศึกษาให้ละเอียดแล้วจะสามารถเข้าใจถึงบริบทความสำคัญที่แฝงไปด้วยแนวคิดความเชื่อต่าง ๆ อีกมากมาย โดยการใช้นยันต์ ในการเผยแพร่ธรรม พุทธธรรมในยันต์ล้านนา การ

ใช้สื่อสัญลักษณ์ทางพระพุทธศาสนาในยันต์ล้านนา ยันต์กับพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งยันต์ในล้านนาเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงเรื่องราวต่าง ๆ ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่รับรู้ถึงวิถีในการดำเนินชีวิตของคนในล้านนามาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้าถึงหรือความเข้าใจเรื่องยันต์ในล้านนา มีมูลเหตุที่มาทั้งหลักเกณฑ์การเข้าใจรวมทั้งวิถีการปฏิบัติต่อการสร้างหรือใช้ยันต์ของคนในล้านนา เป็นที่พึงพอใจ อาจกล่าวได้ว่ายันต์นั้นเป็นสิ่งที่ช่วยขจัด หรือบรรเทาเรื่องราวปัญหาต่าง ๆ ได้ส่วนหนึ่ง ทั้งนี้เพราะการที่คนในล้านนามีวิถีชีวิตที่ดำเนินตามแนวทางแห่งพระพุทธศาสนา ทำให้คนล้านนามีความเชื่อมั่นในหลักการทางพระพุทธศาสนา ที่ปรากฏอยู่ในยันต์เป็นสิ่งที่เตือนใจและเสริมกำลังใจเราเมื่อเกิดเหตุการณ์ไม่ดีขึ้นเป็นเครื่องช่วยยึดเหนี่ยวจิตใจเราไม่ให้ตกไปในสิ่งชั่วร้ายต่าง ๆ เพราะโดยหลักการแล้ว เนื้อหาในยันต์ก็คือหลักธรรมทางพระพุทธศาสนานั่นเอง

การสักของคนล้านนาจึงต่างจากการสักทั่วไปที่มุ่งเน้นเรื่องความสวยงามหรือเพื่อเป็นศิลปะ แต่มีวัตถุประสงค์หลักในเรื่องของความเชื่อทางไสยศาสตร์ ขณะทำพิธีการสัก จะมีการอัญเชิญครูบาอาจารย์มาคุ้มครองรักษา ผู้สักจึงต้องมีความเคารพเชื่อฟัง มีคุณธรรมประจำใจ ต้องระลึกถึงทุกครั้งว่าตนมีครูบาอาจารย์ประจำกายอยู่ในภาคเหนือของประเทศไทยซึ่งเดิมเป็นอาณาจักรล้านนาล้านช้าง เหนือขึ้นไปจนถึงรัฐฉานในพม่า รวมถึงสิบสองปันนาและสิบสองจุไทในประเทศจีน การสักเป็นที่แพร่หลายทั่วไป แต่การสักจะมีความแตกต่างกันและเรียกลักษณะการสักต่างกันไป เช่น สักตั้งแต่ เอวถึงเข่า หรือสักทั้งตัวเว้นเพียงหน้าผาก เรียกว่า ลาวพุงดำ หากเป็นการสักตั้งแต่หัวเข่าขึ้นถึงต้นขาส่วนบน เรียก ลาวพุงขาว สมัยโบราณ ผู้ชายสักยันต์จะนุ่งผ้าด้อย โดยจะมัดวนชายผ้าเป็นเกลียวสอดระหว่างขาซึ่งเป็นการนุ่งแบบเดียวกับการถกเขมร หรือการนุ่งผ้าโจงกระเบน คือดึงชายให้สูงร่นขึ้นไปเหนือเข่า ว่ากันว่าผู้หญิงล้านนาจะمينผู้ชายที่สะโพกขาว เพราะถือว่าเป็นคนขี้ขลาด ไม่สมเป็นชายชาติตรี เมื่อผู้ชายคนใดนุ่งผ้าด้อยแล้วเห็นลายสักสีดำ จึงจะถือว่าเป็นคนขี้ขลาด ไม่สมเป็นชายชาติตรี จากความเชื่อเรื่องการสักยันต์ของคนล้านนา ในความเชื่อที่ว่า ความเชื่อของคนล้านนาในทางไสยศาสตร์ ซึ่ง สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กล่าวว่า คนล้านนามีความเชื่อเรื่องการสักยันต์มาแต่โบราณ ว่าเป็นการสร้างขวัญกำลังใจ สร้างความเชื่อมั่น และความศรัทธา ยังเชื่อว่าการสักยันต์ ทำให้จิตใจมีความเข้มแข็ง ยันต์ล้านนาบางลายมีความหมายในด้านเมตตามหานิยม ป้องกันภูติผีปีศาจ กันและแก้คุณไสย บางลายเป็นตะบะตะขะ มีอำนาจ อยู่ยงคงกระพัน คุ้มครองให้ปลอดภัย ป้องกันศาสตราวุธทั้งหลาย เป็นต้น การสักยันต์ของคนล้านนาจึงต่างจากการสักทั่วไปที่มุ่งเน้นเรื่องความสวยงามหรือเพื่อเป็นศิลปะ แต่มีวัตถุประสงค์หลักในเรื่องของความเชื่อทางไสยศาสตร์ ขณะทำ

พิธีการสัก จะมีการอัญเชิญครูบาอาจารย์มาคุ้มครองรักษา ผู้สักจึงต้องมีความเคารพเชื่อฟัง มีคุณธรรมประจำใจ ต้องระลึกถึงทุกครั้งว่าตนมรดครูบาอาจารย์ประจำกายอยู่ในภาคเหนือของประเทศไทย ซึ่งเดิมเป็นอาณาจักรล้านนา ล้านช้าง เหนือขึ้นไปจนถึงรัฐฉานในพม่า รวมถึงสิบสองปันนาและสิบสองจุไทในประเทศจีน การสักเป็นที่แพร่หลายทั้งไป แต่การสักจะมีความแตกต่างกันและเรียกลักษณะการสักต่างกันไป เช่น สักตั้งแต่เอวถึงเข่า หรือสักทั้งตัวเว้นเพียงหน้าผากเรียกว่า ลาวพุงดำ หากเป็นการสักตั้งแต่หัวเข่าขึ้นไปจนถึงต้นขาส่วนบน เรียกว่า ลาวพุงขาว สมัยโบราณ ผู้ชายสักยันต์จะนุ่งผ้าด้อย โดยจะมัดวนชายผ้าเป็นเกลียวสอดระหว่างขาซึ่งเป็นการนุ่งแบบเดียวกับการถกเขมร หรือนุ่งผ้าโจงกระเบน คือดึงชายให้สูงขึ้นไปเหนือเข่า ว่ากันว่าผู้หญิงล้านนาจะเม็นชายที่สะโพกขาว เพราะถือว่าเป็นคนขี้ฉลาด ไม่สมเป็นชายชาติตรี เมื่อผู้ชายคนใดนุ่งผ้าด้อยแล้วเห็นลายสักสีดำ จึงจะถือว่าเป็นคนขี้ฉลาด

จากตำรายันต์และคาถา ของดีเมืองเหนือ^{๔๕} ยันต์เป็นเครื่องรางของขลังที่ชาวล้านนามีความเชื่อว่าถ้าได้ครอบครองแล้วจะประสบผลสำเร็จ ปราศจากอุปสรรค เป็นที่หวงแหนและบังเกิดความภาคภูมิใจที่ได้ครอบครอง

สูตรของการลงยันต์ (คำ)

- ๑.ขีดเส้นยันต์ ว่า “อัญญิยันตั้ง สันตั้ง วิกริ่งชะเร” จะออกปากหรือภาวนาในใจก็ได้
- ๒.ขณะขีดเส้นยันต์มาบรรจบกัน หรือตัดผ่านเส้นกัน ว่า “สันธิยันตั้ง สันตั้ง วิกริ่งชะเร”
- ๓.ลงตัวเลข ว่า “เลขะยันตั้ง สันตั้ง วิกริ่งชะเร”

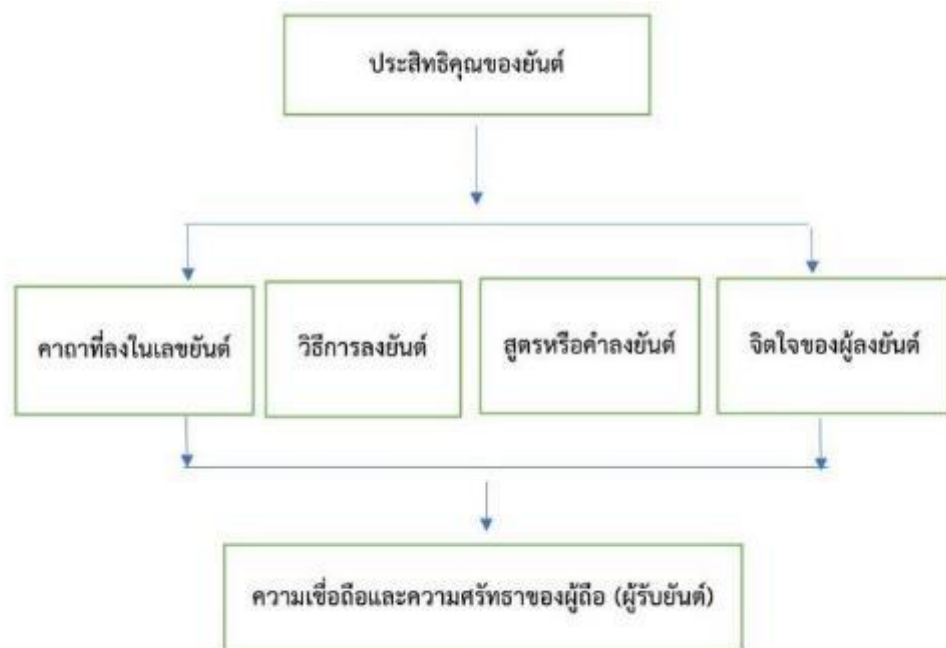
หรือใช้คำว่า “.....กาโร โทตุ สัมมะโว จงมาบังเกิดเป็น.....” ที่เว้นไว้ให้ออกชื่อตัวที่เราลงหรือเขียนไว้ เช่น

^{๔๕} อินสม ไชยชมภู.ตำรายันต์และคาถา ของดีเมืองเหนือ.สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.๒๕๔๒.

๕	กาโร	โหด	สัมภาระโว	จงมาบังเกิดเป็น	๕
๕	กาโร	โหด	สัมภาระโว	จงมาบังเกิดเป็น	๕
๓	กาโร	โหด	สัมภาระโว	จงมาบังเกิดเป็น	๓
๕	กาโร	โหด	สัมภาระโว	จงมาบังเกิดเป็น	๕
๕	กาโร	โหด	สัมภาระโว	จงมาบังเกิดเป็น	๕

ภาพที่ ๒.๔ จากตำรายันต์และคาถา ของตีเมืองเหนือ หน้า ๓

นอกจากนี้ ผู้ลงยันต์ต้องมีจิตใจที่สงบ ชื่นบาน ผ่องใส ไม่เครียดรวมถึงไม่มีอารมณ์ที่โกรธ มีจิตใจที่เข้มแข็ง กล่าวหาญ เช่นการลงยันต์เกี่ยวกับ ยันต์ข่าม (คงกระพัน) รวมถึงการลงยันต์ นะ เมตตาเพื่อให้เกิดความเข้มขลังด้วย ผู้ศรัทธา หรือผู้ได้รับยันต์จะต้องมีความเชื่อมั่นและความศรัทธา อย่างจริงใจ ไม่ใช่เพื่อการทดลองและทำตามบุคคลใด ยันต์นั้นๆจึงจะประสิทธิผลได้อย่างแน่นอน

ภาพที่ ๒.๕ เส้นทางประสิทธิคุณของยันต์ล้านนา

ตัวอย่างการลงเดิน แบบที่ ๑

ตัวอย่างการลง "เดิน" แบบที่ ๑

๑	๑๕	๒๖	๒๒	๓	๕	๒๑	๐	๑	๕	๐	๖
๒๓	๒๑	๒	๑๖	๒๕	๒๓	๕	๓	๑๑	๕	๖	๒๖
๑๔	๕			๑๐	๔	๑๑	๕			๕	๕
๒๐	๒๖			๒๔	๓๐	๕	๓			๕	๕
๗	๑๓	๓๒	๑๕	๕	๑๑	๑๖	๕	๑	๑	๑	๓
๒๕	๑๔	๖	๑๒	๓๑	๑๗	๕	๑	๑	๕	๓	๕

ภาพที่ ๒.๗ ตัวอย่างการลงเดิน แบบที่ ๑

นอกจากนี้ยังเล่าถึง ตำนานอันเป็นที่มาของประเพณีการสักของกลุ่มชนทั้งหลายบริเวณตอนเหนือ นั้น พระอริยานุวัตร อดีตเจ้าอาวาสวัดมหาชัย จังหวัดมหาสารคาม ได้เล่าไว้ว่า เมื่อครั้งพระพุทธเจ้าเสด็จปรินิพพาน บรรดาหัวเมืองต่างๆ พากันยกทัพมาแย่งชิงองค์พระสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้า เพื่อนำไปจัดสร้างสถูป เจดีย์ บรรจุงองค์พระสารีริกธาตุ ณ เมืองของตน แต่กษัตริย์เมืองยูนาน หนองแส แคว้นสิบสองจุไทย มาในเวลาที่พระบรมสารีริกธาตุได้ถูกแจกไปหมดแล้ว คงเหลือเพียงเถ้าถ่าน ก็นำเอาเถ้าถ่านกลับเมืองของตน แล้วพากันอธิษฐาน พระองค์ที่เกิดจากเถ้าถ่านก็แทรกซึมเข้าตามเนื้อ ตามตัว เกิดอิทธิฤทธิ์คงกระพันชาตรี มีกำลังเหนือช้างสาร จึงเป็นเหตุให้เกิดการนิยมสักลายตามเนื้อตัวในเวลาต่อมา สำหรับลวดลายที่ใช้ในการสักนั้น มีลายบัวพันกลีบ ลายอักขระที่เชื่อว่าเป็นคาถา ลายสัตว์ คือ เสือโคร่ง หงส์ สิงห์ มอม และรูปสัตว์ในป่าหิมพานต์ ตามความเชื่อพุทธศาสนา สอดคล้องกับตำนานการกล่าวของ ไพโรจน์ สโมสร^๗ ว่าสาเหตุนี้เอง ทำให้ชาวไทยในแคว้นยูนาน แคว้นสิบสองจุไทยและน่านเจ้าทั้งหลาย ตลอดพวกไทใหญ่ พวกเงี้ยว ไทเข้ ไทยาง ไทลื้อ ไทจีน

^๗ ไพโรจน์ สโมสร. พระอริยานุวัตรกับการสักลาย. ศิลปะวัฒนธรรม ปีที่ ๒ ฉบับ ๓.

ไทยวน นิยมการสักลายตามเนื้อตัวกลายเป็นเวทย์มนตร์ คาถาและยันต์อาคมต่างๆ รวมถึง ประเทินมหาขันธ^{๔๘} กล่าวว่า การสักเป็นสิ่งที่มนุษย์ทำมาเป็นเวลามาช้านานแล้วด้วยจุดมุ่งหมายที่ต่างกันไปในแต่ละสังคม เพื่อพิธีกรรมทางศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี บ้างก็เพื่อความขลัง ความศักดิ์สิทธิ์ บ้างก็เพื่อความนิยมทางท้องถิ่น เพื่อความสวยงามเชิงสุนทรียภาพ หรือการสักเพื่อสร้างอำนาจและความยำเกรงให้กับตนเอง แต่ไม่ว่าจะกระทำด้วยจุดมุ่งหมายใดก็ตาม รูปรอยสักย่อมต้องแฝงซึ่งความหมาย สัญลักษณ์ รวมทั้งความงามในแง่ทัศนศิลป์เพื่อให้เป็นที่ต้องตาต้องใจผู้ที่พบเห็น และตัวของเจ้าของรอยสัก และปัญญา มนตรา กล่าวว่า สักยันต์จะมาปรากฏให้เห็นเด่นชัดในสมัยอยุธยาตอนต้น

สรุปได้ว่าคนในล้านนานิยมนำยันต์เก็บไว้กับบ้านเรือนและนำติดตัวด้วย เพื่อช่วยให้เกิดกำลังใจ เปรียบเสมือนว่าเรามีสิ่งศักดิ์สิทธิ์อยู่กับตัวเรา หากจะไปในที่ใดก็จะรู้สึกถึงความปลอดภัยได้ และอดีตเมื่อเกิดภัยทางสงครามคนล้านนาจะไปหาพระสงฆ์หรือผู้มีวิชาอาคม เพื่อให้ทำยันต์ให้แล้วนำพกติดตัวขณะออกรบ ช่วยเสริมกำลังใจให้กล้าเผชิญกับอันตรายต่าง ๆ สมัยก่อนคนล้านนานิยมนำยันต์พกติดตัว และยังมีการสักยันต์ลงบนผิวหนัง เพื่อเป็นการเสริมพลังทางใจ อีกนัยหนึ่ง คนล้านนามีความเชื่อเรื่องการสักยันต์มาแต่โบราณ ว่าเป็นการสร้างขวัญกำลังใจ สร้างความเชื่อมั่น และความศรัทธา ทำให้จิตใจมีความเข้มแข็ง ยันต์บางลายมีความหมายในด้านเมตตามหานิยม ป้องกันภูตผีปีศาจ กันและแก้คุณไสย บางลายเป็นตะเบเตชะ มีอำนาจ อยู่ยงคงกระพัน คุ่มครองให้ปลอดภัย ป้องกันอาวุธทั้งหลาย เป็นต้น

แนวคิดการสัก Tattoo

คำว่า Tattoo มาจากภาษา Polynesia คือ การเอาเหล็กแหลมแทงลงบนผิวหนังเพื่อความเป็นศิลปะที่สวยงามตามร่างกายด้วยวิธีการหรือเพื่อประโยชน์ต่างๆ กัน ใช้เหล็กแหลมจุ่มหมึกหรือน้ำมันแทงที่ผิวหนังให้เป็นอักขระ เครื่องหมาย หรือลวดลาย ถ้าใช้หมึกเรียกว่าสักหมึก ถ้าใช้น้ำมันเรียกว่าสักน้ำมัน จุดประสงค์ในการสักขึ้นอยู่กับความเชื่อในท้องถิ่น ในปัจจุบันการสัก Tattoo เป็นที่นิยมลัทธิจักไปทั่วโลก โดยการสักและความนิยมในการสักมีขึ้นในหมู่มนุษยชาติต่างๆ มาแล้วไม่ต่ำกว่า ๔,๐๐๐ ปีโดยมีหลักฐานที่สามารถยืนยันในเรื่องนี้ ได้แก่ การขุดพบบรรดาศพของกษัตริย์

^{๔๘} ประเทิน มหาขันธ. ศิลปะการสักลาย. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮ้าส์. ๒๕๓๕.

อียิปต์ที่มีชีวิตในสมัยเมื่อ ๔,๐๐๐ปี ล่วงมาแล้วและอยู่มาจนถึงปัจจุบัน ในลักษณะของมัมมี่ บนร่างกายของศพมีการสักสลัอย่างสวยงาม อันเป็นหลักฐานแสดงว่าการสักและความนิยมต่อการสักในมนุษย์ ซึ่งตัวอย่างของการสัก^{๔๔} ประกอบด้วย

๑. การสักของชนเผ่าเมาลีในนิวซีแลนด์ เป็นลายสักมักเป็นรอยเฉพาะบุคคล หรือของครอบครัว มีรูปแบบที่ไม่ตายตัว

๒. กรีก เป็นการสักทำเป็นสัญลักษณ์เฉพาะใบหน้าของทาส และอาชญากร

๓. ญี่ปุ่น เรียกการสัก Tattoo ว่า Irezumi ซึ่งมีความหมายว่าการเติมหมึก

คาดว่าเริ่มปรากฏในประมาณศตวรรษที่ ๓ ก่อนคริสตกาล ต่อมาในคริสต์ศตวรรษที่ ๘ การสักจะส่วนการเจาะร่างกายนั้นคือการแทงเข็มเพื่อให้เกิดเป็นรูเพื่อใช้ประดับตกแต่งให้เกิดความสวยงาม จากกการบันทึกไว้ว่ามีมานานกว่า ๕,๐๐๐ ปี ในอดีตมักใช้เป็นสัญลักษณ์เพื่อแสดงถึงสถานะการเป็นหนึ่งเดียวกับคนในสังคม การแสดงถึงความพร้อมที่จะเป็นผู้ใหญ่ รวมถึงการทำพิธีการต่างๆ ซึ่งประเทศไทยเองก็มีการเจาะส่วนต่างๆ ของร่างกายเพื่อทำการฝังวัตถุมงคลต่างๆ เข้าไปโดยมีความเชื่อของคนในสมัยที่มีการสู้รบกันทำให้เกิดการอยู่ยงคงกระพัน คล้ายกับการสักเป็นต้น

ในศตวรรษที่ ๑๙ การสักเป็นที่นิยมแพร่หลายในยุโรปทั้งในหมู่คนสามัญทั่วไป และพวกขุนนาง คนชั้นสูง รวมไปถึงพระเจ้าแผ่นดินด้วย พระเจ้าเอ็ดเวิร์ดที่ ๗ ของอังกฤษเป็นผู้นิยมการสักเป็นอย่างมาก ทำให้มีผู้นิยมตาม เป็นผลทำให้เกิดร้านสักที่กรุงลอนดอนเป็นจำนวนมาก ตัวอย่างของผู้นิยมสัก Tattoo คือ พระเจ้าเฟรเดริกจากประเทศเดนมาร์ก จอมพลมอนตโกเมอรีของอังกฤษ เลดี แรนดอล์ฟเซอร์ซิล มารดาของเซอร์วินสตัน เชอร์ชิล เป็นต้น

เมื่อมีผู้นิยมการสักมากขึ้น ช่างสักมีจำนวนจำกัด ทำให้การให้บริการไม่เพียงพอ จึงมีผู้จัดตั้งโรงเรียนสอนการสักขึ้น โดยในปีคริสต์ศักราช ๑๘๕๐ แซมมวล เอฟ. โอ เรลลี (Samuel F. O'Reilly) ได้ตั้งตัวขึ้นเป็นศาสตราจารย์ ตั้งโรงเรียนสอนการสักขึ้นเป็นครั้งแรก ผู้ที่สำเร็จการศึกษาจะได้รับตำแหน่งอาจารย์จากโรงเรียนแห่งนี้ด้วย และในปี คริสต์ศักราช ๑๘๕๑ นายทอม ไรลีย์ (Tom Riley) ผู้มีอาชีพในทางช่างกล ได้ประดิษฐ์เข็มสักไฟฟ้าแบบใหม่ขึ้นเป็นเครื่องแรก ซึ่งมีชื่อว่า เครื่อง

^{๔๔} เรื่องเดียวกัน

สักไฟฟ้า (Electric Tattooing Machine) เป็นเข็มสักที่ใช้สักกันอยู่จนทุกวันนี้ นอกจาก ไรลีย์ จะได้คิดประดิษฐ์เครื่องสักไฟฟ้าแล้ว ยังได้คิดผสมสีสำหรับสักขึ้นด้วย สีพิเศษที่ใช้สักนี้ชื่อว่า Antiseptic Colour สีชนิดนี้เมื่อใช้ในการสักแล้วจะไม่เกิดการอักเสบแก่แผลสักในภายหลัง^{๕๐}

ในปัจจุบันมีการพัฒนารอยสัก Tattoo นำไปสู่การประยุกต์รอยสักยันต์ของล้านนา ที่ถูกกำกับด้วยอักขระอักษรในแบบฉบับของล้านนา เช่น

ภาพ ๒.๘
Tattoo ผสมอักขระ
จากสำนักคุ้มหน้า
นันทบุรี

ลายสัก
ยันต์ล้านนา
ทอง

๒.๔ .แนวคิดเรื่องการสืบสานภูมิปัญญาล้านนา

ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นองค์รวมของความรู้ทางด้าน ความคิด ความเชื่อ ความสามารถและความชัดเจน จากการใช้สติปัญญาผสมผสานกับประสบการณ์ที่สั่งสมไว้เพื่อใช้ในการแก้ปัญหา การดำรงชีวิตที่สอดคล้องกับธรรมชาติและสังคม รวมถึงวัฒนธรรมที่มีพัฒนาการสืบสานกันมาในพื้นที่ที่ชุมชนนั้นในการตั้งถิ่นฐานอยู่ โดยภูมิปัญญาท้องถิ่นยังเป็นรากฐานการดำรงชีวิตของกลุ่มชนที่สำคัญยิ่ง ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) หรือ ภูมิปัญญาชาวบ้าน (Popular Wisdom) เป็นคำ

^{๕๐} ประเทิน มหาจันทร์. (2549). ศิลปะการสักลาย. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์. หน้า 25 – 26

ที่บุคคลผู้มีความสนใจใช้เรียกเพื่อการศึกษาวัฒนธรรมประเพณีพื้นบ้าน และการพัฒนาท้องถิ่น มีนักวิชาการที่สนใจศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ได้ กล่าวว่า ภูมิปัญญาชาวบ้าน หมายถึง ศักยภาพของมนุษย์ในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และสิ่งสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมเพื่อการดำรงอยู่ของมนุษย์อย่างราบรื่น และ ศรีศักร วัลวิโกคม^{๕๑} กล่าวว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) หรือ ภูมิปัญญาชาวบ้าน (Popular Wisdom) คือศักยภาพของมนุษย์ ในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมการใช้ชีวิตร่วมกัน และ ญัฐภัทร์ สุรินทร์วงศ์^{๕๒} ได้ให้ความหมายว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นพื้นฐานความรู้ ความสามารถ หรือ ความรอบรู้ของชาวบ้านอันเกิดจากประสบการณ์ การทำมาหากิน วิถีชีวิต การป้องกันรักษาโรคภัยไข้เจ็บและการใช้ภาษาที่เกิดขึ้นใช้ประโยชน์สืบต่อจนเป็นมรดกตกทอดของพื้นบ้านมาแต่โบราณ และ เทิดชาย ช่วยบำรุง ให้ความหมายของ ภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ ความสามารถในการใช้ความรู้เพื่อพัฒนาและดำรงชีวิตของคนในท้องถิ่น มีการถ่ายทอดความรู้ไปใช้ในการพัฒนาท้องถิ่นจนเกิดเป็นความรู้ใหม่ที่มีการใช้และพัฒนาเป็นวงจรไม่จบสิ้น สอดคล้องกับ ธนิต ชังถาวร^{๕๓} ให้ความหมายของ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ยังหมายถึง ข้อค้นพบเป็นประสบการณ์ บทเรียน ที่ทำให้ท้องถิ่นสามารถดำรงอยู่ได้อย่างยาวนาน ข้อค้นพบดังกล่าวอาจจะเป็นภูมิรู้เกี่ยวกับการจัดความสัมพันธ์ระหว่างคนกับธรรมชาติ คนกับวัตถุ (ภูมิปัญญาทางด้านเทคโนโลยี) และคนกับคนด้วยกัน (ภูมิปัญญาด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม) และเป็นความสัมพันธ์ระหว่างคนกับบรรดาสัตว์เหนือธรรมชาติต่างๆ เป็นภูมิปัญญาด้านศาสนา ความเชื่อ พิธีกรรม รวมถึง เสรี พงศ์พิศ^{๕๔} ภูมิปัญญาเป็นศิลป์ คือเป็นความรู้ที่มีคุณค่า ดีและงาม ที่ผู้คนได้ค้นคิดมาไม่ใช่ด้วยสมองเพียงอย่างเดียว แต่ด้วยอารมณ์

^{๕๑} ศรีศักร วัลวิโกคม. การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมและการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงในรายงานสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง พัฒนาการทางวัฒนธรรม: กรณีศึกษากษัตริย์ทักษิณ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. ๒๕๓๕. หน้า ๓-๖.

^{๕๒} ญัฐภัทร์ สุรินทร์วงศ์. (ม.ป.ป). ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการเสริมสร้างการเรียนรู้ในรายวิชาสังคมและวัฒนธรรม : กรณีศึกษา วัดกระท่อมเสือปลาและบ้านผาสุกขนมไทย. วารสารปีที่ ๗ ฉบับที่ ๑ วันที่ ๑ มกราคม – มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๖. วิทยาลัยดุสิตธานี.

^{๕๓} ธนิต ชังถาวร และคณะ. กรอบความคิดการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย. รายงานการศึกษาเพื่อเสนอต่อกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์. ๒๕๕๐.

^{๕๔} เสรี พงศ์พิศ. ร้อยคำที่ควรรู้. กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์การพิมพ์. ๒๕๕๓.

ความรู้สึก ทักษะและจิตวิญญาณ เป็นความรู้ที่เชื่อมโยงทุกอย่างทุกด้านทุกมิติเข้าด้วยกัน จึงเป็นความรู้ที่มีคุณธรรม ความรู้ที่เป็นรอบด้านและเป็นองค์รวม เพราะเป็นความรู้ที่มาจากชีวิตและสัมพันธ์กับชีวิต การเรียนรู้ในอดีตจึงเป็นการเรียนรู้ มิเพียงเพื่อให้เกิดความรู้ แต่ให้เกิดปัญญา อันเป็นที่มาของชีวิตพอเพียง ไม่โลภ อยู่เย็นเป็นสุขนอกจากนี้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นพื้นฐานความรู้ความสามารถ หรือความรู้ของชาวบ้านอันเกิดจากประสบการณ์ การเรียนรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อมสืบต่อมา ภูมิปัญญา องค์ความรู้ หรือสติปัญญาเหล่านั้นสั่งสมมเพาะจากความคิดริเริ่มดัดแปลงประยุกต์ความรู้ที่มีอยู่อย่างชาญฉลาด และได้ปฏิบัติจนเป็นที่ยอมรับ เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต

องค์ประกอบของภูมิปัญญาท้องถิ่น มีองค์ประกอบที่สำคัญคือ ๑) องค์ความรู้ หมายถึง ความรู้หลายอย่างมาเชื่อมโยงกันเป็นชุดความรู้ตัวอย่าง และ ๒) เทคนิคหรือวิธีการ หมายถึง กลวิธีหรือการจัดการ หรือวิธีการปฏิบัติใน เรื่องใดเรื่องหนึ่งให้สอดคล้องกับองค์ความรู้ ซึ่งมีความแตกต่างกันไปตามประเภทของภูมิปัญญา

โดยลักษณะและความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่ง เสรี พงศ์พิศ^{๕๕} ได้กล่าวว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นมี ๒ ลักษณะ คือ ๑)ลักษณะที่เป็นนามธรรม เป็นปรัชญาในการดำเนินชีวิต เป็นเรื่องเกี่ยวกับการเกิด แก่ เจ็บ ตาย คุณค่าและความหมายของสิ่งต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน และ ๒) ลักษณะที่เป็นรูปธรรม เป็นเรื่องเฉพาะด้านต่าง ๆ ที่เห็นได้ชัดเจน เช่น ทำมาหากิน การเกษตร หัตถกรรม ศิลปะดนตรี และอื่น ๆ ภูมิปัญญาท้องถิ่นถึงสะท้อน ออกมาใน ๓ ด้าน ประกอบด้วยลักษณะที่สัมพันธ์ใกล้ชิดกันคือ ๑) ความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกันระหว่างคนกับโลก สิ่งแวดล้อม สัตว์ พืช ธรรมชาติ ๒) ความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ที่ร่วมกันในสังคม หรือในชุมชน และ ๓) ความสัมพันธ์กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ สิ่งเหนือธรรมชาติ สิ่งที่ไม่สามารถสัมผัสได้ทั้งหลาย

โดยทั้งสามลักษณะนี้ คือ สามมิของเรื่องเดียวกัน คือ ชีวิตของชาวบ้านสะท้อนออกมาถึงภูมิปัญญาในการดำเนินชีวิตอย่างมีเอกภาพ เหมือนสามมุมของรูปสามเหลี่ยม ภูมิปัญญา จึงเป็นรากฐานในการดำเนินชีวิตของชาวบ้าน นอกจากนี้ เสรี พงศ์พิศ^{๕๖} ได้กล่าวถึง ภูมิปัญญา ดังนี้ ๑.

^{๕๕} เสรี พงศ์พิศ. เรื่องเดียวกัน

^{๕๖} เสรี พงศ์พิศ. เรื่องเดียวกัน

ภูมิปัญญาเป็นปรัชญาชีวิต การดำเนินชีวิตของชาวบ้าน เป็นฐานคิดและหลักเกณฑ์การกำหนดคุณค่า และจริยธรรมที่มีการสั่งสมสืบทอดกันมาช้านาน จากพ่อแม่ปู่ย่าตายายสู่ลูกหลาน จากอดีตถึงปัจจุบัน ๒. ภูมิปัญญาเป็นศาสตร์ คือความรู้เกี่ยวกับการดำเนินชีวิต ทางด้านปัจจัยสี่ การทำมาหากิน การอยู่ร่วมกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และการอยู่ร่วมกันในสังคม ๓. ภูมิปัญญาเป็นศิลป์ คือเป็นความรู้ที่มีคุณค่า ดีและงาม ด้วยอารมณ์ ความรู้สึก ทักษะและจิตวิญญาณ และ ๔. ภูมิปัญญาเป็นความรู้ที่เชื่อมโยงทุกอย่างทุกด้านทุกมิติเข้าด้วยกันความรู้ที่มีคุณธรรม เป็นองค์รวมของความรู้ เพราะเป็นความรู้ที่มาจากชีวิตและสัมพันธ์กับชีวิต การเรียนรู้ในอดีตจึงเป็นการเรียนรู้ มิเพียงเพื่อให้เกิดความรู้ แต่ให้เกิดปัญญา อันเป็นที่มาของชีวิตพอเพียง ไม่โลภ อยู่เย็นเป็นสุข และพระครูโสภณ พัฒนานุยุต และคณะ^{๕๗} กล่าวว่า ศักยภาพและภูมิปัญญาของท้องถิ่นได้เป็น ๓ กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ ๑ ศักยภาพและภูมิปัญญาของท้องถิ่นที่เกิดจากการจัดระบบความสัมพันธ์ระหว่างคนกับธรรมชาติแวดล้อมหรือสิ่งเหนือธรรมชาติ ซึ่งผลของการจัดระบบความสัมพันธ์เช่นนี้ ทำให้เกิดระบบความเชื่อ พิธีกรรม ประเพณี คำสอน ต่าง ๆ ของคนที่เกี่ยวกับธรรมชาติแวดล้อม รวมถึงสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายเพื่อหาคำอธิบายในปรากฏการณ์ต่าง ๆ ของธรรมชาติแวดล้อม จนสร้างความมั่นใจของความคุ้มครองให้เกิดความสงบสุขต่อการดำเนินชีวิต

กลุ่มที่ ๒ ศักยภาพและภูมิปัญญาของท้องถิ่นที่เกิดจากการจัดระบบความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน ซึ่งผลของการจัดระบบความสัมพันธ์เช่นนี้ทำให้เกิดแบบแผนปฏิบัติหรือปทัสถาน สำหรับการอยู่ร่วมกันของบุคคลในชุมชน ชนท้องถิ่น คำสอน พิธีกรรมและประเพณีบางอย่าง เป็นต้น

กลุ่มที่ ๓ ศักยภาพและภูมิปัญญาของท้องถิ่นที่เกิดจากการจัดระบบความสัมพันธ์ระหว่างคนกับการใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ (หรือการจัดระบบการผลิต การทำมาหากิน) ซึ่งผลของการจัดระบบความสัมพันธ์ดังกล่าว ทำให้เกิดแบบแผนการคิด ของคนเกี่ยวกับ การอาศัย พึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติในด้านต่าง ๆ เช่น การใช้สมุนไพร การรักษาป่าชุมชน การใช้แหล่งน้ำ เป็นต้น

^{๕๗} พระครูโสภณพัฒนานุยุต และคณะ. การศึกษาสภาพปัญหาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม. มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่. ๒๕๔๘. หน้า ๘-๙.

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ฟื้นฟูความรู้ความสามารถของกลุ่มคนในท้องถิ่นหนึ่ง ๆ สร้างขึ้นจากการสั่งสมประสบการณ์และความเฉลียวฉลาดของแต่ละคนผ่านกระบวนการเลือกสรร เรียนรู้ ปรับแต่ง พัฒนา และถ่ายทอดสืบต่อกันมา เพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาชีวิตของคนในท้องถิ่นให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสภาพแวดล้อมทางสังคม

นอกจากนี้ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น โดย กนกพร ฉิมพลี^{๕๘} ได้แบ่งประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังนี้ ๑) ด้านภาษาและวัฒนธรรม ๒) ด้านศาสนาและประเพณี ๓) ด้านศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม ความสามารถในการออกแบบสร้างสรรค์ ประดิษฐ์งานด้านศิลปะเพื่อใช้จินตนาการให้เกิดสุนทรียภาพในสังคม ๔) ด้านการศึกษาและการเรียนรู้ ความสามารถในการจัดระบบเพื่อการเรียนรู้ มีกระบวนการให้ความรู้ ถ่ายทอดแนวคิด ความเชื่อ ระเบียบแบบแผน การจัดการเรียนการสอน การให้การศึกษาทั้งที่มีรูปแบบและไม่มีรูปแบบ การส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ การจัดบรรยากาศและแหล่งที่จะเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของคนในสังคม ๕) ด้านการแพทย์และสาธารณสุข ในการจัดการ ป้องกัน ดูแล รักษาสุขภาพ อนามัยของคนในสังคม มีการเรียนรู้ และถ่ายทอดเพื่อบำบัดและขจัดโรคร้ายไข้เจ็บต่างๆ ทั้งในส่วนบุคคลและสังคมส่วนรวม โดยใช้ความสามารถในการพึ่งพาตนเอง และทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในสังคมให้เกิดประโยชน์ ๖) ด้านการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงการอนุรักษ์ พัฒนา สงวนรักษาพร้อมนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่สังคมศึกษาและส่งเสริมคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อมให้เกิดความสมดุลและยั่งยืน ๗) ด้านความเป็นอยู่และการดำรงชีวิต ๘) ด้านการปกครองและการบริหาร และ ๙) ด้านการผลิตและบริโภค ความสามารถในการจัดหาและใช้วัสดุอุปกรณ์ในการทำมาหากิน การประกอบอาชีพ การประกอบอาหาร การประดิษฐ์เครื่องมือเครื่องใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในการผลิตสิ่งของ สำหรับอุปโภคบริโภคของคนในสังคม สอดคล้องกับ เทิดชาย ช่วยบำรุง^{๕๙} กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีกฎเกณฑ์ทางด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อและศาสนา ที่ได้สืบทอดกันมาและเป็นที่ยอมรับในสังคมเป็นเหตุเป็นผล หรือเกิดจากความเชื่อ ความศรัทธา แบ่งเป็นประเภทต่างๆ ได้แก่ ความเชื่อ ปรัชญา ศาสนาและลัทธิ ไสยศาสตร์ โหราศาสตร์ กฎหมาย ธรรมเนียมการปกครอง การปลูกฝัง การ

^{๕๘} กนกพร ฉิมพลี. รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรมเครื่องจักสาน : กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชน จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคมและการจัดการสิ่งแวดล้อม คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ๒๕๕๕ หน้า ๑๒-๑๓.

^{๕๙} เทิดชาย ช่วยบำรุง. ๒๕๕๔. ภูมิปัญญาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นเชิงสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ : บริษัท เอ.พี. กราฟิก ดีไซน์และการพิมพ์ จำกัด. หน้า ๔๑-๔๒.

สืบทอดและประเพณี ชีวิต ความเป็นอยู่และวิทยาการ รวมถึงกิจกรรมดำเนินชีวิตของบุคคลหรือกลุ่มชนมีการเพื่อเสริมสร้างความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น โดยอาศัยบุคคลในท้องถิ่นหรือการรับวัฒนธรรมต่างถิ่นมาปรับปรุงการพัฒนาการดำเนินชีวิตให้เหมาะสมยิ่งขึ้น แบ่งเป็นประเภทต่างๆ ได้แก่ เครื่องมือ เครื่องใช้ คหกรรมศาสตร์ การสาธารณสุข ที่อยู่อาศัย ชิวประวัติ วิทยาการและอาชีพ

ลักษณะและความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น โดย เสรี พงศ์พิศ^{๖๐} ได้กล่าวถึง ภูมิปัญญาท้องถิ่นมี ๒ ลักษณะ ดังนี้ คือ ๑) ลักษณะที่เป็นนามธรรม เป็นโลกทัศน์ชีวิตทัศน์ ปรัชญาในการดำเนินชีวิต การเกิด แก่ เจ็บ ตาย คุณค่าและความหมายของสิ่งต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน และ ๒) ลักษณะที่เป็นรูปธรรม เฉพาะด้านต่าง ๆ ที่เห็นได้ชัดเจนในการประกอบอาชีพ การเกษตร หัตถกรรม ศิลปะดนตรี และอื่น ๆ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในลักษณะที่เป็นนามธรรมและลักษณะที่เป็นรูปธรรม ออกมาในลักษณะที่สัมพันธ์ใกล้ชิดกันคือ ๑) ความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกัน คือ ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับโลก สิ่งแวดล้อม สัตว์ พืช ธรรมชาติ ๒) ความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ที่ร่วมกันในสังคม หรือในชุมชน และ ๓) ความสัมพันธ์กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ สิ่งเหนือธรรมชาติ สิ่งที่ไม่สามารถสัมผัสได้ทั้งหลาย และประเวศ วะสี^{๖๑} ได้กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีลักษณะที่สำคัญบางประการ ประกอบด้วย

๑) ความจำเพาะกับท้องถิ่น เนื่องจากภูมิปัญญาท้องถิ่นสะสมขึ้นมาจากประสบการณ์หรือความชัดเจนจากชีวิตและสังคมในท้องถิ่นหนึ่ง ๆ เพราะฉะนั้นภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงมีความสอดคล้องกับเรื่องของท้องถิ่นมากกว่าภูมิปัญญาที่มาจากข้างนอก

๒) ความเชื่อมโยงรวมถึงการบูรณาการ ทางด้านภูมิปัญญาที่เกิดจากการนำประสบการณ์มาใช้จริง เรื่อง สังคม และสิ่งแวดล้อม เช่น ความเชื่อในเรื่องของ พระแม่ธรณี พระแม่คงคา รวมถึงพระแม่โพสพ ที่มีผลทางด้านจิตใจในเรื่องของการดำเนินชีวิต จน เกิดเป็นพิธีกรรม บูชาดินก่อนทำการเกษตร ลอยกระทงเพื่อขอขมาแม่คงคา การใช้ลำนํ้า น้ำเพื่อประโยชน์ของชีวิต และพิธีแรกนาขวัญ ฯลฯ พิธีดังกล่าว เป็นตัวอย่างของภูมิปัญญาในการนำเอา ธรรมชาติ มาสร้างให้เกิดความเชื่อ ความรักและศรัทธา เพื่อไม่ให้คนทำลายธรรมชาติ

^{๖๐} เสรี พงศ์พิศ.เรื่องเดียวกัน

^{๖๑} ประเวศ วะสี. การศึกษาของชาติกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในสรุปผลการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการดำเนินงานด้านวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. ๒๕๓๔.

๓) ความเคารพผู้อาวุโส การให้ความสำคัญกับผู้ที่มีประสบการณ์จึงมีความเคารพผู้อาวุโส เพราะถือว่าผู้อาวุโสมีประสบการณ์มากกว่า

รวมถึง เทิดชาย ช่วยบำรุง^{๖๒} ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังนี้ ๑) เป็นเรื่องของการใช้ความรู้ ทักษะ ความเชื่อและพฤติกรรม ๒) แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติ คนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ ๓) เป็นองค์รวมหรือกิจกรรมทุกอย่างในวิถีชีวิต ๔) เป็นเรื่องของการแก้ไขปัญหา การจัดการ การปรับตัว การเรียนรู้เพื่อความอยู่รอดของบุคคล ชุมชน และสังคม ๕) เป็นแกนหลักหรือกระบวนทัศน์ในการมองชีวิตเป็นพื้นความรู้ในเรื่องต่างๆ ๖) มีลักษณะเฉพาะหรือมีเอกลักษณ์ในตัวเอง ๗) มีการเปลี่ยนแปลงเพื่อการปรับสมดุลในพัฒนาการทางสังคมตลอดเวลา ๘) มีวัฒนธรรมเป็นฐานไม่ใช่วิทยาศาสตร์ ๙) มีการบูรณาการสูง ๑๐) มีความเชื่อมโยงไปสู่นามธรรมที่ลึกซึ้งสูงส่ง และ๑๑) เน้นความสำคัญของจริยธรรมมากกว่าวัตถุประสงค์

ภูมิปัญญาท้องถิ่นในลักษณะที่เป็นนามธรรมและลักษณะที่เป็นรูปธรรมจะสะท้อนออกมาใน ๓ ด้าน ลักษณะที่สัมพันธ์ใกล้ชิดกันคือ ๑) ความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกัน คือ ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับโลก สิ่งแวดล้อม สัตว์ พืช ธรรมชาติ ๒) ความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ที่ร่วมกันในสังคมหรือในชุมชน และ ๓) ความสัมพันธ์กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ สิ่งเหนือธรรมชาติ สิ่งที่ไม่สามารถสัมผัสได้ทั้งหลาย ทั้งสามลักษณะนี้ คือ สามมิติของเรื่องเดียวกัน คือ ชีวิตของชาวบ้านสะท้อนออกมาถึง ภูมิปัญญาในการดำเนินชีวิตอย่างมีเอกภาพ เหมือนสามมุมของรูปสามเหลี่ยม ภูมิปัญญา จึงเป็นรากฐานในการดำเนินชีวิตของชาวบ้าน

นอกจากนี้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีลักษณะ คือ

๑) มีความจำเพาะกับท้องถิ่น เนื่องจากภูมิปัญญาท้องถิ่นสะสมขึ้นมาจากประสบการณ์หรือความชัดเจนจากชีวิตและสังคมในท้องถิ่นหนึ่ง ๆ เพราะฉะนั้นภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงมีความสอดคล้องกับเรื่องของท้องถิ่นมากกว่าภูมิปัญญาที่มาจากข้างนอก

๒) มีความเชื่อมโยงและมีการบูรณาการ เนื่องจากภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นภูมิปัญญาที่มาจากประสบการณ์จริง จึงมีความเป็นบูรณาการสูงทั้งในเรื่องของ กายใจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เช่น

^{๖๒} เทิดชาย ช่วยบำรุง.๒๕๕๔. ภูมิปัญญาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นเชิงสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ : บริษัท เอ.พี. กราฟิก ดีไซน์และการพิมพ์ จำกัด. หน้า ๔๑-๔๒.

ความเชื่อเรื่องแม่ธรณี แม่คงคา แม่โพสพ ฯลฯ ทำให้เกิดพิธีกรรมต่าง ๆ ขึ้น เช่น พิธีลอยกระทง พิธี แรกนาขวัญ ฯลฯ พิธีดังกล่าวเป็นตัวอย่างของภูมิปัญญาในการนำเอา ธรรมชาติมาสร้างให้เกิดความ ศักดิ์สิทธิ์เพื่อให้คนเคารพธรรมชาติไม่ทำลายธรรมชาติ

๓) มีความเคารพผู้อาวุโสเนื่องจากภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ความสำคัญแก่ผู้มีประสบการณ์จึง มีความเคารพผู้อาวุโส เพราะถือว่าผู้อาวุโสมีประสบการณ์มากกว่า

๔) จากทฤษฎีของนักวิชาการดังกล่าว สรุปได้ว่า ภูมิปัญญาชาวบ้านมีลักษณะที่ เป็นทั้ง รูปธรรมและนามธรรม ทั้ง ๒ ลักษณะนี้สะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกัน คือ ความสัมพันธ์ ระหว่างคนกับคนอื่น ๆ ในสังคม คน กับธรรมชาติ และคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ

ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมหรือที่เรียกว่าภูมิปัญญาล้านนา นั้นเป็นสิ่งที่ชาวภาคเหนือได้ สร้างสรรค์คิดค้นมาเพื่อใช้ในชีวิตประจำวันและให้การดำเนินชีวิตเป็นไปอย่างราบรื่นสะดวกสบายมี ความสุขภูมิปัญญาชาวล้านนานั้นมีให้เห็นทั้งในลักษณะของสิ่งที่เป็นรูปธรรม เช่น เครื่องมือเครื่องใช้ สิ่งก่อสร้าง อาคาร บ้านเรือน สถาปัตยกรรม จิตรกรรม ดนตรี ศิลปะแขนงต่างๆ และภูมิปัญญาที่อยู่ ในลักษณะของขนบธรรมเนียมประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ และกิจกรรมอื่น ๆ ที่แฝงไปด้วยความคิด กลวิธีอันแยบยลลึกซึ้งชาญฉลาดทั้งในการอบรมสั่งสอนผู้คนและการจัดการวิถีของชุมชน ภูมิปัญญา ล้านนาหลายอย่างมีความคล้ายคลึงกับท้องถิ่นหรือภาคอื่นๆและภูมิปัญญาล้านนาก็หลายประการที่ เป็นเอกลักษณ์ของชาวล้านนาโดยเฉพาะซึ่งเป็นที่ยอมรับและสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน และ พิทยะ ศรีวัฒนสาร ^{๒๓} กล่าวว่า ภูมิปัญญาล้านนา เป็นพัฒนาการของการปรับตัวและปรับวิถีชีวิตของคนไทย ววนและชาวล้านนา กลุ่มต่างๆให้ผสมผสานกลมกลืนกับธรรมชาติ แล้วถ่ายทอดสืบเนื่องกันมาเป็น เวลานาน มีการพัฒนาการทางด้านสังคมและวัฒนธรรมของชาวล้านนา โดยมีส่วน คล้ายคลึงกับกลุ่ม ชนที่อาศัยในบริเวณติดต่อระหว่างประเทศ ไทย เมียนมาร์(พม่า) สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชน ลาวและจีน-ตอนใต้ ที่มีความเชื่อของแผนจารีต ประเพณี พิธีกรรม การดำรงชีวิต อาหารการกิน บ้านเรือน การแพทย์พื้นบ้าน ศิลปกรรม ดนตรี การละเล่น ประดิษฐ์กรรม และอื่นๆ

^{๒๓} พิทยะ ศรีวัฒนสาร . หนังสือเอกสารคำสอนวิชาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. มหาวิทยาลัยธุรกิจ บัณฑิตยัคันเมื่อ ๒๐ มกราคม ๒๕๖๗ จาก <http://siamprotuguesestudy.blogspot.com/2010/09/9.html>

เนื่องจากภูมิปัญญาไทยมีความสำคัญดังกล่าวแล้วข้างต้น จึงจำเป็นต้องส่งเสริมให้ดำรงอยู่ เพื่อเป็นฐานความรู้ในการผสมผสานกับวิทยาการสากล ดังนี้

๑. ประเทศไทยยกย่อง “**ครูภูมิปัญญาไทย**”ให้สามารถทำการถ่ายทอด และพัฒนาผลงานของตนได้อย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพ โดยจัดระบบเกื้อหนุนและส่งเสริมกระบวนการถ่ายทอด และเชื่อมโยงกระบวนการถ่ายทอดของท่าน

๒. จัดให้มีศูนย์ภูมิปัญญาไทย ซึ่งแนวคิดนี้ต้องการให้มีแหล่งสำหรับการเรียนรู้ภูมิปัญญาของชุมชนนั้นๆ เกิดขึ้น อาจเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่แล้วในชุมชน เช่น บ้านของผู้ทรงภูมิปัญญาวัด ศาลาของหมู่บ้าน เวทีชาวบ้าน เป็นต้น

๓. จัดตั้งสภาภูมิปัญญาไทย เนื่องจากลักษณะภูมิปัญญาไทยมีความหลากหลายสมดุลงัน เป็นองค์รวม เพื่อเป็นตัวกำหนดกรอบของภูมิปัญญาไทยให้จำกัดอยู่เฉพาะเรื่อง รวมถึงการนำภูมิปัญญาไทยไปบรรจุไว้ในโรงเรียน รวมถึงการจัดตั้งสภาภูมิปัญญาไทย เป็นศูนย์กลางแลกเปลี่ยนความรู้ และถ่ายทอดภูมิ-ปัญญาของผู้ทรงภูมิปัญญา

๔. จัดตั้งกองทุนส่งเสริมภูมิปัญญาไทยด้วยความจำกัดของระบบการจัดสรรเงินงบประมาณจากรัฐบาล ที่มีกฎ ระเบียบ ข้อบังคับและระยะเวลา ทำให้การดำเนินงานส่งเสริมภูมิปัญญาไทยซึ่งต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการพัฒนาและสร้างสรรค์ความรู้ใหม่จากฐานภูมิปัญญาเดิม ต้องอาศัยระยะเวลานาน การตั้งกองทุนส่งเสริมภูมิปัญญาไทยจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ในฐานะเป็นทุนในการสร้างและเสริมภูมิปัญญาของชาติด้วยความร่วมมือทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชน

๕. การคุ้มครองลิขสิทธิ์ภูมิปัญญาไทย เพื่อให้ภูมิปัญญาไทยอันเป็นมรดกทางปัญญาของแผ่นดินได้อยู่คู่กับคนไทย เป็นทุนทางปัญญาในการพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม รวมทั้งวัฒนธรรมการสงวนและรักษามรดกทางภูมิปัญญา

๖. ตั้งสถาบันแห่งชาติว่าด้วยภูมิปัญญาและการศึกษาไทย เพื่อทำหน้าที่ประสานงานและเผยแพร่ภูมิปัญญาไทย การประชาสัมพันธ์ และเผยแพร่ข้อมูลเป็นปัจจัยสำคัญมากในการทำงานต่อภาพพจน์และสถานภาพของบุคคลหน่วยงาน/องค์กร/สถาบันต่างๆ การส่งเสริมภูมิปัญญาไทยนั้นยังเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่งเนื่องจากกลไกสำคัญในการส่งเสริมภูมิปัญญาไทยคือการสร้างความรู้

ความเข้าใจ การสร้างจิตสำนึก และเห็นคุณค่าของสิ่งที่เป็นภูมิปัญญาไทยการพัฒนาให้บุคคลต่างๆ มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทั้งสามด้าน (ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม)

๗. การประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติผู้ทรงภูมิปัญญาไทยทั้งในระดับชาติและระดับโลก ระดับชาติ หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนหลายองค์กร ได้ประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติผู้ทรงภูมิปัญญาไทย ในรูปแบบที่หลากหลายประจำปีอย่างต่อเนื่อง เช่น ศิลปินแห่งชาติผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรม คนดีศรีสังคม เป็นต้น

ภูมิปัญญาล้านนาในการใช้อักษรธรรมในการสื่อสาร ด้วยการใช้อักษรธรรมล้านนา เป็นอักษรที่ใช้ ในอาณาจักรล้านนา ในอดีต โดยส่วนมากใช้ บันทึกเรื่องราวทางพ ระพุทธศาสนา ปรากรู หลักฐาน อักษรธรรมล้านนา ที่เก่าที่สุด คือ จารึกลานทองสมเด็จพระมหาเถรจุฑามณี วัดมหาธาตุ อ. เมือง สุโขทัย ในพุทธศักราชที่ ๑๙๑๙ มีข้อความภาษาบาลีปรากรูพยัญชนะตัวสะกด และพยัญชนะตัวตาม แบบอักษร วิธิล้านนา มีการสืบค้นวิวัฒนาการเชื่อกันว่า พัฒนาการมาจากอักษรมอญโบราณของอาณาจักรศรีอยุธยา ผ่านทางพระพุทธศาสนา ใน รูปอักษรและอักษรวิธีการเขียนภาษาบาลี แบบเดียวกัน แม้ว่าอักษรธรรมล้านนา จะ ใช้งานอย่างแพร่หลายในดินแดนล้านนา แต่ในปัจจุบันนี้ไม่ปรากฏการใช้ในชีวิตประจำวันแล้ว คงไว้ เพียงภาษาพูดเท่านั้น อันเป็นผล จากการประกาศใช้ใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา ในปี พ.ศ. ๒๔๖๔ ให้โรงเรียนที่ราชการสร้างขึ้นมีการเรียนการสอนด้วยอักษรไทย เพื่อใช้ติดต่อสื่อสารใน ส่วนราชการ อีกทั้งการอ่านเขียนอักษรไทยได้มีผลต่อการเข้ารับราชการในสมัยนั้น อักษรธรรมล้านนาจึงเสื่อมความนิยม ลงตามลำดับ เหลือ เพียง การเรียนการสอนกันตามวัด วาอาราม เพื่อ อารังรักษาสืบทอดคำสอนทางพระพุทธศาสนา พระธรรมวินัย พิธีกรรม ความเชื่อ และโหราศาสตร์

ในช่วงเวลาเดียวกันแม้จะมีความพยายามในการอนุรักษ์ฟื้นฟู อักษรธรรมล้านนาในปี พ.ศ. ๒๔๖๐ ด้วยการสร้างตัวอักษร แทนพิมพ์ เพื่อ พิมพ์เผยแพร่วรรณกรรมล้านนา โดยเจ้าสุริยวงศ์ พิมพ์คำขอ หงส์หินหงส์ผาคำ แต่ต่อมา พ.ศ. ๒๔๗๕ พ่อเลี้ยงเมืองใจ ชัยนิลพันธ์ ได้ใช้อักษรไทยเขียนสำเนียงล้านนา และ พิมพ์วรรณกรรมล้านนาคร่าวขอ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าในช่วงเวลา นั้น อักษรไทยได้รับความนิยมและมีผู้ ใช้งาน เป็นจำนวนมากแล้ว แต่ ในขณะที่เดียวกันอักษรธรรมล้านนา กลับเสื่อม ถอย ความนิยมในสังคมล้านนาลงไปตามลำดับ แม้จะ ยังคงมีความพยายามในการอนุรักษ์ อักษรชุดนี้ตลอดมา

ในวาระสมโภช ๗๐๐ ปี เมืองเชียงใหม่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ได้มี การตั้ง คณะทำงานด้านเอกสาร โบราณล้านนากำหนดเกณฑ์ปริวรรตอักษรจากอักษรธรรมล้านนาเป็นอักษรไทย ด้วยอักษรวิธีการ เทียบอักษร ๒ ภาษาพิจารณาการใช้พยัญชนะต้นของคำศัพท์ มีการ สอบความถี่การใช้คำเทียบ ภาษาไทยถิ่นอื่นๆ เทียบ ภาษาไทดั้งเดิม (proto-tai) และปรับการเขียนให้เป็นมาตรฐานที่แน่นอน แบบเดียวกัน ตามที่มาของรากศัพท์ และ พ.ศ.๒๕๔๖ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้มีการสัมมนาวิชาการ เรื่อง “แนวทางการเขียนศัพท์วิชาการด้วยอักษรธรรมล้านนา” เพื่อเป็นแนวทางในการเขียนคำศัพท์ที่ ยืมคำในภาษาต่างประเทศที่พบในปัจจุบันได้แก่ ศัพท์บัญญัติทางวิชาการ ศัพท์ภาษาบาลี สันสกฤต ศัพท์ภาษาอังกฤษ ฯลฯ จัดพิมพ์เอกสารและเผยแพร่ ทำให้มีการเขียนอักษรธรรมล้านนา เพื่อให้ มี มาตรฐานเป็นไปในทางเดียวกัน ใน พ.ศ.๒๕๔๗ สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้สร้างชุดอักษร (font) อักษรธรรมล้านนา ได้แก่ อักษรฝักขาม (Mangrai) อักษรธรรมล้านนา (Tilok) โดยการสนับสนุนจาก ศ.ดร.อุดม รุ่งเรืองศรี และได้พัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ในที่สุดในปี พ.ศ.๒๕๔๙ ได้พัฒนาระบบการพิมพ์ให้ สามารถพิมพ์ได้สะดวก ไม่ต้องสลับแป้นพิมพ์ภาษาไทยไม่ ต้องสลับแป้นพิมพ์ภาษาไทย-อังกฤษอีกต่อไป อังกฤษอีกต่อไป กลายมาเป็นชุดอักษรกลายเป็นชุด อักษรฟอนต์ฟอนต์ตระกูล ตระกูล LN ได้แก่ ได้แก่ LN Mangrai (อักษรฝักขาม)อักษรฝักขาม), LN Tilok (ไทยยวน)ไทยยวน), LN Mon Saen (ไทยอง)ไทยอง), LN Wat Inda (ไทจีน) ไทจีน)

ต่อมาพ.ศ.๒๕๕๖ ได้ พัฒนาเป็นชุดอักษรคอมพิวเตอร์ (font) ปริวรรตภาษาบาลี อักษรไทยเป็นอักษรธรรมล้านนา สำเร็จ โดยการสนับสนุนของพระธรรมมังคลาจารย์ วัดพระธาตุศรี จอมทอง และคณะสงฆ์ จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อจัดพิมพ์คัมภีร์อรรถกถาพระไตรปิฎกฉบับอักษรธรรม ล้านนา ในรอบ ๑๖๐๐ ปี นับ ตั้ง แต่ปี พ.ศ. 956 พระพุทธโฆษาจารย์เดินทางไปศรีลังกาเพื่อปริวรรต ภาษาบาลี จาก อักษรสิงหล มา เป็นอักษรมคธ และตั้งชื่อชุดอักษรนี้ว่า LN Tilok Pali Sri Chom Tong

และในปี พ.ศ.๒๕๖๖ อาจารย์ สุบิน ปวงดอกแดง ได้เล็งเห็นประโยชน์ในการสืบสานภูมิ ปัญญาองค์ ความรู้ด้านตัวอักษรธรรมล้านนา จึงได้ติดต่อ ขอความร่วมมือ อาจารย์พิชัย แสงบุญ สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (อดีต) ซึ่ง เป็นผู้สร้างอักษรฟอนต์ล้านนา ตระกูล LN ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน เป็นผู้ออกแบบเขียนโปรแกรมและสร้างชุดอักษรคอมพิวเตอร์ (font) อักษรธรรมล้านนา โดยออกแบบปรับปรุงพัฒนารูปลักษณะของอักษร ให้ร่วม ยุคสมัย

contemporary) มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ใช้รูปแบบ เป็นตัว อักษร เหลี่ยมตัดมุม มีหลัก ของ สมดุลยภาพ เข้มแข็งภายนอก+ละมุนภายในตามคติ หยินและหยาง Yin & Yang) ทำให้ เวลาใช้งาน ด้วย ความเพลิดเพลิน และอนุรักษ์ ภูมิปัญญาบรรพชนสืบไป

๒.๕. แนวคิดการจัดการความรู้ทางวัฒนธรรม

การจัดการความรู้ทางวัฒนธรรมเป็นการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงาน วัฒนธรรม เพื่อมาประยุกต์ใช้กับการจัดการความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม ซึ่งการจัดการความรู้ เป็น กระบวนการที่จะช่วยให้มีการสร้างองค์ความรู้นำไปสู่การเผยแพร่ ถ่ายโอนและเปลี่ยนความรู้ที่เป็น ประโยชน์ให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ทันเวลาและทันเหตุการณ์ การใช้ระบบ สารสนเทศเป็นเครื่องมือช่วยให้ เพื่อให้การจัดการความรู้ มีความง่ายและสะดวกขึ้นส่งผลให้การ ปฏิบัติงานของคนในองค์กรได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งการจัดการความรู้เป็น กระบวนการที่ถูกสร้างขึ้นมารวบรวมและจัดเก็บความรู้ภายในชุมชนอย่างเป็นระบบเพื่อที่จะ นำมาใช้หรือถ่ายทอดต่อกันท ำให้เกิดการสืบทอดประเพณีและวัฒนธรรมในชุมชน ซึ่งความรู้ดังกล่าว หากมีการจัดเก็บอย่างเป็นระบบก็จะสามารถใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างสูงสุดทั้งต่อผู้สืบทอดและ ชุมชน โดย องค์ประกอบสำคัญของการจัดการความรู้ทางวัฒนธรรม^{๒๔} คือ กระบวนการจัดการความรู้ ได้กล่าวถึงกระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge management process) เป็นกระบวนการแบบ หนึ่งที่จะช่วยให้องค์กรเข้าใจถึงขั้นตอนที่ท ำให้เกิดกระบวนการจัดการความรู้หรือพัฒนาการของ ความรู้ที่จะเกิดขึ้นภายใน โดยองค์ประกอบด้วย ๗ ขั้นตอน ดังนี้

๑. การบ่งชี้ความรู้เช่นพิจารณา ว่าวิสัยทัศน์พันธกิจเป้าหมายคืออะไร ทำอย่างไรให้บรรลุ เป้าหมายเราควรต้องรู้อะไรบ้าง มีรูปแบบใดบ้างและอยู่ที่ใคร

๒. การสร้างและแสวงหาความรู้ เช่น การสร้างความรู้ใหม่แสวงหาความรู้จากภายนอก โดยรักษาความรู้เก่า และกำจัดความรู้ที่ใช้ไม่ได้แล้วออกไป

^{๒๔} กษิด์เดช เนื่องจำนงค์.การจัดการองค์ความรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม: กรณีศึกษาการเล่น สะบ้าบ่อน อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร ศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการบริหาร งาน วัฒนธรรม . วิทยาลัยนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ๒๕๕๗.

๓. การจัดความรู้ให้เป็นระบบเป็นการวางโครงสร้างความรู้เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเก็บความรู้ใหม่อย่างเป็นระบบในอนาคต

๔. การประมวลและกลั่นกรองความรู้ เช่น ปรับปรุงรูปแบบเอกสารให้เป็นมาตรฐานใช้ภาษาเดียวกันปรับปรุงเนื้อหาให้สมบูรณ์

๕. การเข้าถึงความรู้เป็นการทำให้ผู้ใช้ความรู้นั้นเข้าถึงความรู้ที่ต้องการได้ง่ายและสะดวก เช่น ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ การประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

๖. การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ทำได้หลายวิธีการ โดยกรณีเป็นความรู้ที่ฝังอยู่ในคนเป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์พรสวรรค์หรือสัญชาตญาณของแต่ละบุคคล เช่นทักษะในการทำงาน ด้านงานฝีมือหรือการคิดเชิงวิเคราะห์ความรู้ที่ชัดแจ้ง เช่น การบันทึก การจัดทำเอกสาร ที่เป็นเอกสารฐานความรู้เทคโนโลยีสารสนเทศ

๗. การทำให้การเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของงานเช่นเกิดระบบการเรียนรู้จากการสร้างองค์ความรู้ พร้อมนำความรู้ไปใช้จนเกิดการเรียนรู้และประสบการณ์ใหม่หมุนเวียนต่อไปอย่างต่อเนื่อง

การจัดการความรู้ทางวัฒนธรรม ประกอบด้วย

๑. แหล่งความรู้ในที่นี้หมายรวมถึงคนผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรมชุมชนวิถีชีวิตและศิลปะวัฒนธรรมซึ่งมีกระบวนการวิเคราะห์และถอดองค์ความรู้ต่าง ๆ นำคุณค่าที่ได้มาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่คนและสังคมปัจจุบัน รวมถึงการมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งเรียนรู้ นับเป็นวิธีการถ่ายทอดความรู้วิถีหนึ่ง

๒. กระบวนการมีส่วนร่วมเป็นการบริหารจัดการเพื่อเชื่อมโยงประสาน ระหว่าง คน ความรู้ และแหล่งความรู้ เข้าไว้ด้วยกัน การมีส่วนร่วมของเจ้าของความรู้ ต่อการถ่ายทอดความรู้ทางศิลปะวัฒนธรรมซึ่งไม่มีวิธีการและกำหนดเวลาที่ตายตัว มีแหล่งความรู้และกระบวนการมีส่วนร่วมที่ต้องเชื่อมโยงบูรณาการและขับเคลื่อนไปพร้อม ๆ กันเพื่อให้เกิดการถ่ายทอดความรู้ และนำไปสู่การอนุรักษ์ฟื้นฟูสืบทอดประเพณีและศิลปะวัฒนธรรมในชุมชน

การศึกษาแหล่งเรียนรู้ด้านศิลปะวัฒนธรรมในชุมชนมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเข้าใจความหมายของทรัพยากรวัฒนธรรมและประเภทของวัฒนธรรมที่มีอยู่ในชุมชนเพื่อให้ทราบถึงคุณค่าของงานศิลปะวัฒนธรรม โดยมีกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการ

ทรัพยากรวัฒนธรรมของตนเอง ความหมายของทรัพยากรวัฒนธรรม^{๖๕} ได้กล่าวถึง สมบัติทางวัฒนธรรม ทรัพยากรเส้นทางวัฒนธรรม มรดกทางวัฒนธรรม และได้ อธิบายความหมายของทรัพยากรทางวัฒนธรรม

สรุปได้ว่า วัฒนธรรมคือ “ผลผลิตของวัฒนธรรมทั้งในอดีตและปัจจุบันที่มีค่าหรือเป็นตัวแทนหรือสามารถสื่อถึงวัฒนธรรม ต่างๆได้ มีทรัพยากรวัฒนธรรม เช่น แหล่งโบราณคดี โบราณสถาน เอกสารทางประวัติศาสตร์ จารึก ภาษาศาสนาประเพณี พิธีกรรมความเชื่อภูมิปัญญา พื้นบ้านต่าง ๆ ฯลฯ โดยมนุษย์สร้างวัฒนธรรมขึ้นมาใช้เพื่อควบคุมสภาพแวดล้อมทั้งสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสภาพแวดล้อมทางสังคมเพื่อก่อให้เกิดผลดีต่อการดำรงชีวิตและวัฒนธรรม ที่มนุษย์สร้างขึ้นมานั้นย่อมาจากความคิดและสร้างสรรค์อันเกิดจากประสบการณ์และปัญญา ความรู้ในด้านสังคมศาสตร์วัฒนธรรมจะมีความหมายกว้างขวางมากกล่าวคือวัฒนธรรม หมายถึง วิถีชีวิต (Way of life)^{๖๖} ของมนุษย์ในสังคมและแบบแผนการดำเนินชีวิตของมนุษย์ทุกอย่างรวมทั้ง บรรดาผลงานทั้งหมดที่มนุษย์ได้สร้างสรรค์ขึ้นตลอดจนความคิดความเชื่อค่านิยมและความรู้ต่าง ๆ เป็นต้น นอกจากนี้ประเภทของทรัพยากรวัฒนธรรม ซึ่งทรัพยากรวัฒนธรรมหลัก ๆ ทั้งชนิดที่เป็นมรดกและทรัพยากรวัฒนธรรมร่วมสมัยที่สร้างสรรค์และพัฒนาขึ้นใหม่สามารถพบเห็นและศึกษาในปัจจุบัน ๓ กลุ่ม^{๖๗} ได้แก่ ๑) ทรัพยากรทางโบราณคดี (Archaeological resources) ๒) ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Homegrown knowledge หรือ Indigenous wisdom) และ ๓. ทรัพยากรวัฒนธรรมที่แสดงออก (Expressive cultural resources) ได้แก่ ศิลปะ ดนตรี การละเล่น ประเพณี ความเชื่อ รวมถึงพิธีกรรมตามความเชื่อ ฯลฯ โดย มรดกทางวัฒนธรรม อันแสดงได้ถึงวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์และมีคุณค่าในฐานะที่เป็นเครื่องแสดงออก ถึงรากฐาน ความเป็นมาของชาติบ้านเมือง โดยคุณค่าของมรดก มีความสัมพันธ์กับชุมชนในแง่ของจิตใจและจิตวิญญาณซึ่งอาจสรุป ลักษณะสำคัญของสิ่งซึ่งสมควรได้รับการยกย่องว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมได้ดังนี้ ๑) ให้คุณค่าทางประวัติศาสตร์วิชาการหรือ

^{๖๕} ชนัญ วรวิภาค, อมรชัช คหกิจโกศล, ลักษณ์ณัญญูเรือง และสว่าง เลิศฤทธิ์. การจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร. ๒๕๔๗.

^{๖๖} กนกวรรณ ชูชาญ .การจัดการความรู้ทางทรัพยากรวัฒนธรรมโดยผู้นำชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านผาหมอน ดอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ , ๒๕๕๒ หน้า ๓๖.

^{๖๗} สายันต์ ไพโรชาญจิตร. การจัดการทรัพยากรทางโบราณคดีในงานพัฒนาชุมชน (พิมพ์ครั้งที่ ๓). กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภารพิมพ์ .๒๕๕๐.

ศิลปะ ๒) แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการของวิถีชีวิตของกลุ่มชนและสังคมที่ได้มีการสืบทอดกันมา ๓) มีรูปแบบดั้งเดิมสามารถสืบค้นถึงที่มาในอดีตได้ ๔) มีลักษณะบ่งบอกถึงความเป็นชุมชนหรือท้องถิ่น และ ๕) หากไม่มีการอนุรักษ์ไว้จะสูญหายไปในที่สุด

ประเภทของมรดกทางวัฒนธรรมการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมนั้นองค์การยูเนสโกได้แบ่งมรดกทางวัฒนธรรมออกเป็น ๒ ประเภท ได้แก่

๑. มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (Tangible cultural heritage) เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นได้ทางกายภาพโดยครอบคลุมทั้งมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นวัตถุเคลื่อนที่ได้และที่เป็นวัตถุเคลื่อนที่ไม่ได้เช่นโบราณสถานโบราณวัตถุอนุสาวรีย์เครื่องแต่งกายภาพจิตรกรรมประติมากรรมสถาปัตยกรรม เป็นต้น

๒. มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible cultural heritage) องค์การยูเนสโกได้อธิบายความหมายของมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ว่า หมายถึง ความรู้ขนบธรรมเนียมประเพณีหรือแนวปฏิบัติทุกรูปแบบทั้งที่เป็นสากล และของท้องถิ่นซึ่งถูกสร้างขึ้น ถูกถ่ายทอด จากรุ่นสู่รุ่นไม่ว่าด้วยวาจา หรือ วิธีการอื่นใดผ่านช่วงระยะเวลาหนึ่งมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลง ได้โดยกระบวนการสั่งสมความรู้และประยุกต์ใช้ และทรัพยากรวัฒนธรรม มีผู้เชี่ยวชาญหลายท่านให้ความหมายและแบ่งประเภทไว้ดังนี้ ในอดีตคือมรดกและของที่เรารสร้างขึ้นมาใหม่ โดยประเภทมรดกมีทั้งรูปธรรมและจับต้องไม่ได้ เช่น แหล่งโบราณคดีอนุสาวรีย์โบราณสถานที่ ประวัติศาสตร์ภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรมศิลปะและศิลปะหัตถกรรมแบบประเพณี^{๖๘} ซึ่งมีวัตถุประสงค์ของการจัดการ ไปในทางอนุรักษ์ และคุ้มครองและการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมหรือในภาษาอังกฤษเรียกว่า Cultural resource management (CRM) มีผู้เชี่ยวชาญให้ความหมายไว้ดังนี้ การจัดการทรัพยากร ทางวัฒนธรรมหมายถึงการวางแผนงานและการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการอนุรักษ์ดูแลรักษาหรือ การจัดการข้อมูลสถานที่พื้นที่และการตรวจสอบเรื่องราวในอดีตของชาติหรือของกลุ่มชนเผ่าพันธุ์ ต่างๆ

^{๖๘} พิสิฐ เจริญวงศ์. ปาฐกถาศิลป์ พีระศรี ครั้งที่ ๔ วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๒ เรื่องการจัดการทรัพยากรศิลปะและวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: พิมพ์ลักษณ์.๒๕๔๒.

หรือสิ่งที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของโลก”^{๖๙} รวมถึงการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม ประกอบด้วย ๒ คำหลัก คือ คำว่า “การจัดการ” (Management) คือ การกระทำหรือศาสตร์และศิลป์ และคำว่า “ทรัพยากร” หมายถึง บางสิ่งบางอย่างที่มีอยู่แล้วและมีศักยภาพที่นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ สรุปว่าศาสตร์และศิลป์แห่งการดำเนินการเกี่ยวกับบางสิ่งบางอย่างที่มีอยู่แล้วให้เกิดประโยชน์”^{๗๐}

สรุปได้ว่าการจัดการวัฒนธรรมคือกระบวนการเพื่อนำไปสู่การพัฒนางานศิลปะวัฒนธรรมใน ด้านการศึกษาอนุรักษ์และส่งเสริมให้ทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ และทรัพยากรทาง วัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ยังคงได้ใช้ประโยชน์ต่อไปได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้กระบวนการมีส่วนร่วมของ ทุกภาค ส่วนที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการงาน โดย ศิลปะวัฒนธรรม มีความสำคัญ ใช้หลักการและกระบวนการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมกระบวนการ จัดการทรัพยากรวัฒนธรรม เป็นระบบการดูแลเพื่อรักษาคุณค่า ของทรัพยากรที่มีและมีส่วนร่วมใน การใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในปัจจุบันและคนรุ่นหลังเป็นการให้ความสำคัญต่อการเข้าถึง ทรัพยากรวัฒนธรรมของคนรุ่นปัจจุบัน โดยมีหลักการสำคัญที่ใช้กันอย่างแพร่หลาย ในการรักษา ทรัพยากรทางวัฒนธรรม การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการความรู้ทางศิลปะวัฒนธรรมของ ตนเอง โดยมีองค์ประกอบของชุมชนได้แก่ คนหรือเจ้าของวัฒนธรรมวิธีการเทคโนโลยี และหน่วยงาน รับผิดชอบเป็นผู้ขับเคลื่อนกระบวนการแต่ละขั้นตอนองค์ประกอบของ การจัดการความรู้ทาง วัฒนธรรมประกอบไปด้วย

๑. “คน” เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญที่สุดเพราะเป็นแหล่งที่อุดมด้วยความรู้ ประสบการณ์และเป็นผู้นำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์กับชุมชนและเป็นกลไกสำคัญ ที่ทำให้เกิด กระบวนการจัดการความรู้และกิจกรรมการเรียนรู้ทางศิลปะวัฒนธรรมให้กับชุมชน เช่น ประชาชนใน พื้นที่และบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการจัดการศิลปะวัฒนธรรม

๒. “กระบวนการ” เป็นการบริหารจัดการ เพื่อเชื่อมโยงประสานคนและความรู้เข้าไว้ ด้วยกัน โดยกระบวนการที่เกิดขึ้นนั้น เป็นการถ่ายทอดความรู้ทางศิลปะวัฒนธรรมผ่านการบอกเล่า

^{๖๙} ปรีดา พูลสิน. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการความรู้ทางศิลปะวัฒนธรรม:กรณีศึกษาชุมชน วัดโสมนัส. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.วารสารวิจัยและพัฒนา, ๒๕๕๕ หน้า ๖๐-๖๖.

^{๗๐} ธนิก เลิศชาญฤทธ์.การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม กรุงเทพฯ : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, ๒๕๕๔.

พูดคุยจากบุคคลหนึ่งไปยังบุคคลหนึ่งและคนฟังมีการนำความรู้ สู่การปฏิบัติและบอกต่อหมุนเวียน เป็นวงจรความรู้ภายในชุมชนและขยายออกไปนอกชุมชน

ดังนั้นกระบวนการจึงไม่มีวิธีการและกำหนดเวลาที่ตายตัว การพัฒนาศักยภาพของ “คน” และ “กระบวนการ” จึงเป็นขั้นตอนเบื้องต้นที่สำคัญ ในกระบวนการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม เพราะคนในชุมชน คือ เจ้าของทรัพยากรวัฒนธรรม โดยเฉพาะผู้นำด้านวัฒนธรรมในชุมชน ซึ่งจำเป็นต้องมีความรู้ในการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม พร้อมทั้งรู้วิธีการและกระบวนการทำงานที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการดำเนินงานด้าน ศิลปะวัฒนธรรมที่ประสบความสำเร็จ^{๗๑}

๒.๖ .แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรม จักร ๔ และ คีล ๕

การสร้างความหวังและกำลังใจต่อการดำเนินชีวิต เพื่อป้องกันปัญหาด้านสุขภาพทางจิต ได้ทางหนึ่ง ซึ่งการรักษาจากหมอเมือง เป็นการรักษาแบบแพทย์ทางเลือก แบบองค์รวม เพื่อสร้างเสริมสุขภาพในชุมชน อันประกอบไปด้วยร่างกาย สังคม จิตใจ และปัญญา (จิตวิญญาณ) ให้เกิดความเชื่อมั่น เป็นพลังขับเคลื่อนของชีวิต นำไปสู่ความสำเร็จตามความประสงค์หรือเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งมนุษย์แต่ละบุคคลมีความเชื่อที่หลากหลายรูปแบบ เช่น ความเชื่อตามแนวทางพุทธศาสนา เป็นความเชื่ออันมีเหตุผล มีหลักฐานการประกอบกรเชื่อ ได้แก่

๑. กัมมสัทธา เชื่อกรรม กฎแห่งกรรม เชื่อว่ากรรม มีอยู่จริง
๒. วิปากสัทธา เชื่อวิบาก ผลของกรรมมีจริง คือ เชื่อว่ากรรมที่ทำแล้วต้องมีผล และผลต้องมีเหตุ
๓. กัมมัสสกตาสัทธา เชื่อความที่สัตว์มีกรรมเป็นของตน แต่ละคนเป็นเจ้าของต้องรับผิดชอบเสวยวิบากเป็นไปตามกรรมของตน

^{๗๑} กนกวรณ ชูชาญ .การจัดการความรู้ทางทรัพยากรวัฒนธรรมโดยผู้นำชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านผาหมอน ดอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ , ๒๕๕๒ หน้า ๗๗- ๗๘.

๔. ตถาคตโพธิสัทธา เชื่อความตรัสรู้ของพระพุทธเจ้ามั่นใจในองค์พระตถาคต ว่าทรงเป็นพระสัมมาสัมพุทธะ ทรงพระคุณทั้ง ๙ ประการ ตรัสธรรม บัญญัติวินัยไว้ด้วยดี ทรงเป็นผู้นำทางที่แสดงให้เห็นว่า มนุษย์คือเราทุกคนนี้ หากฝึกตนด้วยดี ก็สามารถเข้าถึงภูมิธรรมสูงสุด บริสุทธิหลุดพ้นได้ ดังที่พระองค์ได้ทรงบำเพ็ญไว้เป็นแบบอย่าง รวมถึงความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติ เชื่อทางไสยศาสตร์ และโหราศาสตร์

แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรม จักร ๔

ธรรมจักร หรือ กงล้อแห่งธรรม^{๗๒} เป็นสัญลักษณ์ที่ใช้แพร่หลายในศาสนาอินเดีย เช่น ศาสนาฮินดู, ไชนะ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในศาสนาพุทธ สัญลักษณ์กงล้อ/จักรเป็นหนึ่งในสัญลักษณ์ที่เก่าแก่ที่สุดในประวัติศาสตร์อินเดีย นักวิชาการ Madhavan และ Parpola ได้ระบุว่า สัญลักษณ์กงล้อ ปรากฏมากในโบราณวัตถุจากอารยธรรมลุ่มแม่น้ำสินธุ โดยเฉพาะบนตราประทับหลาย ๆ ตรา ตัวอย่างชิ้นสำคัญ คือสัญลักษณ์บนป้าย โฉลาวีรา โดยนักประวัติศาสตร์บางส่วนเชื่อมโยงจักรโบราณเข้ากับลัทธิสัญลักษณ์ดวงอาทิตย์ ในพระเวท พระสุริยะอวตารในปางพระมีตรมีการบรรยายว่าเป็น "ดวงตาของโลก" ในแง่ที่พระอาทิตย์จึงอาจมองเป็นดวงตา (จักขุ) ซึ่งให้ความสว่างและการมองเห็นแก่โลก มีการเชื่อมโยงแนวคิดจักรเข้ากับแสงสว่างหรือปัญญาในศาสนาพุทธ ธรรมจักรปรากฏใช้ทั่วไปเพื่อสื่อถึงธรรมของพระพุทธเจ้า, บ้างใช้เป็นสัญลักษณ์แทนพระโคตมพุทธเจ้า และใช้แทนหนทางสู่การตรัสรู้ ปรากฏใช้เช่นนี้นับตั้งแต่ศาสนาพุทธยุคแรกบางครั้งปรากฏเชื่อมโยงธรรมจักรเข้ากับอริยสัจสี่, อริยมรรคแปด และ ปฏิจจสมุปบาท ธรรมจักรที่ปรากฏใช้ในยุคก่อนศาสนาพุทธถือว่าเป็นหนึ่งในสัญลักษณ์อัญมณีมงคล และเป็นหนึ่งในสัญลักษณ์ที่เก่าแก่ที่สุดของศิลปะอินเดีย

ตามธรรมเนียมพุทธระบุว่า พระพุทธเจ้าทรงเริ่มหมุนกงล้อแห่งธรรมครั้งแรกเมื่อทรงแสดงปฐมเทศนาดังที่ปรากฏใน อัมมจักกัปปวัตตนสูตร การ "หมุนกงล้อแห่งธรรม" นี้เป็นการแสดงถึงการเปลี่ยนแปลงสำคัญที่มีผลต่อจักรวาล เข้าใจว่าศาสนาพุทธรับเอาแนวคิดของกงล้อในฐานะสัญลักษณ์มาจาก แนวคิดปรัมปราอินเดียของ จักรวรรดิน ("ผู้หมุนกงล้อ", หรือ "จักรพรรดิแห่งเอก

^{๗๒} T. B. Karunaratne The Buddhist Wheel Symbol, The Wheel Publication No. 137/138, Buddhist Publication Society, Kandy • Sri Lanka. (1969),

ภพ") แนวคิดนี้ถูกรับมาแทนพระโคตมพุทธเจ้าในฐานะมหาปุริชา ในฐานะผู้หมุนกงล้อ ("จักรวรรดิ") ในทางจิตวิญญาณ แทนที่จะเป็นการหมุนกงล้อในทางโลกตามความหมายดั้งเดิมของจักรวรรดิ

"การหมุนกงล้อแห่งธรรม" นั้น พระพุทธโฆษาจารย์ ภิกษุองค์สำคัญในธรรมเนียมเถรวาท อธิบายว่า "กงล้อ" ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงหมุนนี้ เข้าใจหลัก ๆ ในแง่ว่าเป็นปัญญา ความรู้ และญาณ ปัญญาที่ว่านี้มีสองแง่มุม คือ ปฏิเวธญาณ หรือปัญญาแห่งการรู้ตนถึงความจริง และ เทศนาญาณ ปัญญาของการประกาศความจริง ปรากฏการออกแบบธรรมจักรมีสี่ที่แตกต่างกัน การตีความจำนวนนี้แตกต่างกันไปตามธรรมเนียม โดยทั่วไปมักตีความถึงคำสอนต่าง ๆ ของพระพุทธเจ้า เช่น ในธรรมเนียมทิเบตตีความกงล้อ ๘ ซี่ว่าแทนมรรคแปด และองค์ประกอบสามส่วนของจักร คือ ตุ่มล้อ, ขอบ และ ซี่ แทนการปฏิบัติสามประการของพระพุทธเจ้า (ศีล, สมาธิ และ ปัญญา) หรือในคติเถรวาทแบบไทย ตีความจักร ๑๒ ซี่ หมายถึง ปฏิจจสมุปบาทสิบสอง หรือ ๓๑ ซี่ หมายถึง ภูมิทั้ง ๓๑ (กามภูมิ ๑๑ รูปภูมิ ๑๖ และอรุภูมิ ๔) เป็นต้น นอกจากนี้ยังปรากฏการแทนความหมายของวงล้อที่หมุนไปในฐานะวงล้อของการเวียนว่ายตายเกิด (สังสารวัฏ) ซึ่งเรียกจักรในความหมายนี้ว่า "สังสารจักร" หรือ "สังสารจักร" และ "ภวจักร"

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต)^{๗๓} ให้ความหมายในพจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม ว่า จักร ๔ ธรรมนำชีวิตไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง ดุจล้อนำรถไปสู่ที่หมาย - virtues wheeling one to prosperity หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า พุทฺถการธรรม คือธรรมมีอุปการะมาก (virtues of great assistance) เป็นเครื่องช่วยให้สามารถสร้างความดีอื่นๆ ทุกอย่าง และช่วยให้ประสบความเจริญก้าวหน้าในชีวิต บรรลุความงอกงามไพบูลย์ ประกอบด้วย

๑. ปฏิรูปเทศวาสะ (อยู่ในถิ่นที่ดี มีสิ่งแวดล้อมเหมาะสม - living in a suitable region; good or favourable environment) ปฏิรูปเทศวาสะ แปลว่า การอยู่ในถิ่นอันสมควร. หมายความว่า การพำนักอาศัยอยู่ในประเทศ คือถิ่นฐานที่เหมาะสม ก็ถิ่นที่เหมาะสมมีลักษณะต่างๆ เช่น มีสัตบุรุษ คือคนดี ประพฤติตามพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าจำนวนมาก มีโอกาสได้

^{๗๓} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) พจนานุกรมพุทธศาสตร์ : ฉบับประมวลธรรม กรุงเทพฯ : สหธรรมิก ๒๕๕๖.

ศึกษาปฏิบัติธรรมะได้มาก ศึกษาศิลปวิชาได้ตามปรารถนา ประกอบอาชีพได้ตามปรารถนา มีสาธารณูปโภคเพียงพอแก่ประชาชน และมีมาตรการป้องกันสาธารณสุขดี

๒. สัมปยุตตสัมมาปณิธิ (สมาคมกับสัตบุรุษ - association with good people) สัมปยุตตสัมมาปณิธิ หมายความว่า เข้าไปคบหาสมาคมกับสัตบุรุษ คือ คนดี เพราะธรรมดาสัตบุรุษนั้น ท่านมีความสงบเสถียรไปพร้อมกับคุณธรรมทุกแห่งทุกมุม มีปกติทำดี พุทธิ คิทธิและชักนำผู้อื่นให้ทำ พุทธิคิทธิด้วย ชื่อเสียงเกียรติอันงามก็ก้องหอมฟุ้งปรากฏไปไกลและทั่วทิศ สมด้วยพระพุทธภาษิตว่า สพพา ทิสสา สบปุริโส ปวายติ สัตบุรุษย่อมจรไปทุกทิศ สตถจ คนโธ ปฏิวาตเมติ กลิ่นของสัตบุรุษย่อมไปได้ทวนลม ทูเร สนโต ปกาเสนติ สัตบุรุษย่อมปรากฏได้ในที่ไกล ดังนี้ เป็นต้น

๓. อัตตสัมมาปณิธิ (ตั้งตนไว้ชอบ, ตั้งจิตคิดมุ่งหมาย นำตนไปถูกทาง - setting oneself in the right course; aspiring and directing oneself in the right way) อัตตสัมมาปณิธิ การตั้งตนไว้ชอบ หมายความว่า ตั้งกายและจิตให้ถูกต้องตามคลองธรรม เช่นตั้งตนไว้ในศีล ในศรัทธา ในจาคะ ในสุจริตในกุศลกรรมบถ ในความเพียร ในความซื่อตรงต่อเวลา-หน้าที่-บุคคลในความเกี่ยวข้อง ธรรม ไม่ลำเอียง และเมื่อกล่าวโดยรวมยอดก็คือวางตนให้เหมาะสมแก่ฐานะ ภาวะ เพศ ภูมิ ไม่ให้เกินหรือต่ำกว่านี้ไป

๔. ปุพเพกตปุญญตา (ความเป็นผู้ได้ทำความดีไว้ก่อนแล้ว, มีพื้นเดิมดี, ได้สร้างสมคุณความดีเตรียมพร้อมไว้แต่ต้น - having formerly done meritorious deeds; to have prepared oneself with good background) ปุพเพกตปุญญตา ความเป็นผู้มีบุญได้ทำไว้แล้วในปางก่อน หมายความว่า ความเป็นคนที่เคยได้สร้างคุณงามความดี เช่นให้ทาน รักษาศีล เจริญภาวนา เป็นต้นไว้ในวัน ก่อน เดือนก่อน ปีก่อน หรือชาติก่อนในทางเดียวกัน^{๗๔}

คำว่า จักร แปลว่า ล้อรถ ล้อรถย่อมหมุนนำผู้ขับขึ้นรถไปสู่จุดหมาย ธรรมที่ได้ชื่อว่าจักร เพราะเปรียบเสมือนล้อรถ นำบุคคลผู้ปฏิบัติไปสู่ความเจริญ มี ๔ ประการคือ

๑. ปฏิรูปเทสวาสะ (การอยู่ในถิ่นที่ดี) หมายถึง การได้ดำเนินชีวิตในถิ่นฐานที่ตั้ง อันเหมาะสม แก่การดำเนินชีวิตของตน ให้เจริญรุ่งเรือง สมบูรณ์และมีความสุข มีบ้านที่อยู่อาศัยเป็น

^{๗๔} จานง ทองประเสริฐ .รวมบทความสารคดีเชิงศาสนา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ ๒๕๔๗ หน้า ๑๑๐

หลักแหล่ง เรียนในที่ที่เหมาะสม มีสิ่งแวดล้อมที่ดี อยู่ในท้องถิ่นที่มีความพร้อมทุกๆ ด้าน เช่น ครู อาจารย์ ตำราเรียน การคมนาคมสะดวก และสิ่งอื่นๆ ที่จะอำนวยความสะดวกให้การเรียนมีประสิทธิภาพ ผู้ต้องการประกอบอาชีพเพาะปลูก ควรอยู่ในท้องถิ่นที่มีพื้นดินดี มีน้ำอุดมสมบูรณ์ เหมาะแก่การเพาะปลูกพืชนั้นๆ ผู้ต้องการประกอบอาชีพค้าขาย ควรอยู่ในท้องถิ่นที่มีประชากรหนาแน่น มีสาธารณูปโภคและเส้นทางคมนาคมสะดวก ผู้ต้องการปฏิบัติธรรม ควรอยู่ในท้องถิ่นที่มีพระสงฆ์ผู้รู้ธรรมและเคร่งครัดในพระวินัย มีผู้สนใจปฏิบัติธรรมกันมาก ส่วนภิกษุผู้ต้องการบำเพ็ญสมณธรรม คือ เจริญภาวนา พระพุทธเจ้าทรงสอนให้ไปในที่อันเหมาะสม คือ ป่า โคนไม้ กระท่อมร้าง เป็นต้น ที่กล่าวข้างต้น หมายถึง ท้องถิ่นที่เหมาะสมกับกิจกรรมต่างๆ

๒. สัมปยุตตสยยะ (การสมาคมกับสัตบุรุษ) หมายถึง การเสาะแสวงหา เสวนากับคนดี คือ รู้จักคบหาคนดี รู้จักเลือกหมู่คณะและบุคคลผู้มีความรู้ เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ สามารถแก้กฏแกลการแสวงหาธรรมะ สร้างความเจริญให้กับชีวิต ด้วยการสำรวม กายและใจ ไม่หมิ่นประมาทดูถูกใครคนเขนนั่นนาเคารพและน่านับถือนาคบหาสมาคมนำไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองของชีวิต พระพุทธเจ้าตรัสว่า พิจารณาดูโดยรอบคอบแล้วเมื่อกล่าวถึงสิ่งภายนอก การคบมิตรการคบสัตบุรุษ สัตบุรุษ เป็นภาษาสันสกฤต แปลว่า คนดี คนสงบ ตรงกับภาษาบาลีว่า สัมปยุตตะ ผู้ที่เป็นสัตบุรุษ หรือสัมปยุตตะ ย่อมมีสัมปยุตธรรม ๗ ประการประจำตน ได้แก่ ๑. รู้เหตุ ๒. รู้ผล ๓. รู้ตน ๔. รู้ประมาณ ๕. รู้กาล ๖. รู้ชุมชน และ ๗. รู้บุคคล การเข้าไปคบหา ได้แก่ การเข้าไปสนทนาได้ถาม มอบตัวเป็นศิษย์ รับโอวาทของสัตบุรุษ เมื่ออยู่ในท้องถิ่นที่มีสัตบุรุษ คือ คนดีตามจักรข้อ 1 แล้ว ก็เข้าไปคบหาสมาคมกับสัตบุรุษนั้น เป็นจักรข้อที่ ๒ สัตบุรุษย่อมแนะนำสิ่งที่ควรแนะนำ ให้รู้จักบาปบุญคุณโทษ ประโยชน์มิใช่ประโยชน์ ให้รู้จักเว้นชั่วประพฤติดี ละสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์กระทำแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์อย่างเดียว

๓. อตตสัมมาปณิธิ แปลว่า การตั้งตนไว้ชอบ ตน หมายถึง ร่างกายและจิตใจ การตั้งตนไว้ชอบจึงหมายถึง การตั้งอยู่ในสุจริต ๓ คือ ๑. กายสุจริต ได้แก่ การไม่ฆ่าสัตว์ การไม่ลักทรัพย์ การไม่ประพฤติผิดในกาม ๒. สุจริต ได้แก่ การไม่พูดเท็จ การไม่พูดส่อเสียด การไม่พูดคำหยาบ และ ๓. มโนสุจริต ได้แก่ การไม่อยากได้ของผู้อื่น การไม่คิดพยาบาทผู้อื่น

อีกนัยหนึ่ง หมายถึง การตั้งอยู่ในประโยชน์ปัจจุบัน ได้แก่ การหมั่นหาทรัพย์ การรักษาทรัพย์ไว้ การมีเพื่อนดี การเลี้ยงชีวิตพอเหมาะพอดี การตั้งอยู่ในประโยชน์ในอนาคต ได้แก่ ความสมบูรณ์ด้วยศรัทธา ความสมบูรณ์ด้วยศีล ความสมบูรณ์ด้วยจาคะ ความสมบูรณ์ด้วยปัญญาเมื่อเข้า

ไปคบหาสมาคมกับสัตบุรุษ และสัตบุรุษแนะนำสิ่งทีควรแนะนำตามจักรข้อที่ ๒ แล้ว ผู้เข้าไปคบหา สัตบุรุษนั้น ปฏิบัติตนตามคำแนะนำของสัตบุรุษ ย่อมเป็นผู้ตั้งตนไว้ชอบ^{๗๕}

๔. ปุพเพตปุญญตา แปลว่า ความเป็นผู้มีบุญได้กระทำไว้ก่อน หมายความว่า ได้ทำบุญ ไว้ในอดีต บุญนั้น กล่าวโดยเหตุ ได้แก่ กุศลกรรมหรือความดี กล่าวโดยผล ได้แก่ ความสุข มี ความหมายว่า คนทำความดีในอดีตย่อมได้รับความสุขในปัจจุบัน ทำความดีในปัจจุบันย่อมได้รับ ความสุขในอนาคต และผู้ที่ทำบุญหรือทำความดีนั้นยังได้รับความสุข ได้รับผลดีตอบแทนใน ขณะที่ทำนั้นด้วยความปิติยินดี ความสุขใจสบายใจที่ได้กระทำความดี การได้รับค้ำยกย่องสรรเสริญว่า เป็นคนดีมีคุณธรรม การได้รับการปฏิบัติตอบที่ดี ความเป็นผู้มีบุญได้กระทำไว้ก่อน อุปมาด้วยการ เรียนหนังสือจนสำเร็จ ได้ประกาศนียบัตรหรือปริญญาบัตร อันเป็นเครื่องแสดงคุณวุฒิให้เข้าทำงานได้ เมื่อทำงานเจริญก้าวหน้า มีตำแหน่งสูงขึ้น มีหลักฐานมั่นคง ก็ได้รับความสุขตามสมควรแก่อัตภาพ ความสุขนั้นเป็นผลของความดี คือการเรียนหนังสือที่ได้กระทำไว้ในอดีต สำหรับความสุขที่ได้รับตาม จักกรข้อ ๔ นี้ เกิดจากการตั้งตนไว้ชอบตามจักรข้อ ๓

จักร ๔ มีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน ข้อแรกๆ เป็นเหตุให้เกิดข้อหลังๆ กล่าวคือ การอยู่ ในประเทศอันสมควร ได้แก่ ท้องถิ่นที่มีสัตบุรุษเป็นให้คบกับท่าน การคบกับสัตบุรุษเป็นเหตุให้ได้ฟัง ได้ศึกษา รู้จักบาปบุญ และละบาปบำเพ็ญบุญเป็นการตั้งตนไว้ชอบ ซึ่งจะได้รับความสุขอันเป็นผลของ บุญในกาลต่อมา ได้ชื่อว่าเป็นผู้ได้ทำบุญไว้แล้วในกาลก่อน

แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรม สील ๕

จากหลักฐานที่ถูกค้นพบด้านประวัติศาสตร์ของพระพุทธศาสนานั้น พบว่า “สील” เกิดขึ้น ครั้งแรกในสมัยพระเจ้าสมสตราช ซึ่งมีอาจระบุช่วงปีที่เกิดได้เนื่องจากเป็นระยะเวลาที่ยาวนานมาก แล้ว โดยในครั้งนั้นเป็นการเกิดขึ้นของสीलข้อที่ ๒ คือ ห้ามลักทรัพย์ จากนั้นสीलข้อที่ ๓ จึงเกิดตามมา คือ ห้ามประพฤตินิดในกาม ซึ่งเมื่อเกิดการประพฤตินิดในสीलทั้ง ๒ ข้อแล้วจึงเกิดเป็นการโกหก หลอกลวง ไม่ยอมรับ ไม่ยอมสารภาพผิดต่อขึ้นมา จึงเกิดเป็นสीलข้อที่ ๔ คือ ห้ามพูดเท็จ และเมื่อเกิด ความขัดแย้งกันอย่างรุนแรงมากขึ้นถึงกับมีการฆ่าแกงกัน จึงเป็นที่มาของสीलข้อที่ ๑ คือ ห้ามฆ่าสัตว์

^{๗๕} สมภพ ชีวรัฐพัฒน์. มงคลธรรมกับคุณภาพชีวิต (มงคล ๓๘). กรุงเทพฯ : นานาสีงพิมพ์ ๒๕๔๘

ส่วนศีลข้อที่ ๕ คือ ห้ามดื่มสุรา ตามตำนานเล่าว่าเป็นการประพาศที่เกิดขึ้นจากอุบัติเหตุ ได้มีคนเดินทางไปพบน้ำขังบริเวณตามง่ามไม้ เมื่อสังเกตไปยังนก นกได้ดื่มน้ำนั้นเข้าไปแล้วเกิดอาการเมาพยายามจะตะเกียกตะกายบินขึ้นบนฟ้าไปให้ได้ คนที่พบจึงทดลองดื่มดูรู้สึกว่ามันดี จึงได้นำที่พบบนนั้นไปศึกษาส่วนประกอบ ต่อมาเมื่อศีลทั้ง ๕ ข้อก็ได้กลายมาเป็นบทบัญญัติของบ้านเมือง และของเหล่าบัณฑิต

ความหมายของคำว่า “ศีล” ในพระพุทธศาสนานั้นมีปรากฏอยู่ในหลักธรรมคำสั่งสอน คือ ในพระไตรปิฎก รวมไปถึงคำอธิบายความที่ปรากฏในคัมภีร์พระอรรถกถา ฎีกา ทั้งนักปราชญ์ ทางพระพุทธศาสนาก็ได้กล่าวถึงความหมายของศีลไว้หลายแห่งด้วยกันดังนี้

ในมหานามสูตรอังคุตตรนิกาย อัฐกนิบาต พระพุทธเจ้าได้ตรัสเรื่องศีล โดยเฉพาะศีล 5 โดยทรงมุ่งถึงการรักษากายและวาจาให้เรียบร้อยว่า “มหานามะ เมื่อใดแล อุบาสกเป็นผู้เว้นขาดจากการฆ่าสัตว์ เป็นผู้เว้นขาดจากการลักทรัพย์ เป็นผู้เว้นขาดจากการประพฤตินิดในกามเป็นผู้เว้นขาดจากการพูดเท็จ เป็นผู้เว้นขาดจากการเสพของมีนเมาคือสุราและเมรัยอันเป็นเหตุแห่งความประมาทเมื่อนั้นอุบาสกชื่อว่าผู้มีศีล ด้วยเหตุเพียงเท่านั้นแล”

พระพุทธโฆสเถระ^{๗๖} กล่าวในคัมภีร์วิสุทธิมรรคพระพุทธโฆสจารย์ คำว่า “ศีล” แปลว่า ปกติ คือ ทำกายและวาจาให้เป็นปกติให้เรียบร้อย ไม่ทำความเดือดร้อนให้แก่ผู้ใด, รวมถึง ศีลยังแปลว่า เย็น คือทำให้เป็นคนเยือกเย็น ทำให้เย็นกาย เย็นใจ ไม่ต้องเดือดร้อนเพราะขาดศีล, แปลว่า เกษม คือปลอดภัย ทำให้เบากายเบาใจ อีกอย่างหนึ่ง คำว่าศีลนี้ มีความหมายเป็น สีสณะ กล่าวคือ เป็นมูลราก ส่วนคำว่า “สีสณะ” นี้ ก็คือกิริยาที่รวมเอาไว้อย่างดี หมายถึงความที่กรรมในทวารมีกายกรรมเป็นต้น ไม่กระจัดกระจายโดยความมีระเบียบอันดีอย่างหนึ่ง คือความเข้าไปรับไว้ หมายถึงความเป็นที่รองรับโดยความเป็นที่ตั้งอาศัยแห่งกุศลธรรมทั้งหลายหรืออีกนัยหนึ่งว่า

ศีล คือ เจตนา หมายถึง เจตนางดเว้นจากบาปธรรมมีปาณาติบาตเป็นต้น

ศีล คือ เจตสิก ได้แก่กุศลธรรม คือ ความไม่โลภ ความไม่พยาบาท ความเห็นชอบ) ของบุคคลผู้งดเว้นจากบาปธรรมมีปาณาติบาต เป็นต้น

^{๗๖} พระพุทธโฆสเถระ, คัมภีร์วิสุทธิมรรค, แปลโดย สมเด็จพระพุทธมาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร), พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทประยูรวงศ์พรินท์ติ้ง จำกัด, ๒๕๔๖ หน้า ๑๐-๑๑.

ศีล คือ การสำรวม หมายถึง ความสำรวมในปาติโมกข์ ความสำรวมอย่างมีสติ สำรวมด้วยความรู้ สำรวมด้วยความอดทน และสำรวมด้วยความเพียรพยายาม

พระอุปัชฌาย์^{๗๗} กล่าวว่า ศีล คือ ความไม่ล่วงละเมิด หมายถึง การไม่ล่วงละเมิดด้วยกาย หรือด้วยวาจาของผู้ที่สมาทานศีลแล้วในคัมภีร์วิมุตติมรรค พระอุปัชฌาย์ กล่าวว่าความหมายของศีลไว้ว่า

ศีล หมายถึง ศีระยะ ความเย็น สันติ ดีเลิศ การกระทำปกติและสภาพปกติตามธรรมชาติของทุกข์และสุข

ศีล หมายถึง ความเย็น มีอธิบายว่า ไม้จันทน์ที่มีความเย็นมากที่สุดช่วยทุเลาความร้อนของพิษไข้ในร่างกายได้ฉันใด ศีลก็ฉันนั้น คือ ช่วยทุเลาไข้ใจที่เกิดจากความสะดุ้งกลัวหลังจากศีลขาดและก่อให้เกิดปราโมทย์

ศีล หมายถึง สันติ มีอธิบายว่า ถ้าบุคคลมีศีล เขาจะมีความประพฤติเรียบร้อยไม่สร้างความหวาดกลัวให้เกิดขึ้น

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาจันทบุรีนฤนาถ^{๗๘} ปทานุกรมบาลี-ไทย-อังกฤษ, สันสกฤตให้ความหมายของศีลไว้ว่า “ศีล คือความปกติของธรรมชาติ ธรรมชาติอันสัตบุรุษพึงทรงไว้ สภาวะความสำรวม” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน^{๗๙} ได้ให้ความหมายของศีลไว้ว่า ศีล คือ ข้อบัญญัติที่กำหนดการปฏิบัติทางกายและวาจา ทางพระพุทธศาสนา เช่น ศีล ๕ ศีล ๘

พุทธทาสภิกขุ^{๘๐} ได้อธิบายความหมายของศีลไว้ว่า ศีลหมายถึงความเป็นปกติ หรือปกติภาวะตามธรรมดา หมายความว่า ทำทุกอย่างอยู่ตามหน้าที่ที่ควรจะทำ แต่อยู่ในภาวะปกติ คือ ไม่

^{๗๗} พระอุปัชฌาย์, วิมุตติมรรค, แปลโดย คณาจารย์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,(กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘ หน้า ๙-๑๐.

^{๗๘} พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาจันทบุรีนฤนาถ, ปทานุกรมบาลี-ไทย-อังกฤษ-สันสกฤต (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดศิวิล, ๒๕๑๓), หน้า ๘๓๗.

^{๗๙} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒, กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์ พับลิเคชั่น จำกัด, ๒๕๔๖ หน้า ๙๕๗.

^{๘๐} พุทธทาสภิกขุ, ทาน ศีล ภาวนา, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สุภาพใจ, ๒๕๓๙ หน้า ๕๖-๕๗.

เดือดร้อนไม่กระวนกระวายไม่ระส่ำระสาย ไม่มีความสกปรกความเศร้าหมองใดๆ เกิดขึ้น โดยเนื้อความ ศิล หมายถึง ระเบียบที่ได้บัญญัติขึ้นไว้สำหรับประพฤติปฏิบัติกัน เพื่อให้เกิดภาวะปกติขึ้นมาที่กาย ที่วาจา ศิล คือการปฏิบัติเกี่ยวกับระเบียบการเป็นอยู่ทางภายนอก ศิลพัฒนาที่กาย ที่วาจา ให้เป็นกาย วาจา ที่น่าดู เมื่อเรามีศิลปะเป็นพื้นฐานแล้ว เราจึงจะมีจิตที่เป็นสมาธิได้ง่าย ถ้ามีศิลปะสมาธิก็ง่าย

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก^{๘๑} ทรงแสดงทัศนะเรื่องความหมายของศิลปะไว้ว่า ศิล แปลตามศัพท์ว่า ปกติ หมายความว่า ความเป็นปกติเรียบร้อย (อย่างหนึ่ง) ความเคยชินลงรูปลงตัวติดอยู่ประจำอยู่ เป็นปกติ(อย่างหนึ่ง) ความเป็นปกติเรียบร้อย หมายถึง ความปกติเรียบร้อยของความประพฤติ เพราะเว้นการที่ควรเว้น ประพฤติการณ์ที่ควรประพฤติ โดยศิลปะ ๕ หรือเบญจศิลปะ คือความประพฤติชอบทางกาย และวาจา การรักษากายวาจาให้เรียบร้อย การรักษากฎตามระเบียบวินัย ข้อปฏิบัติในการเว้นจากความชั่ว การควบคุมตนให้ตั้งอยู่ในความไม่เบียดเบียน และในบางยุค บางสมัยที่โลกนั้นได้เจริญขึ้นในด้านจิตใจ ศิล ๕ ก็กลายเป็นธรรมะ ที่เรียกว่า “กुरुธรรม” หมายถึง ธรรมะของชาวแคว้นกुरु ที่อยู่ในชมพูทวีปได้ยึดถือปฏิบัติกัน เมื่อเวลาผ่านไปได้สักระยะ พระพุทธศาสนาได้อุบัติขึ้น พระพุทธเจ้าจึงทรงนำเบญจศิลปะเหล่านี้มาเป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติของพุทธบริษัท โดยเริ่มต้นจากอุบาสก อุบาสิกา นับว่าศิลปะ ๕ นั้นเป็นเรื่องง่ายที่ยากต่อการปฏิบัติในหมู่ชาวไทย อาจเป็นเพราะว่าคนไทยนั้นมีความคุ้นเคยกับการปฏิบัติในทางตรงกันข้ามกับศิลปะ ๕ ในชีวิตประจำวัน เป็นสิ่งที่ทำต่อเนื่องมาจนเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิต ทำให้เมื่อมายึดถือศิลปะ ๕ ก็ไม่สามารถทำได้ทุกข้อ หรืออาจทำไม่ได้เลย^{๘๒}

^{๘๑} สมเด็จพระญาณสังวร (เจริญ สุวฑฺฒโน), ความจริงที่ต้องเข้าใจ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหา มกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘, หน้า ๖๕.

^{๘๒} ปิ่น มุฑกันต์ พันเอก. มงคลชีวิต ภาค ๑. กรุงเทพฯ : มูลนิธิมหา มกุฏราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์ ๒๕๓๕.

สมเด็จพระพรยาจารย์ญาณวโรรส^{๘๓} ได้ให้ความหมายของศีล ดังนี้ ศีล หมายถึง เจตนาอันคิดจะระวังรักษาความประพฤติกายวาจาให้เรียบร้อยดีงามปราศจากโทษ แบ่งออกเป็น ๒ ประเภทคือ

๑. วาโรศีล คือ ศีลอันสำเร็จด้วยความเว้นจากโทษทุราจาร ได้แก่ เบญจเวรวิริติเจตนาเครื่องเว้นจากเวร ๕ คือ ปาณาติบาต อทินนาทาน กาเมสุมิฉฉาจาร มุสาวาท เสพสุราเมรัยเป็นอย่างต่ำ อาชีวะมัญญุกศีล ศีลมีความเล็งชีพเป็นที่ ๘ คือ เว้นจากกายทุจริต ๓ มีปาณาติบาต เป็นต้น เว้นจาก วจีทุจริต ๔ คือ มุสาวาท กล่าวเท็จ ปิสุณวาจา กล่าววาจาต่อเสียด ยุยงให้เขาแตกกัน ผรุสวาจา กล่าวคำหยาบเสียดแทงผู้อื่นให้เจ็บใจ สัมผัสปลลาปะ กล่าวคำโปรยปรายประโยชน์เสีย กับทั้งเว้นจากมิฉฉาอาชีวะ คือความเล็งชีพโดยผิดทาง ไม่ชอบธรรมเป็นอย่างสูง

๒. จาโรศีล คือ การประพฤติกิริยามารยาทให้ต้องตามแบบอย่างของตระกูลอันดี และประพฤติกิจวัตรให้ถูกต้องตามวิธีของหมู่ที่ตนเนื่องอยู่ด้วยเป็นอย่างต่ำ การตั้งอยู่ในกัลป์ยามธรรมคือ คุณความดีงาม ตรงกันข้ามกับโทษทุราจาร เช่น กายสุจริต ๓ ความมีเมตตาจิตคิดปราณีแก่ชีวิตของสัตว์อื่น ถือเอาแต่ของที่เจ้าของปลงใจให้ บริโภคตามแต่ในทางที่ปราศจากโทษ วจีสุจริต ๔ กล่าวคำจริง กล่าวคำอันชักนำให้เกิดสามัคคี กล่าวคำสุภาพ กล่าวคำกอบปรด้วยประโยชน์ สัมมาอาชีวะ คือ คิดทางความเล็งชีพโดยชอบธรรมเป็นอย่างสูง

องค์ประกอบของศีล ๕

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส^{๘๔} กล่าวไว้ว่า ศีลข้อที่ ๑ ปาณาติปาตา เวรมณี แปลว่า เจตนางดเว้นจากการทำลายชีวิตสัตว์ รวมไปถึงการฆ่า การทำร้ายร่างกาย และการทรมาน คำว่า “สัตว์” ในที่นี้ประสงค์เอาทั้งมนุษย์และสัตว์เดรัจฉานที่ยังเป็นอยู่ มนุษย์ไม่ว่าชายหรือหญิง จะอยู่ในวัยใดก็ตาม จนถึงที่ยังอยู่ในครรภ์ก็ตาม จะใหญ่หรือเล็กก็ตามได้ชื่อว่าสัตว์ใน

^{๘๓} อังใน เชียงใหม่นิวส์ <https://www.chiangmainews.co.th/page/archives/1638273/> ,
ออนไลน์)

^{๘๔} สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. เบญจศีลและเบญจธรรม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๔๓๘

ที่นี้ทั้งหมด เพื่อให้เข้าใจถึงความหมายของ การฆ่า การทำร้ายร่างกายและการทรกรรมจะได้อธิบาย
ดังนี้

การฆ่า หมายถึง การทำให้ตาย ไม่ว่าจะเป็มนุษย์และสัตว์เดรัจฉานก็ตาม รวมไปถึงการ
ฆ่าเองหรือใช้ให้คนอื่นฆ่าก็ตาม ถือว่าผิดศีลทั้งสิ้น ส่วนจะบาปมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับเจตนาและ
ชนิดของมนุษย์และสัตว์ที่ถูกฆ่า ถ้าหากว่าฆ่ามนุษย์หรือสัตว์ที่มีคุณมาก ก็จะมีบาปมาก หากว่าฆ่า
มนุษย์หรือสัตว์ที่มีคุณน้อยก็มีบาปน้อยและการฆ่านั้นก็มียุ ๒ ประเภทคือ ฆ่าโดยจงใจ คือคิดไว้
ตั้งแต่แรกแล้วว่า จะฆ่า เช่น ฆ่าคู่อริ เป็นต้น ฆ่าโดยไม่จงใจ คือไม่ได้คิดไว้ก่อนแต่บังเอิญเรื่องเกิดขึ้น
เช่น ฆ่าเพราะเกิดบันดาลโทสะ เป็นต้น การทำร้ายร่างกาย คือการทำให้มนุษย์หรือสัตว์ได้รับความ
เจ็บปวด ยังทุกข์ให้เกิดแก่ผู้ถูกทำร้าย

ทรกรรม หมายถึง การประพฤติอย่างเหี้ยมโหดแก่สัตว์เดรัจฉานอย่างไม่มีปรานีให้ได้รับ
ความทุกข์ยากลำบาก เช่น ใช้สัตว์เลี้ยงทำงานโดยไม่ให้พักผ่อนหรือกักขังจนสัตว์นั้นได้รับความทุกข์
หรือนำเอาสัตว์นั้นไปด้วยวิธีการที่ทรมาณ เช่น มัดเท้ามัดปีก เป็นต้น รวมไปถึงการนำสัตว์ไปทรมาณ
เพื่อความสนุกสนาน เช่น ขนโค ขนกระบือ ตีไก่ กัดปลา กัดจิ้งหรีด เป็นต้น พระอรรถกถาจารย์

ได้จัดวางองค์ประกอบการละเมิดศีลข้อที่ ๑ ไว้ ดังนี้ คือ ๑. ปาณ สัตว์นั้นมีชีวิต ๒.
ปาณสณญิตา มีความเป็นผู้สำคัญว่าสัตว์นั้นมีชีวิต ๓. วรกจิตตัม มีจิตคิดจะฆ่า ๔. อุปกโม มีความ
พยายามที่จะฆ่าสัตว์นั้น และ ๕. เตน มรณ สัตว์นั้นตายด้วยความพยายามนั้น การล่วงละเมิดนอกจาก
ศีลจะขาดแล้ว ยังถือว่าเป็นบาปด้วย ฉะนั้นจึงไม่ควรเบียดเบียนบีบคั้นกัน ควรอยู่ร่วมกันด้วยไมตรีจิต
สันติภาพที่มั่นคงก็จะเกิดขึ้น

ศีลข้อที่ ๒ อทินนาทานา เวรมณี แปลว่า เว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้ด้วย
อาการเป็นโจร คือไม่เบียดบังดำเนินการเกี่ยวกับวัตถุสิ่งของที่ผู้อื่นไม่อนุญาตด้วยทางกายหรือทาง
วาจาอันเจ้าของไม่ได้ยกให้เป็นสิทธิ์ขาด เพื่อให้เข้าใจง่ายขึ้น ในที่นี้จะอธิบายกิริยาที่ห้ามทำในศีลข้อ
๒ มีอยู่ ๓ ประการคือ

โจรกรรม ประพฤติเป็นโจร หมายถึง กิริยาที่ถือเอาสิ่งของที่ไม่มีผู้ให้ด้วยอาการเป็นโจร
๑๔ ลักษณะ คือ ๑. ลัก ได้แก่ การขโมยเอาลับหลัง ๒. ฉก ได้แก่ กิริยาที่ถือเอาสิ่งของๆ ผู้อื่นในเวลา
ที่เจ้าของเผลอ ๓. กรรโชก ได้แก่ ขูให้เขากลัวแล้วให้ทรัพย์ ๔. ปล้น ได้แก่ การร่วมหัวกันหลายคนตี
ปล้นเอาทรัพย์ ๕. ตู ได้แก่ การอ้างหลักฐานพยานเท็จเอาทรัพย์ของคนอื่น ๖. น้อ ได้แก่ การทำอุบาย

ฉ้อฉลให้เจ้าทรัพย์ตามไม่ทันแล้วเอาทรัพย์ ๗. หลอก ได้แก่ การปั้นเรื่องขึ้นหลอกให้เขาหลงเชื่อแล้วให้ทรัพย์ ๘. ลวง ได้แก่ การใช้เครื่องมือแลกเปลี่ยนผิดมาตรฐานตบตาคนอื่น ๙. ปลอม ได้แก่ การทำของปลอมใช้ของปลอมแลกเปลี่ยนได้ทรัพย์มา ๑๐. ตระบัด ได้แก่ บิดพลิ้วคำมั่นสัญญาเพื่อเอาทรัพย์ ๑๑. เบียดบัง ได้แก่ การปกปิดซ่อนทรัพย์ จนเจ้าของหมดอาลัยแล้วเอาเสีย ๑๒. สับเปลี่ยน ได้แก่ การสลับทรัพย์ของตนกับของคนอื่นแล้วถือเอาสิ่งที่ต้องการ ๑๓. ลักลอบ ได้แก่ การหลีกเลี่ยงไม่จ่ายตามพิกัด เช่น เลี่ยงภาษี และ ๑๔. ยักยอก ได้แก่ การใช้อำนาจหน้าที่จำหน่ายทรัพย์ของผู้อื่นมาเป็นของตนโดยมิชอบ

โดยทั้ง ๑๔ ประการข้างต้น จะทำเองหรือใช้ให้ผู้อื่นทำ ก็ชื่อว่าประพฤติเป็นโจรทั้งสิ้น

อนุโลมโจรกรรม หมายถึง กิริยาที่อุดหนุนโจรกรรมหรืออุปการะแก่ผู้ประพฤติผิดศีลธรรม ซึ่งรวมไปถึงการปกกลอกลวง โดยการคบกับผู้อื่นเพื่อผลประโยชน์ด้วยอาการไม่ซื่อสัตย์มุ่งจะเอาแต่ประโยชน์ของเขาฝ่ายเดียวและรับสินบนของผู้อื่นเพื่อกระทำในทางที่ผิดศีลธรรม

ฉวยโจรกรรม หมายถึง กิริยาที่ทำทรัพย์พัสดุของผู้อื่นให้สูญหรือเป็นสินใช้ตกอยู่แก่ตน ผลาญคือทำอันตรายแก่ทรัพย์พัสดุหรือหีบฉวยทรัพย์พัสดุของผู้อื่นมาด้วยความมั่งง่ายโดยคิดว่าเจ้าของคงไม่ว่าอะไร

องค์ที่จะทำให้ศีลข้อนี้ขาดได้นั้นต้องประกอบด้วยองค์ ๕ คือ

๑. ปรปรุคหิต์ ของนั้นมีผู้อื่นหวงแหน คือมีเจ้าของ
๒. ปรปรุคหิตสญญิตา รู้ว่าเป็นของอันผู้อื่นหวงแหน
๓. เถยยจิตต์ มีจิตคิดจะลัก
๔. อุปกโกโม มีความพยายามที่จะลัก
๕. เตน หนี ลักมาด้วยความพยายามนั้น

การดำเนินชีวิตด้วยการเบียดเบียนเอาทรัพย์สินของบุคคลอื่นโดยไม่ได้รับอนุญาตนั้น จะมีโทษมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับสิ่งของและคุณความดีของเจ้าของทรัพย์ เช่น สิ่งของมีค่ามากและประกอบกับคุณความดีของเจ้าของทรัพย์มีมากย่อมมีโทษมาก ถ้าเป็นของเล็กน้อยก็มีโทษน้อยแต่ต้องประกอบด้วยกิเลสและความพยายาม เช่น สิ่งของมีค่าเสมอกันกับคุณความดีของเจ้าของทรัพย์ ผู้ลักมี

ความปรารถนาอยากได้และมีความพยายามมากก็มีโทษมาก แต่ถ้าได้มาโดยง่าย มีความปรารถนาอยากได้น้อย ก็จะมีโทษน้อย เป็นต้น

ศีลข้อที่ ๓ กาเมสุมิฉฉาจาธา เวรมณี แปลว่า เจตนางดเว้นจากการประพฤติดิฉันในกาม กามในที่นี้หมายถึงกิริยาที่รักใคร่กันในทางประเวณี หมายความว่า งดเว้นจากความประพฤตินในการที่จะล่วงละเมิดคุ้มครองของผู้อื่น มีข้อห้ามสำหรับชายและหญิงมิให้ประพฤติดิฉัน ดังนี้

ก. หญิงเป็นวัตถุต้องห้ามของชาย ๓ จำพวกคือ

๑. ภรรยาท่านหรือหญิงมีสามี (สสุสามีกา) ได้แก่หญิงที่แต่งงานกับชายหรือไม่ได้แต่งงาน แต่อยู่กินด้วยกันกับชายอย่างเปิดเผยหรือหญิงที่รับสิ่งของมีทรัพย์ เป็นต้น ของชายแล้วและยอมอยู่กับเขาหรือหญิงที่ชายเลี้ยงไว้เป็นภรรยา

๒. หญิงที่มีญาติปกครอง (ญาติรุกขิกา) ได้แก่ หญิงที่มารดาบิดา ญาติพิทักษ์รักษาอยู่ คือ ยังไม่เป็นคู่ครองของใคร

๓. หญิงมีจารีตรักษา (จาริตา ธมฺมรุกขิตา) ได้แก่ หญิงที่มีศีลธรรมหรือจารีต ประเพณี คุ้มครอง เช่น นักบวช หญิงที่กฎหมายบ้านเมืองห้าม (คือหญิงห้ามของพระราชานในสมัยก่อน) และหญิงที่เป็นเทือกเถาเหล่ากอของตัวเอง

ข. ชายเป็นวัตถุที่ต้องห้ามของหญิง คือ

๑. ชายอื่นนอกจากสามีของตน

๒. นักบวชที่ห้ามเสพเมถุนและชายที่เป็นเทือกเถาเหล่ากอของตนในพระสูตรต้นตปิฎกเล่มที่ ๑๔ จำแนกสตรีไว้ ๑๐ จำพวกคือ ๑) มาตุรุกขิตา สตรีที่มารดาดูแลรักษา ๒) ปิตุรุกขิตา สตรีที่บิดา ดูแลรักษา ๓) มาตูปิตุรุกขิตา สตรีที่มารดาและบิดาดูแลรักษา ๔) ภาตุรุกขิตา สตรีที่พี่ชายน้องชาย ดูแลรักษา ๕) ภคินีรุกขิตา สตรีที่พี่สาวน้องสาวดูแลรักษา ๖) ญาติรุกขิตา สตรีที่ญาติดูแลรักษา ๗) โคตตรุกขิตา สตรีที่โคตรดูแลรักษา ๘) ธรรมรุกขิตา สตรีที่ผู้ปฏิบัติธรรมรักษา ๙) สารุกขา สตรีที่คู่หมั้นดูแลรักษา ๑๐) สปริทณฺหา สตรีที่มีผู้กำหนดอาญาสินไหมไว้

ในมังคลัตถที่ปีภาค ๑ ท่านแบ่งสตรีมีสามี ๑๐ จำพวกคือ

๑. ธนุกีตา สตรีที่ซื้อมาเป็นภรรยาด้วยทรัพย์

๒. ฉนทวาสิณี สตรีที่อยู่ร่วมเป็นภรรยาด้วยสมัครใจ
๓. โภควาสิณี สตรีที่เป็นภรรยาด้วยได้โภคะทรัพย์
๔. ปฏววาสิณี สตรีที่เป็นภรรยาด้วยได้เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม
๕. โอบตตทินี สตรีที่เป็นภรรยาด้วยการแต่งงานรดน้ำ
๖. โอบตจุมภฎา สตรีที่เป็นภรรยาด้วยฝ่ายชายช่วย
๗. ทาสี จ ภริยา จ สตรีที่เป็นภรรยาด้วยเป็นคนรับใช้และเป็นภรรยาด้วย
๘. กम्मการี จ ภริยา จ สตรีที่รับทำงานและเป็นภรรยาด้วย
๙. ธชาหฎา สตรีที่เป็นภรรยาโดยถูกจับมาเป็นเชลย
๑๐. มุหุตติกา สตรีที่เป็นภรรยาชั่วคราว

องค์ที่จะทำให้ศีลข้อนี้ขาดได้นั้นต้องประกอบด้วยองค์ ๔ คือ

๑. อคมนียวตถุ วัตถุอันไม่ควรล่วงละเมิด (หญิงชายต้องห้าม)
๒. ตสมี เสวนจิตตํ จิตคิดจะเสพในวัตถุที่ไม่ควรล่วงละเมิดนั้น (มีเจตนาจะเสพ)
๓. เสวนปโปโยโค มีความพยายามในอันเสพ
๔. มคเคน มคคปปฏิปัตตือธิวาสนํ ยินดีร่วมสังวาสกัน

การล่วงเกินในขอบเขตของความเป็นสามี-ภรรยา ที่เป็นไปทางกาย ในการประพฤติกล่วงละเมิดทางเพศ จะมีโทษมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับคุณความดีของผู้ถูกละเมิด ความแรงของกิเลสและความพยายาม เช่น ผู้ถูกละเมิดประกอบด้วยคุณความดีมาก ย่อมมีโทษมาก ถ้าประกอบด้วยคุณความดีน้อย ย่อมมีโทษน้อย ถ้ามีความพอใจด้วยกันทั้งสองฝ่าย แต่มีความพยายามมากก็มีโทษมาก มีความพยายามน้อยก็มีโทษน้อย

ศีลข้อที่ ๕ มุสาวาทา เวรมณี แปลว่า เว้นจากการกล่าวคำเท็จ คืองดเว้นจากคำพูดที่ปิดเบี่ยงจากความจริง โดยจงใจให้ผู้อื่นเข้าใจผิดว่าเป็นเช่นนั้น เช่น แสดงพยานหลักฐานเท็จ มีข้อห้ามดังต่อไปนี้

มุสา หมายถึง การพูดเท็จและมืองค์ประกอบอยู่ ๗ ประการคือ

๑. ปด ได้แก่ การพูดตรงข้ามกับความจริง เช่น เห็นแล้ว พูดว่าไม่เห็น รู้อยู่ พูดว่าไม่รู้
 ๒. ทนสาบาน ได้แก่ ทำผิดแล้วไม่ยอมรับว่าผิด
 ๓. ทำเล่ห์กระเท่ห์ ได้แก่ การอวดอ้างตนว่าเป็นผู้วิเศษ ทำให้คนหลงเชื่อถือและพากัน
นิยม
 ๔. มารยา ได้แก่ การเสแสร้งทำกิริยาให้ตรงกันข้ามกับความจริง เช่น เป็นคนทุศีล ทำท่า
ทางเป็นคนมีศีล
 ๕. ทำเลศ ได้แก่ การตั้งใจจะพูดเท็จ คือพูดเล่นสำนวนเพื่อให้คู่สนทนาผิดเอง
 ๖. เสริมความ ได้แก่ พูดเรื่องเล็กๆ น้อยๆ ให้แลดูว่าเป็นเรื่องใหญ่
 ๗. อำความ ได้แก่ การพูดอาศัยข้อมูลเดิม แต่ตัวตัดหัวข้อความที่ไม่ประสงค์จะให้รู้ออก
เสีย เพื่อให้เข้าใจว่าเป็นเรื่องอื่นไป
 - อนุโลมมูสา ได้แก่ การพูดไม่จริง แต่พูดไปโดยไม่หวังจะให้ผู้ฟังเชื่อตาม เช่น การพูด
ประชดประชัน พูดเสียดสี
 - ปฏิสสวะ ได้แก่ การสัญญากับผู้อื่นแล้วไม่ปฏิบัติตามคำพูดนั้น หรือว่าปฏิบัติไม่ได้ จนทำ
ให้ผู้อื่นเสียผลประโยชน์ ดังมีลักษณะดังต่อไปนี้
 ๑. ผิดสัญญา ได้แก่ ทั้งสองฝ่ายได้ทำสัญญาแก่กันว่าจะทำเช่นนั้นๆ แต่อีกฝ่ายหนึ่ง
บิดพลิ้วไม่ทำตามสัญญา
 ๒. เสียสัตย์ ได้แก่ ให้คำสัญญาแก่เขาแต่ไม่ได้ทำตาม
 ๓. คินคำ ได้แก่ รับปากว่าจะทำสิ่งนั้นๆ ให้ ภายหลังไม่ทำ
- องค์ที่จะทำให้ศีลข้อนี้ขาดได้นั้นต้องประกอบด้วยองค์ 4 คือ
๑. อตถิ วตถุ เรื่องไม่จริง
 ๒. วิสฺวาทนจิตฺตํ มีจิตคิดจะกล่าวให้คลาดเคลื่อน
 ๓. ตชฺโช วายาโม มีความพยายามพูดที่เกิดจากจิตนั้น
 ๔. ปรสฺส คทตถวิชานนํ ผู้อื่นรู้เรื่องนั้น

การแสดงออกทางกิริยาอาการที่แสดงให้ผู้อื่นเข้าใจผิดเช่น สร้างหลักฐานเท็จปลอมแปลง เอกสารหรือหลักฐาน การพูดให้ผู้อื่นเชื่อในถ้อยคำเท็จ สิ่งที่กำลังมานี้จะมีโทษมากหรือน้อยนั้นก็แล้วแต่ประโยชน์ที่จะถูกตัดรอน เช่น คนที่ไม่ให้ของๆ ตนก็พูดไปว่าไม่มีก็ยังมีโทษน้อย แต่ถ้าเป็นพยานเท็จก็มีโทษมาก

ศีลข้อที่ ๕ สุราเมรยมชชพมาตญฺ ฐานา เวรมณี แปลว่า เว้นจากการดื่มน้ำเมาคือสุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท เป็นสิ่งที่ทำให้เสียสติสัมปชัญญะไป พระพุทธเจ้า จึงตรัสโทษแห่งการดื่มสุราเมรัยไว้ ๖ ประการไว้ในทีฆนิกายปาฏิกวรรค สิงคาลสูตรว่า

“ดูกรคฤหบดีบุตร โทษในการประกอบเนื่องๆ ซึ่งการดื่มน้ำเมาคือ สุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ๖ ประการนี้ คือ ความเสื่อมทรัพย์อันผู้ดื่มพึงเห็นเอง ๑ ก่อการทะเลาะวิวาท ๑ เป็นบ่อเกิดแห่งโรค ๑ เป็นเหตุเสียชื่อเสียง ๑ เป็นเหตุไม่รู้จักละอาย ๑ มีบพทที่ ๖ คือ เป็นเหตุทอนกำลัง ปัญญา ๑ ดูกรคฤหบดีบุตร โทษ ๖ ประการในการประกอบ เนื่องๆ ซึ่งการดื่มน้ำเมาคือ สุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาทเหล่านี้แล”

องค์ที่จะทำให้ศีลข้อนี้ขาดได้นั้นต้องประกอบด้วยองค์ ๔ คือ

๑. มทนียํ น้ำเมา
๒. ปาตุกมมยตาจิตตํ มีจิตคิดจะดื่มน้ำเมานั้น
๓. ตชฺโซ วายาโม มีความพยายามจะดื่มน้ำเมานั้น
๔. ปี ตปฺปเสวนํ น้ำเมานั้นล่องลำคองไป

การดื่มสุราและเสพสิ่งเสพติดนอกจากจะมีโทษต่อร่างกายแล้ว ยังบั่นทอนสติปัญญาอีก ทั้งยังก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ เช่นการฆาตกรรม ฉกชิงวิ่งราว อาชญากรรมทางเพศ การหลอกลวง ต้มตุ๋นและอุบัติเหตุต่างๆ ซึ่งมีผลกระทบต่อตนเองและสังคมโดยรวม

ศีลทั้ง ๕ ข้อนี้เป็นกฎระเบียบและเป็นหลักประพฤติปฏิบัติขั้นพื้นฐานสำหรับมนุษย์ทุกคน เพื่อป้องกันแควและภัยทำให้สังคมมีความสงบเรียบร้อย หากคนในสังคมไม่เคารพในหลักของศีลแล้ว ความทุกข์เดือดร้อนก็จะกลายเป็นปัญหาของชีวิตและสังคม พระพุทธองค์ ทรงมุ่งเน้นให้มนุษย์ในสังคมมีความสุขสงบ มีเอกภาพ ความเสมอภาคบนหลักพื้นฐานของการดำเนินชีวิต โดยให้มีความรัก

มีเมตตาต่อสรรพชีวิตที่จะต้องพึ่งพาอาศัยกันโดยอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีปกติสุข ไม่เดือดร้อน เป็นที่รองรับของธรรมทั้งหลายที่เป็นกุศล ซึ่งมีประโยชน์และอานิสงส์สืบไปอย่างต่อเนื่อง

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต)^{๘๕} ได้ให้ความหมายว่า ศิลพื้นฐาน หรือขั้นต้นที่สุด คือ การไม่เบียดเบียนผู้อื่นไม่ว่าจะด้วยร่างกาย หรือวาจา และการไม่ทำลายสติสัมปชัญญะที่เป็นตัวคุมสติของตน ศิลขั้นต้นที่สุดนี้นิยมเรียกกันว่า ศิล ๕ ศิลนั้นมี ๒ ระดับ หนึ่งระดับทั่วไป ได้แก่ ระดับธรรม เป็นข้อแนะนำสั่งสอนหรือหลักความประพฤติที่แสดง เป็นไปตามกฎธรรมดาแห่งความดี ความชั่วที่เรียกว่ากฎแห่งกรรม ผู้ที่ทำดีทำชั่วหรือรักษาละเมิดศีลย่อมได้รับผลดีผลชั่วเองตามธรรมดา ของเหตุปัจจัย หรือตามกฎแห่งกรรมนั้น สองระดับเฉพาะ หรือระดับที่เป็นวินัย คือ เป็นแบบแผน ข้อบังคับที่บัญญัติคือ วางหรือกำหนดขึ้นไว้เป็นเสมือนกฎหมาย สำหรับกำกับความประพฤติของสมาชิกในหมู่ชนหรือชุมชนหนึ่ง โดยสอดคล้องกับความมุ่งหมายของหมู่คณะหรือชุมชนนั้นโดยเฉพาะ ผู้ที่ละเมิดบทบัญญัตินี้มีความผิดตามกฎหมายของหมู่ ช้อนเข้ามาอีกชั้นหนึ่ง เพิ่มจากอกุศลเจตนาที่จะได้รับผลตามกฎแห่งกรรมของธรรมชาติ เมื่อพิจารณาตามหลักนี้ หมู่มนุษย์ทั้งหมดมีสภาพต่างหันตามกาลเทศะ ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของภาวะความเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง เป็นต้น ดังนั้นสำหรับสังคมมนุษย์ทั่วไปพระพุทธศาสนา จึงแนะนำสั่งสอนหรือเสนอหลักธรรมที่นิยมกัน เรียกว่า ศิล ๕ ไว้เป็นข้อกำหนดอย่างต่ำหรือหลักความประพฤติที่น้อยที่สุดในระดับศีล มีข้อกำหนดหรือข้อปฏิบัติเบื้องต้นในการเว้นจากทำชั่วโดยการรักษากายและวาจาให้เป็นปกติ เพื่อช่วยให้กิจกรรมของสังคมดำเนินไปได้อย่างปกติสุขทั้งส่วนปัจเจกบุคคลและสังคมโดยรวม ศิล ๕ นั้นประกอบด้วย

๑. ปาณาติปาตา เวรมณี เจตนาเป็นเครื่องงดเว้นจากการฆ่าสัตว์
๒. อทินนาทานา เวรมณี เจตนาเป็นเครื่องงดเว้นจากการลักทรัพย์
๓. กามเมสุมิฉฉาจารา เวรมณี เจตนาเป็นเครื่องงดเว้นจากการประพฤติดูผิดในกาม
๔. มุสาวาทา เวรมณี เจตนาเป็นเครื่องงดเว้นจากการพูดเท็จ

^{๘๕} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) พจนานุกรมพุทธศาสตร์ : ฉบับประมวลธรรม กรุงเทพฯ : สหธรรมิก ๒๕๕๖.

๕. สุราเมรยมชชปมาทภู ฐานา เวมณี เจตนาเป็นเครื่องงดเว้นจากการดื่มน้ำเมา คือสุรา และเมรยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท

ศีล ๕ อย่างละเอียด

การผิดศีลข้อที่ ๑ ปาณาติบาต (การฆ่าสัตว์) การกระทำที่ถือว่าผิดศีลข้อนี้อย่างสมบูรณ์ จะต้องประกอบด้วยส่วนประกอบ สัตว์นั้นมีชีวิต (คำว่าสัตว์นั้นรวมถึงคนด้วย กรณีที่ถูกฆ่าเป็นคน) รู้ว่าสัตว์นั้นมีชีวิต (กรณีที่ไม่แน่ใจว่าสัตว์นั้นยังมีชีวิตอยู่หรือไม่) มีจิตคิดจะฆ่า คือมีเจตนาที่จะฆ่าสัตว์นั้น ทำความเพียรเพื่อให้สัตว์นั้นตาย คือลงมือฆ่ามันเอง สัตว์นั้นตายลงด้วยความเพียรนั้น (ถ้าสัตว์นั้นไม่ถึงตาย หรือตายไปด้วยสาเหตุอื่น ความผิดก็น้อยลงไป) บาปกรรมที่เกิดขึ้นจะมาน้อยเพียงใดนั้น นอกจากจะขึ้นกับความสมบูรณ์ตามหลักเกณฑ์ ๕ ข้อ นี้แล้ว ยังขึ้นกับคุณสมบัติของผู้ที่ถูกฆ่า และความพยายามที่ใช้ด้วยดังนี้คือ ในการฆ่านั้น ถ้าต้องใช้ความพยายามมาก หรือใช้เวลาวางแผนและเตรียมการเป็นเวลานาน ก็จะเป็นบาปมากครับ เพราะจิตจะต้องมีกำลังมาก และต้องเสพอารมณ์นั้นเป็นเวลานาน ดังนั้น การฆ่าสัตว์ใหญ่จึงเป็นบาปมากกว่าการฆ่าสัตว์เล็ก เพราะต้องใช้ความพยายามมากกว่า ถ้าผู้ที่ถูกฆ่ายังมีศีลธรรมมาก ถ้าผู้ที่ถูกฆ่ามีบุญคุณต่อผู้ฆ่ามาก ก็ยังเป็นบาปมาก การฆ่าที่เป็นบาปมากเป็นพิเศษ คือการฆ่าบิดา มารดาของตน และการฆ่าพระอรหันต์

การผิดศีลข้อที่ ๒ อทินนาทาน (การลักทรัพย์) การกระทำที่ถือว่าผิดศีลข้อนี้อย่างสมบูรณ์ จะต้องประกอบด้วย วัตถุนั้นมีเจ้าของ รู้ว่าวัตถุนั้นมีเจ้าของ มีจิตคิดจะลักขโมยวัตถุนั้น ทำความเพียรเพื่อลัก คือลงมือขโมย ได้วัตถุนั้นมาด้วยความเพียรนั้น ศีลข้อนี้ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการลักขโมยโดยตรงเท่านั้น การลักขโมยโดยอ้อม การฉ้อโกง ก็จัดว่าผิดศีลข้อนี้เช่นกัน ข้อยกเว้นสำหรับศีลข้อ ๒ การกระทำที่คล้ายกับการลักทรัพย์ แต่ไม่ใช่การลักทรัพย์ก็คือการถือวิสาสะ คือการถือเอาด้วยความสนิทสนม คั่นเคย

การผิดศีลข้อที่ ๓ กาเมสุมิจฉาจาร (การประพฤติผิดทางกาม) การกระทำที่ถือว่าผิดศีลข้อนี้อย่างสมบูรณ์ จะต้องประกอบด้วย บุคคลที่ไม่ควรเกี่ยวข้อง (ทางกาม) มีจิตคิดจะเสพ (กาม) ในบุคคลนั้น คือมีเจตนาจะเสพนั่นเอง มีความพยายามเสพ คือกระทำการเสพกามกับบุคคลนั้น มีความยินดี พอใจในการเสพกามนั้น (ไม่ใช่ถูกบังคับ ชื่นใจ) บาปกรรมที่เกิดขึ้นจะมาน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นกับปัจจัยหลายอย่าง เช่น การล่วงเกินผู้ที่ไม่ยินยอมพร้อมใจด้วย ย่อมมีโทษมากกว่าการล่วงละเมิดผู้ที่มีความยินยอม หรือยินดีด้วยกันทั้งสองฝ่าย การล่วงเกินผู้ที่มีศีลธรรมมาก เช่น พระอรหันต์ ย่อมมีโทษ

มากกว่าการล่วงละเมิดผู้ไม่มีศีลธรรมโดยบุคคลที่ไม่ควรเกี่ยวข้องนั้น พิจารณาง่ายๆ ก็คือผู้ที่มีเจ้าของ หรือผู้ปกครองหวงอยู่ คือไม่อนุญาตให้ล่วงเกิน หรืออนุญาตโดยไม่เต็มใจ ซึ่งการล่วงเกินนั้นจะทำให้ คนเหล่านั้นไม่พอใจ ทั้งนี้รวมถึงผู้ที่มีระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อบังคับ หรือจารีตประเพณี ห้ามเอาไว้ด้วย นะครับ เช่น ภิกษุ ภิกษุณี สามเณร สามเณรี แม่ชี เป็นต้นนอกจากจะพิจารณาที่ผู้ที่ถูกล่วงละเมิดแล้ว ยังต้องพิจารณาที่ผู้กระทำการล่วงละเมิดเองด้วย เช่น ผู้ชายที่มีภรรยาอยู่ ถ้าภรรยาเขาไม่อนุญาตให้ ไปมีเพศสัมพันธ์กับผู้อื่น ถ้าชายคนนั้นไปเสพกามกับใคร (นอกจากกับภรรยาของเขา) ชายผู้นั้นก็ ย่อมจะผิดศีลข้อนี้อย่างแน่นอนครับ ถึงแม้ว่าอีกฝ่ายจะไม่ใช้บุคคลที่ไม่ควรเกี่ยวข้องก็ตาม และหญิง ใดที่ล่วงละเมิดกับชายผู้นี้ ผู้หญิงคนนั้นก็ย่อมจะเป็นผู้ที่ผิดศีลข้อนี้ด้วยเช่นกัน ซึ่งหญิงที่ชายไม่ควร เกี่ยวข้อง มี ๒๐ จำพวก คือ ๑ หญิงที่มีมารดาปกครอง ๒ หญิงที่มีบิดาปกครอง ๓หญิงที่มีทั้งมารดา และบิดาปกครอง ๔หญิงที่มีพี่สาวปกครอง หรือมีน้องสาวดูแลรักษาหรือหวงอยู่ ๕หญิงที่มีพี่ชาย ปกครอง หรือมีน้องชายดูแลรักษาหรือหวงอยู่ ๖หญิงที่มีญาติปกครอง ๗หญิงที่มีตระกูลเดียวกัน หรือ เชื้อชาติเดียวกันเป็นผู้ปกครอง ๘หญิงที่มีผู้ประพฤติ ปฏิบัติศีลธรรมด้วยกันเป็นผู้ปกครอง เช่น แม่ชีมี หัวหน้าชีปกครอง เป็นต้น ๙หญิงที่กษัตริย์ หรือผู้มีอำนาจได้จองตัวเอาไว้ ๑๐หญิงที่มีคู่หมั้น ๑๑หญิงที่ ถูกผู้อื่นซื้อตัวมา ๑๒หญิงที่สมัครใจไปอยู่กับชาย (คนอื่นแล้ว) คือหญิงที่มีสามีแล้ว ๑๓ หญิงที่ยอม เป็นภรรยาของชาย (คนอื่นแล้ว) โดยหวังในทรัพย์สินเงินทอง คือหญิงที่มีสามีแล้วอีกประเภทหนึ่ง ๑๔หญิงที่ยอมเป็นภรรยาของชาย (คนอื่นแล้ว) โดยหวังในเครื่องนุ่งห่ม ๑๕ หญิงที่มีสามีแล้วโดยการ ทำพิธีแต่งงาน ๑๖หญิงที่เป็นภรรยาของชายคนอื่น โดยชายคนนั้นเป็นผู้ช่วยให้พ้นจากการแบกของ ชาย คือช่วยให้พ้นจากความยากลำบาก ๑๗ หญิงที่มีสามีแล้ว โดยเมื่อก่อนเป็นเชลย แล้วภายหลังตก มาเป็นภรรยาของนายเชลยนั้น ๑๘ หญิงที่มีสามีแล้ว โดยเมื่อก่อนเป็นทาส แล้วภายหลังตกมาเป็น ภรรยาของนายทาสนั้น ๑๙ หญิงที่เป็นภรรยาของชายชั่วคราวชั่วคราว แล้วถูกล่วงละเมิดในขณะที่ทำ หน้าที่เป็นภรรยาของชายคนอื่นอยู่ เช่น หญิงขายบริการที่อยู่ในช่วงสัญญาอยู่กับชายคนหนึ่งอยู่ แต่ กลับไปมีสัมพันธ์กับชายอีกคนหนึ่ง เป็นต้น ทั้งหมดนี้เป็นการระบรวบรวมเอาไว้ตั้งแต่สมัยโบราณ บางข้อจึงดูแปลกๆ อยู่บ้างนะครับ เพราะประเพณีที่แตกต่างกันออกไป ที่แสดงเอาไว้ก็เพื่อให้ ครบถ้วนตามตำรา และเอาไว้ใช้ในการเทียบเคียงกับยุคปัจจุบัน

การผิดศีลข้อที่ ๔ มุสาวาท (การพูดปด พูดเท็จ โกหก หลอกลวง) การกระทำที่ถือว่าผิด ศีลข้อนี้อย่างสมบูรณ์ ประกอบดังนี้ เรื่องราวนั้นไม่เป็นความจริง มีจิตคิดจะมุสา คือมีเจตนาที่จะ โกหก หลอกลวงพยายามด้วยกาย หรือด้วยวาจา หรือวิธีการใดๆ เพื่อจะให้ผู้อื่นเชื่อตามเรื่องราวนั้น

คือดำเนินการโกหก หลอกลวง ผู้อื่นเชื่อตามเรื่องราวนั้น โดยข้อแตกต่างระหว่างมุสาวาท ปิสุณวาจา (พูดส่อเสียด) ผรุสวาจา (พูดคำหยาบ) สัมผัสปลापะ (พูดเพื่อเจ้อ) มุสาวาท คือการพูด หรือการกระทำใดๆ โดยมีเจตนาให้ผู้อื่นเชื่อในสิ่งที่ไม่เป็นความจริง โดยหวังจะให้เขาได้รับความเดือดร้อนเสียหาย หรือเสียประโยชน์อันพึงมีพึงได้ จากความเชื่อนั้น ปิสุณวาจา (พูดส่อเสียด) คือการพูด หรือการกระทำใดๆ ในสิ่งที่เป็นความจริง หรือไม่เป็นความจริงก็ตาม โดยมีเจตนาจะยุยงให้เขาแตกแยกกัน ไม่สามัคคีกัน ผรุสวาจา (พูดคำหยาบ) คือการพูด หรือการกระทำใดๆ ในสิ่งที่เป็นความจริง หรือไม่เป็นความจริงก็ตาม ด้วยคำที่สุภาพ หรือไม่สุภาพก็ตาม โดยมีเจตนาจะให้เขาเจ็บใจ ไม่สบายใจ หรือร้อนใจ (ไม่ได้มีเจตนาให้เขาเชื่อตามนั้นเป็นหลักใหญ่) เช่น การด่าว่าเขาเป็นสัตว์บางชนิด เป็นต้น โดยรู้อยู่แล้วว่าเขาจะไม่เชื่อ แต่จะต้องเจ็บใจ หรือการพูดถึงปมด้อยของเขาที่เป็นจริง การประชดประชันด้วยคำที่สุภาพ ฯลฯ สัมผัสปลापะ (พูดเพื่อเจ้อ) คือการพูด หรือการกระทำใดๆ ในสิ่งที่เป็นความจริง หรือไม่เป็นความจริงก็ตาม โดยเจตนาเพียงเพื่อความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ไร้สาระ ไม่มีใครได้ประโยชน์จากการพูด หรือการกระทำ สำหรับมุสาวาทนั้น เป็นทั้งการผิดศีล ๕ และเป็นอกุศลกรรม คือเป็นวชิหุจริต ในอกุศลกรรมบถ ๑๐ ส่วนปิสุณวาจา ผรุสวาจา และสัมผัสปลापะ นั้น ไม่ถือเป็นการผิดศีล ๕ แต่เป็นอกุศลกรรม คือเป็นวชิหุจริต ในอกุศลกรรมบถ ๑๐

การผิดศีลข้อที่ ๕ สุราเมรัยมัชชปมาที่ฐาน (การเสพสุรา เมรัย และของมีนเมาทั้งหลาย อันทำให้ประมาท หรือขาดสติ) แยกรายละเอียดได้ดังนี้คือ สุรา คือ น้ำเมาที่กลั่นแล้ว ได้แก่ เหล้าชนิดต่างๆ นั้นเอง เมรัย คือ น้ำเมาที่ไม่ได้กลั่น, น้ำเมาที่เกิดจากการหมักหรือแช่ เช่น ไวน์ชนิดต่างๆ มัชชะ คือ สิ่งที่เสพแล้วทำให้มีนเมา หรือขาดสติทั้งหลาย เช่น บุหรี่ ยาเสพติดทุกชนิด รวมทั้งเหล้า เบียร์ และสุรา เมรัยทุกชนิด การผิดศีลข้อที่ ๕ นี้ จัดว่าเป็นอันตรายมาก เพราะทำให้ขาดสติ เมื่อขาดสติแล้วการทำผิดทุกชนิดก็จะตามมาได้โดยง่าย นอกจากนี้ยังจะทำให้ต้องเสียทรัพย์ไปโดยไม่จำเป็น ทั้งยังเสี่ยงต่ออุบัติเหตุเภทภัยทั้งหลาย ความทะเลาะเบาะแว้ง ทำให้ครอบครัวขาดความอบอุ่น หรืออาจถึงขั้นทำให้ครอบครัวแตกแยก และยังเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ทำให้ขาดการพักผ่อน ซึ่งอาจส่งผลไปถึงหน้าที่การงานอีกด้วย

๒.๗ แนวคิดการการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ยันต์ล้านนา

นพรัตน์ ภูมิวุฒิสาร^{๘๖} กล่าวว่า ผลิตภัณฑ์ (Product) เป็นสินค้าอุปโภคบริโภคสินค้าอุตสาหกรรม และการบริการในการออกแบบรูปร่าง สี สัน หีบห่อ การใช้ชื่อยี่ห้อ การบริการและสัญลักษณ์ เป็นต้น โดยผลิตภัณฑ์ที่ดี คือ คุญแจสู่ความสำเร็จของตลาด ผลิตภัณฑ์เป็นตัวแทนของความคาดหวังของผู้บริโภค ผลิตภัณฑ์ตอบสนองความพึงพอใจของสังคม ผลิตภัณฑ์ที่ประสบความสำเร็จประกันถึงความส่งเสริมตัวเอง ถ้าสามารถตอบสนองความต้องการของ ผู้บริโภค นั่นก็คือผลิตภัณฑ์มีความเหมาะสมกับตลาด ผลิตภัณฑ์ที่ดีควรก่อให้เกิดความกระตือรือร้นเพิ่มเติม ซึ่งมีความสำคัญต่อองค์การตลาด มันให้ความอิสระแก่ตลาดในการตัดสินใจ สำหรับนักการตลาด ความหมายของผลิตภัณฑ์ถูกตัดสินโดยความต้องการของผู้บริโภค รวมถึง วารุณี ต้นติววงศ์วานิช และคณะ^{๘๗} กล่าวว่า ผลิตภัณฑ์ (Product) หมายถึง การผสมผสานของสินค้า และบริการที่ กิจการเสนอต่อตลาดเป้าหมาย ประกอบด้วยความหลากหลายคุณภาพ การออกแบบ รูปแบบ ตรา ผลิตภัณฑ์บรรจุภัณฑ์ การบริการ โดยผู้บริโภคอาจคิดถึงความสะดวกสบายดูเด่นสะดุดตา ความคงทนถาวรราคาที่ต้องชำระ และ ความภูมิใจเมื่อได้คาดไปอวดเพื่อน เป็นต้น และ วิทวัส รุ่งเรืองผล^{๘๘} กล่าวว่า แนวคิดนี้เกิดขึ้นหลังจากยุคแนวคิดเน้นการผลิตเพื่อพู่ มีการผลิตสินค้าได้มากขึ้นในต้นทุนที่ไม่ได้เปรียบเสียเปรียบกันมากนัก ผู้บริโภคจึงเริ่มตระหนักถึง คุณภาพของสินค้ามากขึ้น ในยุคนั้นนักการตลาดเริ่มให้ความสำคัญกับแนวคิดเน้นผลิตภัณฑ์ โดยมุ่ง พัฒนาสินค้าให้มีคุณภาพสูงกว่าเดิม การที่ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพดีบางครั้งก็ยังไม่ใช่สิ่งที่ผู้บริโภคต้องการ อาจเป็นเพราะ ราคาแพงเกินไป หรือผู้บริโภคไม่รู้สึกรู้ว่าคุณภาพหรือคุณสมบัติที่ดีขึ้นของสินค้าเป็นสิ่งจำเป็น นอกจากนี้ สุदारักษ์ วงษ์เจริญ^{๘๙} ได้ให้ความหมายว่า ผลิตภัณฑ์ หมายถึง สิ่งใดที่เสนอขายต่อ ตลาด เป้าหมายที่สามารถตอบสนองความต้องการได้ มีทั้งลักษณะที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม สิ่งที่ จับต้องได้ (Tangible) คือ สินค้าที่มีตัวตน (Physical Product) มีรูปร่าง มองเห็น และสามารถสัมผัส ได้ สิ่งที่จับต้องไม่ได้ (Intangible

^{๘๖} นพรัตน์ ภูมิวุฒิสาร. การจัดการส่งเสริมการตลาด. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์. ๒๕๔๓

^{๘๗} วารุณี ต้นติววงศ์วานิช และคณะ. หลักการตลาด. กรุงเทพฯ: เพียร์สัน เอ็ดดูเคชั่นอินโดไชน่า.

๒๕๔๖

^{๘๘} วิทวัส รุ่งเรืองผล. หลักการตลาด Principle of Marketing. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ๒๕๔๕

^{๘๙} สุदारักษ์ วงษ์เจริญ. คุณค่าตราสินค้าส่งผลต่อความภักดีในการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร.

มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. ๒๕๕๗

Product) หรือ บริการ (Service) หมายถึง กิจกรรม ผลประโยชน์ หรือความพึงพอใจที่เสนอขายแก่ลูกค้า รวมถึง ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ^{๙๐} ยังได้ให้ความหมายว่า ผลิตภัณฑ์ เป็นสิ่งที่ผู้ขาย เสนอขายต่อตลาดเพื่อให้ผู้บริโภคเกิดความสนใจอยากได้เป็นเจ้าของ และซื้อมาเพื่ออุปโภคบริโภคอัน เป็นการตอบสนองความต้องการ คำว่า ผลิตภัณฑ์ ไม่ได้มีความหมายจำกัดเพียงวัตถุที่มีรูปร่างจับต้องได้เท่านั้น แต่ยังหมายถึงผลิตภัณฑ์บริการ สถานที่องค์กรหรือบุคคลและความคิด ผลิตภัณฑ์ต้องมีอรรถประโยชน์ (Utility) มีมูลค่า (Value) ในสายตาของลูกค้า จึงจะมีผลทำให้ผลิตภัณฑ์สามารถขายได้ การกำหนดลูกค้า กลยุทธ์ด้านผลิตภัณฑ์ที่ต้องพยายามคำนึงถึงปัจจัยต่อไปนี้

๑. ความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ (Product Differentiation)

๒. พิจารณาจากองค์ประกอบ (คุณสมบัติ) ของผลิตภัณฑ์ (Product Component) เช่น ประโยชน์พื้นฐาน รูปร่างลักษณะคุณภาพ การบรรจุภัณฑ์ ตราผลิตภัณฑ์ ฯลฯ

๓. การกำหนดตำแหน่ง (Product Positioning) เป็นการออกแบบผลิตภัณฑ์ของบริษัท เพื่อ แสดงตำแหน่งที่แตกต่างและมีคุณค่าในจิตใจของลูกค้าเป้าหมาย

๔. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ (Product Development) เพื่อให้ผลิตภัณฑ์มีลักษณะใหม่และปรับปรุงให้ดีขึ้น ซึ่งต้องคำนึงถึงความสามารถในการตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ดียิ่งขึ้น

๕. กลยุทธ์เกี่ยวกับส่วนประสมผลิตภัณฑ์ (Product Mix) และสายผลิตภัณฑ์ (Product Line)

โดยการออกแบบผลิตภัณฑ์เป็นกิจกรรมของมนุษย์ที่ควบคู่กับการดำรงชีวิต ด้วยการออกแบบวางแผนเป็นขั้นตอนต่างๆ เพื่อความเหมาะสมต่อสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และมีกิจกรรมการแก้ปัญหาเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายหรือจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ มีการออกแบบเพื่อสร้างขึ้นมาใหม่ให้แตกต่างจากของเดิมหรือปรับปรุงตกแต่งของเดิม ความสำคัญของการออกแบบตรงตามเป้าหมาย โดยมีรูปลักษณ์และคุณประโยชน์ของผลิตภัณฑ์มีคุณสมบัติต่างๆ ของผลิตภัณฑ์หรือลักษณะเด่นที่มองเห็นได้จากภายนอกและคุณประโยชน์ที่ได้จากการออกแบบผลิตภัณฑ์ คือการรับรู้ทางด้านอารมณ์ เพื่อความสบายใจ เชื่อมั่น ปลอดภัย รูปแบบของผลิตภัณฑ์มี

^{๙๐} ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ.การบริหารจัดการตลาดยุคใหม่.กรุงเทพฯ.บริษัทธรรมสาร. ๒๕๔๖

รูปทรงที่มีอิทธิพลต่อรูปลักษณะงานออกแบบผลิตภัณฑ์เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ทั้งสิ้น มีทั้งที่ออกแบบสร้างขึ้นใหม่ แตกต่างจากของเดิม หรือปรับปรุงตกแต่งของเดิม โดยมนุษย์ได้รับอิทธิพลจากรูปทรง ๒ แหล่ง คือ ๑. รูปทรงจากธรรมชาติ ทั้งรูปทรงที่เป็นสิ่งมีชีวิต เช่น พืช สัตว์ ต่างๆ และรูปทรงที่ไม่มีชีวิต เช่น กรวด หิน ดิน ทราย หรือปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เช่น คลื่น ลม แสงแดด ฝนตก พายุ ฯลฯ โดยถ่ายทอดความคิดออกมาในรูปของผลิตภัณฑ์ ที่สามารถตอบสนองคุณประโยชน์ทางการใช้สอยแก่มนุษย์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ และ ๒. รูปทรงที่มนุษย์สร้างขึ้น (Manmade Form) เช่น อาคารบ้านเรือน สิ่งของเครื่องใช้ ฯลฯ มักเป็นรูปทรงเรขาคณิต ส่วนใหญ่จะมีลักษณะเป็นสากลและเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป รูปทรงดังกล่าวแบ่งตามวิธีการผลิตได้ ๒ ประเภท คือ ประเภทที่สร้างขึ้นด้วยมือหรือเครื่องมือพื้นฐาน (Hand Tools) มีลักษณะการใช้งานเฉพาะตามจุดประสงค์ของผู้ออกแบบ โดยรูปทรงมีลักษณะเฉพาะตัวไม่ซ้ำกัน มีการตกแต่งประดับประดาที่แสดงให้เห็นถึงความชำนาญทางทักษะของช่างฝีมือและประเภทที่สร้างขึ้นด้วยเครื่องจักร (Machine tools) มีรูปทรงที่เหมือนๆ กัน โดยผลิตออกมาเป็นจำนวนมากจากแม่พิมพ์เดียวกัน ใช้วัสดุอย่างเดียวกัน มีทั้งที่เป็นผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปสามารถใช้ประโยชน์โดยตรงและเป็นชิ้นส่วน

รูปแบบการออกแบบผลิตภัณฑ์ (Style) มีความหลากหลายเกิดขึ้นและพัฒนาต่อเนื่องสม่ำเสมอ ตามความสนใจของสังคมในเวลานั้น มีแนวทางปฏิบัติที่แตกต่างกันนั้นถูกสร้างสรรค์และคลี่คลายสืบทอดต่อกันมาตามลำดับ แต่ไม่ว่าจะเลือกใช้รูปแบบใดก็ล้วนแต่สร้างเงื่อนไขในการผลิตงานออกแบบที่น่าสนใจได้ทั้งสิ้น ตัวอย่างเช่น

๑. รูปแบบมาก่อนประโยชน์ใช้สอย (Function follows form)

เป็นวิถีทางการออกแบบที่นิยมความงามของรูปทรงเป็นหลัก โดยยึดแนวคิดที่ว่าความงามต้องมาก่อนประโยชน์ใช้สอยเสมอ มีจุดประสงค์ที่สำคัญก็เพื่อยกระดับคุณค่าผลิตภัณฑ์ให้สูงขึ้นเพื่อนำไปสู่การเพิ่มราคาสินค้า มีการซึมซับความงามจากผลงานศิลปะแขนงต่างๆ ที่มีคุณภาพไว้มากๆ จะเป็นทางออกหนึ่งที่จะช่วยให้เราสามารถวิเคราะห์ความงามที่แฝงอยู่ในผลิตภัณฑ์ได้ดีขึ้น แต่ทั้งนี้ก็ไม่จำเป็นต้องยึดติดกับกฎเกณฑ์ใดๆ ขอให้ยึดหยุ่นตามความรู้สึกลับ

๒. ประโยชน์ใช้สอยมาก่อนรูปแบบ (Form follows function)

นิยมประโยชน์ใช้สอยเป็นหลัก (Functionalism) ภายใต้ปรัชญาที่ว่าประโยชน์ใช้สอยต้องมาก่อนความงามเสมอโดยให้ความสำคัญกับการออกแบบที่สอดคล้องกับการทำงานของ

เครื่องจักร การประหยัดวัสดุ ความสะดวกในการใช้งาน การคงคลัง และการขนส่ง เป็นต้น แนวคิดดังกล่าวตรงกันข้ามกับปรัชญาที่มองความงามของรูปร่างมาก่อนสิ่งใด

๓. อารมณ์ความรู้สึกมาก่อนรูปแบบ (Form follows emotion)

อารมณ์หรือความรู้สึกคือสิ่งสำคัญในชีวิตของคนเราทั่วไป เพราะเป็นตัวสะท้อนสิ่งที่เรารู้สึก สิ่งที่เรากระทำและสิ่งที่เราคิด ผ่านตา หู จมูก ลิ้น มีสิ่งที่น่าสนใจมากที่สุดอย่างหนึ่งคือความรู้สึก สามารถเปลี่ยนกระบวนการความคิดของเราได้ จนส่งผลถึงการตัดสินใจ การเลือก และการกระทำในที่สุด

ผลิตภัณฑ์ที่มีอารมณ์และความรู้สึกแฝงเร้นอยู่ในตัว (Emotional Product) สามารถดึงดูดจิตใจของผู้สัมผัสของผลงาน และก่อให้เกิดเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดความคิดต่อเรื่องที่หลากหลายได้ ลักษณะสำคัญของ การออกแบบที่เน้นอารมณ์ความรู้สึกที่คำนึงถึงองค์ประกอบ ๓ ประการ อันได้แก่

๑) การออกแบบที่คำนึงถึงรูปลักษณ์ที่สวยงาม (Visceral design) ก่อให้เกิดความถูกตาถูกใจเมื่อพบเห็นเป็นครั้งแรก มีรูปลักษณ์ก่อให้เกิดปฏิกิริยาตอบสนองแบบฉับพลัน ที่ส่งผ่านการรับรู้ด้วยตาไปยังสมองส่วนที่เกิดความรู้สึกตัดสินใจเริ่มต้นของการเกิดความรู้สึกและอารมณ์ต่างๆ

๒) การออกแบบที่คำนึงถึงพฤติกรรมการใช้สอย (Behavioral design) การมีประโยชน์ใช้สอยได้จริง และก่อให้เกิดความพึงพอใจเมื่อได้ใช้ผลิตภัณฑ์นั้นผ่านประสาทสัมผัสทั้งการมองเห็นและการสัมผัสซึ่งพฤติกรรมการใช้สอยนั้นเป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายหลังการใช้สอย

๓) การออกแบบที่คำนึงถึงปฏิกิริยาตอบสนองจากผู้ใช้งาน (Reflection design) คือเมื่อผู้ใช้งานได้ใช้ผลิตภัณฑ์นั้นแล้วจะเกิดปฏิกิริยาตอบสนอง เกิดความรู้สึกผูกพันหรือพึงพอใจในประสบการณ์หรือภาพลักษณ์จากผลิตภัณฑ์นั้น และยังสามารถสื่อให้ผู้ใช้งานทราบได้ถึงเอกลักษณ์หรือรสนิยมของผู้เป็นเจ้าของ

๔. รูปแบบนิยมความน้อย (Minimal style) เป็นการการออกแบบที่ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดมินิมอลลิสม์ (Minimalist) คือยิ่งเรียบง่ายก็ยิ่งดูดี แต่ให้ความสะดวกสบาย เป็นสิ่งที่ผู้บริโภคยุคใหม่ใฝ่หางานออกแบบในแนวทางนี้สืบเนื่องมาจากความพยายามในการสานต่อแนวทางการออกแบบของสถาปนิกกลุ่มโมเดิร์น ที่นิยมเรียกกันว่า มินิมอล สไตล์ (Minimal style) เป็นงานที่มี

ความโดดเด่น เรียบง่ายแต่ชัดเจน ประกอบด้วยมาตราส่วนที่ถูกต้อง เห็นแล้วทำให้รู้สึกถึงการทดลองใช้วัสดุต่างๆ กับการผสมผสานกันระหว่างรูปทรงและพื้นที่ว่าง นับเป็นวัฒนธรรมของคนรุ่นใหม่ที่ผสมผสานตัดแปลงวัฒนธรรมใหม่กับเก่าเข้าด้วยกัน

๕. รูปแบบอนาคตกาล (Futuristic Style)

เป็นการออกแบบที่ไม่เพียงแต่การสร้างสรรคผลงานที่มีรูปแบบเรียบเก๋สวยงามอย่างเดียวเท่านั้น แต่จะต้องเพิ่มความสำคัญทางด้านรูปแบบการทำงานร่วมกับเทคโนโลยี เพื่อแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของการออกแบบและเทคโนโลยีต่างๆ ที่ใช้ในการผลิตผลงานนั้นๆ เพื่อสนองความต้องการทางใจและปัญญาของมนุษย์ที่ไม่มีวันสิ้นสุด เป็นการออกแบบเพื่ออนาคตข้างหน้าโดยพิจารณาวิเคราะห์ข้อมูลที่น่าจะเป็นไปได้สำหรับอนาคตความแตกต่างระหว่างสไตล์กับแฟชั่นบ่อยครั้งที่ผู้เข้าใจว่าสไตล์และแฟชั่นเป็นสิ่งที่คล้ายคลึงกัน และใช้แทนที่กันได้ แต่ที่จริงแล้วสไตล์และแฟชั่นแตกต่างกัน สไตล์ (Style) เป็นชนิดหรือแบบที่มีลักษณะเฉพาะพิเศษ ของการสร้างสรรคหรือการนำเสนอ อาจเป็นด้านศิลปะการออกแบบแฟชั่น (Fashion) คือแบบหรือสไตล์ใด ๆ ซึ่งเป็นที่ยอมรับและเป็นที่ยอมรับชมชอบ แต่สไตล์ทุกสไตล์ไม่จำเป็นจะต้องกลายเป็นแฟชั่นเสมอไป สิ่งใดที่กลายเป็นแฟชั่นที่ได้รับความนิยมหรือ "สมัยนิยม" (Fashionable) จะต้องเป็นที่ยอมรับและนิยมใช้กันอย่างกว้างขวาง

คุณประโยชน์ของการออกแบบผลิตภัณฑ์ คือ การปรับปรุงภาพลักษณ์ขององค์กร ให้เกิดความแตกต่างอย่างชัดเจนจากคู่แข่ง สะดุดตา และง่ายต่อการจดจำ สร้างเอกลักษณ์สินค้า ให้เกิดสัมผัสและการรับรู้ที่ดีต่อองค์กรผ่านการใช้ผลิตภัณฑ์ มีรูปลักษณ์ผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ และส่วนอื่นที่เกี่ยวกับการออกแบบ สามารถสื่อสารกับลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนาผลิตภัณฑ์เดิม ให้เกิดประโยชน์ใช้สอยที่ดีขึ้นทั้งทางกายภาพและทางจิตใจ โดยการเพิ่มคุณค่าผลิตภัณฑ์ให้สูงขึ้น เพื่อนำไปสู่การเพิ่มราคาสินค้าได้ รวมถึงการลดต้นทุนเพิ่มผลกำไร เช่น ออกแบบให้ผลิตง่าย ลดขั้นตอนเลือกใช้วัสดุภายในประเทศ ฯลฯ มีการขยายตลาดสินค้า เช่น สร้างผลิตภัณฑ์ที่สนองประโยชน์ใช้สอยใหม่ สร้างความต้องการใหม่ สร้างตลาดกลุ่มเป้าหมายใหม่

คุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ที่ดี ต้องความแปลกใหม่ (Innovative) เป็นผลิตภัณฑ์ที่ไม่ซ้ำซาก มีการนำเสนอความแปลกใหม่ในด้านต่างๆ เช่น ประโยชน์ใช้สอยที่ต่างจากเดิม รูปแบบใหม่ วัสดุใหม่ หรืออื่นๆ ที่เหมาะสมกับสภาพความต้องการของผู้บริโภคในตลาดนั้น มีที่มา (Story) เป็นผลิตภัณฑ์ที่

มีประวัติ มีที่มาหรือ เล่าเรื่องได้ไม่ว่าจะเป็นต้นกำเนิด ความคิดรวบยอดของการออกแบบให้ผู้บริโภคทราบถึงเรื่องราวเหล่านั้นได้ มี ระยะเวลาเหมาะสม (Timing) การนำผลิตภัณฑ์ออกสู่ตลาดนั้นเหมาะสมตามฤดูกาล หรือตามความจำเป็น หรือเหมาะสมกับความต้องการของผู้บริโภคในช่วงเวลานั้นๆ และมีราคาพอสมควร (Price) เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีราคาขายเหมาะสมกับกำลังซื้อของผู้บริโภคในตลาดนั้น โดยอาศัยการศึกษาวิจัยกลุ่มผู้บริโภคให้ได้ข้อมูลก่อนทำการออกแบบและผลิต และสื่อให้ผู้บริโภคได้ทราบ และเข้าใจอย่างถูกต้องในด้านประโยชน์และวิธีการใช้งาน เป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีแก่องค์กรและผลิตภัณฑ์ เป็นที่ยอมรับ (Regional acceptance) ผลิตภัณฑ์นั้นจะต้องมีความแข็งแรง คงทนต่อสภาพการใช้งาน หรือมีอายุการใช้งานที่เหมาะสมกับลักษณะของผลิตภัณฑ์และราคาที่จำหน่าย

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดองค์ประกอบของงานออกแบบผลิตภัณฑ์

การออกแบบผลิตภัณฑ์มีปัจจัย (Design factors) มากมายที่นักออกแบบที่ต้องคำนึงถึง แต่ในที่นี้จะขอกกล่าวเพียงปัจจัยพื้นฐาน ที่นิยมใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาสร้างสรรค์ผลงานเชิงอุตสาหกรรม ซึ่งปัจจัยดังกล่าวเป็นปัจจัยที่สามารถควบคุมได้ และเป็นตัวกำหนดองค์ประกอบของงานออกแบบผลิตภัณฑ์ที่สำคัญ ได้แก่ หน้าที่ใช้สอย (Function)สามารถตอบสนองประโยชน์ใช้สอยตามที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในหนึ่งผลิตภัณฑ์นั้นอาจมีหน้าที่ใช้สอยอย่างเดียวหรือหลายหน้าที่ก็ได้ แต่หน้าที่ใช้สอยจะดีหรือไม่นั้น เป็น ผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบมานั้นจะต้องมีรูปทรง ขนาด สี สันสวยงาม น่าใช้ ตรงตามรสนิยมของกลุ่มผู้บริโภคเป้าหมายเป็นวิธีการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ที่ได้รับความนิยมและได้ผลดี สวยงามเป็นความพึงพอใจแรกที่คนเราสัมผัสได้ มีความสะดวกสบายในการใช้ ความปลอดภัย (Safety) เป็นผลิตภัณฑ์ที่เกิดขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกในการดำรงชีพของมนุษย์ มีทั้งประโยชน์และโทษในตัว การออกแบบจึงต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สินของผู้บริโภคเป็นสำคัญ มีความแข็งแรง (Construction) เป็น ผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบมานั้นจะต้องมีความแข็งแรงในตัว ทนทานต่อการใช้งานตามหน้าที่และวัตถุประสงค์ที่กำหนดโครงสร้างมีความเหมาะสมตามคุณสมบัติของวัสดุ ขนาด แรงกระทำในรูปแบบต่างๆ จากการใช้งาน ราคา ควรมีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่จะใช้ว่าเป็นกลุ่มใด อาชีพอะไร ฐานะเป็นอย่างไร ซึ่งจะช่วยให้นักออกแบบสามารถกำหนดแบบผลิตภัณฑ์และประมาณราคาขายให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายได้ใกล้เคียงมากขึ้น มีวัสดุ (Materials) การออกแบบควรเลือกวัสดุที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมกับหน้าที่ใช้

สอยของผลิตภัณฑ์นั้นๆ และมีกรรมวิธีการผลิต (Production) ผลิตภัณฑ์ทุกชนิดควรออกแบบให้สามารถผลิตได้ง่าย รวดเร็ว ประหยัดวัสดุ ค่าแรงและค่าใช้จ่ายอื่นๆ ซึ่งงานออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ดีจะต้องผสมผสานปัจจัยต่างๆในรูปแบบ ประโยชน์ใช้สอยเข้ากับวิถีการดำเนินชีวิต แฟชั่น หรือแนวโน้มที่จะสามารถเกิดขึ้นกับผู้บริโภคเป้าหมายได้อย่างกลมกลืนลงตัวมีความสวยงามโดดเด่น มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว

สรุปการออกแบบ คือ กิจกรรมการแก้ปัญหาเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายหรือจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ (Design is a goal-directed problem-solving) เป็นการกระทำของมนุษย์ ด้วยจุดประสงค์ที่ต้องการแจ้งผลเป็นสิ่งใหม่ๆ มีทั้งที่ออกแบบเพื่อสร้างขึ้นใหม่ให้แตกต่างจากของเดิมหรือปรับปรุงตกแต่งของเดิม ความสำคัญของการออกแบบเป็นขั้นตอนเบื้องต้นที่จะทำให้กระบวนการในการผลิตสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ประสบผลสำเร็จในตลาดและตรงตามเป้าหมาย

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ซึ่งการพัฒนาผลิตภัณฑ์ มีวัตถุประสงค์มากมายและมีลักษณะครอบคลุมกว้างขวาง แต่มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ ต้องการผลิตภัณฑ์ใหม่ที่สร้างผลกำไรและเพื่อความอยู่รอดของบริษัท โดยทั่วไปสามารถรวบรวมความหมายของคำว่า ผลิตภัณฑ์ใหม่ ออกเป็น ๗ ประเภท ดังนี้

๑. ผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากการขยายสายการผลิต โดยใช้กระบวนการผลิตที่มีอยู่ (line extensions)

๒. การสร้างแนวคิดใหม่ในผลิตภัณฑ์เดิม (repositioned existing product) เป็นการปรับ ผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ในแง่ของการใช้งาน โดยไม่ได้เปลี่ยนแปลงคุณสมบัติหลัก ซึ่งบางครั้งเป็นไปตามข้อเสนอของผู้บริโภค

๓. ผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่เดิมแต่ปรับเปลี่ยนรูปแบบใหม่ (new form of existing products)

๔. ผลิตภัณฑ์ใหม่ที่เกิดจากการปรับปรุงสูตรที่มีอยู่แล้ว (reformulation of existing products)

๕. ผลิตภัณฑ์ใหม่ในบรรจุภัณฑ์ใหม่ (new packaging of existing products)

๖. ผลิตภัณฑ์ที่เป็นนวัตกรรม (innovative products/ make changes in an existing product) เป็นการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์แปลกใหม่ที่แตกต่างจากผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่เดิม

๗. ผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ (creative product/ bring into existence, the rare, never before-seen product)

สุदारักษ์ วงษ์เจริญ^{๙๑} ยังได้ให้ความเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ใหม่ ว่าเป็น ผลิตภัณฑ์ใดๆ ที่กิจการนั้นเสนอต่อตลาดแล้วทำให้ตลาดมีโอกาสเลือกเพิ่มขึ้น ผลิตภัณฑ์ใหม่อาจเป็น ผลิตภัณฑ์ใหม่ที่ยังไม่เคยมีผู้ผลิตมาก่อน เริ่มมีผู้ผลิตรายแรกของโลกจัดเป็นนวัตกรรม (Innovation) หรืออาจเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ของกิจการที่เพิ่งนำออกจำหน่ายเป็นครั้งแรก หรืออาจดัดแปลงปรับปรุง จากผลิตภัณฑ์ที่เคยจำหน่ายอยู่เดิม การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่มีเหตุผลและความสำคัญ ดังนี้

๑. เพื่อรักษาสถานภาพการแข่งขัน ปัจจุบันสถานการณ์การแข่งขันในตลาดธุรกิจมีความรุนแรงมากขึ้นอย่างต่อเนื่องจากคู่แข่งที่เพิ่มขึ้นได้ส่งผลิตภัณฑ์ใหม่ๆออกสู่ตลาด ซึ่งส่งผลกระทบต่อส่วนแบ่งทางการตลาดที่ถูกช่วงชิงไป การออกผลิตภัณฑ์ใหม่สู่ตลาดจะช่วยรักษาสถานภาพการแข่งขันและส่วนแบ่งตลาดไว้ได้

๒. เพื่อทดแทนผลิตภัณฑ์เดิม วัฏจักรวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์ โดยทั่วไปจะมีช่วงเวลาที่สั้นเมื่อผลิตภัณฑ์เริ่มเข้าสู่ช่วงท้ายของวงจรชีวิต หมายความว่า ผลิตภัณฑ์นั้นไม่ก่อประโยชน์หรือมียอดขาย ที่ตกลง การออกผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ สู่ตลาดเพื่อทดแทนผลิตภัณฑ์เก่าจะช่วยรักษาชื่อเสียงของบริษัท ทดแทนปริมาณขายกำไรของผลิตภัณฑ์เดิมและสามารถนำทรัพยากรจากผลิตภัณฑ์เดิมมาใช้ให้เกิด ประโยชน์ได้

๓. เพื่อใช้สมรรถนะส่วนเกินให้เกิดประโยชน์ การพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อใช้สมรรถนะทางการตลาด การขาย และการผลิตที่เหลือให้เกิดประโยชน์ เหตุผลสำคัญ คือ การกระจายต้นทุนคงที่ไปยังจำนวนผลิตภัณฑ์มากขึ้น เพื่อให้ต้นทุนรวมต่อหน่วยทั้งผลิตภัณฑ์เดิม และผลิตภัณฑ์ใหม่ลดลงมากพอที่จะเสนอราคาขายที่ต่ำกว่าคู่แข่งและมีกำไรที่มากขึ้น

๔. เพื่อปรับการเคลื่อนไหวเนื่องจากฤดูกาลให้น้อยลง ฤดูกาลที่แปรผันอาจส่งผลกระทบต่อทรัพยากรต่างๆ ของธุรกิจที่อาจไม่เพียงพอ หรืออาจเหลือใช้การเพิ่มผลิตภัณฑ์ใหม่ที่สามารถขายหรือ

^{๙๑} สุदारักษ์ วงษ์เจริญ. คุณค่าตราสินค้าส่งผลกระทบต่อความภักดีในการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. ๒๕๕๗

ผลิตได้เมื่อพันธุคุณาลไปแล้วยอมทำให้การผันแปรต่างๆ ลดลง และเป็นการใช้ทรัพยากรของกิจการให้เกิดประโยชน์สูงสุด

๕. เพื่อลดการเสี่ยงภัย เช่น ผลผลิตภัณฑ์ล้าสมัย ลูกค้าเสื่อมความนิยม ปริมาณขายไม่มากพอ กิจการมีผลผลิตภัณฑ์จำหน่ายในตลาดน้อย เป็นต้น สภาวะการณ์เหล่านี้อาจส่งผลให้เกิดภาวะขาดทุน การเพิ่มผลผลิตภัณฑ์ที่มีความแปลกใหม่ การเพิ่มปริมาณการขายให้ครอบคลุมตลาด ย่อมช่วยกระจายความเสี่ยงจากความผันผวนในตลาดที่มีความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

๖. เพื่อการใช้ผลพลอยได้ให้เกิดประโยชน์ สินค้าใหม่ที่พัฒนาจากผลพลอยได้หรือของทิ้ง แล้วในธุรกิจ อาจนำมาซึ่งยอดขายหรือกำไรที่เพิ่มขึ้น

๗. เพื่อโอกาสใหม่ จากการที่ธุรกิจเสนอผลผลิตภัณฑ์ใหม่ออกสู่ตลาด อาจทำให้เกิดความต้องการผลผลิตภัณฑ์จากผู้บริโภค จนกิจการสามารถผลิตและดำเนินการการตลาด และความต้องการเช่นนี้ จึงถือเป็นโอกาสอันดีที่ธุรกิจจะเข้าไปตอบสนองความต้องการด้วยผลผลิตภัณฑ์ของตนเอง นำมาซึ่งกำไรและส่วนครองตลาดที่มากขึ้น

แนวคิดการออกแบบและพัฒนาผลผลิตภัณฑ์เครื่องรางล้านนา

เครื่องรางของขลังตามความเชื่อและศรัทธาของชาวล้านนา วิลักษณ์ ศรีป่าซาง^{๑๒} ได้ให้ความหมาย ของคำว่าเครื่องรางล้านนา โดยแบ่งประเภทได้ดังนี้ ๑) กายะ หมายถึงของขำมขลังป้องกัน และ ๒) ปิยะ หมายถึง สีเน่หา เมตตา โดยเครื่องรางยัง ประกอบไปด้วย สิ่งที่เกิดขึ้นเองในธรรมชาติ มีฤทธิ์โดยไม่ต้องปลุกเสก และสิ่งที่ถูกสร้างจากบุคคลด้วยการเนรมิตให้เกิดเป็นงานศิลปะที่สวยงาม รวมถึงยันต์ล้านนายังจัดได้ว่า เป็นฐานแห่งการทำเครื่องราง โดย พระอาจารย์ศุภชัย ชัยสุโก ผู้ให้ข้อมูลในหนังสือ คง เข้ม ขำม ขลัง เครื่องรางล้านนา ได้กล่าวว่า ยันต์ประกอบด้วย

- ๑) กายะ ใช้ทางขำมคง กล่า-ก่า (ป้องกัน) รักษา
- ๒) ปิยะ ใช้ในทางให้คนรัก คนหุม (ชอบ) คือด้านเมตตาตามหานิยม คำขาย การงานธุรกิจ
- ๓) อนุ ใช้ในทางให้ชายและหญิง เกิดความรักกัน
- ๔) ต้นบรัน ใช้ในทางแก้คุณผี คุณคน คุณมนต์ คุณยาและคุณไสยด้านต่างๆ

^{๑๒} วิลักษณ์ ศรีป่าซาง.คง เข้ม ขำม ขลัง เครื่องรางล้านนา. สำนักพิมพ์ ณ บ้านวรรณกรรม, ๒๕๕๓

ในเรื่องการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องรางล้านนา เป็นเครื่องประดับทางด้านความเชื่อความศรัทธา เป็นหลักที่พึ่งให้กับคนในการสร้างแรงกำลังใจ มีการบอกปากต่อปาก ทำให้กลุ่มเป้าหมายเปลี่ยนไป จากกลุ่มชาวบ้าน ชัยบมาอีกกลุ่ม จากการบอกปากต่อปาก ไปสู่การทำตลาดให้มีการเผยแพร่ทางด้านเทคโนโลยี ทำให้เห็นมากขึ้นก็ยิ่งทำให้คนเกิดความศรัทธาด้วยการสร้างความเชื่อถือ และออกแบบดีไซน์ให้สวยงามตามความนิยมในตัวเครื่องประดับร่วมสมัยในประเทศไทยจากพื้นฐานความเข้าใจในเครื่องประดับของคนไทยคือสิ่งของมีค่า เช่น เพชร พลอย เงิน ทอง รวมถึงความเข้าใจในศิลปะการออกแบบ ในงานศิลปะร่วมสมัยก็ยังเรียกได้ว่าห่างไกลจากความรับรู้ของสังคมไทยไปอย่างมาก ดังนั้นการพัฒนาเครื่องประดับจากเครื่องรางล้านนาให้ผสมกลมกลืนความงาม ความเชื่อและมีรูปลักษณะที่ทันสมัยสามารถเปลี่ยนกระบวนการความคิดของเราได้จนส่งผลถึงการตัดสินใจต่อการเลือกเพื่อให้งานออกแบบที่ดีในปัจจุบันจึงต้องเป็นทั้งสิ่งที่น่าปรารถนาและก่อให้เกิดความสบายใจ ความรู้สึกในเชิงบวก ทำให้การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องรางล้านนาจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจยิ่ง

๒.๙ .ข้อมูลพื้นที่

๑. สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เปิดบริการครั้งแรก เมื่อวันที่ ๑๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๐๗ เป็นศูนย์สนเทศภาคเหนือ ได้ถือกำเนิดขึ้นตามนโยบายของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ในด้านการเรียนการสอน และการวิจัยเป็นสำคัญ โดยเฉพาะการเปิดสอนกระบวนวิชาต่างๆ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับท้องถิ่นล้านนา ซึ่งจำเพาะถึงจังหวัดในเขตภาคเหนือตอนบน ๘ จังหวัด และการขยายขอบเขตให้กว้างขวางมากขึ้น โดยครอบคลุมทั้งภูมิภาคภาคเหนือ คือ ๑๗ จังหวัด ในเวลาต่อมา สำนักหอสมุดในฐานะที่เป็นหน่วยงานบริการของมหาวิทยาลัยได้ตระหนักและเล็งเห็นความจำเป็นในการเสาะแสวงหารวบรวม สะสมข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับ ล้านนาและภูมิภาคภาคเหนือโดยรวม สำหรับให้บริการแก่ผู้ใช้ที่ต้องการศึกษา ค้นคว้า และเรียนรู้เรื่องราวของท้องถิ่นภาคเหนือ นอกจากมีการขยายกรอบของการศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับล้านนาให้กว้างขวางออกไปถึงภูมิภาคภาคเหนือแล้วยังขยายต่อไปถึง "ไทศึกษา" เป็นประการสำคัญอีกด้วย โดยสำนักหอสมุดได้ปรับเปลี่ยนหน่วยเอกสารล้านนามาเป็น "ศูนย์สนเทศภาคเหนือ" มีฐานะเป็นงานหนึ่งของฝ่ายบริการทรัพยากรสารสนเทศกลาง นับแต่บัดนั้นเป็นต้น

มา โดยสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้จัดตั้งศูนย์สนเทศภาคเหนือภายใต้วัตถุประสงค์ดังนี้ ๑. เพื่อแสวงหา รวบรวม และให้บริการทรัพยากรสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับภาคเหนือ ๒. เพื่อเป็นศูนย์ข้อมูลท้องถิ่นที่สนับสนุนการศึกษา ค้นคว้า และวิจัยเกี่ยวกับภาคเหนือ ๓. เพื่อเผยแพร่ข้อมูลภาคเหนือ ในรูปแบบต่างๆ แก่ชุมชน มีการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม เพื่ออำนวยความสะดวก รวดเร็วแก่ ผู้รับบริการในการเข้าถึงข้อมูล รวมถึงการสนับสนุนข้อมูลทางศิลปวัฒนธรรมภายใต้ขอบเขตและ พันธกิจของสำนักหอสมุด ๔. เพื่อทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของภาคเหนือ โดยรักษาความเป็น เอกลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่นภาคเหนือในด้านข้อมูล มีข้อมูลภาคเหนือ ได้แก่ ศิลปวัฒนธรรม ศาสนา การศึกษา การท่องเที่ยว สถาปัตยกรรมศาสตร์ เศรษฐกิจท้องถิ่น สังคม การเมืองการปกครอง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ฯลฯ เป็นข้อมูลในเขตพื้นที่ภาคเหนือ ๑๗ จังหวัดภาคเหนือ ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย พะเยา ลำพูน ลำปาง แพร่ น่าน อุตรดิตถ์ พิษณุโลก ตาก สุโขทัย กำแพงเพชร พิจิตร เพชรบูรณ์ แม่ฮ่องสอน นครสวรรค์ และ อุทัยธานี โดยเน้นหนักในเขตภาคเหนือตอนบน ๘ จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย พะเยา ลำพูน ลำปาง แพร่ น่าน อุตรดิตถ์ นอกจากนี้ ยังหมายรวมถึง ดินแดนที่มีวัฒนธรรมคล้ายคลึงกัน โดยเน้นภาคเหนือตอนบน ของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น รัฐฉานในประเทศพม่า แคว้นยูนนานในประเทศจีน และทางตอนเหนือ ของประเทศลาว เป็นต้น

สารนิเทศที่ให้บริการ ศูนย์สนเทศภาคเหนือมีทรัพยากรสารสนเทศสำหรับให้บริการแก่ผู้ใช้ ประกอบด้วย เอกสารข้อมูลภาคเหนือ ซึ่งแบ่งได้ ๔ ประเภท คือ ๑) เอกสารตัวพิมพ์ ได้แก่ หนังสือ ตำรา รายงานการประชุมสัมมนา และหนังสืออ้างอิง ซึ่งจัดเก็บตามระบบการจัดหมู่แบบทศนิยม ของดิวอี้ โดยเรียงไว้ตามลำดับของเลขเรียกหนังสือ ตั้งแต่หมวด ๐๐๐- ๙๐๐ ส่วนกฤตภาคและ แฟ้มข้อมูลเฉพาะเรื่อง จัดเก็บโดยการเรียงลำดับตามหมายเลขของเอกสาร รวมทั้งจุลสารซึ่งจัดเก็บ ตามลำดับอักษรของหัวเรื่อง ๒) เอกสารตัวเขียน หรือ เอกสารโบราณ ได้แก่ คัมภีร์โบราณ พับสา สมุดข่อย และเอกสารต้นฉบับ ซึ่งเอกสารตัวเขียนเหล่านี้จัดเก็บตามระบบการจัดหมวดหมู่เอกสาร โบราณ รวมทั้งสิ้น ๒๓ หมวด คือ หมวดพระวินัย พระสูตร พระอภิธรรม คัมภีร์บาลี บทสวดมนต์ อานิสงส์ ชาดก โอวาทคำสอน ประเพณี/พิธีกรรม/พระราชพิธี ธรรมทั่วไป นิยายธรรม นิยายพื้นบ้าน ตำนานพระพุทธศาสนา ตำนานเมือง/ราชวงศ์ กฎหมาย/กฎข้อบังคับต่างๆ ตำรากักษรศาสตร์ กวี นิพนธ์ร้อยกรอง/วรรณคดี ตำราโหราศาสตร์ ตำรายา ตำราต่างๆ จดหมายเหตุราชการ/บุคคล รวม หลายหมวด และ เบ็ดเตล็ด ๓) เอกสารหายาก เป็นเอกสารเพื่อการค้นคว้าวิจัยชั้นสูงที่มีคุณค่าและหา ได้ยากในห้องสมุดต่างๆ ส่วนใหญ่ไม่สามารถหาซื้อได้จากสำนักพิมพ์หรือร้านขายหนังสือทั่วไป อาทิ

หนังสืออนุสรณ์งานศพ และหนังสือที่จัดพิมพ์ในโอกาสพิเศษต่างๆ เป็นต้น หนังสือดำรายนต์ล้านนา เครื่องรางของขลังล้านนา รวมถึงเป็นแหล่งจัดเก็บหนังสือที่หายากและเป็นของล้านนาโดยเฉพาะ และ ๔) เอกสารจดหมายเหตุมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นเอกสารที่มีเรื่องราวเกี่ยวข้องกับ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประกอบด้วยหนังสือราชการ รายงานการประชุม ผลงานทางวิชาการของ อาจารย์และข้าราชการของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการ และ เอกสารอื่นๆ อาทิ โปสเตอร์ และแบบแปลนอาคารของหน่วยงานต่างๆ ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นต้น ศูนย์สนเทศภาคเหนือ ตั้งอยู่ที่บริเวณชั้น ๔ อาคารสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

๒.สำนักงานส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและล้านนาสร้างสรรค์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็น ศูนย์กลางที่มีชีวิตชีวาของกิจกรรมทางด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และ ระดับนานาชาติ มีพิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนากลางแจ้ง เป็นแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิต วัฒนธรรมล้านนา เพื่อสังคมที่สร้างสรรค์และยั่งยืน มีพันธกิจ ประกอบด้วย ๑) ทำนุบำรุงและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม และสร้างรากฐานสู่ล้านนาสร้างสรรค์อย่างมีอัตลักษณ์ ๒) บริการทางวิชาการแก่ สังคมและชุมชน เพื่อสร้างประโยชน์แก่ส่วนรวม และ ๓) บริหารจัดการที่มุ่งเน้นหลักธรรมาภิบาล ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อความยั่งยืน มีค่านิยม ประกอบด้วย ๑.Creativity "คิด อย่างสร้างสรรค์" คือ การปฏิบัติงานด้วยความคิดเชิงบวก ในมุมมองแห่งความสร้างสรรค์สุนทรีย์แห่งศิลป วัฒนธรรม ทั้งของท้องถิ่นและชาติ ๒.Passion "รักอย่างลึกซึ้ง" คือ รักในงานอย่างลึกซึ้ง มีความสุขและรักในงานที่ตนทำอย่างลึกซึ้ง รับผิดชอบตอบสนองในการบริการผู้อื่นและผู้ร่วมงาน ๓. Affection "อยู่อย่างชื่นชอบ" คือ อยู่อย่างชื่นชอบ ปฏิบัติงานในองค์กรของตนเองด้วยความยินดี ชื่นชอบ สมานสามัคคี ปกป้องและรักองค์กร และ ๔.Classic "ดำรงตนอย่างเป็นแบบฉบับ" คือ การประพฤติตนอยู่ในศีลธรรมและจริยธรรมอันดีงาม ให้เป็นต้นแบบที่ดีของการดำรงตน โดยเฉพาะในเรื่องศิลปวัฒนธรรม นอกจากนี้มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้จัดตั้งโครงการศูนย์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ในปี พ.ศ. ๒๕๒๘ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทำนุบำรุงและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม รวบรวมและค้นคว้า ข้อมูลวิชาการด้านศิลปวัฒนธรรมล้านนา ให้บริการวิชาการแก่สังคม โดยการจัดประชุม อบรม สัมมนา เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้แสดงความคิดเห็น เพื่อสร้างมาตรฐานทางด้านศิลปวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งศิลปวัฒนธรรมล้านนา เมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๕๑ ได้ประกาศจัดตั้งส่วนงาน

ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยให้ “สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม” เป็นส่วนงานของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตั้งแต่วันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๕๑ โดยดำเนินงานตามพันธกิจของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คือ "มหาวิทยาลัยเป็นสถานศึกษาสมบูรณ์แบบทางวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง มีวัตถุประสงค์ให้การศึกษา ส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง ทำการวิจัยเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการและเกิดประโยชน์แก่สังคมเป็นส่วนรวม บริการทางวิชาการแก่สังคม ทะนุบำรุงและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม" ในวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๖๕ ได้มีประกาศมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เรื่อง การจัดตั้งส่วนงานของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๕ ได้กำหนดให้ “สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม” เปลี่ยนชื่อเป็น “สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและล้านนาสร้างสรรค์” เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทการดำเนินงานในปัจจุบัน

๓. สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ๒๐๒ ถ.โชตนา ต.ช้างเผือก อ.เมือง, Chiang Mai, Thailand, Chiang Mai เริ่มต้นจากการก่อตั้งศูนย์คติชนวิทยา : ทศวรรษแรกของการเป็นศูนย์คติชนวิทยา ในช่วงทศวรรษแรก พ.ศ. ๒๕๑๐ – ปลายปี พ.ศ. ๒๕๑๙ มีการจัดเก็บข้อมูลแล้ว นำมาจัดนิทรรศการในห้องลายสือไทยของภาควิชาภาษาไทย ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อวิชาเป็น คติชนวิทยา โดยสถาบันล้านนาศึกษา สังกัดสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประกอบด้วยเรือนอนุสารสุนทร และอาคารเทพรัตนราชสุดา โดยเรือนอนุสารสุนทรเป็นสถาปัตยกรรมเรือนล้านนาที่สร้างตามแบบของเรือนคำเที่ยง ซึ่งตระกูลชุตินิมา และตระกูลนิมมานเหมินท์ ได้สร้างเรือนกาแลหลังนี้ขึ้น เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ทางด้านเรือนโบราณล้านนา ส่วนอาคารเทพรัตนราชสุดา สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้พระราชทานนามอาคารและเสด็จพระราชดำเนินมาทรงประกอบพิธีเปิดอาคารเทพรัตนราชสุดา ในวันจันทร์ที่ ๒๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๑ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ โดยแบ่งการจัดแสดงตามชั้น ได้แก่ ๑. ห้องศูนย์ข้อมูลภูมิปัญญาล้านนา ห้องครัวไทย ศูนย์โบราณศึกษา และส่วนสำนักงาน ๒. นำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ได้แก่ ไทยวน ลัวะ ไทเขิน ไทยอง ไทใหญ่ ไทลื้อ ห้องอักษรไท ห้องภาษาอาภรณ์ ๓. นำเสนอภูมิปัญญาพื้นบ้าน อาทิ ภาษาและวรรณกรรมล้านนา ศิลปหัตถกรรม ดนตรีและนาฏศิลป์พื้นบ้าน แพทย์แผนไทยล้านนาหรือที่เรียกกันว่า “หมอเมือง” ห้องเกียรติคุณ ที่รวบรวมเกียรติประวัติและความเป็นมาของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ และ ๔ นำเสนอองค์ความรู้เกี่ยวกับพุทธศาสน์และเครื่องสักการะล้านนา เส้นทาง

การเดินทางท่องเที่ยวชมเด็จพระนเรศวรมหาราช จากเชียงใหม่ไปยังเมืองน่าน ประเทศพม่า โดยสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มีเป้าหมายในการอนุรักษ์สืบสานพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้จากภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นภาคเหนือ เป็นการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการนำเสนอต้นแบบของความรู้และการพัฒนาต่อยอดอย่างร่วมสมัย เพื่อประโยชน์ทั้งด้านการศึกษาและการอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมการใช้ประโยชน์จากพันธุ์ไม้ท้องถิ่น เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้และสื่อสารสนเทศด้านภูมิปัญญาพันธุกรรมพืชพันธุ์ไม้ท้องถิ่น โดยในปีงบประมาณ ๒๕๖๕ จะดำเนินงานโครงการพัฒนาสื่อการเรียนรู้และสื่อสารสนเทศ ด้านภูมิปัญญาและวัฒนธรรมการใช้ประโยชน์จากพันธุ์ไม้ท้องถิ่น โดยมีกิจกรรมภายใต้โครงการ ๓ กิจกรรม คือ ๑) การจัดเก็บข้อมูลองค์ประกอบด้านภูมิปัญญาและวัฒนธรรมการใช้ประโยชน์พันธุ์ไม้ท้องถิ่น ๒) การจัดทำสื่อการเรียนรู้และสื่อสารสนเทศพันธุ์ไม้ท้องถิ่น ๓) การอบรมเชิงปฏิบัติการฐานการเรียนรู้ด้านภูมิปัญญาและวัฒนธรรมการใช้ประโยชน์จากพันธุ์ไม้ท้องถิ่น

๔. สำนักปู่ใหญ่จ้ายยะลังกา

เลขที่ ๕๒ หมู่ที่ ๒ ตำบลน้ำบ่อหลวง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดย อาจารย์หนานคง มนต์ล้านนา ผู้สืบทอดตำรับวิชาสายล้านนาโบราณ เป็นบุตรของพ่อ จำรัส แม่บัวเขียว ชัยลังกา เป็นบุตรคนเดียว และเป็นเด็กที่เกเรคนหนึ่ง แต่ตอนยังเป็นเด็กๆก็ได้สนใจในเรื่องของวิชาคาถา ไสยศาสตร์มาตั้งแต่เด็ก ตอนแรกก็ได้เจอหนังสือตำรา คาถาเล่มหนึ่งจึงได้ศึกษาดู ก็ได้มีความสนใจในตำราวิชาคาถานั้น จนในวันหนึ่งพ่อของอาจารย์เห็นว่าชอบในตำราคาถาจึงได้สอนคาถาให้บทหนึ่งคือ สาลิกากิ่งแก้ว และได้ศึกษา พร้อมลองนำไปใช้บ้างเห็นว่าได้ผลดี จึงหาตำราอื่นๆมาศึกษาอีก ทั้งทางเมตตา เสน่ห์ แคล้วคลาด เพื่อป้องกันตัว คาถาคงกระพันแคล้วคลาด เอาไว้ใช้ป้องกันตัว เมื่อในสมัยยังวัยรุ่นอาจารย์ก็เคยเป็นนักเลงหัวไม้มาก่อนเรียนเพื่อเอาไว้ใช้ป้องกันตัว และได้แค่ศึกษากับปู่ของอาจารย์มาด้วย เพื่อทดแทนบุญคุณพ่อแม่ จึงตัดสินใจบวชในร่มกาสาวภัต โดยพระครูถาวรรัตนปัญญา วัดมัคคาราม อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ เป็นพระอุปชฌายณ์ ในปี พ.ศ. ๒๕๔๗ ที่วัดพระเจ้าไถ้ ตำบล ฮอด อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ และได้ศึกษาธรรมะ คำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และครูบาอาจารย์มาตลอดตอนที่บวชนั้นคิดอย่างเดียวว่าบวชทดแทนคุณพ่อแม่ เริ่มรู้สึกว่ามันมีอะไรให้เราต้องคนคว่าอีกมากมาย ตอนที่บวชนั้นหลวงน้าเป็นเจ้าอาวาส ท่านชื่อ ครูบาเจ้าบุญต่อม ท่านก็รักและเอ็นดูอาจารย์ ถามสารทุกข์สุขดิบเรา ว่าเป็นไถ้อยู่ที่นี้เป็นไถ่ สวดมนต์เป็นไถ่บ้างอ่านธรรมได้

ใหม่ จนมีครั้งหนึ่งท่านก็ได้เรียกเราไปหา แล้วก็ได้เขียนอักษรธรรมหรือ อักษรล้านนา ให้ แล้วให้เอาไปท่องเอาไปเขียนและศึกษา นำตำรา (บัญชีสาโบราณ) เอามากองไว้ตรงหน้าบอกว่าให้ไปเขียนแล้วแปลอ่านมาให้ได้ แปลให้ถูกสะกดให้ถูก ไม่เข้าใจก็ถาม ก็จึงทำให้อาจารย์ชอบ และอยากศึกษามากขึ้น ทั้งทางอักษรล้านนา และพิธีกรรมล้านนาต่างๆ เพราะเห็นหลวงน้ำท่านทำพิธีให้กับลูกศิษย์ทั้งในประเทศ และต่างประเทศ จึงได้จดจำมาทำบ้าง เรียนบ้าง เวลาท่านไม่อยู่ ก็ได้ทำให้ลูกศิษย์ เพราะหลวงน้ำท่านเดินทางไปในที่ต่างๆอยู่บ่อยๆจึงมีโอกาสได้แสดงฝีมือเอง ตอนช่วงนั้นเป็นช่วงที่ยังจดจำได้ดี หลวงน้ำจึงได้สอนหลายอย่าง เช่น ทำเทียน สวดถอนขีด คาถา แม้แต่ พิธีสืบชะตาเดียว ส่งเคราะห์ ส่งสะตวง ปลุกเสกของ แต่รู้สึกว่ามันยังมีอะไรมากกว่านั้นที่ให้ค้นหา ในปี พ.ศ. ๒๕๔๙ จึงได้มาเจอ อาจารย์หนานแดง อำเภอสันป่าตอง จึงได้ฝากตัวเป็นศิษย์รับชั้นธรรมาจารย์ อาจารย์หนานแดงได้สอน ภาษาล้านนา และภาษาขอม เพิ่มเติมและได้รับเมตตาจากอาจารย์หนานแดงให้เป็นศิษย์ และได้เรียนการสักยันต์ และตำราคาถาอีกหลายอย่าง รวมถึงการปลุกเสกของวัตถุในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ จึงได้ไปเรียนกรรมฐานกับพระอาจารย์ต๋อย วัดไร่หว้อยพื ที่จังหวัดอุตรดิตถ์ อาจารย์ท่านเป็นคนอุปนิสัยดี มาก ให้การดูแลอาจารย์อย่างดี และในปีเดียวกัน พ.ศ. ๒๕๕๔ ก็ได้ไปฝากตัวเป็นศิษย์กับ พระครูกิตติพัฒนโสภณ วัดท่าบุญเรือง อำเภอบางคนที จังหวัดเชียงใหม่ ท่านได้มอบตำราให้มาเล่มหนึ่งบอกว่าตำรานี้ ในอนาคตจะเป็นประโยชน์ต่อคนทั้งหลาย ตลอดถึงตัวเราด้วย ถ้ามท่านพระครูคือตำราอะไร ท่านจึงได้ตอบว่าไป ตำรากินอ้อผญา มีทั้งเชิงครูอ้อ อ้อหลวง อ้อผญา อ้ออาจิจุจ่า อ้ออรหันตะ อ้อศรีทนต์ชัย อ้อเว้า อ้อธัมม คนสมัยก่อนกินเพื่อให้มีสติปัญญาแตกฉาน ทั้งด้านการเรียน, การงาน, คำพูด, เสน่ห์และอีกหลายอย่าง จะได้เอามาศึกษาและปฏิบัติและนำมาใช้ให้ลูกศิษย์เกือบหลายปี จากนั้นได้ไปฝากตัวร่ำเรียนวิชากับ พ่อหนานสม บ้านตม พ่อหนานเป็นคนดีมากให้ทุกอย่าง ตั้งแต่คาถา หรือวิชาทั้งหลายอย่าง ท่านเก่งวิชาทางเสน่ห์มาก มีลูกศิษย์มาทำพิธีกับท่านหลายคน มาก ทำแล้วก็สำเร็จ หลายคน ท่านสอนอาจารย์ทุกอย่าง ลูกศิษย์ถามหรือต้องคาถาบทไหน ได้หมดสุดยอดครับ (ท่านเสียชีวิตแล้ว) นอกจากนี้ยังมีครูบาอาจารย์ อีกหลายสิบท่าน ทั้งสายวิปัสสนา กัมมัฏฐาน สายเมตตา แคล้วคลาด ทั้งอาจารย์สายฆราวาส สายยาแดง รักษาคน ที่อาจารย์ได้เคยไปเล่าเรียนศึกษาวิชากับท่าน แต่ก็ไม่ขอเอ่ยนามท่าน ตั้งแต่ เหนือ กลาง อีสาน ใต้ ที่ได้ไปศึกษามา ๑๐ กว่าปี ด้วยเหตุเพราะโยมพ่อโยมแม่ไม่สบายมาหลายปี แล้วสุขภาพท่านไม่ค่อยดี ไปโรงพยาบาลเป็นประจำ จึงต้องจำเป็นออกมาปรนนิบัติ ดูแลท่าน จึงตัดสินใจไปหาเจ้าคณะตำบล เพื่อที่จะลาสิกขาไปดูแลพ่อแม่ เจ้าคณะตำบลท่านก็เห็นใจ จึงบอกว่าให้มาพำนักนี้ จึงทำการลาสิกขาในปี พ.ศ.

๒๕๕๗ และในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ อาจารย์ก็ได้จัดสร้างสำนักสัณห์ปุใหญ่จยยะลังกา บ้านทุ่งฟ้าฮ่าม เลขที่ ๕๒ ตำบลน้ำบ่อหลวง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ จนมาถึงปี พ.ศ. ๒๕๖๒ ได้ ๖ ปี ทางสำนักปุใหญ่จยยะลังกาได้ทำพิธีสัณห์ เสริมบารมี มหาเสน่ห์ มหาเมตตา โชคลาภ จุดเทียนต่างๆ ลงหน้าทอง สะเดาะเคราะห์ สืบชะตาตกดวง อื่นๆจากนั้นในปี พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้ไปฝากตัวเป็นศิษย์ของพระเดชพระคุณหลวงพ่อมหาสุรศักดิ์ อติกุสโก เจ้าคณะจังหวัดสมุทรสงคราม ได้ร่ำเรียนวิชา ดาวล้อมเดือน หัวใจโลกธาตุ และในปีเดียวกัน ได้ไปฝากตัวเป็นศิษย์ของหลวงพ่อกำ วัดชัยภริย์ จังหวัดสุพรรณบุรี ได้ร่ำเรียนวิชา สาลิกาลีมดง วิชาเป่าทอง กะโหลกทองคำ และได้จัดตั้งสมาคมส่งเสริมอนุรักษ์ประเพณีและพิธีกรรม มนต์ล้านนา โดยมีวัตถุประสงค์ของสมาคมส่งเสริมอนุรักษ์ประเพณีและพิธีกรรม มนต์ล้านนา ประกอบด้วย ๑) เพื่ออนุรักษ์สืบทอดประเพณี วัฒนธรรม และพิธีกรรมต่างๆ ของชาวล้านนา ๒) เพื่อถ่ายทอดวิชาความรู้ ประเพณี วัฒนธรรม และศาสตร์พิธีกรรมล้านนา ให้คนรุ่นหลังและชาวต่างชาติผู้สนใจ ๓) เพื่อทำกิจกรรมสาธารณประโยชน์ โดยการจัดตั้งโรงงานตามงานบุญต่างๆ หรือบริจาคปัจจัย หรือทุนการศึกษาต่างๆ ให้แก่ วัด สำนักสงฆ์ โรงเรียน หรือแก่สาธารณประโยชน์ ๔) ช่วยส่งเสริมการพัฒนาสังคม เพื่อให้เกิดความรู้นำไปปฏิบัติและเผยแพร่ให้เกิดประโยชน์ ๕) ช่วยเหลือเด็กนักเรียนชาวเขาหรือเด็กนักเรียนที่ยากจน แต่มีการเรียนและความประพฤติดี ๖) ช่วยสงเคราะห์บริจาคสิ่งของให้แก่ผู้ด้อยโอกาส คนชรา ผู้สูงอายุ ที่ขาดที่พึ่งพิง และ๗) ไม่ดำเนินการเกี่ยวข้องกับการเมืองแต่ประการใด

การจากศึกษาเล่าเรียนวิชาความรู้ในเรื่องของพิธีกรรมกับพระอาจารย์และครูบาอาจารย์ หลากหลายท่าน ทำให้เจ้าสำนักปุใหญ่จยยะลังกา ได้สานต่อการทำประโยชน์ให้กับสังคม จากการเป็นพระที่เคร่งครัดในเรื่องของการปฏิบัติ มีความขยันหมั่นเพียร สนใจมุ่งมั่นและมีความคิดสร้างสรรค์ที่แตกต่างจากบุคคลอื่น โดยวัตถุประสงค์ของการทำพิธีกรรมของสำนักคือเน้นในเรื่องของการรักษาและแก้ไข ปัญหาทางด้านจิตใจ และการอ้างอิงหลักของพระพุทธศาสนาเข้ามามีส่วนร่วมต่อการประกอบพิธีกรรมล้านนา โดยแต่ละพิธีกรรมที่สำนักปุใหญ่จยยะลังกา สามารถประกอบพิธีกรรมให้ได้ คือ ๑. การหาฤกษ์ยามยามดี เช่น งานแต่งงาน ขึ้นบ้านใหม่ ๒. การให้คำแนะนำปรึกษาปัญหาชีวิตที่มีปัญหาติดขัด เช่น การดูดวง ๓. มีการขจัดปัดเป่าสิ่งชั่วร้าย เช่น การทำพิธีสะเดาะเคราะห์ ๔. การสร้างขวัญและกำลังใจ เช่นการสืบชะตา ๕. สอนสมาธิให้กับเจ้าศรัทธา หรือผู้ต้องการความสงบด้วยหลักธรรม การถือศีล๕ ถือศีล๘ การสวดมนต์ด้วยบทต่างๆ การทำสมาธิกรรมฐานเพื่อให้ใจสงบและมีสมาธิ การสร้างขวัญของผู้มีจิตศรัทธาให้กลับมา ด้วยพิธีกรรมหลักดังนี้

พิธีกรรมบูชาเทียน อันเป็นส่วนหนึ่งของความเชื่อทางด้านไสยศาสตร์ ของผู้มีจิตศรัทธา และความเชื่อว่า การบูชาเทียนล้านนา เป็นการเสริมดวงให้ชีวิต สว่างไสว เหมือนแสงสว่างที่ส่องทาง ให้มองเห็นทางให้สามารถเดินไปได้อย่างมั่นคง เป็นการเสริมดวงชะตาเพิ่มเสน่ห์ เกิดพลังอำนาจ ความเชื่อเหนื่อธรรมชาติ เป็นแรงศรัทธา ด้วยการอธิษฐานจิต ด้วยการใช้เทียนที่ปลุกเสกจากครูบา อาจารย์เป็นองค์ประกอบ เทียนบูชาของสำนักปู่ใหญ่จ้ายะลังกา ล้วนทำจากมวลสารที่เป็นความเชื่อ ว่า มีอนุภาพและก่อให้เกิดผลสำเร็จในเร็ววัน เกิดสิ่งดีๆเข้ามาในชีวิต โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อถวายบูชา พระคุณของ พระธรรม พระวินัย เทวบุตรเทวดา รวมถึงผู้บูชา เทียนบูชา”ที่ผ่านพิธีจาก พระสงฆ์ และอาจารย์วัด มีความขลัง เพราะเทียนได้ลงอักขระศาสตร์ยันต์กำกับไว้ ช่วยให้ผู้จุดพ้นจากเคราะห์ มิโชค มีความสุข มีสิ่งดีๆเข้ามาในชีวิต มีอายุยืนยาว เสริมดวงยามที่ดวงตก เสริมทรัพย์ หายจาก โรคร้าย และศัตรูไม่สามารถปองร้าย ทำลายได้ จากการศึกษาเล่าเรียนจากครูบาอาจารย์สายวิชา ล้านนา การทำเทียนของสำนักปู่ใหญ่จ้ายะลังกา สามารถอธิบาย ชนิด รูปแบบและประเภทของเทียน ได้ดังนี้

๑.เทียนสีหูห้าตาหน้าทอง เทียนสีหูห้าตาหน้าทองถูกสร้างตามตำราเทียนเมืองล้านนา มีขนาด ความสูง ๘ ซม. ความกว้าง ๓.๕ ซม. ว่าด้วย การจุดเทียนมหาลาภ เทียนสีหูห้าตานี้เป็น เทียน ที่จุดเพื่อเน้นด้านโชคลาภ เสี่ยงดวง คำขาย โดยนำเอารูปสีหูห้าตาเทวดาแห่งโชคลาภ กินถ่านไฟ ถายเป็นเงินเป็นทอง ฟันเทียน ตามตำรับล้านนาโบราณ กระดาศสาละงจารเลขยันต์หัวใจมหาลาภ ซึ่ง เทียนนี้จุดในคืนวันพฤหัสบดีคืนแห่งครุจะเป็นวันแข็งของเทียนสีหูห้าตา เขียนชื่อวันเดือนปีเกิดที่หลัง เทียน หลังจากนั้นอธิษฐานขอโชคขอลาภ ขอให้การค้าขายเจริญรุ่งเรือง จุดเดียวให้หมดดอก จุดที่ หน้าหิ้งพระก็ได้ หรือถ้าไม่มี จุดที่ลานกลางแจ้ง หรือระเบียบงก็ได้

๒.เทียนพรายอินแก้ว เป็นเทียนที่ใช้เรียกจิตมีดีด้านเรียกจิตมนุษย์ว่าด้วยตำราการเรียก จิตมนุษย์ ทางสายล้านนา มีขนาด ความสูง ๙ ซม. ความกว้าง ๔ ซม. โดยสร้างอิงตำราโหราศาสตร์ โบราณ และบวกกับตำราไสยศาสตร์ เสริมแรงพราย เข้าไปในพิธีหุงเทียนอีกด้วย ก่อนจะทำการหล่อ เทียนจำต้องหามวลสาร มาเสกและพลีผสมน้ำมันพรายแม่เนื้อหอมเพิ่มแรงกายเข้าไปอีก พลีผสมกับ ไขผึ้งแท้จากกลางป่า หุงตามฤกษ์ฆานาที่ ยังประกอบไปด้วยมวลสารอาถรรพ์ เช่น น้ำมันจากว่าน คักดีลือตี น้ำมันว่านดอกทอง ตัวผู้และตัวเมีย น้ำมันช้างตม้น น้ำมันเสือตัวเมีย และยังพลีผสมว่าน มหาเสน่ห์ผสมเข้าไปในอีกคำรพ ใส่เทียนเขียนยันต์เรียกจิตมนุษย์ตามตำราโบราณ เทียนชุดนี้ใช้แรง

พรายช่วยทำให้ความแรงเพิ่มขึ้นเท่าทวีคูณ เขียนชื่อวันเดือนปีเกิดที่หลังเทียน หลังจากนั้นอธิษฐานขอโชคขอลาภ ขอให้การค้าขายเจริญรุ่งเรือง จุดเดียวให้หมดดอก จุดที่หน้าหิ้งพระก็ได้ หรือถ้าไม่มีจุดที่ลานกลางแจ้ง หรือระเบียบก็ได้

๓.เทียนจ้ยยะดิถี เป็นเทียนเสริมด้านโชคลาภ การงาน วิถีบูชาใช้ดอกไม้ ๙ ดอก เทียน ๙ เล่ม และ รูป ๙ ดอก พร้อมตั้งนะโม ๓ จบ และตามด้วยบทสวด กุเจตังโตโปโนยังเยยยังอะโรนาหังเมวะเยยยังเมเรธัมมะเกตา จำนวน ๙ จบ

๔.เทียนราหูกลับดวง เป็นเทียนราหูกลับดวง มีขนาดความสูง ๑๒.๕ ซม. ความกว้าง ๔.๓ ซม. เพื่อให้เจ้าของผู้มีจิตศรัทธาใช้ในการช่วยในเรื่องของดวง เช่น ดวงตกดวงอัป อากัปกังการจุดเทียนราหูไม่ต้องรอรอวาสนา รอเวลา พร้อมกลับดวงให้กิจการรุ่งเรือง พร้อมให้ยอดชายทะเลสู่ปากการขายสมหวังลูกค้ามากมาย มียอดสิ่งซื่อเข้ามาอย่างเหลือเชื่อ อย่างไม่คาดคิด เจ้านายรักผิวดูดีตา มีโชคจากการเสี่ยงทาย หยิบจับสิ่งใดมักเป็นเงินเป็นทอง ร่ำรวยสำเร็จทุกประการ พระราหู นั้นมีคุณอนันต์ และให้โทษมหันต์ การพระราหูอย่างถูกวิธี ด้วยการบูชาตามตำราโบราณที่ครูบาอาจารย์ ได้คัดสรรหามวลสารที่ถูกต้องตำรับ ราหูกับดวงสายล่านาโบราณ ใส่เทียนพันด้วยอักขระขอมผสมล้านนา เขียนชื่อวันเดือนปีเกิดที่หลังเทียน จุดหน้าพระหรือที่โล่ง การบูชาพระราหู ให้จุดได้เฉพาะวันพุธกลางคืนตามกำลังของพระราหู

๕.เทียน ๑๒ ราศี เป็นเทียนที่ใช้ในการเสริมดวงให้กับบุคคลทั้ง ๑๒ ราศีเพื่อให้เกิดความโชคดีและเกิดศริมงคลแก่ตนเองรวมถึงครอบครัว

๖.เทียนบ้นเพาะเรียกคู่ เป็นเทียนที่ต้องการเรียกให้คู่รักหรือคนรักของตนกับ วิธีการใช้เทียน คือเขียนชื่อตนและคนที่ตนรักลงบนเทียน แล้วให้จุดตรงหว่างขาพอประมาณ ให้คิดถึงคนที่เรารักเราชอบแล้วอธิษฐาน ด้วย คาถา โอม ปุริสะ ภคินีเม มโนจิตตัง เอหิ เอหิ ปิยังมะมะ รัรักสวาหะ

๗.เทียนสอดไส้ มีรูตรงกลางเพื่อที่จะเอาไส้เทียนสอดไว้ตรงกลางและเขียนชื่อใส่ในเทียน มีทั้ง ๗สี เป็นเทียนประจำวันเกิด มีขนาดกว้าง ๑ นิ้ว ยาว ๒๓ เซนติเมตร สำหรับท่านสาวตุ้เจ้า ป้อหนาน ป้อน้อย หรือเจ้าสำนักต่างๆ จะสอดไส้เทียนให้แก่ผู้ที่มีปัญหาด้านต่างๆ จะใช้ต่อ การทำพิธีกรรม หรือคำที่เป็นคาถาลงใน “ดาว่าง” ของเรือนยันต์หรือโป่งยันต์ ในรูปแบบของครูบาอาจารย์ ที่กาลก่อนได้จัดทำไว้ โดยเขียนลง แผ่นกระดาษสา แผ่นผ้า แผ่นโลหะ เช่นแผ่นเงิน หรือแผ่นทอง แต่ถ้างไปในผิวหนังของมนุษย์ ที่หลัง แขน หน้าอก มือ เรียกว่า สักยันต์ โดยประเภทของยันต์ นิยม

เรียกตามลักษณะของยันต์ เช่น ยันต์โทน ยันต์แผด ยันต์หนีบ ยันต์สายขาว ยันต์สายแดง และยันต์กลุ่ม เป็นต้น ถ้าเขียนลงนำมาม้วนทับด้วยชีผึ้ง เทียนต่อไปและปลุกเสก รวมถึงการทำพิธีกรรม สักยันต์ลงผิวหนัง นิยมสักอักขระอักขรธรรมกำกับ เข้มขลัง มั่นใจ และต้องมีความชำนาญ มีลายเส้นที่สวยงาม เข้าใจการสักยันต์แบบล้านนาที่ลงคาถากำกับเพื่อให้ยันต์

กระดาศาณิยม
 ปั้นเป็นเล่ม
 ด้วยคาถา
 ต่อไป ส่วนการ
 รูปภาพและลง
 เพื่อให้เกิดความ
 อาจารย์ผู้สัก
 ศิลปะของ
 หลักการของ
 ถูกต้องตามวิธี
 ที่สักนั้นส่งผลใน

เรื่องของอนุภาพ ตามที่ผู้สักมีความปรารถนาและต้องการนอกจากการเขียนยันต์ลงในกระดาศา ลงที่ผ้าและแผ่นหนังแล้วยังรูปแบบการสักยันต์ตามผิวหนัง แขน หลัง หน้าอก ดังตัวอย่างภาพดังต่อไปนี้ สำนักปู่ใหญ่จ้อยยะลังกา ได้ศึกษาประวัติความเป็นมาของ ยันต์ ซึ่งเกิดจากการนำเอกสารตำรายันต์ๆ จาก ปีสบาโบราณล้านนาที่ได้จากการสืบทอดจากครูบาอาจารย์สายล้านนาเพื่อให้ลูกศิษย์ของสำนักปู่ใหญ่ รวมถึงผู้สนใจในตำรายันต์ ได้ศึกษาและนำไปสู่การใช้ปฏิบัติเพื่อให้เกิดความเข้าใจในหลักการ เป็นการอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรม พิธีกรรมล้านนาในเรื่องของการสักยันต์ต่อไป

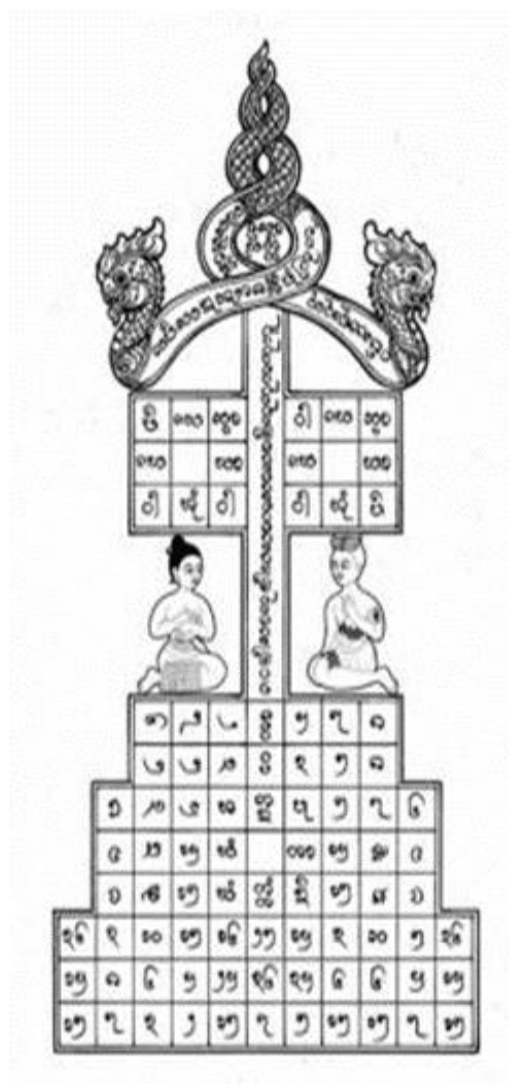
ภาพที่ ๒.๙ การเก็บรักษาตำรายันต์ที่สำนักปู่ใหญ่จียะลังกา

ภาพที่ ๒.๑๐ การเก็บรักษาตำรายันต์ที่สำนักปู่ใหญ่จียะลังกา

ยันต์เตียนนางสุรสา

ยันต์เตียนนางสุรสา

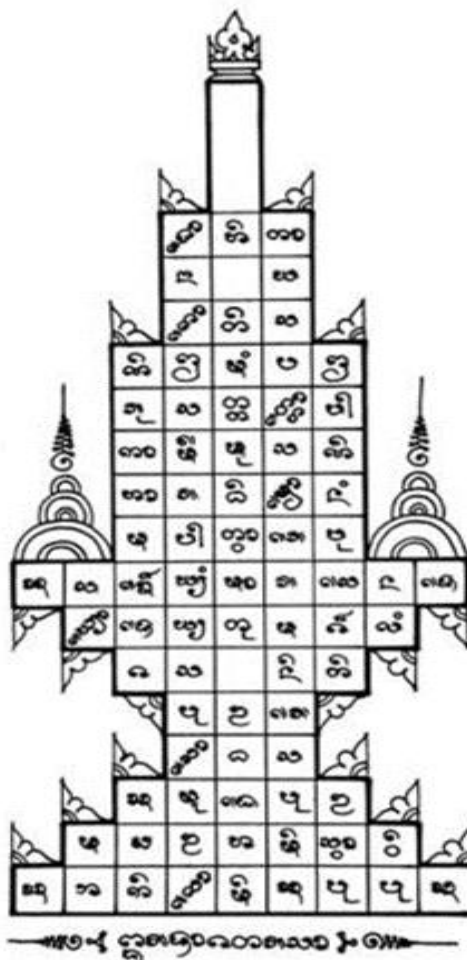

ยันต์เตียนเล่มนี้ จื่อว่านางสุรสา อันว่าเราเป็นโทษ ถึงหาย ก่พัน กั่มว่ามีด้วยความ ที่อ
สามคืน ๔ นิ้ว ตั้งชั้นหมาก ๒ โหล กล้วย ๒ หวี เมฆพริ้ว ๒ หน่วยและ เฌียง ๒ อม

ภาพที่ ๒.๑๑ ยันต์เตียนนางสุรสา จากสำนักปู่ใหญ่จ้ายะลังกา

ยันต์เทียนหัวใจนักขัตตฤกษ์

ยันต์เทียนหัวใจนักขัตตฤกษ์

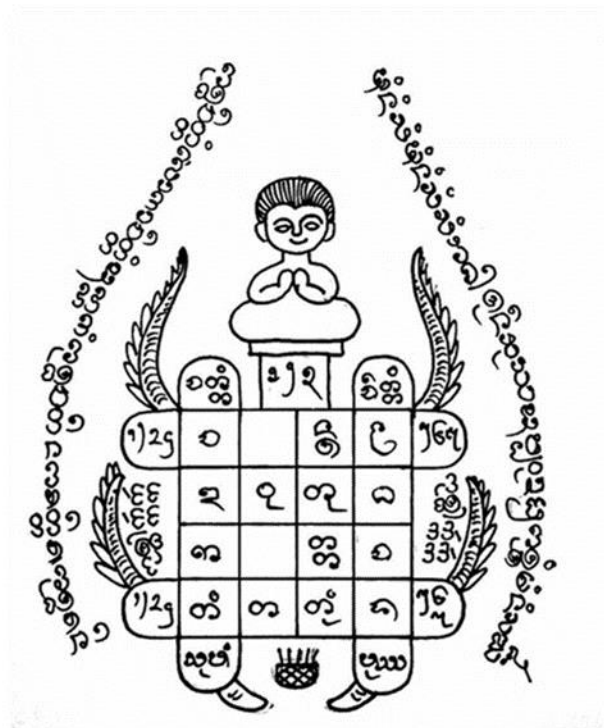

ยันต์เทียนเล่มนี้ หัวใจนักขัตตฤกษ์ ๓๗ ชีมี้ง ๓ บาท สีสายง่าอายุ ปูจาเคราะห์นาม
เป็นโทษเป็น พยาธิปัฐหาย มีง่นมีท่าลงเมือง ปูจาเสียเดอะ จักอยู่ดีมีสุข

ภาพที่ ๒.๑๒ ยันต์เทียนยันต์เทียนหัวใจนักขัตตฤกษ์ จากสำนักปู่ใหญ่จ้ายะลังกา

ยันต์เตียนเล่มนี้สี่สายเท่าอายุ

ยันต์เตียนเล่มนี้สี่สายเท่าอายุ

ยันต์เตียนเล่มนี้สี่สายเท่าอายุ พิจารณาเอาแต่ะปรารถนาสิ่งใดตามใจเอา วิเศษนัก

ภาพที่ ๒.๑๔ ยันต์เตียนเล่มนี้สี่สายเท่าอายุ จากสำนักปู่ใหญ่จ้ายยะลังกา

รูปแบบการเขียนยันต์ลงที่แผ่นผ้า

ภาพที่ ๒.๑๕ ยันต์พระพรหม จากสำนักปู่ใหญ่จ้ายะลังกา

ภาพที่ ๒.๑๖ การประกอบพิธีสักยันต์ จากสำนักปู่ใหญ่จ้ายยะลังกา

ภาพที่ ๒.๑๗ ลายสักยันต์บนผิวหนัง จากสำนักปู่ใหญ่จ้ายยะลังกา

ภาพที่ ๒.๑๘ ลายสักยันต์บนผิวหนัง จากสำนักปู่ใหญ่จ้ายะลังกา

ภาพที่ ๒.๑๙ ลายสักยันต์บนผิวหนัง จากสำนักปู่ใหญ่จ้ายะลังกา

จากการที่เจ้าสำนักปู่ใหญ่จ้ายะลังกาได้บวชเรียนเป็นพระ ได้ศึกษาหาความรู้ในเรื่องของ ศาสตร์ วิชาอาคม คาถาต่างๆที่ใช้ปลุกเสกเครื่องรางของขลังให้เกิดเป็น วัตถุมงคลที่ส่งผลในเรื่องของ อิทธิพลให้ผู้ที่ได้ครอบครองได้นำไปบูชาเพื่อให้เกิดความสมหวัง ความสุข สร้างขวัญและกำลังใจต่อการ ดำเนินชีวิต เป็นเครื่องยึดเหนี่ยว และบางครั้งการบูชาเครื่องรางเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ตนเองหรือ เจ้าของผู้บูชา เกิดมีคนรัก คนเมตตาและมีการงานที่เจริญก้าวหน้า โดยสำนักปู่ใหญ่จ้ายะลังกาได้ให้

สัมภาษณ์และยกตัวอย่างของเครื่องรางของขลังบางส่วนที่ ผู้ที่จิตศรัทธาได้บูชาไปเพื่อจุดหรือทำ พิธีกรรม อธิษฐานขอพรในสิ่งที่ตนปรารถนา

๕. คຸ້ມນະນ້ຳທອງ

เลขที่ ๒๒/๕ หมู่ ๗ ตำบลหนองเพรางาย อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรีโดยอาจารย์ อาจารย์สุบิน ปวงดอกแดง ผู้ถือกำเนิดในพื้นที่ล้านนาคือจังหวัดเชียงใหม่ ได้รับการบวชเรียนศึกษา หาความรู้ในศาสตร์ของล้านนา ในเรื่องของมนต์คาถาและการสักยันต์ล้านนาในรูปแบบที่สวยงาม เข้ม ขลังสวยงามและมีพุทธคุณที่สูงจนเป็นที่เลื่อมใสของบุคคลทั่วไป ทั้งในเขตพื้นที่ภาคเหนือ จนท่านได้มา จัดตั้ง คຸ້ມນະນ້ຳທອງที่จังหวัด นนทบุรี ท่านได้เล็งเห็นประโยชน์ในการสืบสานภูมิปัญญาองค์ได้ เล็งเห็นประโยชน์ในการสืบสานภูมิปัญญาองค์ความรู้ด้านตัวอักษรธรรมล้านนา จึงได้ติดต่อความรู้ ด้านตัวอักษรธรรมล้านนา และติดต่อขอความร่วมมือจากอาจารย์พิชัย แสงบุญ สำนักส่งเสริมอาจารย์ พิชัย แสงบุญ สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่(อดีต) อดีต) ซึ่งเป็นผู้สร้างอักษรฟอนต์ล้านนาตระกูล รวมถึงเป็นผู้สร้างอักษร ฟอนต์ล้านนาตระกูล LN ที่ใช้อยู่ในที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังเป็นผู้ออกแบบเขียนโปรแกรมและ สร้างชุดอักษรคอมพิวเตอร์ (ปัจจุบัน เป็นผู้ออกแบบเขียนโปรแกรมและสร้างชุดอักษรคอมพิวเตอร์ (font) อักษรธรรมล้านนา โดย) อักษรธรรมล้านนา โดยออกแบบปรับปรุงพัฒนารูปลักษณะของอักษร ออกแบบปรับปรุงพัฒนารูปลักษณะของอักษร ให้ร่วมให้ร่วมยุคสมัยยุคสมัย (contemporary) มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ใช้รูปแบบใช้รูปแบบเป็นตัวเป็นตัวอักษรอักษรเหลี่ยมตัดมุมเหลี่ยมตัด มุม มีหลักมีหลักของของสมดุลภาพ เข้มแข็งภายนอก+ละมุนภายใน ตามคติหยินและหยางหยิน และหยาง ((Yin & Yang)) ทำให้เทาให้เวลาใช้งานเวลาใช้งานด้วยด้วยความเพลิดเพลินความ เพลิดเพลินเกิดความเกิดความสุนทรีย์ และอนุรักษ์ภูมิปัญญาบรรพชนสืบไปภูมิปัญญาบรรพชนสืบไป และการอนุรักษ์หรือส่งเสริม ในอักขระเลขยันต์หรือภาษาล้านนาหรือภาษาเมืองก็ต้องมีการเปิดการ เรียนการสอนให้ทุกคนได้รู้ได้เรียนอักขระพยูชนะการเขียนภาษาเหนือ คำเรียกว่าตัวข่มตัวซ้อน นำมาอยู่ในงานศิลปะและสังคมวัฒนธรรมของคนสมัยโบราณล้านนาตลอดจน ปัจจุบันนี้ต้องนำมาสู่ การผลิตภัณฑ์ทำเป็นแนวจิ๋วเวลาที่สวยงาม กะทัดรัดเหมาะเป็นเครื่องประดับที่แสดงถึงความเป็น ล้านนา นอกจากนี้ ยันต์นำไปสู่หลักธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ เพราะความเชื่อในเรื่อง ของผลดีคนชั่วหรือการปฏิบัติอย่างมีคุณค่าหรือว่าเป็นการเสริมกำลังใจให้ทุกท่านทุกคนเนี่ยที่น่าวัตถุ

ต่างๆเพื่อให้มีหรือการปฏิบัติอย่างมีคุณค่าหรือว่าเป็นการเสริมกำลังใจให้ทุกท่านทุกคนเนี่ยที่นำวัตถุประสงค์
ต่างๆเพื่อให้มีความเพียรพยายามในการพัฒนาพัฒนาตนและสามารถนำสิ่งเหล่านี้เข้าสู่สังคมได้ความ
เพียรพยายามในการพัฒนาพัฒนาตนและสามารถนำสิ่งเหล่านี้เข้าสู่สังคมได้

๓ ๕ ๕ ๓ ๓ ๕ ๕
 ๖ ๖ ๕ ๕ ๖ ๖ ๖
 ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
 ๖ ๖ ๖ ๖ ๖ ๖ ๖
 ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
 ๖ ๖ ๖ ๖ ๖ ๖ ๖

ชุดอักษรธรรมล้านนา ที่ปรับปรุงสำเร็จแล้ว

๓ ๕ ๕ ๓ ๓ ๕ ๕
 ๖ ๖ ๕ ๕ ๖ ๖ ๖
 ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
 ๖ ๖ ๖ ๖ ๖ ๖ ๖

ภาพที่ ๒.๒๐ รูปแบบการปรับปรุงอักษรธรรมล้านนา ฉบับปรับปรุง

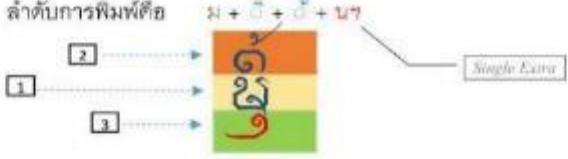
วิธีการพิมพ์ อักขระธัมม์ล้านนา (ตัวเมือง) ที่ง่าย สะดวก และสวยงาม ด้วยฟอนต์ LN Subin Nimit (สุบินนิमित)

ลำดับการพิมพ์

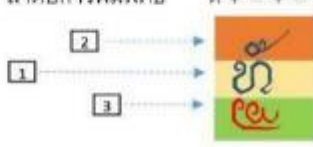
1. พิมพ์พยัญชนะก่อน
2. พิมพ์สระบน (ถ้ามี) วรรณยุกต์บน (ถ้ามี)
3. พิมพ์ตัวควบคู่ ตัวเชื่อมตัวสะกด ตามด้วยไปรษณียบัตร (extra)

(* ลำดับการพิมพ์คือลำดับการพิมพ์ตามตัวอักษร เพราะสามารถจัดระเบียบให้ได้สวยงาม)

ตัวอย่าง 1 พิมพ์คำว่า "มีน" ลำดับการพิมพ์คือ $ม + ิ + ึ + น๗$

ตัวอย่าง 2 พิมพ์คำว่า "หม" นำ คำว่า "หม้อ" ลำดับการพิมพ์คือ $ห + ิ + ึ + ม๗ + ๑๗$

ตัวอย่าง 3 พิมพ์คำว่า "หลวง" นำ คำว่า "สลา" ลำดับการพิมพ์คือ $ห + ล๗ + ว๗ + ง$
ลำดับการพิมพ์คือ $ส + ิ + ล๗ + ๗ + ๗$

Double Extra
ไม่กินสระ / ด้ไว้
Extra without vowel
Extra for ligature

ตัวอย่าง 4 พิมพ์คำที่มี "ร" (ระโงง/ระวง) คำว่า "ประเทศ" "สรเด็จ" "ครุบา" ลำดับการพิมพ์คือ $บร๗ + ิ + ๑๗ + ๗$ / $สร๗ + ิ + ๑๗ + ๗$ / $คร๗ + ุ + ๗ + ๑๗ + ๗$

ภาพที่ ๒.๒๑ รูปแบบวิธีการพิมพ์อักษรล้านนา

ตัวอย่าง 5 พิมพ์คำว่า “แล” “แล้ว”
ลำดับการพิมพ์คือ แลฯ / แลฯฯ / แลฯ + ๖ฯ

1 →

ตัวอย่าง 6 พิมพ์คำว่า “นา” “น้ำ” “น้ำ”
ลำดับการพิมพ์คือ นาฯ / น้ำฯ / น้ำฯ + ๖

1 →

ตัวอย่าง 7 พิมพ์คำที่มี “อย” “อยู่” “เยี่ยม”
ลำดับการพิมพ์คือ อยฯ / อยฯ + ၇ + ၆ + ၇ / อยฯ + ၇ + ၇ + ၆

1 → 2 → 3 →

ตัวอย่าง 8 พิมพ์คำบาลี “สพเพ” “เสฏฐา” “มจฺจล”
ลำดับการพิมพ์คือ ส + เพ + พฯฯ / ๒ + ส + ฏ + ฐฯฯ + ๗ / ๓ + ๖ + ๖ + ๖

1 → 2 → 3 →

ตัวอย่าง 9 พิมพ์คำบาลี “ตสฺส” “ปญฺญา” “วิเสส”
ลำดับการพิมพ์คือ ต + สฯฯ / ๒ + ๖ + ๖ + ๖ + ๖ / วิ + ๒ + สฯฯ + ๖

1 → 2 → 3 →

ตัวอย่าง 10 พิมพ์คำบาลี “อิ/อิ/อิ/อิ/เอ” ให้พิมพ์คำ /อิ/อิ/อิ/อิ/เอ/ ตามด้วยไปรษณีย์
เช่น /อิฯ/ อิฯ อฯ อฯ เอฯ มลลัพท์ / ๖ / ๖ / ๖ / ๖ / ๖ /
ลำดับการพิมพ์คือ อิฯ + ๓ + ๓ + ๓ + ๓ + ๓ / อิฯ + ๓ + ๓ + ๓ + ๓ + ๓ / เอฯ + ๖ / อฯ + ๓

1 → 2 → 3 →

ภาพที่ ๒.๒๒ รูปแบบวิธีการพิมพ์อักษรล้านนา

การผสมกันของพยัญชนะ / สระ (๒ ตัวขึ้นไป)

ตัวอย่าง 11 พิมพ์คำบาลี “นาย” “น่าน” “เนา” “เนา”
ลำดับการพิมพ์คือ นายฯ / น่านฯ / เน + ั + ั + ำ + ำ / เ + ั + ั + ำ + ำ

ตัวอย่าง 12 พิมพ์คำบาลี “จันทา” “จันตรา” “อินตรา”
ลำดับการพิมพ์คือ จั + นทฯ + ำ / จั + นทรฯ + ำ / อิฯ + นทรฯ + ำ

ตัวอย่าง 13 พิมพ์คำบาลี “อินตรา” “อินทรีย์” โถ้
ลำดับการพิมพ์คือ อ + ิ + นทรฯ + ำ + ษฯ / อิฯ + นทรฯ + ั + ษฯ + ั

ตัวอย่าง 14 พิมพ์คำบาลี “สาสตร์” “สาสตร์” (ส เป็นตัวสะกด)

ลำดับการพิมพ์คือ ศา + สตรฯ + ั / สฯ + สตรฯ + ั

ตัวอย่าง 15 พิมพ์คำบาลี “สตร์” “สตร์” Reverse Extra Extra adjust vowel
ลำดับการพิมพ์คือ สตรฯ + ั + ั / สตรฯ + ั + ุ + ุ

ภาพที่ ๒.๒๓ รูปแบบการผสมกันของพยัญชนะ

สรุปการใช้ eXtra สำหรับพิมพ์อักษรธัมม์ล้านนา

กต 1 ครั้ง

- เปลี่ยนพยัญชนะ เป็นตัวเชิง / ตัวสะกด (ตัวหาง)
กฯ ๕ ขฯ ๖ คฯ ๗ งฯ ๘ จฯ ๙ ฉฯ ๑๐ ชฯ ๑๑ ซฯ ๑๒ ฌฯ ๑๓ ญฯ ๑๔
- เปลี่ยนสระ เป็นสระพิเศษ (ิ ึ ึอ)
อาฯ ๑๕ ะฯ ๑๖ ึฯ ๑๗ ึอฯ ๑๘ สระกรรณมิตร มฺ(ตัวชี้) ทาฯนฯ ฐิ ทงฯสาฯยฯ ฐิวิ
- จัดตำแหน่งสระ และวรรณยุกต์
ครฯ ๑๙ ึฯ ๒๐ ึอฯ ๒๑
- รวมพยัญชนะ/สระ เป็นพยัญชนะ/สระ พิเศษ
ฮิฯ ๒๒ ฮิฯ ๒๓ ฮิฯ ๒๔ ฮิฯ ๒๕ ฮิฯ ๒๖ ฮิฯ ๒๗ ฮิฯ ๒๘ ฮิฯ ๒๙ ฮิฯ ๓๐
ฮิฯ ๓๑ ฮิฯ ๓๒ ฮิฯ ๓๓ ฮิฯ ๓๔ ฮิฯ ๓๕ ฮิฯ ๓๖ ฮิฯ ๓๗ ฮิฯ ๓๘ ฮิฯ ๓๙ ฮิฯ ๔๐

กต 2 ครั้ง

- ปรับตัวเชิง/ตัวสะกด ให้เปลี่ยนรูป
ฮิฯ ๔๑ ฮิฯ ๔๒ ฮิฯ ๔๓ ฮิฯ ๔๔ ฮิฯ ๔๕ ฮิฯ ๔๖ ฮิฯ ๔๗ ฮิฯ ๔๘ ฮิฯ ๔๙ ฮิฯ ๕๐ ฮิฯ ๕๑ ฮิฯ ๕๒ ฮิฯ ๕๓ ฮิฯ ๕๔ ฮิฯ ๕๕
- **คืนสภาพการรวมกันของพยัญชนะ**
ฮิฯ ๕๖ ฮิฯ ๕๗ ฮิฯ ๕๘ ฮิฯ ๕๙ ฮิฯ ๖๐ ฮิฯ ๖๑ ฮิฯ ๖๒ ฮิฯ ๖๓ ฮิฯ ๖๔ ฮิฯ ๖๕ ฮิฯ ๖๖ ฮิฯ ๖๗ ฮิฯ ๖๘ ฮิฯ ๖๙ ฮิฯ ๗๐
- ปรับตัวเชิง "อ" และ "ย" รวมกันเป็น อย (ไม้ก้อย)
ฮิฯ ๗๑ ฮิฯ ๗๒ ฮิฯ ๗๓ ฮิฯ ๗๔ ฮิฯ ๗๕ ฮิฯ ๗๖ ฮิฯ ๗๗ ฮิฯ ๗๘ ฮิฯ ๗๙ ฮิฯ ๘๐
- ปรับตัวเชิง "ย" ให้เหมาะสม
ฮิฯ ๘๑ ฮิฯ ๘๒ ฮิฯ ๘๓ ฮิฯ ๘๔ ฮิฯ ๘๕ ฮิฯ ๘๖ ฮิฯ ๘๗ ฮิฯ ๘๘ ฮิฯ ๘๙ ฮิฯ ๙๐

กต 3 ครั้ง

- ย้ายตำแหน่งตัวเชิง/สะกด "พ/ว/ง" ไปอยู่ด้านบน (บางกลุ่มชน)
ฮิฯ ๙๑ ฮิฯ ๙๒ ฮิฯ ๙๓ ฮิฯ ๙๔ ฮิฯ ๙๕ ฮิฯ ๙๖ ฮิฯ ๙๗ ฮิฯ ๙๘ ฮิฯ ๙๙ ฮิฯ ๑๐๐

กต 4 ครั้ง

ป้องกันการใส่ Extra เกินจำเป็นจะมีข้อความว่า "ปะละ" ฯลฯ ๒๒๒๒

การพิมพ์สัญลักษณ์ ๐

- ทางธัมม์อยู่ใน English Mode ๒๒. Aa Bb Cc
- (เคาะ 1 ช่องว่าง)๒ ๐
- (เคาะ 1 ช่องว่าง)๒๒ ๐
- (เคาะ 1 ช่องว่าง)๒๒๒ ๐
- (เคาะ 1 ช่องว่าง)๒๒๒๒ ๐
- (เคาะ 1 ช่องว่าง) ๒๒๒๒๒๒ ๐
- (เคาะ 1 ช่องว่าง) ๒๒๒๒๒๒๒๒ ๐

ภาพที่ ๒.๒๔ รูปแบบการใช้ Extra สำหรับพิมพ์อักษรธัมม์ล้านนา

ตัวอย่าง จิวเวลลี่ Jewelry ที่คຸ້ມนะหน้าทอง ที่ประยุกต์การใชัยันต์ล้านนา

ภาพที่ ๒.๒๖ รูปแบบจิวเวลลี่ Jewelry ที่ใช้รูปแบบยันต์ล้านนามาประยุกต์ใช้

ภาพที่ ๒.๒๗ รูปแบบจิวเวลลี่ Jewelry ที่ใช้รูปแบบยันต์ล้านนามาประยุกต์ใช้

แหวนหมั้นนวทรคุณ วัสดุประสงค้ของการสร้างแหวนที่มีองค์ประกอบของยันต์ล้านนา คือ การกล่าวถึงหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา คุณอันยิ่งใหญ่ ๙ ประการ หมายถึง คุณของพระพุทธเจ้าใช้สำหรับนับ

คำสวดภาวนา โดยมีคำสวด ซึ่งเป็นหัวใจบทพระพุทธรคุณ (บทอิติปิโสภควา) โดยจะย่อจากคำสวดถอดเป็นตัวคาถา ออกมา ตัวอย่าง เช่น อะ สัง วิ สุ โล ปุ สะ พุ ภา ๙ ตัว

๑. อะ คือ อะระหัง
๒. สัง คือ สัมมาสัมพุทโธ
๓. วิ คือ วิชชาจรณสัมปันโน
๔. สุ คือ สุคะโต
๕. โล คือ โลกะวิภู
๖. ปุ คือ ปุริสะถัมมสารถิ
๗. สะ คือ สัตถาเทวมานุสสานัง
๘. พุ คือ พุทโธ
๙. ภา คือ ภควา

โดยจำแนกแปลงออกมาตามนี้

อะระหัง เป็นผู้ไกลจากกิเลส คือสามารถละกิเลสได้โดยสิ้นเชิง สัมมาสัมพุทโธ ตรัสรู้ชอบ ได้โดยพระองค์เอง

วิชชาจะระณะสัมปันโน ถึงพร้อมด้วยความรู้และความประพฤติที่ต้งามทั้งปวง สุคะโต เสด็จไปไหนก็นำความสุขความเจริญไปให้เขา และโดยเฉพาะมีสุคติคือพระนิพพานเป็นที่ไป

โลกะวิภู เป็นผู้รู้แจ้งโลก โลกในที่นี้หมายถึงโลกภายในร่างกายของเรา โลกคือสรรพสัตว์ ทั้งปวง และโลกคือดวงดาวต่าง ๆ พระองค์ท่านรู้แจ้งทุกอย่างอะนุตตะโร ปุริสสะถัมมสารถิ เป็น สารถิคือผู้ฝึกสอนที่ไม่มีใครเหนือกว่า บุคคล ถ้าหากว่าไปถึงพระองค์ท่านที่สอนไม่ได้นั้นไม่มี

สัตถา เทวะมะนุสสานัง เป็นครูของทั้งมนุษย์และเทวดาทั้งหลาย พุทโธ เป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบานแล้วจากกิเลสทั้งปวง

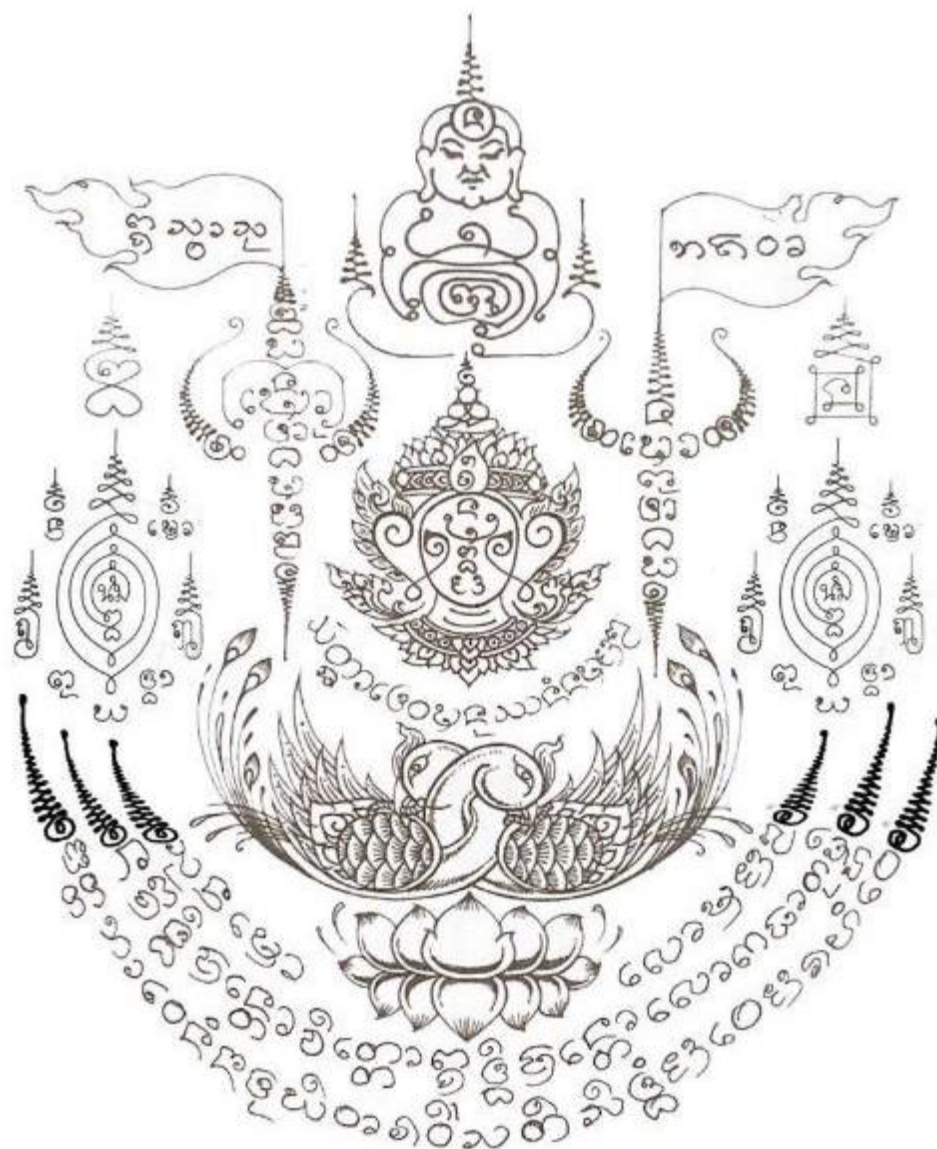
ภควา เป็นผู้จำแนกแจกธรรม สั่งสอนสรรพสัตว์"

เป็นยันต์ที่เชื่อว่าทำให้เกิดพลังในการทำกิจต่างๆที่พึงประสงค์ให้จิตใจที่ตีเกิดความสงบนิ่งในการทำสมาธิ

ตัวอย่าง ยันต์ล้านนาในรูปแบบของเครสโทรศัพท์ ที่คຸ້ມนะหน้าทอง ที่ประยุกต์การใช้ยันต์ล้านนา

ภาพที่ ๒.๒๘ รูปแบบลายสัก ที่ใช้รูปแบบยันต์ล้านนามาประยุกต์ใช้เครสโทรศัพท์และผิวหนัง

ภาพที่ ๒.๒๙ มหายันต์ล้านนา หน้าทอง จากคัมภีร์หน้าทอง

มหายันต์หน้าทอง เป็นยันต์ประจำตัวอาจารย์สุบินหน้าทอง โดยผูกขึ้นใหม่ จากการนำ นะขอม มา ผสมกับ อักษรล้านนา ให้เป็นในรูปคล้ายๆ หน้าพระลักษณะหน้าทอง มีพุทธคุณทางด้านเมตตามหานิยมค้าขาย สร้างชื่อเสียงลาภยศบารมี มีตะบะเดชะ บารมีชุ่มเย็น แคล้วคลาดปลอดภัย ซึ่งมหายันต์หน้าทองนี้ อาจารย์ได้ส่วนประกอบดังนี้

๑. นำสาริกา ป้อนเหยื่อและพระคาถา โลกธาตุเข้ามาผสมกันอยู่ในพระมหายันต์หน้าทอง

๒. ผูกยันต์ นะโมพุททยะ เขียนเป็นรูปองค์อรหันต์แห่งความอุดมสมบูรณ์ คือองค์พระสังกาย และยังมี ยันต์ นะโม เขียนเป็น ภาษาล้านนา โดยยันต์นะโมนี้ มีพุทธคุณ ช่วยแก้เคราะห์ร้ายต่างๆ ป้องกันคุณไสย จากคน จากลมเพลมพัดต่างๆยามหลับนอน และยังเป็นเมตตามหานิยมอีกด้วย ถือได้เป็นสุดยอด มหายันต์ ที่ครบถ้วน

การทำงานของคัมมะหน้าทอง ซึ่งเป็นสมาคมส่งเสริมอนุรักษประเพณี และพิธีกรรมล้านนา ด้วยผู้ก่อตั้งสมาคม เป็นชาวล้านนา จังหวัดเชียงใหม่โดยกำเนิด ได้ศึกษาเรียนรู้ตั้งแต่สมัยบวชเรียน ทางพระพุทธศาสนา รวมถึงการได้รับความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นจากผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญรวมถึงครูบาอาจารย์ จึงได้สร้างผลงานและเป็นสถานที่ถ่ายทอดความเป็น ล้านนาในเรื่องของยันต์ล้านนา ตลอดจนการประยุกต์ยันต์ให้มีขนาดเล็กแต่ยังทรงคุณค่า

ภาพที่ ๒.๓๐ ยันต์ล้านนา มะอะอุ ในรูปแบบของสร้อยข้อมือ จากคัมมะหน้าทอง

ความหมายยันต์ มะอะอุ

มะ ย่อมาจาก มหาบุริสะ หรือ พระมหาบุรุษ ผู้เปี่ยมด้วยบารมีด้วยการการบำเพ็ญ ๓๐ ทิศ มี ศีลเป็นพื้นฐาน มะ ในที่นี้ แทนความหมาย คือ ศีล อันเป็นบาทแรกแห่งการภาวนาทั้งปวง

อะ ย่อมมาจาก อาโลโก หรือ แสงสว่าง มีความหมายอันเกิดจากจิตที่เป็นสมาธิเพราะสมาธิ
ในขั้นต้นนั้น ต้องปรากฏแสงสว่าง อันเรียกว่า สี หรือ รัศมี

อุ ย่อมมาจาก อุตมปัญญา ก็หมายถึงปณิธาน สูงสุด ในพระพุทธศาสนา นั่นคือปัญญา
ประเภทยัตน์ ที่มีความเชื่อในด้านป้องกันไพร่ เกิดความโชคดี

๒.๑๐ .เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พระพิชญพล สุวณฺณรุโป (รูปทอง)^{๑๓} ได้ศึกษาหลักพุทธธรรมและคุณค่าที่ปรากฏในยันต์
เทียนล้านนา : กรณีศึกษาเฉพาะในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง พบว่า ยันต์เทียนเป็นพิธีกรรมทาง
ความเชื่อของคนล้านนาที่สืบทอดมาแต่โบราณ ซึ่งไม่สามารถระบุให้แน่ชัดได้ว่ายันต์เทียนเกิดขึ้นมา
แต่เมื่อใด มีเพียงการสันนิษฐานว่ายันต์เทียนอาจจะสืบทอดมาจากลัทธิของศาสนาพราหมณ์โดยผ่าน
ดินแดนพม่าและมอญเข้ามาสู่ล้านนาไทย ยันต์เทียนล้านนา แบ่งเป็น ๒ ประเภท คือ ประเภทที่หวัง
ผลทางดี หรือฝ่ายขาว และประเภทที่หวังผลทางร้าย หรือฝ่ายดำ ยันต์เทียนล้านนามีจุดประสงค์ใน
การทำเพื่อเป็นการช่วยอนุเคราะห์ชาวบ้านที่มาขอความช่วยเหลือในเมื่อเกิดความทุกข์ และในการใช้
นั้นมีจุดประสงค์หลัก ๓ ประการ คือ ๑. บูชาเทียนเพื่อหลีกเลี่ยงเคราะห์ ๒. บูชาเทียนเพื่อรับโชค และ๓.
บูชาเทียนเพื่ออยู่ดีมีสุขหรือเสริมดวงชะตา โดยหลักพุทธธรรมที่ปรากฏในยันต์เทียนล้านนา
พบว่ายันต์เทียนล้านนามีหลักพุทธธรรมปรากฏอยู่เป็นการนำเอาหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา
หรือที่เรียกว่า “หลักพุทธธรรม” มาเขียนในรูปแบบของอักขระเลขยันต์ โดยย่อเอาแต่หัวใจสำคัญของ
หลักพุทธธรรมมาลงเป็นยันต์ วิธีการนี้ถือเป็นแนวคิดในการเผยแพร่หลักพุทธธรรมที่ชาญฉลาดของคน
ล้านนาโบราณ ที่จะนำคนให้เข้าถึงแก่นธรรมได้อีกทางหนึ่งจำแนกได้ ดังต่อไปนี้ คือ

ก. พุทธธรรมในยันต์เทียน ได้แก่ ไตรสรณคณฺณ ไตรลักษณ์ อริยสัจ ๔ ทิฏฐธัมมิกัตถะ
โพชฌงค์ ๗ พุทธคุณ ๙ บารมี ๑๐ และความไม่ประมาท ซึ่งลักษณะของหลักพุทธธรรมที่ปรากฏใน
ยันต์เทียนนั้น เป็นการนำเอาส่วนที่สำคัญสรุปย่อเขียนเป็นยันต์เทียนขึ้นมาเพื่อเป็นอุบายวิธีในการเผย
แผ่ธรรม เช่น อี สวา สุ, ทุ ส นิ ม เป็นต้น

^{๑๓} พระพิชญพล สุวณฺณรุโป (รูปทอง). การศึกษาหลักธรรมและคุณค่าที่ปรากฏในยันต์เทียนล้านนา:
กรณีศึกษาเฉพาะในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหา
จุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.๒๕๕๔

ข. พุทธธรรมสำหรับผู้ทำย่นต์เทียนและผู้บูชาย่นต์เทียน ได้แก่ ไตรสิกขา บุญกิริยาวัตถุ ฌราวาสธรรม สังคหวัตถุ ๔ พรหมวิหาร ๔ และอริยมรรคมืองค์ ๘ ซึ่งไม่ได้เขียนแทรกไว้ในย่นต์เทียน แต่จะเป็นการตั้งเป็นข้อปฏิบัติสำหรับผู้ทำย่นต์เทียนและผู้บูชาย่นต์เทียนได้ปฏิบัติตาม

ความสำคัญและคุณค่าของย่นต์เทียนกับวิถีชีวิตของคนล้านนา พบว่าย่นต์เทียนล้านนามีความสำคัญและคุณค่าอยู่เป็นจำนวนมากที่อยู่คงคู่กับคนล้านนามาเป็นเวลายาวนาน สรุปประเด็นสำคัญ ได้ดังนี้

ย่นต์เทียนในฐานะเป็นเครื่องบูชา ย่นต์เทียนในฐานะเป็นภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ย่นต์เทียนในฐานะเป็นกุศโลบายในการเผยแผ่ธรรม ย่นต์เทียนในฐานะเป็นเครื่องช่วยอนุเคราะห์ชาวบ้าน ย่นต์เทียนในฐานะเป็นพิธีกรรมความเชื่อท้องถิ่น

คุณค่าของย่นต์เทียนล้านนา พบว่าย่นต์เทียนมีคุณค่าต่อประวัติศาสตร์,สังคม ศาสนา จิตใจ และอักษรภาษา “อักษรธรรมล้านนา”

หลักพุทธธรรมและคุณค่าที่ปรากฏในย่นต์เทียน เป็นเสมือนเพชรที่ซ่อนอยู่ข้างใน โดยมีโครงสร้างคือย่นต์เทียนห่อหุ้มเก็บไว้ รอวันหรือเวลาที่ใครจะนำไปใช้ให้ถูกต้องและเกิดประโยชน์สูงสุด พระนันทนันท มุลยศ, วิโรจน์ อินทนนท์ และ ปิยะมาศ ใจไฝ^{๙๔} ได้ศึกษาแนวคิดเชิงปรัชญาในเทียนบูชาของชาวล้านนา พบว่า แนวคิดเชิงปรัชญา ได้แก่ แนวคิดอภิปรัชญาและจริยศาสตร์ แนวคิดอภิปรัชญาเป็นการตอบคำถามของปัญหาที่ถามถึงความจริงของโลกและจักรวาล เป็นการถามคำถามถึงความจริงของจิตหรือวิญญาณ และรวมถึงการตั้งคำถามต่อการมีอยู่ของพระผู้เป็นเจ้า

แนวคิดจิตนิยม พบว่ามี การให้ความสำคัญกับจิต โดยเฉพาะในมุมมองผู้บูชาที่มักเข้าไป การบูชาเทียน เมื่อตนเองเกิดความไม่สบายอกสบายใจ หรือต้องการให้จิตใจผ่อนคลายจากความทุกข์ เมื่อเจอเรื่องเดือดเนื้อร้อนใจ มีลักษณะของการปรากฏความเชื่อว่าการจุดเทียนและการภาวนาหรือ การอธิษฐานเป็นการเสริมพลังให้ความปรารถนาบรรลุผลเป็นจริงตามต้องการได้ สิ่งสำคัญคือ ผู้ทำเทียนจะคำนึงถึงผลลัพธ์ว่าผลที่เกิดขึ้นตามมาภายหลังจะส่งผลดี ประโยชน์ หรือผลเสียความเดือดร้อนมาให้ตนเอง ผู้บูชา และคนรอบข้างหรือไม่ และยังพบแนวคิดจริยศาสตร์แบบประโยชน์นิยม

^{๙๔} พระนันทนันท มุลยศ, วิโรจน์ อินทนนท์ และ ปิยะมาศ ใจไฝ. แนวคิดเชิงปรัชญาในเทียนบูชา ล้านนา. คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.๒๕๖๔.

ที่เกี่ยวข้องถึง ผลของการกระทำจากการจุดเทียนบูชาว่า ผลที่เกิดจากการจุดเทียนจะส่งมาน้อยเพียงหรือไม่อย่างไร มีประโยชน์ต่อคนหมู่มากหรือไม่อย่างไร การทำเทียนจะนำผลการกระทำหรือประโยชน์มาร่วมพิจารณาเสมอ

พระพิฆณุพล สุวณฺณรูป (รูปทอง), พระครูสิริปริยัตยานุศาสน์, วิโรจน์ อินทนนท์ และเทพประวิณ จันทรแรง ได้ศึกษาความเชื่อเรื่องยันต์ในล้านนาจากมุมมองพระพุทธศาสนา พบว่า “ยันต์” หมายถึง ตารางลายเส้นที่ขีดขวางไปมาสำหรับลงคาถา มีวิวัฒนาการเชื่อมโยงกับแนวคิดเรื่อง “มนต์” ในคัมภีร์ศาสนาพราหมณ์ มีทั้งแนวคิดของยุโรป แอฟริกา เอเชีย และประเทศไทย วัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครอง ป้องกัน เมตตา เสน่ห์ มี ๒ รูปแบบ คือ ลายเรขาคณิต และ ลายรูปภาพ องค์ประกอบของยันต์ มีผู้ทำวัสดุ ฤกษ์ยาม อักขระ คาถา เครื่องสักการะ กระบวนการสร้างยันต์ ประกอบด้วย การตั้งชื่อยันต์โดยมีวิธีการทำการลงยันต์ การปลุกเสก และการนำไปใช้ล้านนา วิธีการทำยันต์ในล้านนามีขั้นตอนต่างเพื่อให้เกิดประสิทธิคุณตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และความเชื่อเรื่องยันต์ในล้านนาผ่านมุมมองพระพุทธศาสนา มีความหลากหลายทั้งที่เชื่อมโยงกับพระพุทธศาสนา และที่มาจากแนวคิดความเชื่อเดิมในท้องถิ่น อักขระคาถาที่กำกับในยันต์ล้านนา มีทั้งคาถาที่มาในพระพุทธศาสนา และคาถาที่เป็นคำบริกรรมทั่วไป ทั้งมุมมองพระคัมภีร์ มุมมองจากพระพุทธศาสนา แบบผสมผสาน และมุมมองจากชาวพุทธทั่วไปที่มีต่อยันต์ในล้านนา มีความสำคัญที่ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นการต่อยอดหรือเติมเต็มในสิ่งที่ขาดหายไป กล่าวคือ ยันต์ล้านนาถ้าหากศึกษาให้ละเอียดแล้วจะสามารถเข้าใจถึงบริบทความสำคัญที่แฝงไปด้วยแนวคิดความเชื่อต่าง ๆ อีก ยันต์ในล้านนาเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงเรื่องราวต่าง ๆ ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่รับรู้ถึงวิถีในการดำเนินชีวิตของคนในล้านนา มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้าถึงหรือความเข้าใจเรื่องยันต์ในล้านนา โดยหลักการแล้วเนื้อหาในยันต์ก็คือหลักธรรมทางพระพุทธศาสนานั้นเอง จะเห็นได้ว่าคนในล้านนานิยมนายันต์เก็บไว้กับบ้านเรือนและนาติดตัวด้วย เพื่อช่วยให้เกิดกำลังใจ เปรียบเสมือนว่าเรามีสิ่งศักดิ์สิทธิ์อยู่กับตัวเรา หากจะไปในที่ใดก็จะรู้สึกถึงความปลอดภัยได้

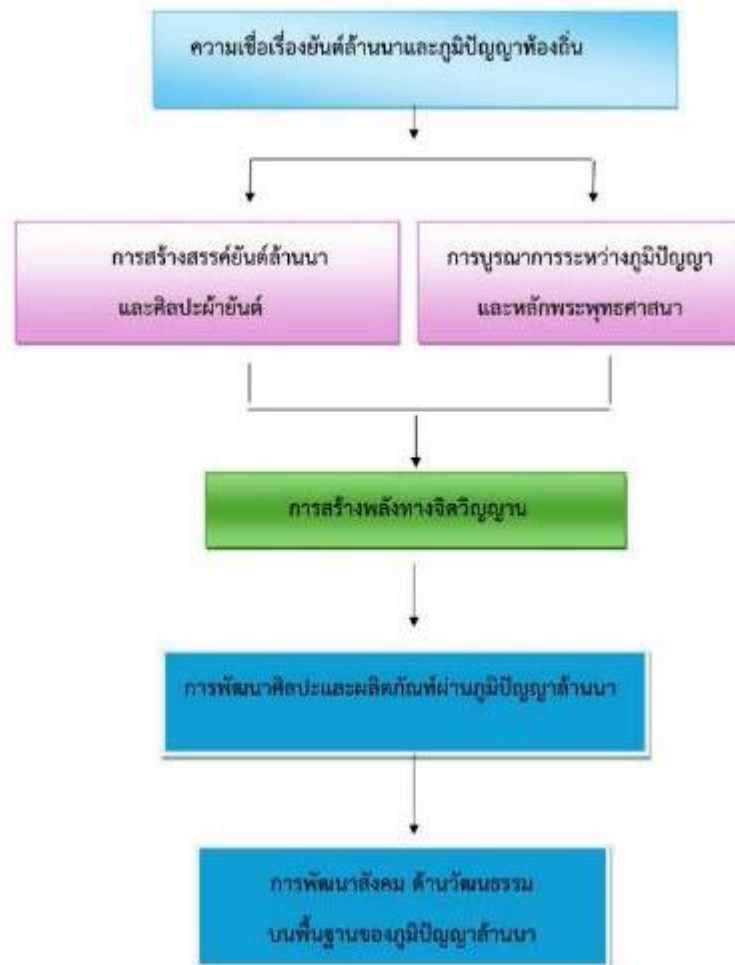
๒. วิถีชีวิตของสังคมพุทธจักร คือ การทำบุญของพระสงฆ์ ข้าราชการหรือข้าพระ คือคนหรือครอบครัวที่ถูกถวายให้ดูแลวัดและพระสงฆ์ โดยอาศัยอยู่ในวัด มีการแบ่งหน้าที่ต่างๆ ในการดูแลภายในวัดและได้รับสิทธิ์โดยไม่ต้องถูกเกณฑ์แรงงานให้แก่ราชการ ข้าราชการหรือข้าพระมีสาเหตุหลายประการที่มาเป็นคนของวัด เช่น การถูกซื้อตัว ถูกไถ่ตัว หรือคนเหล่านั้นติดหนี้วัดแล้วไม่มีเงินมาใช้จึง

มาเป็นข้าวัดหรือข้าพระ วัดยังเป็นสถานศึกษาถ่ายทอดวิชาความรู้ด้านการเรียนภาษาบาลี การเรียนตัวอักษรฝักขาม อักษรธรรมล้านนา การเรียนวิธีการประพันธ์ร้อยแก้วและร้อยกรอง การเรียนวิธีจารคัมภีร์ใบลาน และการช่างฝีมือ ให้แก่สังคมในอาณาจักรล้านนา

ความเชื่อของชาวล้านนาที่ปรากฏในจารึก พบว่าชาวล้านนาผูกพันกับพระพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก มีความศรัทธาและความเชื่อต่อพระพุทธศาสนา ส่งผลให้เกิดการทำบุญทำกุศล ซึ่งการทำบุญนี้เป็นผลมาจากความเชื่อในกฎแห่งกรรม นิพพาน อายุของพระพุทธศาสนา ๕,๐๐๐ ปี พระพุทธศาสนายุคพระศรีอริยเมตไตรย พระธาตุ เทวดาพุทธ และการอุทิศส่วนบุญส่วนกุศล ทั้งให้แก่คนที่เสียชีวิตไปแล้วและคนที่ยังมีชีวิตอยู่ นอกจากนี้แล้วยังมีความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติต่างๆ ตลอดจนความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์ อีกด้วย

๒.๑๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ยันต์ล้านนา:ประวัติศาสตร์ คุณค่า และกระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะในล้านนา การวิจัยในครั้งนี้ มุ่งเน้นเป้าหมายและหลักของความสำคัญ คือ ประวัติความเป็นมาของความเป็นล้านนาที่ยังคงอนุรักษ์และสืบทอด ศาสตร์และศิลปะการลงเส้นลวดลาย ที่ถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของยันต์ล้านนา ด้วยอักขระ อักษร เมืองล้านนาที่สร้างสรรค์จากภูมิปัญญา และยกระดับออกมาเป็นผลิตภัณฑ์ที่ทรงคุณค่า มีความหมาย มีคุณภาพและมีรูปแบบที่สร้างสรรค์ โดยผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวความคิดเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยเกิดเป็นกรอบแนวคิด ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ ๒.๓๑ กรอบแนวคิด

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง ยันต์ล้านนา:ประวัติศาสตร์ คุณค่าและกระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะในล้านนา จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ มุ่งเน้นเป้าหมายและหลักของความสำคัญ คือ ประวัติความเป็นมาของความเป็นล้านนาที่ยังคงอนุรักษ์และสืบทอด ศาสตร์และศิลปะการลงเส้นลวดลาย ที่ถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของยันต์ ด้วยอักขระ เมืองล้านนาที่สร้างสรรค์จากภูมิปัญญา และยกระดับออกมาเป็นผลิตภัณฑ์ที่ทรงคุณค่า มีความหมาย มีคุณภาพและมีรูปแบบที่สร้างสรรค์ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ย่อยประกอบไปด้วย ๑.ศึกษาประวัติ ความเป็นมาและคุณค่าของยันต์ล้านนา ๒.เพื่อพัฒนากระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะจากภูมิปัญญายันต์ในล้านนา และ๓.ยกระดับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญายันต์ล้านนา โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

๓.๒ พื้นที่การวิจัย กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๓.๓ เครื่องมือการวิจัย

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและการปฏิบัติการวิจัย

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นเป้าหมายและหลักของความสำคัญ ด้วยการศึกษาวรรณคดีความเป็นมาของความเป็นล้านนาที่อนุรักษ์และสืบทอดศาสตร์และศิลปะ ความเป็นล้านนาจากการใช้ยันต์ล้านนาที่เกิดจากการลงเส้นลวดลายที่สวยงามมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ด้วยอักขระ ตัวเมืองล้านนา ที่สรรค์สร้างจากภูมิปัญญา จากครูบาอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านยันต์ล้านนา รวมถึงการยกระดับออกมาเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีทรงคุณค่า มีความหมาย มีคุณภาพ ในรูปแบบที่สร้างสรรค์ เป็นวิธีการวิจัย

เชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสืบค้นข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร (Documentary Investigation) ประกอบด้วย ๑) ประวัติและความเป็นมาของชาวล้านนา ๒) การเรียนรู้ในด้านกิจกรรม ๓) ความเชื่อภูมิปัญญาล้านนาในสิ่งที่เหนือธรรมชาติ ๔) สิ่งที่ชาวล้านนาใช้เป็นเครื่องบูชาหรือสักการะ ๕) การเรียนรู้เรื่องศาสตร์คาถา ๖) การลงยันต์อักขระเพื่อความเข้มแข็ง และนำความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดจากพระสงฆ์-สามเณร วัดและชุมชน ที่มีองค์ความรู้และแนวปฏิบัติทางด้านพิธีกรรมล้านนาโดยมีความชำนาญเฉพาะทางด้านมนต์คาถาอันเป็นเครื่องมือที่สำคัญของพิธีกรรมผู้ให้ข้อมูลทางด้านพิธีกรรมรวมถึงประวัติและคุณค่าความสำคัญของพิธีกรรมล้านนา รวมถึงการศึกษาแก่นความรู้และแนวปฏิบัติจากผู้มากประสบการณ์และเชี่ยวชาญต่อการใช้มนต์คาถาต่อการประกอบพิธีกรรมล้านนา โดยมีรายละเอียดและขั้นตอนของการดำเนินการดังต่อไปนี้

๓.๑.๑ การศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Investigation) อันมีส่วนเกี่ยวข้องกับงานวิจัยโดยตรง จากเอกสารและตำราทางวิชาการ ภูมิปัญญาท้องถิ่นล้านนา โดยมีขั้นตอนการศึกษาดังนี้

๑. การศึกษาข้อมูลประวัติและความเป็นมาของชาวล้านนา ในจังหวัดเชียงใหม่ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

๒. ศึกษาความเชื่อภูมิปัญญาล้านนา ในรูปแบบ สิ่งที่เหนือธรรมชาติ และความเชื่อที่สามารถพิสูจน์ได้จากตำราพื้นบ้านและเอกสารที่ใช้ในการอ้างอิงเพื่อใ้งานวิจัยมีความสมบูรณ์แบบ

๓. ศึกษาการนำสิ่งที่ชาวล้านนาเชื่อว่าเป็นเครื่องสักการะและเป็นวัตถุมงคลเพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องบูชา จากตำราที่ได้เขียนระบุไว้

๔. ศึกษาเรียนรู้เรื่องศาสตร์คาถาที่ได้บันทึกไว้ ในแหล่งข้อมูลที่สำคัญในจังหวัดเชียงใหม่

๕. การศึกษาการลงยันต์อักขระเพื่อสร้างความเข้มแข็งในแหล่งข้อมูลที่สำคัญในจังหวัดเชียงใหม่

๖. ศึกษาการเรียนรู้ในด้านกิจกรรมทางศิลปะและวัฒนธรรม ประเพณีที่สืบทอดกันมาของชาวล้านนา จังหวัดเชียงใหม่และพื้นที่ใกล้เคียง ในรูปแบบของตำรา เอกสารการอ้างอิงถึงกิจกรรมที่ชาวล้านนาถือปฏิบัติมา

๗. รวบรวมองค์ความรู้ที่ได้ จากข้อ ๑-๖ มาทำการศึกษาวิเคราะห์ที่เชื่อมโยงการทำงานวิจัยในหัวข้อ ยันต์ล้านนา:ประวัติศาสตร์ คุณค่า และกระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะในล้านนา

๘.สังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา ยันต์ล้านนา ประวัติศาสตร์ และกระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะในล้านนา เพื่อจัดทำเป็นชุดความรู้ต่อไป

๓.๑.๒ การศึกษาวิจัยคุณภาพ (Qualitative Research) มีวิธีการดำเนินการดังนี้

๑. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview)

(๑) พระสงฆ์ผู้มีความรู้และเชี่ยวชาญด้านมนต์ล้านนาจำนวน ๕ รูป (๒) บุคคลากรครูภูมิปัญญา จำนวน ๖ ราย (๓) ตัวแทนจากแหล่งข้อมูลทางวิชาการและแหล่งเรียนจากเจ้าสำนักในการสืบสานด้านยันต์ล้านนา

๒. การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็นการดำเนินการเพื่อสนทนากลุ่ม ระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ในหัวข้อของการวิจัย และ ผู้มีจิตศรัทธาต่อการนำยันต์ล้านนาและผลิตภัณฑ์ที่เป็นศิลปะไปใช้ จำนวน ๑๐ ราย

๓.๒ พื้นที่การวิจัย กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๓.๒.๑ พื้นที่วิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ในการศึกษาวิจัยคือ พื้นที่จังหวัดเชียงใหม่

๓.๒.๒ กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จากการศึกษายันต์ล้านนา:ประวัติศาสตร์ คุณค่าและกระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะในล้านนา จังหวัดเชียงใหม่ การสืบค้นข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร (Documentary Investigation) ทางพระพุทธศาสนา ความเชื่อในทางพระพุทธศาสนา ความเชื่อภูมิปัญญาล้านนา ในสิ่งที่เหนือธรรมชาติ เครื่องรางของขลัง การประกอบพิธีกรรมของชาวล้านนา ความศรัทธาของคนในชุมชนรวมถึงบุคคลอื่น ๆ ที่สนใจด้านพิธีกรรมล้านนา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งด้านเอกสาร เกี่ยวกับหลักพระพุทธศาสนา การศึกษาในบริบทของชุมชน ประวัติความเป็นมา ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ เป็นวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่เน้นรูปแบบของการบรรยายพรรณนาซึ่งข้อมูลที่ได้จากการวิจัย คือ การสัมภาษณ์จากครูภูมิปัญญา และพระสงฆ์ผู้มีความรู้และเชี่ยวชาญด้านยันต์ล้านนา รวมถึงแหล่งข้อมูลที่ทำให้ความรู้ทางวิชาการเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของชาวล้านนาและเรื่องราวที่มีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับงานวิจัยขึ้นนี้ พระสงฆ์ผู้เกี่ยวข้องในการประกอบพิธีกรรมด้วยมนต์ล้านนา จำนวน ๕ รายประกอบด้วย

- ๑.ครูบาจง อุปลขณโณ วัดศรีสว่างวัลลาย จังหวัดเชียงใหม่
- ๒.พระอาจารย์ ศุภชัย วัดสวนดอก จังหวัดเชียงใหม่
๓. พระครูสุธีรานุรักษ์ เจ้าอาวาสวัดขุนคอง จังหวัดเชียงใหม่
๔. พระครูสถาพรธรรมปิไชติ วัดดอนชัย จังหวัดเชียงใหม่
๕. พระครูไพบูลเจติยานุรักษ์,ดร. วัดโลกโมฬี จังหวัดเชียงใหม่

ครูทางปัญญา จำนวน ๖ รายประกอบด้วย

- ๑.พ่อหนานแดง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่
- ๒.พ่อหนานไกรสร กันทา จังหวัดเชียงใหม่
- ๓.อาจารย์เกริก อัครชีโนเรศ จังหวัดเชียงใหม่
- ๔.อาจารย์บุญญารัตน์ วงศ์สายมาตี จังหวัดเชียงใหม่
๕. ผศ.ดร.เทวีญ เอกจันทร์
๖. อาจารย์ดุสิต ชาวชาติ

องค์กรแหล่งให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ตัวแทนละ ๒ ท่านจาก ๕ แหล่งข้อมูล
ประกอบด้วย

- ๑.ตัวแทนจาก สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เลขที่ ๒๓๙ ถนนห้วยแก้ว
อำเภอมือง จังหวัดเชียงใหม่
๒. ตัวแทนจากสำนักงานส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เลขที่
๒๓๙ ถนนห้วยแก้ว อำเภอมือง จังหวัดเชียงใหม่
๓. ตัวแทนจากศูนย์เรียนรู้ทางวัฒนธรรม จังหวัดเชียงใหม่ ชั้น ๔ อาคารอำนวยการ
ศาลากลางจังหวัดเชียงใหม่ ถนนโชตนา ตำบลช้างเผือก อำเภอมือง จังหวัดเชียงใหม่
๔. สำนักปู่ใหญ่จ้ายะลังกา เลขที่ ๕๒ หมู่ที่ ๒ ตำบลน้ำบ่อหลวง อำเภอสันป่าตอง
จังหวัดเชียงใหม่

๕. คຸ້ມนะหน้าทอง เลขที่ ๒๒/๕ หมู่ ๗ หมู่บ้านไม้หินดินน้ำ ต.หนองเพรางาย อ.ไทรน้อย จ.นนทบุรี

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๓.๑ ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (indepth interview) โดยมีคำถามประกอบการสัมภาษณ์ในลักษณะบุคคลต่อบุคคล ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการประกอบพิธีกรรม การลงยันต์ อักษรล้านนาในจังหวัดเชียงใหม่และผู้เกี่ยวข้องต่อการวิจัย โดยผู้วิจัยได้ตั้งคำถามในประเด็นต่าง ๆ โดยแบ่งออกเป็น ๗ ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ ๑. ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับศึกษาประวัติความเป็นมาและคุณค่าของยันต์ล้านนา

ส่วนที่ ๒. ความเชื่อเรื่องยันต์ล้านนาและการใช้ภูมิปัญญาที่มีต่อยันต์เป็นอย่างไร

ส่วนที่ ๓. การสรรค์สร้างงานศิลปะที่เกิดจากยันต์ล้านนา สู่อารยธรรมยุคต้นจนเป็นงานศิลปะ จากวัสดุต่างๆ เช่น บนผ้า บนผิวหนังและโลหะเป็นอย่างไร

ส่วนที่ ๔. การบูรณาการ ระหว่างความเชื่อ ความรู้ทางภูมิปัญญาทางล้านนา และหลักคำสอนทางพุทธศาสนา นำไปสู่การนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นอย่างไร

ส่วนที่ ๕. การสร้างพลัง ความเชื่อพลังทางจิตวิญญาณที่มีต่อการใช้ยันต์ล้านนา เป็นอย่างไร

ส่วนที่ ๖. การพัฒนาศิลปะและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับยันต์ด้วยการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ เป็นอย่างไร

ส่วนที่ ๗. การพัฒนาสังคม ทางด้านวัฒนธรรมบนพื้นฐานของภูมิปัญญาล้านนาเป็นอย่างไร

๓.๓.๒ ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (indepth interview) โดยมีคำถามประกอบการสัมภาษณ์ในลักษณะบุคคลต่อบุคคล โดยสัมภาษณ์ ตัวแทนจากแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ ยันต์ล้านนา จังหวัดเชียงใหม่ ความสนใจของบุคคลที่มีต่อยันต์ล้านนา รวมถึงการให้ข้อมูลช่องทางการสืบค้นข้อมูลทางด้านยันต์ล้านนา มีความพร้อมและการถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เกี่ยวข้อง รวมถึง

ผู้สนใจทั่วไปที่ต้องการศึกษาเรียนรู้ในเรื่องของยันต์ล้านนา และการเรียนรู้และสรรค์สร้างงานศิลปะที่เป็นผลิตภัณฑ์ยันต์ในล้านนา

๓.๓.๓ ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (indepth interview) โดยมีคำถามประกอบการสัมภาษณ์ในลักษณะบุคคลต่อบุคคล กับบุคคลผู้ที่มีความเชื่อมโยงและศรัทธาต่อการใช้ยันต์ล้านนา ต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์งานศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญายันต์ล้านนาในรูปแบบของวัตถุที่มีขนาดเล็กลงแต่ยังคงไว้ซึ่งคุณค่า ความเข้มข้นของความแตกต่างที่สวยงาม ความเชื่อเรื่องยันต์ล้านนาและการใช้ภูมิปัญญาที่มีต่อยันต์ล้านนา การพัฒนาศิลปะและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับยันต์ด้วยการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ ในด้าน ๑) การพัฒนาทางกาย ๒) การพัฒนาทางสังคม ๓) การพัฒนาทางจิต และ ๔) การพัฒนาทางปัญญา (จิตวิญญาณ) นำไปสู่การสรรค์สร้างงานศิลปะที่เกิดจากยันต์ล้านนา สู่การประยุกต์จนเป็นงานศิลปะ จากวัสดุต่างๆ เช่น บนผ้า บนผิวหนังและโลหะ รวมถึงการบูรณาการ ระหว่างความเชื่อ ความรู้ทางภูมิปัญญาทางล้านนา และหลักคำสอนทางพุทธศาสนา นำไปสู่การนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน สามารถนำไปใช้ได้

๓.๓.๔ ใช้แบบสนทนากลุ่ม (Focus group) โดยมีคำถามประกอบการแบบสนทนากลุ่ม โดยกลุ่มสนทนา ประกอบด้วย ความเชื่อเรื่องยันต์ล้านนาและการใช้ภูมิปัญญาที่มีต่อยันต์ล้านนา การนำไปใช้ผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับยันต์ด้วยการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ในชีวิตประจำวัน

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูลและการปฏิบัติการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินงานวิจัยไว้ ๔ ระยะเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ดังนี้

๓.๔.๑ ระยะเตรียมการวิจัย (Pre-research Phase)

๑. การศึกษาข้อมูล งานเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับ ยันต์ล้านนา ประวัติศาสตร์ คุณค่าและกระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะในล้านนา จังหวัดเชียงใหม่

๒. การขอหนังสือจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเพื่อนำไปขอความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องกับการงานวิจัยในครั้งนี้

๓.๔.๒ ระยะที่ ๒

๑. การนำข้อมูล เอกสารที่สำคัญจากแหล่งข้อมูล การทบทวนวรรณกรรม เอกสารอ้างอิง รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสังเคราะห์เป็นชุดความรู้ในเรื่อง ของยันต์ล้านนา ประวัติศาสตร์ คุณค่าและกระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะในล้านนา จังหวัดเชียงใหม่

๓.๔.๓ ระยะที่ ๓

๑ ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (indepth interview) โดยมีคำถามประกอบการ สัมภาษณ์ในลักษณะบุคคลต่อบุคคล ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการประกอบพิธีกรรม การลงยันต์ อักษรล้านนาในจังหวัดเชียงใหม่และผู้เกี่ยวข้องต่อการวิจัย โดยผู้วิจัยได้ตั้งคำถามใน ประเด็นต่าง ๆ โดยแบ่งออกเป็น ๗ ส่วน ดังนี้ ประกอบด้วย ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับศึกษาประวัติ ความเป็นมาและคุณค่าของยันต์ล้านนา ความเชื่อเรื่องยันต์ล้านนา และการใช้ภูมิปัญญาที่มีต่อยันต์ การสรรค์สร้างงานศิลปะที่เกิดจากยันต์ล้านนา สู่การประยุกต์จนเป็น งานศิลปะ จากวัสดุต่างๆ เช่น บนผ้า บนผิวหนังและโลหะ การบูรณาการ ระหว่างความเชื่อ ความรู้ ทางภูมิปัญญาทางล้านนา และหลักคำสอนทางพุทธศาสนา นำไปสู่การนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน การ สร้างพลัง ความเชื่อพลังทางจิตวิญญาณที่มีต่อการใช้ยันต์ล้านนา การพัฒนาศิลปะและการพัฒนา ผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับยันต์ด้วยการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ และการพัฒนาสังคม ทางด้าน วัฒนธรรมบนพื้นฐานของภูมิปัญญาล้านนา

๒ ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (indepth interview) ผู้มีจิตศรัทธาต่อการนำยันต์ ล้านนาและผลิตภัณฑ์ที่เป็นศิลปะไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ประกอบด้วย ความเชื่อเรื่องยันต์ ล้านนาและการใช้ภูมิปัญญาล้านนาที่มีต่อยันต์ การสรรค์สร้างงานศิลปะที่เกิดจากยันต์ล้านนา สู่การ ประยุกต์จนเป็นงานศิลปะ จากวัสดุต่างๆ เช่น บนผ้า บนผิวหนังและโลหะ มีความพึงพอใจและ แนวคิดทัศนคติ การบูรณาการ ระหว่างความเชื่อ ความรู้ทางภูมิปัญญาทางล้านนา และหลักคำสอน ทางพุทธศาสนา นำไปสู่การนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน สามารถนำไปใช้ได้ ความเชื่อพลังทางจิต วิญญาณที่มีต่อการใช้ยันต์ล้านนา การนำความเชื่อเหล่านี้ไปใช้ ปัญหาและอุปสรรครวมถึง ข้อเสนอแนะ

๓. ใช้แบบสนทนากลุ่ม (Focus group) โดยมีคำถามประกอบการ แบบสนทนากลุ่ม โดยกลุ่มสนทนา ประกอบด้วย ความเชื่อเรื่องยันต์ล้านนาและการใช้ภูมิปัญญาที่มีต่อยันต์ล้านนา การ

นำไปใช้ผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับยันต์ด้วยการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ในชีวิตประจำวัน รวมถึงข้อเสนอแนะ

๓.๔.๔ ระยะที่ ๔

๑. รวบรวมข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการลงพื้นที่วิจัย

๒. สรุปรายงานวิจัยเพื่อนำเสนอความก้าวหน้าการวิจัย

๓. จัดทำรายงานวิทยานิพนธ์เพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการผู้สอบวิทยานิพนธ์และผู้ทรงคุณวุฒิต่อไป

๓.๑ ตารางสรุปขั้นตอนการดำเนินงานวิจัยและระยะเวลาของการดำเนินงานวิจัย

กิจกรรม	ระยะ ๑ (๖๖)	ระยะ ๒ (๖๖)	ระยะ ๓ (๖๖)	ระยะ ๔ (๖๖)
	มี.ค-พ.ค	มี.ย-ส.ค ๖๖	ก.ย- ธ.ค	ม.ค- พ.ค
๑. การศึกษาข้อมูลงานเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับยันต์ล้านนา ประวัติศาสตร์ คุณค่าและกระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะในล้านนา จังหวัดเชียงใหม่	✓			
๒. การขอหนังสือจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเพื่อนำไปขอความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้		✓		
๓. การนำข้อมูลเอกสารที่สำคัญจากแหล่งข้อมูลการทบทวนวรรณกรรม เอกสารอ้างอิงรวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสังเคราะห์เป็นชุดความรู้ในเรื่องของยันต์ล้านนา ประวัติศาสตร์คุณค่าและกระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะในล้านนา จังหวัดเชียงใหม่		✓		
๔. ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (indepth interview) โดยมีคำถามประกอบการสัมภาษณ์ในลักษณะบุคคลต่อบุคคล ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการประกอบพิธีกรรมการลงยันต์ อักษรล้านนาในจังหวัดเชียงใหม่และผู้เกี่ยวข้องต่อการวิจัย			✓	
๕. ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (indepth interview) โดยมีคำถามประกอบการสัมภาษณ์ ตัวแทนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับยันต์ล้านนาในจังหวัดเชียงใหม่และผู้เกี่ยวข้องต่อการวิจัย			✓	

๖. ใช้แบบสนทนากลุ่ม (Focus group) ผู้มีจิตศรัทธาต่อการนำยันต์ล้านนาและผลิตภัณฑ์ที่เป็นศิลปะไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน			✓	
๗. รวบรวมข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการลงพื้นที่วิจัย			✓	
๘. สร้างงานวิจัยเพื่อนำเสนอความก้าวหน้าการวิจัย				✓

๓.๕ การวิเคราะห์ผลข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลได้จากเอกสารและภาคสนามมีรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนดังต่อไปนี้

๓.๕.๑ วิเคราะห์แบบแบบสัมภาษณ์ (indepth interview) โดยมีคำถามประกอบการสัมภาษณ์ในลักษณะบุคคลต่อบุคคลผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และเชี่ยวชาญในด้านยันต์ล้านนา จากข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ องค์กรความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับศึกษาประวัติ ความเป็นมาและคุณค่าของยันต์ล้านนา

๓.๕.๒ นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้จากการสัมภาษณ์ วิจัยสู่การสังเคราะห์ เป็นเนื้อหาของ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญายันต์ล้านนาที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว รวมถึงปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะนำไปสู่การหาคำตอบงานวิจัยที่กำหนดไว้โดยใช้แบบพรรณนาโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จัดหมวดหมู่ตามประเด็น และจัดแสดงเนื้อหาที่มีประโยชน์และนำไปสู่การวิจัยที่ตรงกับวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้

๓.๕.๓ วิเคราะห์แบบสนทนากลุ่ม (Focus group) ที่ได้รับเพื่อสนับสนุนข้อมูลงานวิจัย ในเรื่องความเชื่อเรื่องยันต์ล้านนาและการใช้ภูมิปัญญาที่มีต่อยันต์ล้านนา การนำไปใช้ผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับยันต์ล้านนาด้วยการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงประสิทธิผลที่ได้จากการใช้ยันต์ล้านนาที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ที่ทำให้ชีวิตประสบความสำเร็จในด้านต่างๆ

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษางานวิจัย เรื่อง ยันต์ล้านนา:ประวัติศาสตร์ คุณค่า และกระบวนการสร้างสรรค์ ศิลปะในล้านนา เป็นงานวิจัยที่มุ่งเน้นในเรื่องของการศึกษาเป้าหมายและหลักของความสำเร็จ ของ ประวัติความเป็นมา ความเป็นล้านนาที่ยังคงอนุรักษ์และสืบทอด ศาสตร์และศิลปะการลงเส้น ลวดลาย ที่ถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของยันต์ ด้วยอักขระ เมืองล้านนาที่สร้างสรรค์จากภูมิปัญญา และยกระดับออกมาเป็นผลิตภัณฑ์ที่ทรงคุณค่า มีความหมาย มีคุณภาพและมีรูปแบบที่สร้างสรรค์ ซึ่ง มีวัตถุประสงค์ประกอบไปด้วย ๑) ศึกษาประวัติ ความเป็นมาและคุณค่าของยันต์ล้านนา ๒) เพื่อ พัฒนาการบวนการสร้างสรรค์ศิลปะจากภูมิปัญญายันต์ในล้านนา และ ๓) ยกระดับการพัฒนา ผลิตภัณฑ์ศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญายันต์ล้านนาโดยงานวิจัยชิ้นที่เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่ง ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิจัยตามลำดับหัวข้อต่อไปนี้

๔.๑ ผลการศึกษาเพื่อศึกษาศึกษาประวัติ ความเป็นมาและคุณค่าของยันต์ล้านนา

๔.๒ ผลการศึกษาพัฒนากระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะจากภูมิปัญญายันต์ล้านนา

๔.๓ ผลการศึกษายกระดับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญายันต์ ล้านนา

๔.๔ องค์ความรู้จากการวิจัย

๔.๑ ผลการศึกษาเพื่อศึกษาศึกษาประวัติ ความเป็นมาและคุณค่าของยันต์ล้านนา

ความเป็นมาของยันต์ล้านนาในสมัยโบราณยังไม่มีหลักฐานชัดเจน เป็นความเชื่อของชาว ล้านนา ว่าการยันต์เกิดขึ้นมานานโดยการสืบทอดรุ่นสู่รุ่นจากครูบาอาจารย์ การมียันต์ในครอบครอง ก่อให้เกิดโชคลาภ คลาดแคล้ว อยู่อย่างคงกระพัน ยันต์ เพี้ยนมาจากคำว่า ยัญญ์ เป็นภาษาบาลี มีความหมายว่า สิ่งที่มีมนุษย์พึงเช่นสรวงบูชาให้มีความสุขความเจริญ ทางล้านนาคือ รอยเส้นที่ขีดวาง ไปมา เพื่อใช้ในการลงคาถา ซึ่งเส้นยันต์ ตามความเชื่อของชาวล้านนา เปรียบเสมือน สายธงของ พระพุทธเจ้า ส่วนอักขระที่ลงไว้ในยันต์เปรียบด้วย พระพุทธเจ้าองค์หนึ่ง ด้วยความเชื่อและทัศนคติ

ที่เป็นความคิดส่วนบุคคล นอกจากนี้ ความเชื่อของคนโบราณมีต่อ **ยันต์และอักขระ** เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ไม่สามารถลบหลู่เหยียบย่ำได้ โดยยันต์มีลักษณะเป็นตัวเลข อักขระหรือรูปภาพที่เขียน สัก หรือ แกะสลักบนแผ่นผ้า ผิวหนัง ไม้ โลหะ แผ่นจาร เป็นต้น ยันต์ล้านนาจัดว่าเป็นของขลังชนิดหนึ่ง ช่วย ให้ความปลอดภัยได้รับอำนาจและบารมี เป็นเครื่องคุ้มครองภัยอันตรายต่างๆ ที่จะมาทำลายตน เป็นที่รักของบุคคลทั่วไป รวมถึงยันต์บางประเภท ยังมีฤทธิ์อำนาจ ช่วยดลบันดาลให้ได้รับสิ่งที่พึง ประสงค์ มีเสน่ห์ และช่วยให้บุคคลนั้นได้รับความนิยมนิยมชอบจากผู้พบเห็นอีกด้วย ในที่นี้ จากการ สัมภาษณ์ หนานแดง^๑ ครูบาอาจารย์ในด้านการสักยันต์ล้านนา พบว่า การสักยันต์เป็นความชอบของ บุคคล เป็นการสร้างความปลอดภัย การเตือนภัย อันตรายต่างๆไม่มาเข้าใกล้ การสักยันต์เป็นศิลปะที่ ชาวล้านนา ยังให้ความชื่นชอบ ในสมัยโบราณ คนล้านนามีความเชื่อว่าการสักยันต์ เป็นการสร้างขวัญ และกำลังใจ เสริมสร้างความเชื่อมั่น มั่นใจให้กับผู้สัก เต็มไปด้วยความศรัทธา มีจิตใจที่กล้าหาญ เข้มแข็ง การสักยันต์ล้านนามีความแตกต่างจากการสักทั่วไปที่มุ่งเน้นในเรื่องของความสวยงามหรือ เพื่อเป็นงานด้านศิลปะ แต่การสักยันต์ล้านนาจะมุ่งเน้นหรือวัตถุประสงค์หลักเพื่อความเชื่อและเป็น ความเชื่อทางด้านไสยศาสตร์และการสักยันต์ อาจารย์ผู้สักจะอันเชิญครูบาอาจารย์มาคุ้มครอง ปกป้อง รักษาให้กับผู้สัก โดยผู้สักต้องมีความเชื่อและเคารพ มีคุณธรรม มีศิลปะประจำใจ และระลึกเสมอว่าผู้สัก มีครูบาอาจารย์ที่อยู่ประจำกายของผู้สัก จากการสืบค้นเอกสารที่หายากและมีความสำคัญจาก หอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่โดยได้รับข้อมูลจากตัวแทนของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่^๒ รวมถึงการสืบค้นข้อมูลจากตัวแทนของสำนักปู่ใหญ่จ๋ายะลังกา^๓ พบว่า ยันต์ล้านนาเป็นเครื่องรางของ ขลังที่ชาวล้านนาเชื่อว่า โดยมีความเชื่อว่ายันต์ล้านนาเป็นของวิเศษที่จะสามารถประสิทธิคุณให้กับผู้ ครอบครอง ซึ่งประสิทธิคุณของยันต์จะสัมฤทธิ์จาก คำพ้อยที่ว่าไว้ ต้องมีองค์ประกอบในหลากหลาย ประการด้วยกัน ๔ ส่วน คือ **คาถาที่ลงในยันต์ วิธีการลงยันต์ จิตใจของผู้ลงยันต์ และความศรัทธา ของผู้ถือยันต์** โดยความสำคัญของคาถาจะต้อง ไม่ผิดเพี้ยนหรือมีอักขระที่วิบัติ การเขียนจากคำบอก เล่าอาจมีความผิดเพี้ยน รวมถึงตำรา “ปู่เก่า” บางตัวอาจเป็นอีกหนึ่งตัว ทำให้เกิดความผิดเพี้ยน ครู บาอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านยันต์ล้านนาจึงมีผลสำคัญในการถ่ายทอดยันต์ล้านนา และยันต์ล้านนายังมี

^๑ พ่อหนานแดง สันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ , ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ, สัมภาษณ์วันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๖๖

^๒ สัมภาษณ์จากตัวแทน ของ สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่วันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗

^๓ สัมภาษณ์จากตัวแทน ของสำนักปู่ใหญ่จ๋ายะลังกา วันที่ วันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗

*อะเสวะนา จะ พาลานัง, การไม่คบคนพาลทั้งหลาย
 ปิณฑิตานัญจะ เสวะนา, การคบแต่บัณฑิตทั้งหลาย
 ปุชา จะ ปุชะนียานัง, การบูชาคนที่ควรบูชา
 เอตัมมังคะละมุตตะมัง. โดย ๓ ข้อนี้ เป็นมงคลอันสูงสุด

๑) อะ	๒) เส	๓) วะ	๔) นา	๕) จะ	๖) พา	๗) ลา	๘) นัง
๙) ะ	๑๐) ณี	๑๑) ตา	๑๒) นะ	๑๓) ญ	๑๔) เส	๑๕) ะ	๑๖) นา
๑๗) ุ	๑๘) ชา	๑๙) จะ	๒๐) ุ	๒๑) ชะ	๒๒) นี	๒๓) ยา	๒๔) นัง
๒๕) เอ	๒๖) ตะ	๒๗) มัง	๒๘) มะ	๒๙) ละ	๓๐) มุ	๓๑) ตตะ	๓๒) มัง

ตารางที่ ๔.๑ คำอ่านของเลขที่กำกับลงในยันต์ โดยคຸ້ມນະหน้าทอง^๖

โดยแยกออกมาตามรูปแบบให้เห็นว่าการลงอักขระเลขยันต์จะเขียนตามภาษาดำพูดของคนล้านนา ตัวอย่าง เช่น ปุชาจะปุชะนียานัง ถ้าคนล้านนาเขียน จะเป็นคำว่า ปุชาจะปุจะนียานัง และในและในคำว่า มุ ตตะ มัง ก็ คือ ในช่องสี่เหลี่ยมจะเป็นการเขียนแยกเป็นตัวแต่ละตัว แต่ถ้านำมาเขียนรวมแล้วก็จะอ่านออกดังนี้ มุตตะมัง จากการวิเคราะห์ยันต์ทั้งสามแบบจากการเดินแล้วตารางที่เขียนไม่เหมือนกันแต่ว่าคาถาที่เขียนในช่องเขียนเหมือนกันแต่ว่าจะเดินคนละอย่างตามแต่ละช่อง

^๖ สัมภาษณ์จากตัวแทน ของคຸ້ມນະหน้าทอง วันที่ วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๗

ตัวอย่างจากการลงต้นยันต์ โดยมีลักษณะและตัวอย่างจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์
ตัวแทนของสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า รูปแบบและตัวอย่างของ การลงต้น ที่ครูบา
อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญเรื่องยันต์ล้านนา มีอยู่ด้วยกัน ๓ รูปแบบรวมถึงยังได้มีการอ่านและแปลจาก
ตัวแทนของคຸ່ມนะหน้าทองได้ดังนี้

ตัวอย่างการลง "เต็น" แบบที่ ๑

๑	๑๕	๒๗	๒๒	๓	๕	๒๑ ^๑	๐	๑	๕ ^{๒๒}	๐ ^๓	๖ ^๑
๒๗	๒๑	๒	๑๖	๒๕	๒๓	๕ ^{๒๑}	๒๑	๒	๑๖	๒๑	๒๓
๑๔	๗			๑๐	๔	๑๔	๑๕			๑๑	๕ ^๔
๒๐	๒๖			๒๔	๓๐	๒๐	๒๖			๑๕	๒๕
๗	๑๓	๓๒	๑๖	๕	๑๑	๗	๑๖ ^{๑๓}	๑๕	๑๖	๑๕	๑๑
๒๕	๑๔	๖	๑๒	๓๑	๑๗	๒๕	๑	๑๖	๑๕	๑๑	๑๑
							๑๙	๖	๑๒	๑๑	๑๗

ภาพที่ ๔.๒ การลงต้นยันต์ แบบที่ ๑ จากตำรายันต์และคาถาของดีเมืองเหนือ

คำอ่านคือ

๑) อะ	๑๕) วะ	๒๘) กะ	๒๒) นี้	๓) วะ	๙) ปะ
๒๗) มั้งมะ	๒๑) ชะ	๒) เส	๑๖) นา	๒๙) ละ	๒๓) ยา
๑๔) เส	๘) นั่ง			๑๐) นิด	๔) นา
๒๐) บู	๒๖) ตะ			๒๔) นั่ง	๓๐) มุ
๑๗) บู	๑๓) ญจะ	๓๒) มั้ง	๑๘) ชา	๕) จะ	๑๑) ตา
๒๕) เอ	๑๙) จะ	๖) พา	๑๒) นะ	๓๑) ตตะ	๑๗) บู

ตารางที่ ๔.๒ คำอ่านของเลขที่กำกับลงในยันต์ โดยคຸ່ມนะหน้าทอง

ตัวอย่างการลง "เดิน" แบบที่ ๒

๑	๓๑	๒๐	๑๔	๓	๒๕	¹ ๑	³¹ ๓	²⁰ ๒	¹⁴ ๑	³ ๐	²⁵ ๕
๑๕	๑๓	๒	๓๒	๒๑	๑๕	¹⁴ ๑	¹³ ๒	² ๑	³² ๒	²¹ ๓	¹⁵ ๐
๓๐	๘			๒๖	๔	³⁰ ๒	⁸ ๑			²⁶ ๓	⁴ ๕
๑๒	๑๘			๑๖	๒๒	¹² ๑	¹⁸ ๒			¹⁶ ๓	²² ๕
๗	๒๕	๒๔	๑๐	๕	๒๗	⁷ ๑	²⁹ ๒	²⁴ ๑	¹⁰ ๒	⁵ ๑	²⁷ ๕
๑๗	๑๑	๖	๒๘	๒๓	๕	¹⁷ ๒	¹¹ ๑	⁶ ๑	²⁸ ๒	²³ ๑	⁵ ๕

ภาพที่ ๔.๓ การลงเดินยันต์ แบบที่ ๒ จากตำรายันต์และคาถาของตีเมืองเหนือ

คำอ่านคือ

๑) อะ	๓๑) ตตะ	๒๐) ๒ู	๑๔) เส	๓) ๖ะ	๒๕) เอ
๑๕) จะ	๑๓) ญจะ	๒) เส	๓๒) มั้ง	๒๑) ๒ะ	๑๕) ๖ะ
๓๐) ๓ุ	๘) ๓ั้ง			๒๖) ๓ะ	๔) ๓า
๑๒) ๓ะ	๑๘) ๒า			๑๖) ๓า	๒๒) ๓ี
๗) ๓า	๒๙) ๓ะ	๒๔) ๓ั้ง	๑๐) ๓ิต	๕) ๓ะ	๒๗) ๓ั้งมะ
๑๗) ๒ู	๑๑) ๓า	๖) ๒า	๒๘) ๓ะ	๒๓) ๒า	๙) ๒ะ

ตารางที่ ๔.๓ คำอ่านของเลขที่กำกับลงในยันต์ โดยคຸ້ມະหน้าทอง

ตัวอย่างการลง "เดิน" แบบที่ ๓

	๑	๘	๑๕	๒๒			๒	๙	๑๖	๒๓	
๒๕	๑๔	๒๑	๒	๙	๑๖	๒๓	๓๐	๓๗	๔๔	๕๑	๕๘
๒๐	๗	๑๔	๒๑	๒๘	๓๕	๔๒	๔๙	๕๖	๖๓	๗๐	๗๗
๑๓	๒๐	๒๗	๓๔	๔๑	๔๘	๕๕	๖๒	๖๙	๗๖	๘๓	๙๐
๖	๑๓	๒๐	๒๗	๓๔	๔๑	๔๘	๕๕	๖๒	๖๙	๗๖	๘๓
	๒๕	๓๒	๓๙	๔๖			๑	๘	๑๕	๒๒	

ภาพที่ ๔.๔ การลงเดินยันต์ แบบที่ ๓ จากตำรายันต์และคาถาของตีเมืองเหนือ

คำอ่านคือ

	๑) อะ	๘) นัง	๑๕) วะ	๒๒) นี	
๒๕) เอ	๑๔) เส	๒๑) ชะ	๒) เส	๕) จะ	๑๖) นา
๒๐) บู	๗) ลา	๒๖) ตะ	๒๓) ยา	๓๐) มุ	๓๗) วะ
๑๓) ญะ	๒๔) นัง	๒๙) ละ	๓๒) มัง	๓๙) บู	๔๖) นิติ
๖) พา	๑๓) จะ	๑๒) นะ	๒๗) มังมะ	๔) นา	๓๑) ตตะ
	๒๘) กะ	๕) จะ	๑๘) ชา	๑๑) ตา	

ตารางที่ ๔.๔ คำอ่านของเลขที่กำกับลงในยันต์ โดยคຸ້ມະหน้าทอง

จากการสัมภาษณ์ ตัวแทนคຸ້ມนะหน้าทอง^๗ พบว่า การลงเส้นยันต์ทั้ง ๓ รูปแบบของครูบาอาจารย์เป็นการ อ่านคำและการวางเลขโดยครูบาอาจารย์ผู้สร้างตารางยันต์ขึ้นมา โดยความเข้าใจของตัวแทนที่ได้ให้ข้อมูล คือ ยันต์ทั้งสามแบบนี้ สื่อให้เห็นว่าการที่เราจะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดนั้น ประการหนึ่งประการใด ด้วยการบูชาวัตถุสิ่งของต่างๆที่จัดว่าเป็นวัตถุมงคลนั้นๆ สิ่งที่เราบูชาสูงสุดคือ มงคลสูตรอันเป็นคำสอนของพระพุทธเจ้า ๓๘ ประการ ในพระพุทธศาสนามีหลักธรรมมากมาย ที่คอยชี้แนะข้อปฏิบัติดี และปฏิบัติชอบ สำหรับการดำเนินชีวิตให้ในมงคล ซึ่งเป็นมูลเหตุของความสุขในการดำเนินชีวิต การไม่คบคนพาล **อเสวนา จ พาลานัง (อะเสวะนา จะ พาลานัง)** หมายถึง การไม่คบผู้ที่ชักจูงไปในทางที่ผิด และเียงเลาเบาปัญญา เพราะมีแต่จะทำให้ชีวิตเสื่อม การคบปฏิบัติ **ปณติตานนญจ เสวนา (ปณติตานันญจะ เสวะนา)** หมายถึง คบผู้มีความรู้ ความคิดที่ดี การปฏิบัติตนที่ดี เพื่อจะได้รับการชี้แนะแต่เรื่องอันเป็นมงคล และการบูชาบุคคลที่ควรบูชา **ปุชา จ ปุชณียานัง (ปุชา จะ ปุชะณียานัง)** หมายถึง การเชิดชูผู้ประพฤติดี และผู้มีพระคุณ เป็นการลดทิวฐิของตนเอง ไม่สักการบูชาในสิ่งที่ไม่เป็นมงคล โดยใช้คำหลักทั้งหมด ๓๒ มาเป็นองค์ประกอบในยันต์ล้านนา นอกจากนี้ ยันต์ล้านนา ที่มี **การเดินยันต์** แต่ละอักขระจะมีคาถาภาวนากำกับในขณะที่ขีดเส้นจะภาวนา **อักขระยันต์ตั้ง สันตั้ง วิกิงคะเล** แล้วก็เป่าลงไปทำให้เกิดอนุภาพศักดิ์สิทธิ์ไม่ว่าจะเป็นยันต์ตารางสี่เหลี่ยม หรือแผงยันต์เขียนต่างๆ และจะสังเกตได้ในช่องสี่เหลี่ยมจะมีนับโดยรอบก็จะมีหกช่องทางด้านบนด้านล่างซึ่งเลข๖ นี้หมายถึงความเจริญ มีความมั่งคั่งสมบูรณ์แบบ เป็นต้น

คุณค่าความเป็นมาจากการถ่ายทอดภูมิปัญญาออกมาในรูปแบบของยันต์ล้านนา จากภูมิปัญญาล้านนาที่มีการออกแบบด้วยอักขระล้านนาที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวก่อให้เกิดความเชื่อและศรัทธาต่อผู้ที่ได้ครอบครอง จากการสัมภาษณ์ ตัวแทนสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่^๘ พบว่าความเชื่อที่ว่า ยันต์ล้านนามีส่วนช่วยให้ตนและครอบครัวพบกับความสุขและความสำเร็จในชีวิตในทุกๆด้าน จากการสัมภาษณ์ ตัวแทน สำนักศิลปวัฒนธรรม จังหวัดเชียงใหม่^๙ พบว่า ความเชื่อของมนุษย์ประกอบไปด้วย ความเชื่อในธรรมชาติ เช่น การเกิดของแม่น้ำลำธาร ต้นไม้ รวมถึงเชื่อว่าธรรมชาติเหล่านั้นมีอำนาจพิเศษคุ้มครอง สามารถก่อให้เกิดคุณและโทษแก่มนุษย์ได้ และ ความเชื่อ

^๗ สัมภาษณ์ ตัวแทนคຸ້ມนะหน้าทอง เมื่อวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗

^๘ สัมภาษณ์ ตัวแทนสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๖๗

^๙ สัมภาษณ์ตัวแทน สำนักศิลปวัฒนธรรม จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๖๗

ในคติถือผีสาง เทวดา มีผลบันดาลให้เกิดความสุข และความทุกข์แก่มนุษย์ จะเห็นได้ว่าการ สร้างรูปเทวดาที่เป็นตัวแทนของสิ่งศักดิ์ ให้ผู้มีความเลื่อมใสและศรัทธาได้ แสดงความเคารพด้วยการ บูชากราบไหว้ รวมถึงการนำ หลักทางพระพุทธศาสนาไปปรับใช้พิธีกรรมในพุทธศาสนาเพื่อความศักดิ์สิทธิ์ เข้มขลัง ด้วยการให้ความเชื่อในด้านพิธีกรรม การสร้างเครื่องรางของขลัง วัตถุมงคลที่เกิดจากยันต์ล้านนา เป็นองค์ประกอบ นอกจากนี้ตัวเมืองล้านนาที่สร้างสรรค์จากภูมิปัญญา และยกระดับออกมาเป็นรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ทรงคุณค่า สร้างสรรค์ มีขนาดที่เล็กลงแต่ยังคงไว้ซึ่งคุณค่า ความเข้มขลังความแตกต่างที่สวยงาม จากการสัมภาษณ์ อาจารย์เทวัญ เอกจันทร์^{๑๐} ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของยันต์ล้านนามีความสำคัญต่อชาวล้านนา ท่านเห็นและได้ศึกษาจากบิดาของท่านและจากการเรียนหนังสือสมัยที่ท่านเป็นเณรและเป็นบุคคลหนึ่งที่สนใจในเรื่องของยันต์ล้านนา จากการสัมภาษณ์ อาจารย์ปัญญาธรรม วงศ์สายมาตี^{๑๑} พบว่า เลขยันต์ล้านนา มี ๓ ส่วนคือส่วนที่เป็นรูปวาด อันได้แก่รูปโครงยันต์หรือตัวเรือนยันต์ล้านนา (ล้านนาเรียกโขงยันต์ ที่มีลักษณะเป็นกรอบภายในมีช่องที่ขีดแบ่งไว้ (มีเส้นขีดภายในโขงยันต์คือกระดูกยันต์) เว้นเป็นพื้นที่ว่างไว้เพื่อลงอักขระ โครงยันต์มักเป็นรูปทรงเรขาคณิต เช่นรูปทรงกลม สี่เหลี่ยม ขนมเปียกปูน เป็นต้น ในส่วนที่สอง การเขียนยันต์ล้านนาใช้อักขระธรรม์ ตามพื้นที่ หรือท้องถิ่น ล้านนา อาจใช้ เป็นภาษาบาลี หรือภาษาท้องถิ่น ในการเขียนยันต์ล้านนา ให้เกิดความสมบูรณ์ และสามคือตัวเลขเป็นตัวเลขในอักษรธรรมต่าง ๆ ซึ่งมักมีเลขสองแบบคือ เลขโหราศาสตร์ ที่นำไปใช้ในการบันทึกแทนดวงดาวในทางโหราศาสตร์ และ เลขในธรรม ใช้บันทึกเกี่ยวกับจำนวนเช่นอาจหมายถึงดวงดาวในทางโหราศาสตร์ หมายถึง หัวข้อธรรมในพระศาสนา หรือความหมายต่าง ๆ ที่ถูกกำหนดขึ้นมา อาจารย์หนานบุญ^{๑๒} กล่าวว่า การใช้ยันต์ล้านนาในยุคปัจจุบัน สะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของบุคคลในยุคปัจจุบัน ขึ้นอยู่กับการนำไปใช้ที่ถูกต้องไม่ผิดจรรยาบรรณหรือศีลธรรม ความเข้มขลังของยันต์ล้านนาขึ้นอยู่กับความเชื่อของผู้ใช้ และการยึดถือปฏิบัติจากการเรียนรู้ของครูบาอาจารย์ที่แฝงไว้ในลวดลายของยันต์นอกจากนี้ ประวัติความเป็นมา

^{๑๐} อาจารย์เทวัญ เอกจันทร์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ,สัมภาษณ์วันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๖๗

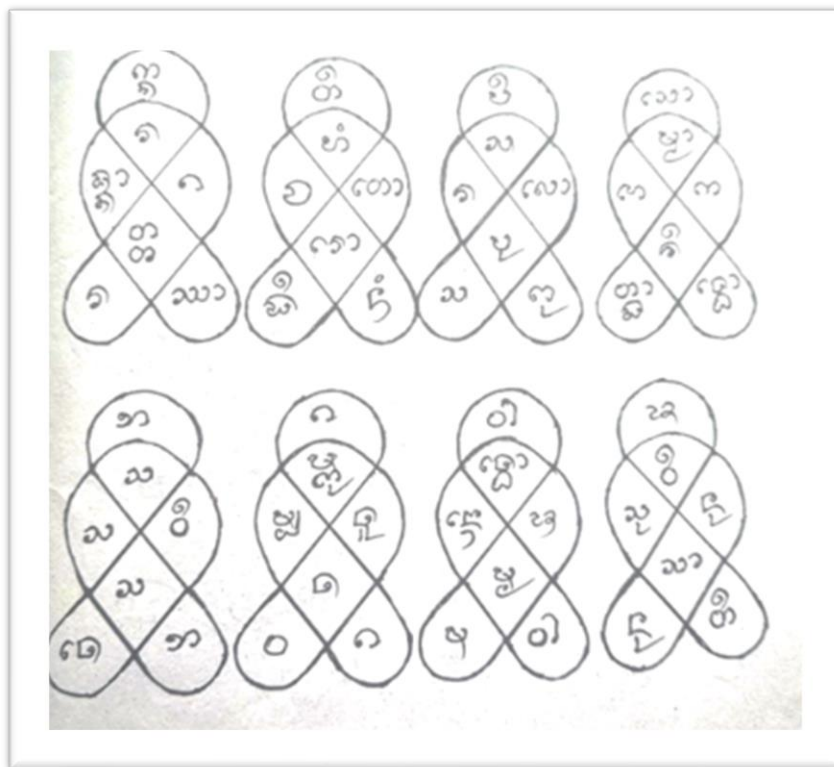
^{๑๑} อาจารย์ปัญญาธรรม วงศ์สายมาตี จังหวัดเชียงใหม่,ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ, สัมภาษณ์วันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๖๖

^{๑๒} อาจารย์ปัญญาธรรม วงศ์สายมาตี จังหวัดเชียงใหม่,ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ, สัมภาษณ์วันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๖๖

ของยันต์ล้านนา จากการสัมภาษณ์ อาจารย์ดุสิต เขาชาติ^{๑๓} พบว่า ยันต์ล้านนาเริ่มต้นจากการนำบทสวดทางพระพุทธศาสนา คัมภีร์พระสูตรมาประยุกต์ใช้ โดยนำหัวใจ คำที่เป็นสิริมงคล หรือคำที่มีเนื้อหาเป็นหัวใจของบทสวด เช่น คำว่า อิสวาสู ถึง รวมถึงบทสวดสรรเสริญพระพุทธเจ้า พระธรรมมาเจ้า และพระสังฆเจ้าด้วย การนำเอาหัวใจ อิติปิโส ทั้ง ๘ ด้านหรือการนำทิศทั้ง ๘ มาใช้เพื่อให้เกิดเป็นมงคล บทสวดมนต์ พุทธมนต์รวมถึงมนต์ล้านนา ที่นำบทสวดหรือคาถา ใช้คำหน้าหรือหัวใจ มีใช้กำกับเป็นเลขยันต์ บทสวด มงคลสูตร รัตนสูตร กรณียเมตตา รวมถึง การแปลงบทสวด พาหุง เลยมาเรียงกันมาเป็นเครื่องมือในการชำระจิตใจ ยันต์ล้านนา ที่สมบูรณ์ จะต้องประกอบไปด้วย อักษรภาษาล้านนา มีเลขยันต์กำกับรวมถึงมีตารางในรูปแบบ ที่เรียกว่า จัตุรัสกล ที่มีขนาดแตกต่างกันไป มีขนาดตั้งแต่ ๓x๓ , ๔x๔, ๕x๕, ๖x๖ ไปจนถึงที่ผลบวกตัวเลขในแต่ละแนวตั้ง แนวนอน และแนวทแยง รวมถึงเลขยันต์ที่ใช้ตัวเลข กำกับ ๑๖ ตัวได้แก่ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ โดยเลขที่อยู่ระหว่างกลางคือ ๑๔ เป็นเลขที่อยู่กึ่งกลาง ระหว่าง ๗ และ ๒๑ รวมกันได้ ๕๖ ซึ่งเป็นจำนวนพยางค์ที่พบในบทสวดสรรเสริญพระพุทธคุณ คือ ปิ โส ภาคะวา อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ วิชชาจะระณะสัมปันโน สุคะโต โลกะวิทู อะนุตตะโร ปุริสสะทัมมะสาระถิ สัตถา เทวะมนุสสานัง พุทโธ ภาคะวาติ หรือยันต์พุทธคุณ ๕๖

รูปแบบยันต์พระอิติปิโส ๘ ด้าน จากการสืบค้นและการได้รับข้อมูลจากสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีรูปแบบ พุทธคุณ ๕๖ ดังนี้

^{๑๓} อาจารย์ดุสิต เขาชาติ , ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ, สัมภาษณ์วันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๖๗

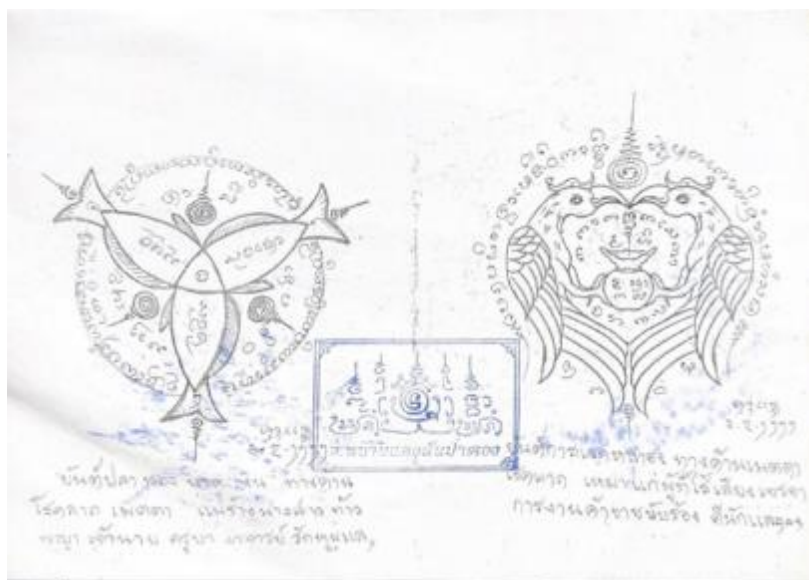
ภาพที่ ๔.๕ ยันต์พระอิติปิโส ๘ ด้าน จากยันต์และคาถา ของตีเมืองเหนือ หน้า ๑๒๕

จากภาพอธิบายได้ว่า ยันต์อิติปิโส ๘ ด้าน เป็นยันต์ล้านนาที่มีคุณค่า สืบทอดมาตั้งแต่โบราณ เป็นยันต์โบราณที่นับค่าไม่ได้ มีพุทธคุณในเรื่องของการ คุ่มกั้นภัย ขาวล้านนาเชื่อว่ายันต์นี้จะช่วยแก้ คุณผี คุณคน ป้องกันคนร้าย ปีศาจร้าย สัตว์มีพิษ ใช้อธิษฐานแช่น้ำส้มป่อย ลูบหน้า ลูบหัว ก่อนเดินทางออกจากบ้าน นอกจากนี้ยังใช้แช่น้ำส้มป่อย รถ-อาบ คนที่เจ็บไข้ได้ป่วยหรือคนถูกผีเข้าได้อีกด้วย วิธีการเขียนยันต์ จากการสัมภาษณ์ตัวแทน สำนักปู่ใหญ่จัยยะลังกา^{๑๔} ยันต์ประเภทนี้นิยมใช้ลงแผ่นเงิน แผ่นทอง รวม ๘ ลูก ใช้ม้วนจากด้านบน มาด้านล่าง ใช้ด้ายสีขาวเป็นสาย ค่อยๆร้อยยันต์ไม่ให้สลับกัน ต้องเรียงแผ่นยันต์ จาก ๑ ไปถึง ๘ ต้องขีดที่รูปพระหรือตายันต์ ก่อน โดยการขีดตายันต์ต้องกลั่นใจขีด ห้ามยกมือขีดอย่างรวดเร็วให้เสร็จ การทำยันต์จะต้องบูชา ฐูปเทียน บูชาพระรัตนตรัยก่อนทำพิธีกรรมทำยันต์เพื่อความเข้มขลัง และยันต์เกิดประสิทธิผลในการใช้งาน

^{๑๔} สัมภาษณ์ ตัวแทนสำนักปู่ใหญ่จัยยะลังกา เมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๖๗

จากการสัมภาษณ์ตัวแทน คຸ້ມนะหน้าทอง^{๑๕} พบว่า ยันต์อิติปิโส ๘ ด้านเป็นยันต์หลักของ ยันต์ล้านนาที่ครูบาอาจารย์ สายยันต์ต้องเป็นบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญในการเขียนยันต์ที่มีรูปแบบ การเขียนยันต์ที่มีความต่างกัน แต่ความหมายเดียวกัน ใครได้นำยันต์นี้ไปบูชาหน้าพระพุทธรูป ยันต์นี้ มักทำเป็นเทียนบูชา ให้บูชาวันละ ๑ เล่มจนครบ ๘ เล่ม เทียนย่อยวันใด วันนั้นคือวันที่พบกับความ โชคดี ส่วนช่องว่าง “ตัวว่าง” ให้ระบุชื่อของบุคคล

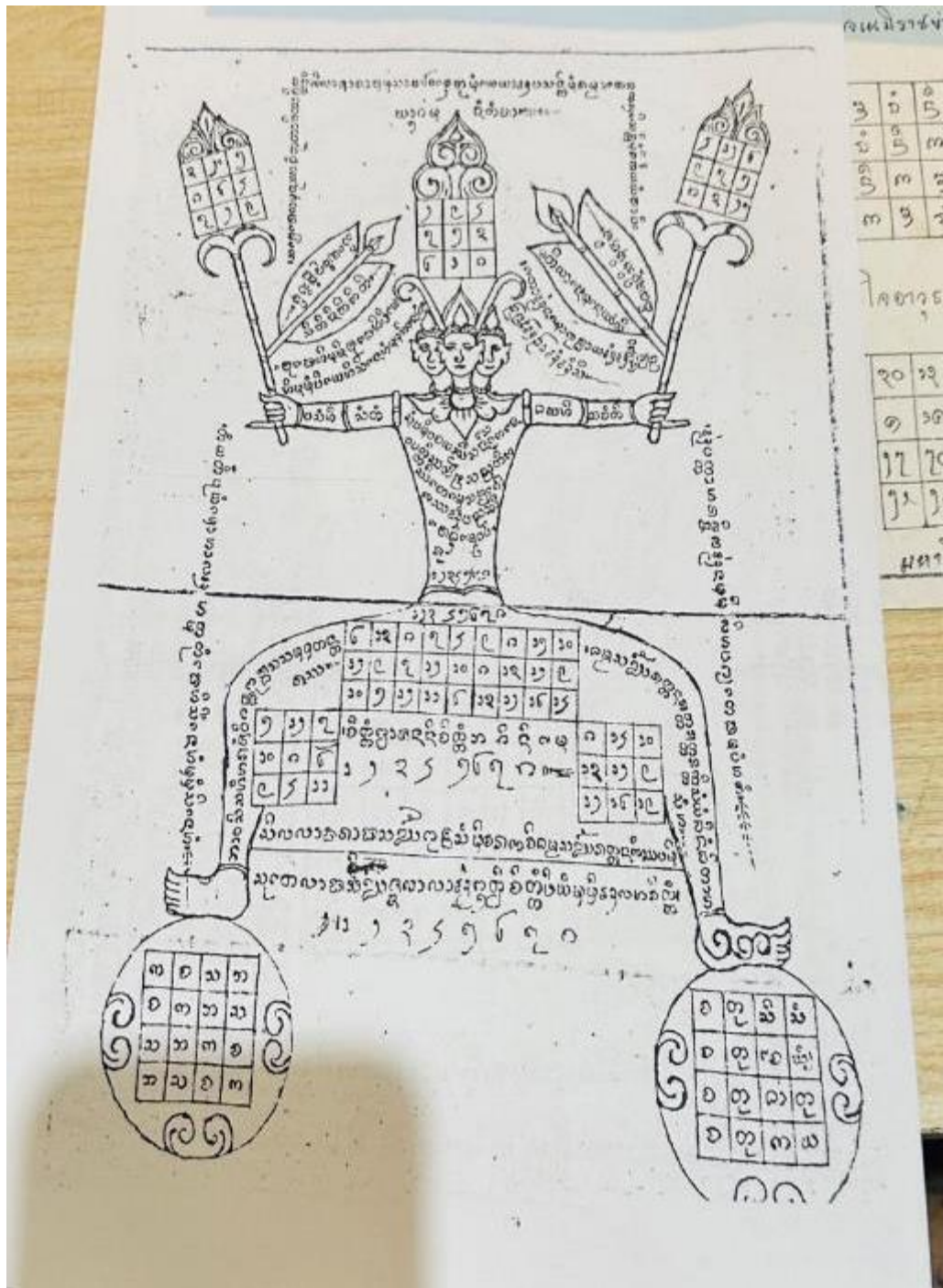
นอกจากนี้ จากการสัมภาษณ์พ่อหนานแดง^{๑๖} ท่านได้ให้รูปแบบหรือตัวอย่างการเขียน ยันต์ล้านนา ในรูปแบบวงกลมที่ผสมผสานช่องไฟ ประกอบด้วย

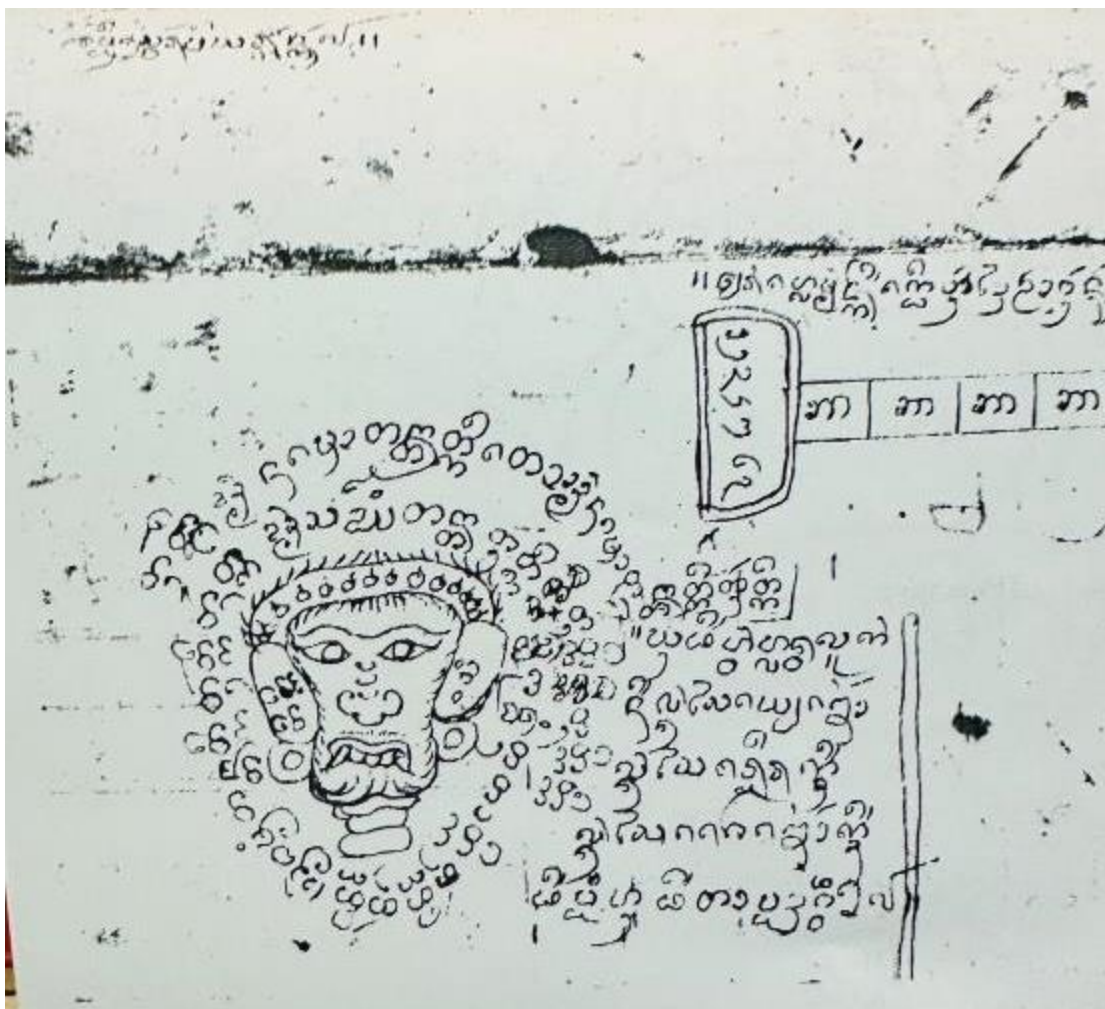
ภาพที่ ๔.๘ ภาพปลาทองและภาพนกลาลิกา จากการสร้างของพ่อหนานแดง จังหวัดเชียงใหม่

^{๑๕} สัมภาษณ์ตัวแทน คຸ້ມนะหน้าทอง เมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๖๗

^{๑๖} พ่อหนานแดง จังหวัดเชียงใหม่ ,ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ, สัมภาษณ์วันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๖๖

ภาพที่ ๔.๙ รูปแบบของยันต์ล้านนา ข้อมูลจากสำนักปู่ใหญ่จ้ายะลังกา จังหวัดเชียงใหม่

ภาพที่ ๔.๑๐ รูปแบบของยันต์ล้านนา ข้อมูลจากสำนักปญญายะลังกา จังหวัดเชียงใหม่

จากการสัมภาษณ์ ครูบาง อุปลขณโณ วัดศรีสว่างวัลยา^{๑๗} พบว่า หัวใจของการสักยันต์คือ การใช้มนต์คาถาที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรมการสักยันต์ของล้านนานั้น ยันต์ล้านนาจะนำเอาหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา หรือเรื่องราวในนิทานชาดก ปรีศนาธรรม นำมาสู่การเขียนเลขกำกับลงในยันต์ที่เรียกว่า หัวใจของพระคาถา เช่น คาถาหัวใจพระสูตร คือ “ที มะ สัง อัง

^{๑๗}ครูบาง อุปลขณโณ วัดศรีสว่างวัลยา จังหวัดเชียงใหม่, ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ, สัมภาษณ์วันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๖

ขู” รวมถึง พระอาจารย์ศุภชัย วัดสวนดอก^{๑๘} หัวใจพระคาถาคือหลักสำคัญในการเขียนยันต์ล้านนา เพื่อให้ยันต์ล้านนามีความศักดิ์สิทธิ์ เช่น คาถาหัวใจ พระวินัย คือ “อา ปา มะ จุ ปะ” คาถาหัวใจ สัตตะโพฆณค คือ “สะ ณะ วิ ปี ปะ สะ อุ” คาถาหัวใจ พระรัตนตรัย คือ “อิ สะ วา สุ” คาถาหัวใจ อริยสัจ ๔ คือ “ทุ สะ นิ มะ” คาถาหัวใจทศชาติ คือ “เต ชะ สุ เน มะ ภู จะ นา วิเว คาถาหัวใจพระ ฉิมพลี คือ “นะ ชา ลี ตี” พระคาถาหัวใจพระไตรสรณคมน์ " พุท ณะสัง มิ " และ พระครูสถาพร ธรรมโปชาติ วัดดอนชัย^{๑๙} ยันต์ล้านนามีคาถาหัวใจเศรษฐี “อุ อา กะ สะ” อันเป็นคาถาที่เป็นคำ บริกรรมทั่วไป รวมถึงการใช้กำกับในยันต์ล้านนา ในพระคาถาถ้ามาจากล้านนา บทสวดมนต์จะขึ้นต้น ด้วย คำว่า “โอม” เสมอจากการสัมภาษณ์ ครูบาจาง อุปลชนโณ วัดศรีสว่างวัลลาย^{๒๐} ยังพบว่า ยันต์ล้านนาเกิดขึ้นจากภูมิปัญญาของบรรพบุรุษที่ได้ถ่ายทอดกันมา ยันต์เป็นเครื่องมือของการสร้าง เสริมกำลังใจ รวมถึงการป้องกันปัญหาด้านสุขภาพทางจิต เป็นการสร้างขวัญและกำลังใจในเรื่องของ ความเชื่อและความศรัทธา คนล้านนาที่เป็นคนรุ่นเก่าๆ มักมีเครื่องรางของขลังที่เกี่ยวข้องกับยันต์ ล้านนา เช่น การสักยันต์ล้านนาบนผิวหนังของตนเอง การบูชาแผ่นผ้ายันต์ การบูชาแผ่นยันต์จาก เครื่องรางของขลังวัตถุมงคล เป็นต้น รวมถึงการเป็นครูบาอาจารย์ผู้มีความเชี่ยวชาญต้องมีความรู้และ ประสบการณ์ทางด้าน ยันต์ล้านนา เข้าใจประเภทของยันต์ล้าน ข้อห้ามหรือข้อปฏิบัติในการใช้ยันต์ ล้านนา ครูบาอาจารย์ล้วนมีข้อปฏิบัติรวมถึงข้อห้าม ในการสักยันต์ จากการสัมภาษณ์ พระสงฆ์และ ครูบาอาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญ ในเรื่องของการสักยันต์ ล้านนา พบว่า การสักยันต์ล้านนามีไว้ว่า บุคคลใด จะสามารถสักได้ การสักยันต์ ยังมีข้อจำกัด ข้อห้าม และข้อปฏิบัติ จากการสัมภาษณ์ พ่อหนานแดง จังหวัดเชียงใหม่^{๒๑} พบว่า ผู้สักยันต์ ต้องศรัทธาในเลขอักขระล้านนา ก่อนว่าส่งผลจริง ต้องปฏิบัติได้ ในข้อห้ามที่กำหนดไว้ ควรนำดอกไม้ ธูปเทียน คြာ်หมาก เพื่อมาบูชาครู จงศรัทธาในครูบาอาจารย์ หรือผู้ที่สัก ว่าเป็นผู้รู้ในวิชาสักยันต์ ก่อนสักยันต์ ผู้มาสักยันต์ไม่ควรดื่มสุรายาเมา มีความประสงค์

^{๑๘} พระอาจารย์ ศุภชัย วัดสวนดอก จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ, สัมภาษณ์วันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๖๗

^{๑๙} พระครูสถาพรธรรมโปชาติ วัดดอนชัย จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ, สัมภาษณ์วันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๖๗

^{๒๐} ครูบาจาง อุปลชนโณ วัดศรีสว่างวัลลาย ครูบาจาง อุปลชนโณ วัดศรีสว่างวัลลาย จังหวัดเชียงใหม่, ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ, สัมภาษณ์วันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๖

^{๒๑} พ่อหนานแดง จังหวัดเชียงใหม่ ,ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ, สัมภาษณ์วันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๖๖

ต้องการ สักในพุทธคุณทางด้านใด ให้ปรึกษาอาจารย์และผู้รู้ ก่อนทำการสัก อย่าคิดว่าสักไปเพื่อความเท่และความสวยงามเท่านั้น นอกจากนี้เมื่อสักยันต์ไปแล้วยังมีข้อห้ามหลังการสักยันต์ประกอบด้วย

- ๑) ห้ามกินเนื้อหมา เนื้องู ของเช่นเจ้าเลี้ยงผี เจ้าที่ ขึ้นชื่อว่าผี ห้ามกิน
- ๒) ห้ามกินของเศษเดนคนอื่น รวมถึงเหล้าค่างแก้วจากผู้อื่นด้วย
- ๓) ห้ามผีดุ ผิดเมียคนอื่น จะทำให้ทำมาหากินไม่ขึ้น
- ๔) ห้ามด่าพ่อแม่ อย่าลบหลู่ครูบาอาจารย์
- ๕) หากสักสาธิตาห้ามแข่งด่า ห้ามถุยน้ำลายลงบนโถส้วม ชีห์ม่าน้ำคล้ำ หากไม่ปฏิบัติหรือปฏิบัติไม่ได้จะทำให้ของเสื่อม รวมถึงของบางอย่างอาจเข้าตัว มีอาการกับตัวเองหลายประการ

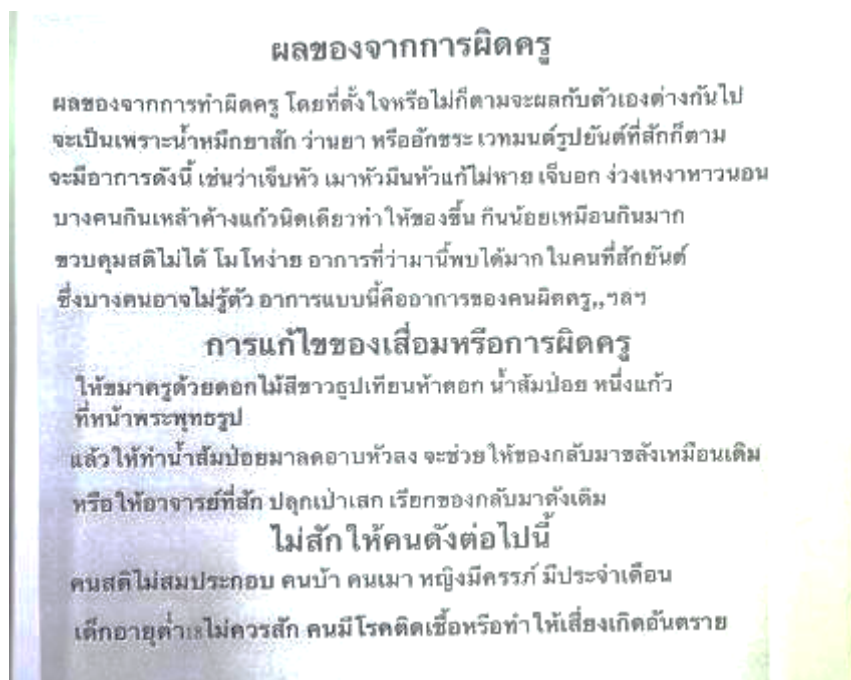
ข้อปฏิบัติก่อนจะสักยันต์

ให้ศรัทธาในอักขระเลขยันต์ก่อนว่ามีผลจริง
ต้องปฏิบัติได้ในข้อห้ามที่กำหนดไว้
ควรรำดอกไม้ธูปเทียน ควั๊กหมาก เพื่อมาบูชาครู
จงศรัทธาในอาจารย์หรือผู้ที่สัก ว่าเป็นผู้รู้ในวิชาสักยันต์
ผู้มาสักไม่ควรดื่มสุรายาเมามาสัก
ต้องการสักพุทธคุณทางด้านใด ให้ปรึกษาอาจารย์และผู้รู้
อย่าคิดว่าสักไปเพื่อความเท่และความสวยงามเท่านั้น

ข้อปฏิบัติหลังการสักยันต์

ห้ามกินเนื้อหมา เนื้องู ของเส้นเจ้าเลี้ยงผี เจ้าที่ ขึ้นชื่อว่าผีห้ามกิน
ห้ามกินของเศษเดนคนอื่น รวมถึงเหล้าค่างแก้วคนอื่นด้วย
ห้ามผีดุ ผิดเมียคนอื่น ทำให้ทำมาหากินไม่ขึ้น
ห้ามด่าพ่อแม่ อย่าลบหลู่ครูบาอาจารย์
หากสักสาธิตาห้ามแข่งด่าห้ามถุยน้ำลายลง โถส้วม ชีห์ม่าน้ำคล้ำ
หากปฏิบัติไม่ได้ จะทำให้ของเสื่อม
ของบางอย่างอาจเข้าตัว มีอาการกับตัวเองหลายประการ

ภาพที่ ๔.๑๑ ข้อปฏิบัติและหลังปฏิบัติ ข้อมูลจากพ่อหนานแดง จังหวัดเชียงใหม่

ภาพที่ ๔.๑๒ ผลของการผิดครู การแก้ไขของเสื่อม ข้อมูลจากพ่อหนานแดง จังหวัดเชียงใหม่

นอกจากจาก ยันต์ล้านนา ยังแฝงไปด้วยความเชื่อทางพระพุทธศาสนา การสร้างความหวัง และกำลังใจต่อการดำเนินชีวิต จากการสัมภาษณ์ พระครูไพบูลเจติยานุรักษ์,ดร. วัดโลกโมฬี^{๒๒} พบว่า ความเชื่อตามแนวทางพุทธศาสนา เป็นความเชื่ออันมีเหตุผล เชื่อกรรม กฎแห่งกรรม เชื่อว่ากรรม มีอยู่จริง ผลของกรรมมีจริง คือ เชื่อว่ากรรมที่ทำแล้วต้องมีผล และผลมีเหตุ เชื่อความที่สัตว์มีกรรม เป็นของตน เชื่อความตรัสรู้ของพระพุทธเจ้ามั่นใจในองค์พระตถาคต ว่าทรงเป็นพระสัมมาสัมพุทธะ รวมถึงความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติ เชื่อทางไสยศาสตร์ และโหราศาสตร์ และความเชื่อในคำสอนของพุทธศาสนา จากการสัมภาษณ์ พระอาจารย์ ศุภชัย วัดสวนดอก^{๒๓} พบว่า คำสอนต่าง ๆ ของพระพุทธเจ้า มีองค์ประกอบ ศิล, สมาธิ และ ปัญญา รวมถึงการเวียนว่ายตายเกิด ที่เรียกว่า "สงสาร

^{๒๒} พระครูไพบูลเจติยานุรักษ์,ดร. วัดโลกโมฬี จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ, สัมภาษณ์วันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๖๗

^{๒๓} พระอาจารย์ ศุภชัย วัดสวนดอก จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ, สัมภาษณ์วันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๖๗

จักร" หรือ "สังสารจักร" และ "ภวจักร" ธรรมนำชีวิตไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง เป็นเครื่องช่วยให้สามารถสร้างความดีอื่นๆ ทุกอย่าง และช่วยให้ประสบความสำเร็จก้าวหน้าในชีวิต เป็นคนดี ประพฤติตามพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าศึกษาปฏิบัติธรรม ประกอบอาชีพได้อย่างสุจริต คบหาสมาคมกับคนดี ทำดี พูดดี คิดดีและชักนำผู้อื่นให้ทำพูดคิดดีด้วย อยู่ในศีล ศรัทธา ซื่อตรง เคยได้สร้างคุณงามความดี เช่น ให้ทาน รักษาศีล เจริญภาวนา

ภาวะด้านจิตใจ จากการสัมภาษณ์ ครูบาจ อุดลขณโณ วัดศรีสว่างวัลลาย^{๒๔} กล่าวว่า ยันต์ล้านนา สร้างคุณค่าทางด้านจิตใจ เช่นการเสริมสร้างความเป็นสิริมงคลให้กับตนเอง เช่นการใช้ยันต์หัวเสา ยันต์โขงซาตา ยันต์ที่ส่งผลทางโชคลาภ เช่น ยันต์จ๊กกัม (จิ้งจก) และ พระครูสถาพรธรรมโพธิ์ วัดดอนชัย^{๒๕} กล่าวว่ายันต์ล้านนาส่งผลทางเมตตามหานิยม ทำให้เกิดความรักใคร่เช่นการค้าขายทำให้ลูกค้าอยากอุดหนุนซื้อสินค้า รวมถึงการใช้ยันต์ล้านนา ในเรื่องของการเดินทางให้มีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ และการนำไปใช้เพื่อให้เกิดความกล้าหาญ รวมถึงความเชื่อว่ายันต์ล้านนาบางชนิด เช่น ยันต์เวสสุวรรณจะช่วยในเรื่องของการป้องกันผี สิ่งที่เราองไม่เห็นและป้องกันผลจากอาวูธ และยันต์ล้านนายังส่งผลต่อภาวะทางด้านสังคม จากการสัมภาษณ์ ครูบาจ อุดลขณโณ วัดศรีสว่างวัลลาย^{๒๖} พบว่า ยันต์ล้านนาส่งผลต่อภาวะทางด้านสังคม ด้วยการสร้างความรักความเข้าใจ ความสามัคคี เช่นการใช้ยันต์เทียนเพื่อใช้จุดให้เกิดความเชื่อความศรัทธา การซื้อขายที่ดินเพื่อสร้างรายได้ การค้าขายที่ดีขึ้น ซื้อง่ายขายคล่อง สร้างรายได้รวมถึง พระอาจารย์ ศุภชัย วัดสวนดอก^{๒๗} กล่าวว่า ยันต์ล้านนา เช่น ยันต์ผูกผมของผู้หญิง การผูกผมเข้าพบผู้ใหญ่ เชื่อกันว่าจะทำให้ผู้ที่พบเห็นรักชอบหลงใหล เจริญจากสิ่งใดกับผู้ใหญ่เจริญจากสิ่งใดมักได้ผลสำเร็จ

^{๒๔} ครูบาจ อุดลขณโณ วัดศรีสว่างวัลลาย จังหวัดเชียงใหม่, ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ, สัมภาษณ์วันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๖

^{๒๕} พระครูสถาพรธรรมโพธิ์ วัดดอนชัย จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ, สัมภาษณ์วันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๖๗

^{๒๖} ครูบาจ อุดลขณโณ วัดศรีสว่างวัลลาย จังหวัดเชียงใหม่, ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ, สัมภาษณ์วันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๖

^{๒๗} พระอาจารย์ ศุภชัย วัดสวนดอก จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ, สัมภาษณ์วันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๖๗

ความเชื่อของชาวล้านนาที่มีต่อยันต์ล้านนา ด้วยการนำภูมิปัญญาทางด้านความเชื่อที่มีต่อยันต์ล้านนามาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม อาจารย์เทวัญ เอกจันทร์^{๒๘} จากการที่ท่านเป็นชาวล้านนาโดยกำเนิด ทำให้ท่านได้เห็น ยันต์ล้านนา จากบิดารวมถึงญาติที่ใกล้ชิด เห็นว่ายันต์ล้านนาเกิดมาพร้อมกับที่ท่าน ได้เติบโตมา ด้วยบิดาได้เป็นพระเก่า ทำให้บิดาของท่านสอนให้ท่านเริ่มเรียนพระบาลี สวดมนต์ไหว้พระ เรียนภาษาบาลี เรียนภาษาตัวเมือง รวมถึงการสั่งสมความเชื่อจาก ความเชื่อของชาวล้านนา ที่สอนว่ายันต์ล้านนาจะช่วยให้การดำรงชีวิตของเรามีความปลอดภัย จากความเชื่อที่คนโบราณมีความเชื่อว่ายันต์เป็นของขลัง เป็นของศักดิ์สิทธิ์ เป็นของที่บุคคล นั้นๆ มีไว้ครอบครอง แล้วจะเกิดพลังความเข้มแข็ง มีจิตใจ สภาพร่างกายที่เข้มแข็ง สามารถเผชิญชีวิต ได้ โดยปราศจากอันตรายใดๆ โดยเฉพาะยันต์ที่ลงเลขอักษรล้านนา ที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวไม่เหมือนใคร นอกจาก การสรรค์สร้างงานศิลปะที่เกิดจากยันต์ล้านนา สู่อารยธรรมอันเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณค่ามีลักษณะและกระบวนการวิธีการ สรรค์สร้าง รูปแบบที่มีลักษณะ โมเดลทันสมัยแล้วสวยงามแปลกตามีความเป็นเอกลักษณ์แต่ยังคงรักษา วัฒนธรรมรูปแบบ ให้สามารถเข้าถึงความเป็นล้านนา ได้ด้วยงานสร้างสรรค์ศิลปะและการประยุกต์ ยันต์ล้านนาสู่เครื่องประดับที่มีขนาดเล็กและมีความสวยงาม

ภาพที่ ๔.๑๓ รูปแบบของ
หนานแดง อำเภอสันป่าตอง จังหวัด

ยันต์ล้านนาจากผ้า ข้อมูลจาก พ่อ
เจียงใหม่

^{๒๘} อาจารย์เทวัญ เอกจันทร์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ,สัมภาษณ์วันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๖๗

ภาพที่ ๔.๑๔ ยันต์
ปฏิทิน ข้อมูลจาก พ่อ
จังหวัดเชียงใหม่

ล้านนาในรูปแบบของ
หนานแดง อำเภอสันป่าตอง

ภาพที่
๔.๑๕
ยันต์

ล้านนาในรูปแบบของพระเครื่อง ข้อมูลจาก พ่อหนานแดง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

จากการสัมภาษณ์ อาจารย์เกริก อัครชินเรศ ^{๒๙}พบว่า การประยุกต์ยันต์ล้านนา ให้เป็น
ผลิตภัณฑ์ที่มีรูปแบบ กระดาษดี สวยงามมีความหลากหลายน่าสนใจ แต่ยังคงไปด้วย คติและความ
เชื่อการสร้างผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากยันต์ล้านนาตามความเชื่อและความเข้าใจว่าการสวมใส่
เครื่องประดับที่มีลักษณะ การใช้ยันต์ล้านนาเป็นองค์ประกอบหรือส่วนประกอบของเครื่องประดับขึ้น

^{๒๙} อาจารย์เกริก อัครชินเรศ จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ, สัมภาษณ์วันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๖

นั้นๆ จะทำให้ผู้สวมใส่มีความเชื่อมั่นว่าใส่แล้วจะเพิ่ม ความเข้มข้งจะทำให้ผู้พบเห็นเกิดความรักเกิด ความเมตตาแก่ผู้ที่มียันต์ล้านนาไว้ครอบครอง และพระครูสุธีรานุรักษ์ เจ้าอาวาสวัดขุนคอง^{๓๐} การ ประยุกต์ยันต์ล้านนาจากเดิมที่ลงลายสักไว้เฉพาะผิวหนังมีการพัฒนาปรับเปลี่ยนเป็นวัตถุมงคลที่ใช้ ยันต์ล้านนาเป็นส่วนเกี่ยวข้องในการสร้างหรือพัฒนาวัตถุมงคลนั้นๆให้เกิดความเข้มข้ง เกิดมงคลใน ชีวิตของตนเอง โดยมีกระบวนการทางด้านความเชื่อ เช่น การปลุกเสกและการสวดมนต์ จากความเชื่อ เรื่องยันต์ล้านนาและการใช้ภูมิปัญญาที่มีต่อยันต์ล้านนา จากการสัมภาษณ์ ผู้มีจิตศรัทธา^{๓๑}พบว่า ความเชื่อและความศรัทธา คือ การสร้างสิ่งที่เป็นตัวแทนของความศักดิ์สิทธิ์ในรูปแบบของวัตถุที่ถูก เรียกว่า วัตถุมงคลหรือเครื่องรางของขลัง รวมถึงการแสดงออกมาบุคคลใดมีรอยสักยันต์ บุคคลนั้นคือ ชายแท้ และการบูรณาการ ระหว่างความเชื่อ ความรู้ทางภูมิปัญญาทางล้านนา และหลักคำสอนทาง พุทธศาสนา นำไปสู่การนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

การสร้างพลังความเชื่อพลังทางจิตวิญญาณที่มีต่อการใช้ยันต์ล้านนา จากความเชื่อของ ชาวล้านนา ในเรื่องของความเชื่อกับสิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติและสิ่งที่มองไม่เห็นในธรรมชาติ จากการ สัมภาษณ์ พระครูไพบูลเจติยานุรักษ์,ดร. วัดโลกโมฬี^{๓๒} การสร้างสรรค์ยันต์ล้านนาจากความเชื่อของ ชาวล้านนา ครูบาอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญทางยันต์ล้านนาได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ รุ่นสู่รุ่น เพื่อให้ยันต์ล้านนานั้นๆ ส่งเสริมในด้านขวัญและกำลังใจ การสร้างสรรค์เครื่องรางของขลังเกิดจาก ความต้องการของบุคคลว่า มีความประสงค์ว่าต้องการสักยันต์ในรูปแบบไหน บนผิวหนังของตนเอง โดยตรงหรือว่า ใช้เป็นผ้ายันต์ล้านนาในการพกพา จากการสัมภาษณ์ พ่อหนานไกรศร กันทา^{๓๓} พื้นฐานความเข้าใจในเครื่องประดับของคนไทยในการสร้างวัตถุมงคลที่เกี่ยวข้องกับยันต์ล้านนาคือ สิ่งของมีค่า จำพวก เพชร พลอย เงิน ทอง เครื่องประดับจากเครื่องรางล้านนาให้ผสมกลมกลืนความ งาม ความเชื่อ และมีรูปลักษณะที่ทันสมัย สามารถเปลี่ยนกระบวนการความคิดของเราได้ จนส่งผลถึงการ

^{๓๐} พระครูสุธีรานุรักษ์ เจ้าอาวาสวัดขุนคอง จังหวัดเชียงใหม่, ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ, สัมภาษณ์วันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๖

^{๓๑} พระครูไพบูลเจติยานุรักษ์,ดร. วัดโลกโมฬี จังหวัดเชียงใหม่, ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ, สัมภาษณ์วันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๖๗

^{๓๒} พระครูไพบูลเจติยานุรักษ์,ดร. วัดโลกโมฬี จังหวัดเชียงใหม่, ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ, สัมภาษณ์วันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๖๗

^{๓๓} พ่อหนานไกรศร กันทา จังหวัดเชียงใหม่, ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ, สัมภาษณ์วันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๖๖

ตัดสินใจ นอกจากนี้ เครื่องรางของขลังตามความเชื่อและศรัทธาของผู้บริโภค โดยผู้สวมใส่เชื่อว่า เครื่องรางของขลัง เสริมความขลังรวม ๘ ด้านคือ เสริมการงาน การเลื่อนยศเลื่อนตำแหน่ง เสริมการเงินสามารถช่วยเรียกทรัพย์และยังป้องกันเงินไม่ให้รั่วไหลออกไปได้ เสริมเสน่ห์ / เมตตามหานิยม ยันต์สริกาหรือสริกาลันทอง เป็นเครื่องรางที่ช่วยเสริมเรื่องเสน่ห์ เมตตามหานิยม และดึงดูดโชค ลาภ โดยเฉพาะด้านการพูดการเจรจา จะช่วยให้ประสบความสำเร็จได้โดยง่าย เสริมความรักช่วยให้ พบเจอเนื้อคู่ได้เร็วขึ้น ส่วนคนมีคู่อยู่แล้ว ความรักก็จะมั่นคง เสริมความแคล้วคลาดปลอดภัย การ สร้างตระกูลมียันต์ล้านนาเป็นองค์ประกอบ เป็นเครื่องรางของขลังที่ผูกพันกับความเชื่อของคนไทยมา อย่างยาวนาน มีหลากหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับวัสดุ องค์ประกอบที่ใช้ทำ หรือการปลุกเสกของอาจารย์ แต่ละท่าน การนำตะกรุดมาประยุกต์ให้ดูทันสมัยมากขึ้น เสริมอำนาจบารมี ช่วยให้เกิดความ เจริญรุ่งเรืองรอบด้าน ทั้งอำนาจ บารมี ชื่อเสียง ลาภยศ อีกทั้งยังช่วยให้ผู้ที่บูชาสามารถฝ่าฟัน อุปสรรคต่างๆ ไปได้อย่างง่ายดาย เสริมชื่อเสียงเกียรติยศช่วยเสริมทั้งความมั่งคั่ง มั่งมี บันดาล เกียรติยศ ชื่อเสียง เรียกทรัพย์ ช่วยป้องกันสิ่งชั่วร้ายให้แก่ผู้ที่บูชาอีกด้วย เสริมการเจรจาค้าขายด้าน การเจรจาค้าขาย ต้องนึกถึงนางกวักเป็นอันดับแรกเลย เนื่องจากสามารถดลบันดาลโชคลาภให้กับผู้ที่ บูชา และยังกวักมือเรียกทรัพย์ ช่วยให้ทำมาค้าขายขึ้น ซื้อง่ายขายคล่อง จึงทำให้เป็นที่นิยมในหมู่คน ที่ทำธุรกิจหรือกิจการในด้านต่างๆ เป็นต้น

จากการสนทนากลุ่ม^{๓๔} จากผู้สนใจในเรื่องของยันต์ล้านนาพบว่า ยันต์ล้านนาเป็นงาน ศิลปะที่ผู้สนใจให้ความชื่นชอบ เริ่มจากการได้รับการบอกเล่า จากบุคคลในครอบครัวในเรื่องของ ความเชื่อที่กล่าวว่ายันต์ล้านนาคือของศักดิ์สิทธิ์ที่มีความเข้มขลังบุคคลใดได้ครอบครองยันต์ล้านนาใน รูปแบบที่เป็นวัตถุมงคลแล้ว จะบังเกิดความโชคดีสร้างความเชื่อมั่นในด้านขวัญและกำลังใจ ในการ ดำเนินชีวิตในรูปแบบต่างๆ รวมถึง ยันต์ล้านนาเป็นภูมิปัญญาที่ได้รับการสืบทอดจากครูบาอาจารย์ผู้ มีความเชี่ยวชาญด้านการสร้างวัตถุมงคลที่มียันต์ล้านนาเป็นองค์ประกอบ โดยผู้สนใจที่เป็นผู้ชาย จำนวน ๗ รายมีความเชื่อในเรื่องของการสักยันต์บนผิวหนังของตน แล้ว เช่น ยันต์เสือ จะทำให้ตนเอง เป็นบุคคลที่มีความเชื่อมั่น น่าเกรงขาม ปราศจากศัตรูบุคคลอื่นได้สามารถมาทำร้ายตนได้ รวมถึงการ สักนกสาลิกาเพื่อให้ บุคคลอื่นๆรักและเมตตาตนเอง การค้าขายมีความคล่องตัว ซื้อง่ายขายคล่อง สร้างความร่ำรวยให้กับตนเองและครอบครัว ส่วนอีก ๓ รายใช้การพกวัตถุมงคลที่มียันต์เป็น

^{๓๔} สนทนากลุ่มผู้สนใจยันต์ล้านนา

องค์ประกอบ มีความเชื่อว่า วัตถุมงคลที่เขาได้พกพามีติดตัวไว้จะดลบันดาลให้เกิดความสำเร็จ เช่นเดียวกับการสักยันต์บนร่างกายของตนเอง

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ความเชื่อของชาวล้านนาที่มีต่อยันต์ล้านนาเป็นการสืบทอดและอนุรักษ์ ในทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นการสร้างกรอบความคิดในเรื่องของยันต์ล้านนาที่มีความชัดเจนในเรื่องของการใช้ อักขระและตัวอักษร รวมถึงการนำภูมิปัญญาทางด้านความเชื่อที่มีต่อยันต์ล้านนา มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม ยันต์ล้านนาถูกสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ เริ่มจากการเรียนรู้ในด้านของภาษาบาลี เรียนภาษาตัวเมือง การพูด อ่าน ออกเสียง จิตนาการ รวมถึงการสั่งสมความเชื่อ จากความเชื่อของชาวล้านนา ที่สอนว่ายันต์ล้านนาจะช่วยให้การดำรงชีวิตของเรามีความปลอดภัย จากความเชื่อที่คนโบราณมีความเชื่อว่ายันต์เป็นของขลัง เป็นของศักดิ์สิทธิ์ เป็นของที่บุคคล นั้นๆ มีไว้ครอบครอง แล้วจะเกิดพลังความเข้มแข็ง มีจิตใจ สภาพร่างกายที่เข้มแข็ง สามารถเผชิญชีวิต ได้ โดยปราศจากอันตรายใดๆ โดยเฉพาะยันต์ที่ลงเลขอักขระล้านนา ที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวไม่เหมือนใคร นอกจาก การสรรค์สร้างงานศิลปะที่เกิดจากยันต์ล้านนา สู่อารยธรรมอันเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณค่ามีลักษณะและกระบวนการวิธีการ สร้างสรรค์ รูปแบบที่มีลักษณะ โมเดลทันสมัยไปแล้ว สวยงามแปลกตามีความเป็นเอกลักษณ์แต่ยังคงรักษา วัฒนธรรมรูปแบบ ให้สามารถเข้าถึงความเป็น ล้านนา ได้ด้วยงานสร้างสรรค์ศิลปะและการประยุกต์ ยันต์ล้านนาสู่เครื่องประดับที่มีขนาดเล็กและมีความสวยงาม

๔.๒ ผลการศึกษาพัฒนากระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะจากภูมิปัญญายันต์ล้านนา

กระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะจากภูมิปัญญาล้านนา จากการสัมภาษณ์ หนานแดง จังหวัด เชียงใหม่^{๓๕} พบว่า องค์ความรู้ด้านศิลปะพื้นบ้านล้านนา มีการเรียนรู้และการอนุรักษ์ศิลปะที่เกี่ยวข้องกับชาวล้านนาตามความเชื่อและความศรัทธา มีรูปแบบของผลงานที่มีเอกลักษณ์และสร้างสรรค์ เกี่ยวกับการใช้ชีวิต มีเครื่องสักการะในพื้นที่ล้านนา โดยเริ่มจากการพัฒนาและสร้าง

^{๓๕} พ่อหนานแดง สันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ , ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ, สัมภาษณ์วันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๖๖

ผลงานศิลปะจาก “บุคคล” สู่ “วัด” “ชุมชน” และ “พื้นที่สาธารณะ” รูปแบบที่ส่งผลต่อการพัฒนาทางด้านกิจกรรมส่งเสริมศิลปะในทุกรูปแบบทั้งศิลปะแบบดั้งเดิม ศิลปะร่วมสมัยเพื่อสังคม และความเชื่อความศรัทธาที่เกิดขึ้นจากรุ่นสู่รุ่น ชาวล้านนามีความเชื่อว่าการสร้างขวัญ และกำลังใจให้ตนเองเป็นบุคคลที่เข้มแข็ง มีกำลังใจในการดำเนินชีวิต รวมถึงชาวล้านนามีความเชื่อที่ว่า เครื่องราง ประเภทยันต์ล้านนา มีส่วนช่วยในการสร้างขวัญและกำลังใจ เสริมสร้างความเชื่อมั่นแต่เป็นสิ่งที่ตอบสนองทางด้านความเชื่อของบุคคลได้ รวมถึงการพัฒนาศิลปะและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับยันต์ด้วยการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้

๔.๒.๑ กระบวนการให้ความรู้และคุณค่าของยันต์ล้านนาจากการสัมภาษณ์ พ่อหนานแดง^{๓๖} พบว่า การบวบให้ความรู้ที่ท่านได้ยึดถือและปฏิบัติในเรื่องของยันต์ล้านนาด้วยการสร้างกระบวนการหรือองค์ความรู้ให้ผู้สนใจรู้ถึงคุณค่าของยันต์ล้านนาตลอดจนรูปแบบและการนำไปใช้ตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของผู้ถือครอง และจากการสัมภาษณ์ ตัวแทนของ คุ้มนะหน้าทอง^{๓๗} การให้ความรู้และคุณค่าของยันต์ล้านนาเป็นการการอนุรักษ์และถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นล้านนาด้วยการพัฒนาศักยภาพและภูมิปัญญาของท้องถิ่นที่เกิดจากบุคคล รวมถึงจากการสัมภาษณ์ อาจารย์เทวีญ เอกจันทร์^{๓๘} ความเชื่อ พิธีกรรมล้านนา ประเพณีรวมถึง คำสอน ต่าง ๆ ของคนที่เกี่ยวกับธรรมชาติแวดล้อม รวมถึงสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ สร้างความมั่นใจของความคุ้มครองให้เกิดความสงบสุขต่อการดำเนินชีวิต ด้วยศักยภาพและภูมิปัญญาของท้องถิ่นที่เกิดขึ้น เช่นเดียวกับพ่อหนานแดง^{๓๙} จากการสัมภาษณ์ พบว่า หนานแดงเป็นบุคคลหนึ่งที่เป็นครูบาอาจารย์ที่สร้างสรรค์ ความรู้และภูมิปัญญาที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษของท่านโดยท่านได้สร้างสรรค์ผลงาน ในรูปแบบของการสักยันต์ ล้านนาที่มีความสวยงาม อ่อนช้อยงดงาม ทรงคุณค่าและสรรค์สร้างยันต์ล้านนาให้เป็นงานศิลปะที่ทรงคุณค่าด้วยรูปแบบที่ปรากฏจากการสัมภาษณ์ในครั้งนี้ โดยท่านได้เมตตามอบผลงาน ที่สร้างสรรค์ นำมาประกอบให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์ โดยลักษณะของผลิตภัณฑ์ยันต์ล้านนา บนผืนผ้าที่มีรูปแบบความสวยงามที่เขียนลงพื้นผ้าสีแดง เดิมผ้ายันต์ล้านนาคนสมัยเก่าจะใช้ผ้ายันต์ที่ได้จากครู

^{๓๖} พ่อหนานแดง สันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ , ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ, สัมภาษณ์วันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๖๖

^{๓๗} สัมภาษณ์ ตัวแทนของ คุ้มนะหน้าทอง วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗

^{๓๘} อาจารย์เทวีญ เอกจันทร์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ,สัมภาษณ์วันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๖๗

^{๓๙} พ่อหนานแดง สันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ , ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ, สัมภาษณ์วันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๖๖

บาอาจารย์นำมาใช้เซ็คหน้าเป็นผ้าเซ็คหน้าเพื่อให้เกิดความเป็นสิริมงคล กับตนเองเสมือนการ ลงนะหน้าทอง เพื่อให้ ตนเองเวลาไปหาผู้หลักผู้ใหญ่ ทำให้ผู้หลักผู้ใหญ่เกิดความเมตตา รักใคร่เอ็นดู สนับสนุนในเรื่องของการทำงาน การค้าขาย การเจรจา ต่างๆ เพื่อให้เกิดการสัมฤทธิ์ผล โดยไวหรือฉับพลัน เป็นต้น

๔.๒.๒ กระบวนการสร้างศรัทธาและความเชื่อของยันต์ล้านนาจากการสัมภาษณ์ตัวแทนสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่^{๔๐} พบว่า ศิลปะและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีการพัฒนารูปแบบของยันต์ล้านนาให้เป็นในรูปแบบของเครื่องรางของขลัง จากภูมิปัญญาล้านนา การสร้างเครื่องรางที่มียันต์ล้านนาเป็นองค์ประกอบ โดยการเรียกชื่อของยันต์เพื่อการใช้ประโยชน์ ชองใช้ เช่น **ของกึ่งกำ** เป็นการใช้วัตถุมงคลในการป้องกันสิ่งไม่ดีที่จะมาทำอันตราย ของขามคง เป็นเครื่องรางที่ใช้เพื่อความอยู่ยงคงกระพัน รวมถึง **ของปิยะเมตตา** เป็นเครื่องรางที่ทำให้ผู้คนเห็นแล้วรักขอบพอ ให้ความเมตตาคนรักคนหลง **ของคำม่วนขายหมาหรือ คำเม่นขายหมา** เป็นเครื่องรางช่วยให้การค้าขายมีกำไร ซื้อง่ายขายคล่อง **เครื่องรางด้านโชคลาภ** ที่สร้างความโชคดีในเรื่องของเงินทอง ทรัพย์สิน จากภูมิปัญญาของล้านนาในเรื่องของการใช้ยันต์ล้านนาเพื่อวัตถุประสงค์ของการใช้โดยสามารถแบ่งประเภทของยันต์ล้านนา จากการสัมภาษณ์ ตัวแทนจากคຸ່ມະນະหน้าทอง^{๔๑}และการสัมภาษณ์ตัวแทนสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่^{๔๒} ยันต์ล้านนา จากการสัมภาษณ์ พ่อหนานแดง^{๔๓}และพ่อหนานไกรสร^{๔๔} รวมถึงการสัมภาษณ์ตัวแทนจากสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัย เชียงใหม่ พบว่า ประเภทของยันต์ล้านนาที่ชาวล้านนาชื่นชอบและรู้จัก และมีประสพการณ์การนำไปใช้แล้วบังเกิดความสำเร็จคือ จากการสัมภาษณ์ตัวแทนของ สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่^{๔๕} พบว่า ประเภทของยันต์ล้านนา ที่ส่งผลในด้านความเชื่อประกอบด้วย

^{๔๐} สัมภาษณ์ตัวแทนสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๖๗

^{๔๑} สัมภาษณ์ตัวแทนจากคຸ່ມະນະหน้าทอง เมื่อวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗

^{๔๒} สัมภาษณ์ตัวแทนสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๖๗

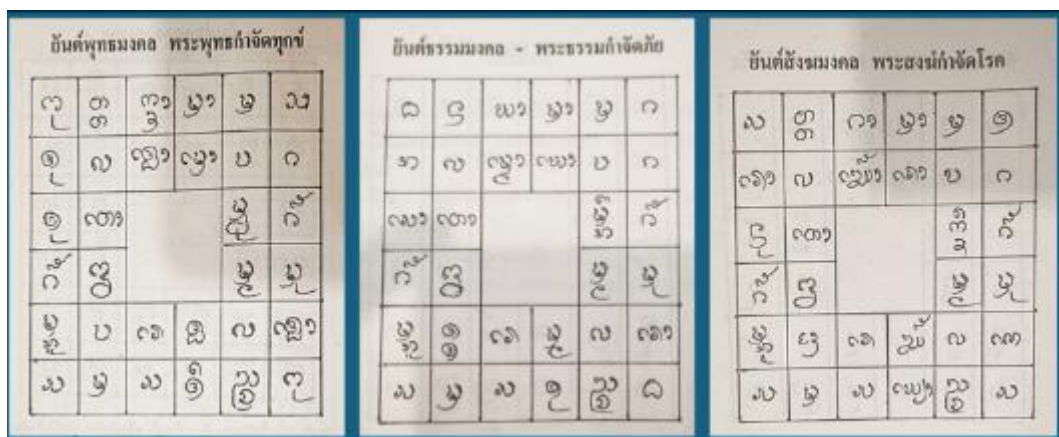
^{๔๓} พ่อหนานแดง สันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ , ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ, สัมภาษณ์วันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๖๖

^{๔๔} พ่อหนานไกรสร กันทา จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ, สัมภาษณ์วันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๖๖

^{๔๕} สัมภาษณ์ตัวแทน สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม

๑. ประเภทให้ผลทางสิริมงคล เช่น ยันต์พุทธมงคล ,ยันต์ธรรมมงคล,ยันต์สังฆมงคล ใช้สำหรับติดเสาเรือน ฝาบ้าน ใช้เป็นไส้เทียนเพื่อใช้บูชา ให้ชีวิตและครอบครัวประสบแต่ความสุข ความเจริญร่ำรวย

ภาพที่ ๔.๑๖ ยันต์พุทธมงคล ,ยันต์ธรรมมงคล,ยันต์สังฆมงคล จากยันต์และคาถาของดีเมืองเหนือ หน้า๑๖-๑๘

๒. ประเภทให้ผลทางโชคลาภ เช่น ยันต์จักษุม (จิ้งจก) สองหาง ยันต์สีวลี

ภาพที่ ๔.๑๗ ยันต์จิ้งจกสองหาง ,ยันต์สิวลี จากยันต์ จากสำนักปู่ใหญ่จ๋ยลังกา

๓. ประเภทให้ผลทางเมตตามหานิยม เช่น ยันต์หนูกินนมแมว , ยันต์กลุ่มแก้ว เป็นยันต์
 ล้านนาที่ใช้ทางเมตตา คนรักคนชอบ ส่วนใหญ่มักยันต์ชนิดนี้มักใส่ใน

ยันต์หนูกินนมแมว						ยันต์กลุ่มแก้ว					
๒	๒๖	๒๖	๒๖	๒๖	๒๖	๒	๒	๒	๒	๒๖	๒
๒๖	๒	๒๖	๒๖	๒	๒	๒๖	๒	๒๖	๒๖	๒๖	๒๖
๒	๒๖			๒	๒๖	๒๖	๒๖			๒๖	๒๖
๒๖	๒๖			๒๖	๒๖	๒๖	๒			๒๖	๒
๒๖	๒๖	๒๖	๒๖	๒๖	๒๖	๒๖	๒๖	๒๖	๒๖	๒๖	๒๖
๒๖	๒	๒๖	๒๖	๒๖	๒๖	๒๖	๒๖	๒๖	๒๖	๒๖	๒๖

ภาพที่ ๔.๑๘ ยันต์หนูกินนมแมว , ยันต์กลุ่มแก้ว จากยันต์และคาถาของตีเมืองเหนือ หน้า ๓๔-๓๕

๔. ประเภทให้ผลทางด้านสะเดาะเคราะห์ เช่น ยันต์คลาดแคล้ว ยันต์พระราหู

ภาพที่ ๔.๑๙ ยันต์พระราหู จากตำราของศิจากบ๊ปสา

๕. ประเภทให้ผลทางป้องกันผี เช่น ยันต์ปฐิสาทกินผี ยันต์เวสสุวรรณ

Photoroom

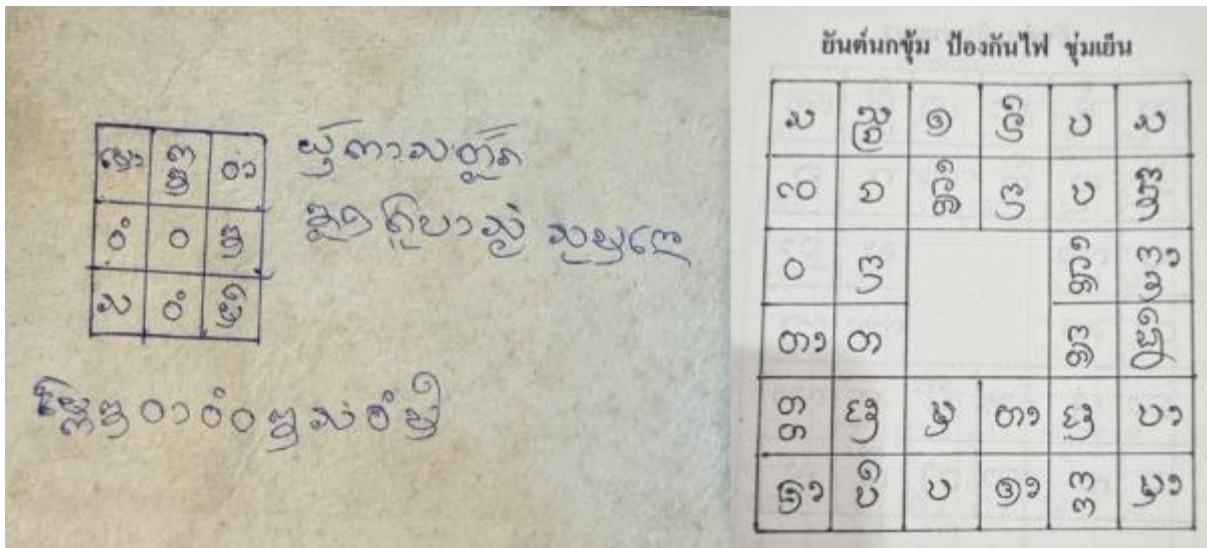
ภาพที่ ๔.๒๐ ยันต์ปฐิสาทกินผี ยันต์เวสสุวรรณ จากสำนักปู่ใหญ่จ้ยยะลังกา

๖. ประเภทให้ผลทางป้องกันอาวุธ เช่น ยันต์เสือโคร่ง

ภาพที่ ๔.๒๑ ยันต์ยันต์เสือโคร่ง จากสำนักปู่ใหญ่จ้ายะลังกา

๗. ประเภทให้ผลทางป้องกันภัย เช่น ยันต์กั้งก่า ยันต์นกขุ้ม

ภาพที่ ๔.๒๒ ยันต์กั้งก่า จากคัมภีระหน้าทอง และ ยันต์นกขุ้มจากยันต์และคาถาของตีเมืองเหนือ หน้า ๓๓

๘. ประเภทให้ผลทางป้องกันพืชผลและสัตว์เลี้ยง เช่น ยันต์กันหนูกินข้าว

ฮู

๑๑๑๑ ๑๑๑	๑	๑	๑๐๐	๐๐	๑	๑	๑
๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑
๑	๐	๑		๑	๑	๐	๑
๑	๐	๑	๑		๑	๐	๑
๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑
๒	๑	๑	๐	๐	๑	๑	๒

ภาพที่ ๔.๒๓ ยันต์กันหนูกินข้าว จากคัมภีร์หน้าทอง

ยันต์กันหนูกินข้าว กินข้าวในนา ยันต์กันปูกินข้าวในนา ยันต์กันเพลี้ย ยันต์นี้เมื่อเวลาจะทำต้องตั้งชั้นห้าดอกไม้รูปเทียนและวิธีการลงยันต์ต้องสวดเรียกอักขระเลขยันต์และนำไปฝังไว้สี่มุมไร่นา ซึ่งเชื่อกันว่าจะป้องกันเพลี้ยเข้ามากินต้นข้าวในนา

๙. ประเภทใช้ไปกระทำกับผู้อื่น เช่น ยันต์หนีบ

ภาพที่ ๔.๒๔ ยันต์หนีบ จากตำรา คง เข้ม ขำม ขลัง เครื่องรางล้านนา หน้า ๒๘-๒๙

กระบวนการสร้างสรรค์ที่มีต่อยันต์ล้านนาเกิดจากการสังสมประสบการณ์และความเฉลียวฉลาดของแต่ละคนผ่านกระบวนการเลือกสรร เรียนรู้ ปรุงแต่ง พัฒนาและถ่ายทอดสืบต่อกันมาเพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาชีวิตของคนในท้องถิ่นให้สมดุลกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสภาพแวดล้อมทางสังคม การพัฒนากระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะจากภูมิปัญญายันต์ล้านนา กระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะจากภูมิปัญญาล้านนา ซึ่งความเชื่อของมนุษย์ประกอบด้วย คือ ๑. ความเชื่อในธรรมชาติ มีการนับถือธรรมชาติจึงนับเป็นขั้นแรกแห่งความเชื่อของมนุษย์ และ ๒. ความเชื่อในคติถือผีสาร เทวดา มีผลบันดาลให้เกิดความสุขและความทุกข์แก่มนุษย์ รวมถึงมีความเชื่อในวิญญานบรรพบุรุษ ความเชื่อเรื่องวิญญานบรรพบุรุษ ได้แก่แม่มารดา บิดา ปู่ย่าและตายายที่ตายไปแล้ว วิญญานของบุคคลเหล่านั้นไม่ได้ไปไหน ยังคงอยู่เพื่อ ปกป้องรักษาดูแลบุตรหลานของพวกเขา ทำให้เกิดการบูชาวิญญานบรรพบุรุษ และความเชื่อในเทพเจ้าหลายองค์ความคิดของมนุษย์ได้พัฒนาติดต่อมาจากความคิดเรื่อง รวมถึงจากการสัมภาษณ์ หนานแดง จังหวัดเชียงใหม่^{๔๖} พบว่า การเรียนรู้และการอนุรักษ์ศิลปะที่เกี่ยวข้องกับชาวล้านนาตามความเชื่อและความศรัทธา มีรูปแบบของผลงานที่มีเอกลักษณ์และสร้างสรรค์ เกี่ยวกับการใช้ชีวิต มีเครื่องสักการะในพื้นที่ล้านนา โดยเริ่มจากการพัฒนาและสร้างผลงานศิลปะจาก “บุคคล” สู่ “วัด” “ชุมชน” และ “พื้นที่สาธารณะ” มีการใช้ความรู้ทักษะ ความเชื่อและพฤติกรรม ที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติ คนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ รูปแบบของกระบวนการสร้างสรรค์ด้านความเชื่อการบอกเล่าโดยตรง การบอกเล่าโดยผ่านพิธีกรรม ถ่ายทอดแบบเป็นลายลักษณ์อักษร การฝากตัวเป็นศิษย์ และจากการสัมภาษณ์ตัวแทนของ คຸ່ມນະໂນ້າທອງ^{๔๗} การใช้ภูมิปัญญาในการสร้างให้เกิดความเชื่อ ความรักและศรัทธา เพื่อไม่ไห้คนทำลายศิลปวัฒนธรรม โดยภูมิปัญญาชาวบ้านมีลักษณะเป็นทั้งรูปธรรมและนามธรรม รวมถึงชาวล้านนามีความเชื่อว่าการสร้างขวัญ และกำลังใจให้ตนเองเป็นบุคคลที่เข้มแข็ง มีกำลังใจในการดำเนินชีวิต รวมถึงความเชื่อว่ เครื่องราง ประเพณียันต์ล้านนา มีส่วนช่วยในการสร้างขวัญและกำลังใจ เสริมสร้างความเชื่อมั่นแต่เป็นสิ่งที่ตอบสนองทางด้านความเชื่อของบุคคลได้ รวมถึงการพัฒนาศิลปะและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับยันต์ด้วยการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่สังคม รวมถึงส่งเสริมคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อมให้เกิดความ

^{๔๖} พ่อหนานแดง สันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ , ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ, สัมภาษณ์วันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๖๖

^{๔๗} สัมภาษณ์จากตัวแทน ของคຸ່ມນະໂນ້າທອງ วันที่ วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๗

สมดุและยั่งยืนจากการสัมภาษณ์ อาจารย์เทวัญ เอกจันทร์^{๔๘} พบว่าความเชื่อ พิธีกรรมล้านนา ประเพณีรวมถึง คำสอน ต่าง ๆ ของคนที่เกี่ยวกับธรรมชาติแวดล้อม รวมถึงสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ สร้างความมั่นใจของความรู้สึกมั่นคงให้เกิดความสงบสุขต่อการดำเนินชีวิต ด้วยศักยภาพและภูมิปัญญาของท้องถิ่นที่เกิดขึ้น การสั่งสมสืบทอดกันมาช้านาน จากพ่อแม่ปู่ย่าตายายสู่ลูกหลาน จากคนรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่งจากอดีตถึงปัจจุบัน เป็นความรู้เกี่ยวกับการดำเนินชีวิต ปัจจัยสี่ การทำมาหากิน การอยู่ร่วมกับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และการอยู่ร่วมกันในสังคม มีคุณค่า มีคุณธรรม ความรู้ที่เป็นรอบด้านและเป็นองค์รวม เพราะเป็นความรู้ที่มาจากชีวิตและสัมพันธ์กับชีวิต พร้อมนำความรู้ไปใช้จนเกิดการเรียนรู้และประสบการณ์ใหม่หมุนเวียนต่อไปอย่างต่อเนื่องจากการสัมภาษณ์ ตัวแทนจากคุ่มมะพร้าว^{๔๙} และการสัมภาษณ์ พ่อหนานแดง^{๕๐} และพ่อหนานไกรสร^{๕๑} รวมถึงการสัมภาษณ์ ตัวแทนจากสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัย เชียงใหม่^{๕๒} พบว่า ประเพณีของยันต์ล้านนาที่ชาวล้านนาชื่นชอบและรู้จัก และมีประสบการณ์การนำไปใช้แล้วบังเกิดความสำเร็จ เกิดพลังอำนาจ ความเชื่อเหนือธรรมชาติ เป็นแรงศรัทธา มีอนุภาพและก่อให้เกิดผลสำเร็จในเร็ววัน เกิดสิ่งดีๆเข้ามาในชีวิต มีความขลัง ช่วยให้ผู้หลุดพ้นจากเคราะห์ มีโชค มีความสุข มีสิ่งดีๆเข้ามาในชีวิต มีอายุยืนยาว เสริมดวงยามที่ดวงตก เสริมทรัพย์ หายจากโรคภัยและศัตรูไม่สามารถปองร้าย ทำลายได้ มีการสืบทอดจากการนำเอกสารตำรายันต์ๆ จาก ปี่สาโบราณล้านนาที่ได้จากการสืบทอดจากครูบาอาจารย์สายล้านนา ได้ศึกษาและนำไปสู่การใช้ปฏิบัติเพื่อให้เกิดความเข้าใจในหลักการ เป็นการอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรม พิธีกรรมล้านนาในเรื่องของการสักยันต์ต่อไป

สรุปได้ว่าการพัฒนากระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะจากภูมิปัญญายันต์ล้านนาประกอบด้วย ความเชื่อเรื่องของธรรมชาติในรูปแบบที่ตั้งเดิม ไม่เน้นความงดงาม แต่เน้นธรรมชาติ และความเป็นจริงที่คงเอกลักษณ์เดิม มีรูปแบบที่เกิดจากความเชื่อการจินตนาการ ความศรัทธาที่เน้นความเข้มขลัง เน้นในเรื่องของคาถา การลงอักขรเลขยันต์ ที่สมบูรณ์แบบมากกว่าแต่ในปัจจุบัน มีการพัฒนาในเรื่องของรูปแบบ ความคิด และนวัตกรรม นำเทคโนโลยี มาใช้ รวมถึง การออกแบบจากนักออกแบบที่เน้น

^{๔๘} อาจารย์เทวัญ เอกจันทร์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ,สัมภาษณ์วันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๖๗

^{๔๙} สัมภาษณ์จากตัวแทน ของคุ่มมะพร้าวทอง วันที่ วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๗

^{๕๐} พ่อหนานแดง จังหวัดเชียงใหม่ ,ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ, สัมภาษณ์วันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๖๖

^{๕๑} พ่อหนานไกรสร กันทา จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ, สัมภาษณ์วันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๖๖

^{๕๒} สัมภาษณ์จากตัวแทน ของ สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่วันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗

ในเรื่องของการดีไซน์ รูปร่าง ลักษณะของวัตถุ ให้มีความทันสมัย นำใช้ทำให้ รูปแบบของยันต์ล้านนา เกิดการพัฒนา เปลี่ยนแปลงด้วยกระบวนการ สร้างสรรค์ งานศิลปะแนวคิด แต่ยังคงใช้ภูมิปัญญา ล้านนาเป็นองค์ประกอบ ในการจัดสร้างวัตถุแต่ยังคงข้อจำกัด และข้อปฏิบัติ ที่ยังคงยึดถือมาว่า คุณสมบัติของยันต์ล้านนาจะต้องเป็นไปตามภูมิปัญญาที่ได้สืบทอดมา ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ นอกจากการสร้างสรรค์สร้างรูปภาพในแนวใหม่ ที่สามารถปรับปรุง ภาพนั้นๆ เช่น ภาพนก ภาพหงส์ หรือ ภาพมังกร ให้มีความสวยงามอ่อนช้อย แต่การกำกับเลขของยันต์ ล้านนาและอักษรล้านนา ยังคงใช้ กำกับรูปภาพนั้นเหมือนเดิม จะถือว่าภาพนั้นมีความเข้มข้น ตามความเชื่อและทัศนคติของความเป็น ล้านนา

๔.๒.๓. กระบวนการรื้อฟื้นภูมิปัญญาล้านนา จากการสัมภาษณ์ ตัวแทนของสำนักปู่ใหญ่จ้ายะลังกา^{๕๓} พบว่า กระบวนการรื้อฟื้นภูมิปัญญาล้านนา คือการพัฒนาศิลปะและผลิตภัณฑ์ เริ่มเรียนรู้จากการศึกษาหาความรู้ในเรื่องของ ภาษาธรรม การเริ่มต้นเขียนอักษรธรรมและการเรียนรู้ รวมถึงการสืบสานถ่ายทอดความรู้จากรุ่นสู่รุ่น โดยสำนักปู่ใหญ่จ้ายะลังกา^{๕๔} มีการส่งเสริมอนุรักษ์ ประเพณีและพิธีกรรม มนต์ล้านนา โดยมีวัตถุประสงค์ของสมาคมส่งเสริมอนุรักษ์ประเพณีและ พิธีกรรม มนต์ล้านนา ประกอบด้วย ๑) เพื่ออนุรักษ์สืบทอดประเพณี วัฒนธรรม และพิธีกรรมต่างๆ ของชาวล้านนา ๒) เพื่อถ่ายทอดวิชาความรู้ ประเพณี วัฒนธรรม และศาสตร์พิธีกรรมล้านนา ให้คน รุ่นหลังและชาวต่างชาติผู้สนใจ ส่งเสริมการพัฒนาสังคม เป็นการเสริมดวงชะตาเพิ่มเสน่ห์ เกิดพลัง อำนาจ ความเชื่อเหนือธรรมชาติ เป็นแรงศรัทธา ด้วยการอธิษฐานจิต ด้วยการใช้เทียนที่ปลุกเสกจาก ครูบาอาจารย์เป็นองค์ประกอบ ยันต์เทียนบูชา มีอนุภาพและก่อให้เกิดผลสำเร็จในเร็ววัน เกิดสิ่งดีๆ เข้ามาในชีวิต มีความขลัง เพราะเทียนได้ลงอักขระศาสตร์ยันต์กำกับไว้ ช่วยให้ผู้จุดพ้นจากเคราะห์ มี โชค มีความสุข มีสิ่งดีๆเข้ามาในชีวิต มีอายุยืนยาว เสริมดวงยามที่ดวงตก เสริมทรัพย์ หายจากโรคร้าย และศัตรูไม่สามารถปองร้าย ทำลายได้ จากการศึกษาเล่าเรียนจากครูบาอาจารย์สายวิชาล้านนา การ รื้อฟื้นที่เห็นเด่นชัด คือการทำเทียนล้านนาของสำนักปู่ใหญ่จ้ายะลังกา สามารถอธิบาย ชนิด รูปแบบ และประเภทของเทียนได้อย่างละเอียดและง่ายต่อความเข้าใจ รวมถึงการนำตำราปู่ป้า รูปแบบของ ยันต์ที่มีลักษณะคงเดิม นำมาจัดหมวดหมู่ประเภทซึ่งเป็นการรื้อฟื้นให้รูปแบบของยันต์ล้านนานั้น

^{๕๓} สัมภาษณ์ ตัวแทนสำนักปู่ใหญ่จ้ายะลังกา เมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๖๗

^{๕๔} สัมภาษณ์ ตัวแทนสำนักปู่ใหญ่จ้ายะลังกา เมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๖๗

ของความเป็นล้านนาด้วยการนำความเชื่อที่เกิดขึ้นจริง โดยใช้รูปแบบการสื่อสารด้วยยันต์เป็นการถ่ายทอด โดยการถ่ายทอดจากบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่ง หรือจากวัฒนธรรมหนึ่งไปสู่อีกวัฒนธรรมหนึ่ง หรือจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง คือ **ความน่าเชื่อถือ** ทั้งนี้เพราะการถ่ายทอดอาจจะใช้ระยะเวลาที่ยาวนานจึงเชื่อไม่ได้ว่าข้อมูลนั้นจะถูกต้องทั้งหมดด้วยผู้รับการถ่ายทอดอาจจะดัดแปลงในสิ่งที่ตนได้รับการถ่ายทอดมา มีการเปลี่ยนแปลงนั้นมักจะมีลักษณะที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมในท้องถิ่นนั้นๆ รวมถึงเชื่อเป็นธรรมชาติที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ และถือว่าเป็นวัฒนธรรมของมนุษย์อย่างหนึ่งการดำรงชีวิตของมนุษย์ในสมัยโบราณที่มีความเจริญทางด้านวิชาการน้อย ความเชื่อจึงเกิดจากการเกิดขึ้น และการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติที่มนุษย์เชื่อว่าเป็นการบันดาลให้เกิดขึ้นจากอำนาจของเทวดา พระเจ้า หรือภูตผีปีศาจ ดังนั้นเมื่อเกิดปรากฏการณ์ต่างๆทางธรรมชาติ เช่น ฝนตก ฟ้าร้อง ฟ้าผ่า แผ่นดินไหว ล้วนเป็นสิ่งที่มโหฬารต่อชีวิตหรือความเป็นอยู่ของมนุษย์ ซึ่งยากที่จะป้องกันหรือแก้ไขได้ด้วยตัวเอง การหาสิ่งที่ป้องกันการให้มนุษย์เกิดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน รวมถึงการเป็นที่ยอมรับของสังคมต่อการดำเนินชีวิตร่วมกัน จากคนที่เชื่อเรื่องราวของขลังก็จะมีความยึดมั่นว่า เครื่องรางของขลังให้คุณให้โทษแก่ตนได้จริง จากการสัมภาษณ์ อาจารย์ดุสิต เชาวชาติ^{๕๗} พบว่า ความเชื่อในเรื่องของไสยศาสตร์ โหราศาสตร์ โชคลาง ของขลัง ผีसाง นางไม้ ความเชื่ออำนาจลึกลับ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ยังเป็นความเชื่อของชาวล้านนาในปัจจุบัน และจากการสัมภาษณ์ อาจารย์บุญ^{๕๘} พบว่า วิวัฒนาการของความเชื่อเริ่มจากความเชื่อในธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและความเป็นอยู่ พร้อมเชื่อว่าธรรมชาติเหล่านั้นมีตัวตน มีอำนาจพิเศษและสามารถก่อให้เกิดคุณและโทษแก่มนุษย์ได้ ความเชื่อในคติถือผีสาง เทวดา พระภูมิเจ้าที่ แม่นางเรือ และเทพารักษ์ต่างๆ เป็นต้น การบูชาสิ่งเหล่านี้จะทำให้ชีวิตพบกับความสุข ความเชื่อในวิญญาณบรรพบุรุษ ความเชื่อเรื่องวิญญาณบรรพบุรุษ ได้แก่ มารดา บิดา ปู่ย่าและตายายที่ตายไป ผีปู่ผีย่าตามความเชื่อของชาวล้านนาทำให้เกิดการบูชาวิญญาณบรรพบุรุษดังกล่าว และความเชื่อของชาวล้านนาที่มีต่อเทพเจ้า พระอินทร์ พระพรหม รวมถึงเทพเจ้าจากศาสนาพราหมณ์-ฮินดู

^{๕๗} อาจารย์ดุสิต เชาวชาติ , ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ, สัมภาษณ์วันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๖๗

^{๕๘} อาจารย์บุญญารัตน์ วงศ์สยามดี จังหวัดเชียงใหม่, ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ, สัมภาษณ์วันที่ ๑๔ ตุลาคม

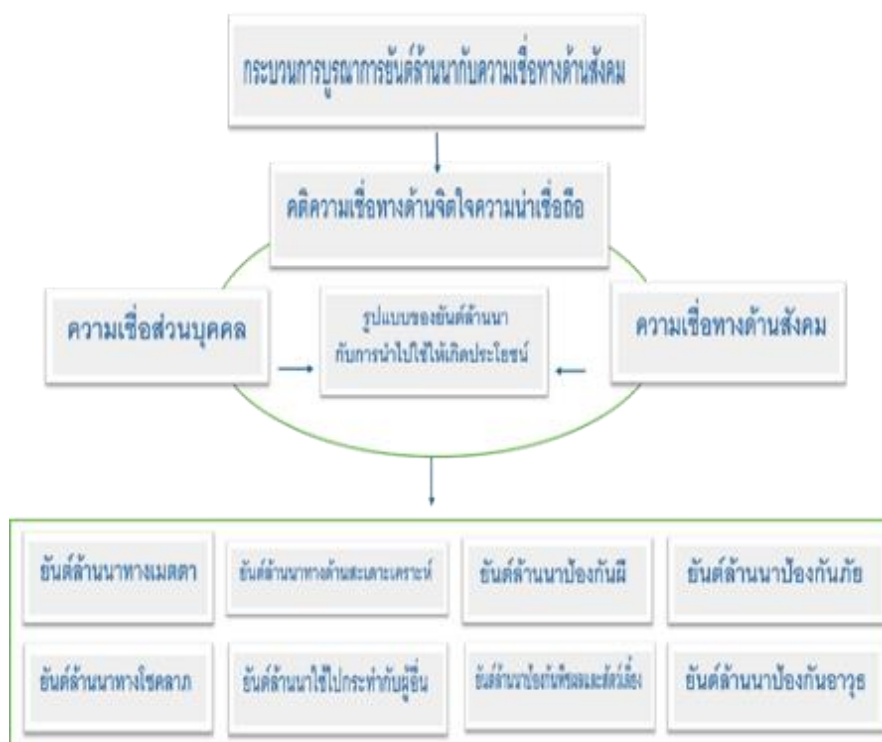
การบูรณาการยันต์ล้านนากับความเชื่อทางสังคมคือ **การอนุรักษ์ รักษา คงไว้** ความเป็นเอกลักษณ์ของความเป็นล้านนาในรูปแบบของการบูรณาการแบบองค์รวม ด้วยการนำความเชื่อที่เกิดขึ้น มาประกอบเป็นพิธีกรรมและนำยันต์ล้านนาเป็นองค์ประกอบในด้านความเชื่อ ประเภทของยันต์ล้านนาที่ส่งผลในด้านความเชื่อ ส่งผลทางสิริมงคล ให้ชีวิตและครอบครัวประสบแต่ความสุข ความเจริญร่ำรวย เจริญรุ่งเรืองในด้านกิจการงานทำอยู่ จากการสัมภาษณ์ พ่อหนานแดง^{๕๙} พบว่า ผลของการใช้ยันต์ล้านนา ส่งผลดังนี้ **ทางโชคลาภ** ให้มีเงินมีทองมีเศรษฐกิจทางการเงินที่สามารถเลี้ยงดูครอบครัวได้อย่างสมบูรณ์และมีความสุข ส่งผล **ทางเมตตา** เป็นยันต์ล้านนาที่ใช้ทางเมตตา คนรักคนชอบ ในการใช้ชีวิตทางสังคมด้วยความรักสามัคคีเข้าใจสิ่งกันและกันลดปัญหาทางด้านความขัดแย้งของสังคมในปัจจุบัน ผล**ทางด้านสะเดาะเคราะห์**กับสิ่งที่เกิดขึ้นซึ่งเป็นความเชื่อของชาวล้านนา กับมียันต์ล้านนาจะช่วยลดเคราะห์สร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของตนเอง รวมถึงเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับตนเองได้มีพลังส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิต **ผลจากการป้องกันผี** ตามความเชื่อของชาวล้านนาผีของชาวล้านนามีหลายประเภท ทั้งที่ดีและไม่ดีทำให้เกิดภูมิปัญญาในการสร้างยันต์ล้านนาเพื่อป้องกันผีมิให้มาทำร้ายหรือสร้างความหวาดกลัวจิตตกให้กับตนเองและครอบครัว เพราะจิตใจที่เข้มแข็งมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต **ผลทางป้องกันอาวุธ** สมัยก่อนเกิดศึกสงคราม บ่อยมีการสู้รบรวมถึงในปัจจุบันอาวุธคือสิ่งที่ชาวล้านนามีความหวาดกลัว จึงต้องหาสิ่งที่มาป้องกันอันตรายดังกล่าว **ผลทางป้องกันภัย** จากเหตุการณ์ที่เราไม่สามารถคาดการณ์ได้ล่วงหน้าทำให้การมียันต์ล้านนาจึงเป็นเครื่องมือของการเตือนสติและเตือนภัยให้เราใช้ชีวิตด้วยความไม่ประมาท **ผลทางป้องกันพืชผลและสัตว์เลี้ยง** ชาวล้านนาส่วนใหญ่มีอาชีพทางด้านเกษตรกรรมการปลูกพืชและทำนา โดยอาชีพเหล่านี้สร้างรายได้ให้กับครอบครัวรวมถึงชุมชน ถ้าเศรษฐกิจดีชุมชนด้วยชาวล้านนาจึงมียันต์ล้านนาที่เกิดจากภูมิปัญญาในการป้องกันสัตว์ที่จะมาทำลายพืชผลของตน และ **ประเภทใช้ไปกระทำกับผู้อื่น** ยันต์ล้านนาประเภทนี้คือยันต์ที่ใช้ป้องกันตนเองไม่ให้ศัตรูหรือผู้ที่ไม่หวังดีมาทำร้ายหรือสร้างความวุ่นวายให้กับชีวิตและทรัพย์สินของตนได้

ผู้วิจัยสรุปได้ว่าการพัฒนากระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะจากภูมิปัญญายันต์ล้านนา ประกอบด้วย ความเชื่อเรื่องของธรรมชาติในรูปแบบที่ตั้งเดิม เป็นรูปแบบที่เกิดจากความเชื่อการจินตนาการ ความศรัทธาที่เน้นความเข้มแข็ง เน้นในเรื่องของคาถา การลงอักขรเลขยันต์ ในปัจจุบัน

^{๕๙} พ่อหนานแดง จังหวัดเชียงใหม่ ,ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ, สัมภาษณ์วันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๖๖

มีการพัฒนาในเรื่องของรูปแบบ ความคิด และนวัตกรรม ด้วยการนำเทคโนโลยี มาใช้ในการออกแบบ จากนักออกแบบที่เน้นในเรื่องของการดีไซน์ รูปร่าง ลักษณะของวัตถุ ให้มีความทันสมัย นำใช้ตามยุคตามสมัยของนักออกแบบที่มีความเชี่ยวชาญ ในงานสร้างสรรค์ ศิลปะเชิงใหม่ ทำให้ รูปแบบของยันต์ ล้ำหน้าเกิดการพัฒนา เปลี่ยนแปลงด้วยกระบวนการ สร้างสรรค์ งานศิลปะแนวคิดแต่ยังคงใช้ภูมิปัญญาล้ำนา มาเป็นองค์ประกอบในการจัดสร้างวัตถุแต่ยังคงข้อจำกัด และข้อปฏิบัติ ตามภูมิปัญญาที่ได้สืบทอดมา ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ นอกจากการสรรค์สร้างรูปภาพในแนวใหม่ ที่สามารถปรับปรุง ภาพนั้นๆ ด้วยการกำกับเลขของยันต์ล้ำนาและอักษรล้ำนา และยังคงใช้กำกับรูปภาพนั้นเหมือนเดิม จะถือว่าภาพนั้นมีความเข้มข้น ตามความเชื่อและทัศนคติของความเป็นล้ำนา มาประกอบเป็นพิธีกรรมและนำยันต์ล้ำนาเป็นองค์ประกอบในด้านความเชื่อประเภทของยันต์ล้ำนาที่ส่งผลในด้านความเชื่อ ส่งผลทางสิริมงคล ให้ชีวิตและครอบครัวประสบแต่ความสุข ความเจริญร่ำรวย เจริญรุ่งเรืองในด้านกิจการงานทำอยู่ ผลของการใช้ยันต์ล้ำนา ส่งผลทางโชคลาภ ให้มีเงินมีทองมีเศรษฐกิจทางการเงินที่สามารถเลี้ยงดูครอบครัวได้อย่างสมบูรณ์และมีความสุข ส่งผลทางเมตตา เป็นยันต์ล้ำนาที่ใช้ทางเมตตาคนรักคนชอบ ในการใช้ชีวิตทางสังคมด้วยความรักสามัคคีเข้าใจสิ่งกันและกันลดปัญหาทางด้านความขัดแย้งของสังคมในปัจจุบันผลทางด้านสะเดาะเคราะห์กับสิ่งที่เกิดขึ้นซึ่งเป็นความเชื่อของชาวล้ำนา กับมียันต์ล้ำนาจะช่วยลดเคราะห์สร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของตนเอง รวมถึงเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับตนเองได้มีพลังส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิต ผลจากการป้องกันผีตามความเชื่อของชาวล้ำนาผีของชาวล้ำนามีหลายประเภท ทั้งที่ดีและไม่ดีทำให้เกิดภูมิปัญญาในการสร้างยันต์ล้ำนาเพื่อป้องกันผีมิให้มาทำร้ายหรือสร้างความหวาดกลัวจิตตกให้กับตนเองและครอบครัว เพราะจิตใจที่เข้มแข็งมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต ผลทางป้องกันอาวุธ สมัยก่อนเกิดศึกสงครามบ่อยมีการสู้รบรวมถึงในปัจจุบันอาวุธคือสิ่งที่ชาวล้ำนามีความหวาดกลัว จึงต้องหาสิ่งที่มาป้องกันอันตรายดังกล่าว ผลทางป้องกันภัย จากเหตุการณ์ที่เราไม่สามารถคาดการณ์ได้ล่วงหน้าทำให้การมียันต์ล้ำนาจึงเป็นเครื่องมือของการเตือนสติและเตือนภัยให้เราใช้ชีวิตด้วยความไม่ประมาท ผลทางป้องกันพืชผลและสัตว์เลี้ยง ชาวล้ำนาส่วนใหญ่มีอาชีพทางด้านเกษตรกรรมการปลูกพืชและทำนาโดยอาชีพเหล่านี้สร้างรายได้ให้กับครอบครัวรวมถึงชุมชน ถ้าเศรษฐกิจดีชุมชนด้วยชาวล้ำนาจึงมียันต์ล้ำนาที่เกิดจากภูมิปัญญาในการป้องกันสัตว์ที่จะมาทำลายพืชผลของตน และ ประเภทที่ใช้ไปกระทำกับผู้อื่น ยันต์ล้ำนาประเภทนี้คือยันต์ที่ใช้ป้องกันตนเองไม่ให้ศัตรูหรือผู้ที่ไม่หวังดีมาทำร้ายหรือสร้างความวุ่นวายให้กับชีวิตและทรัพย์สินของตนได้

ดังนั้นการพัฒนากระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะจากภูมิปัญญาอันต์ล้านนา เป็นการบูรณาการทางด้านความเชื่อที่ ประกอบด้วย ความเชื่อเรื่องของธรรมชาติ และ ความเชื่อในรูปแบบของนวัตกรรมใหม่ในการพัฒนาในเรื่องของรูปแบบ ความคิด และนวัตกรรม นำเทคโนโลยี มาใช้ ตามยุคตามสมัย แต่การสร้างสรรค์อันต์ล้านนาในรูปแบบของ ศิลปะเชิงใหม่ แม้รูปแบบของอันต์ล้านนาจะเกิดการพัฒนามีการเปลี่ยนแปลงด้วยกระบวนการ สร้างสรรค์ แนวคิดแต่ยังคงใช้ภูมิปัญญาอันต์ล้านนา มาเป็นองค์ประกอบในการจัดสร้างวัตถุแต่ยังคงข้อจำกัด และข้อปฏิบัติ ที่ยังคงยึดถือมาว่าคุณสมบัติของอันต์ล้านนาจะต้องเป็นไปตามภูมิปัญญาที่ได้สืบทอดมา ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุปออกมาได้ในรูปแบบดังต่อไปนี้

ภาพที่ ๔.๒๖ ภาพสรุปกระบวนการบูรณาการอันต์ล้านนากับความเชื่อทางด้านสังคม

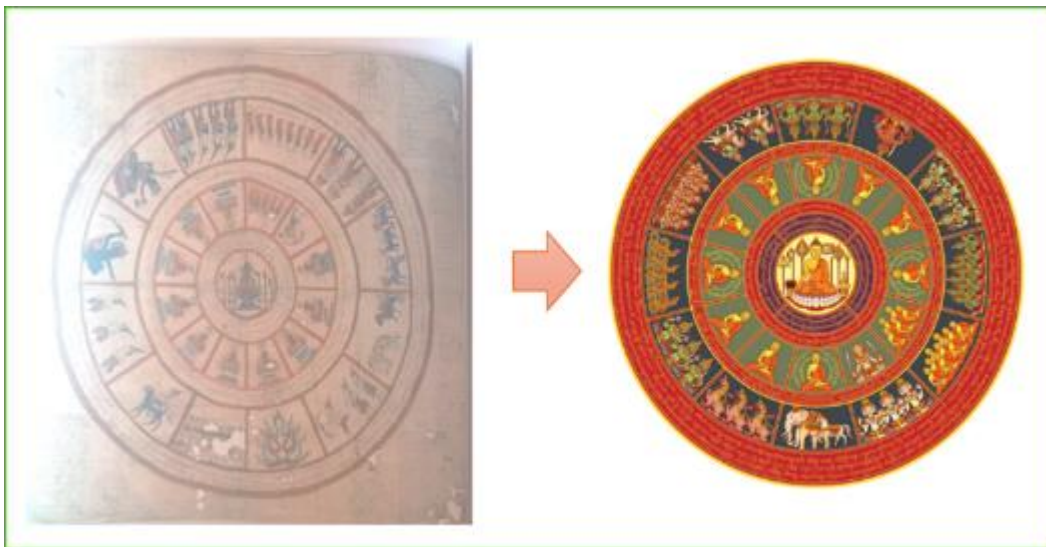
๔.๓ ผลการศึกษากระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญาอันต์ล้านนา

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญาอันต์ล้านนา จากความเชื่อและความศรัทธาของคนยุคสมัยเก่ามีการสืบทอดทางภูมิปัญญาอันต์ล้านนาในรูปแบบเดิมจนมีการ

ประยุกต์และนำมาใช้ในยุคปัจจุบัน ด้วยยุคและสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทที่สำคัญของการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของยันต์ล้านนา จากเดิมรูปแบบเป็นการเขียนบน กระดาษสา แผ่นทอง บนไม้ บนผืนผ้า ที่เกิดจากการถ่ายทอดความรู้ด้านภูมิปัญญาในเรื่องของยันต์ล้านนา นำไปสู่การการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ในรูปแบบที่มีขนาดเล็ก ย่อยขยายให้พกพาง่ายขึ้น แต่คุณค่าของยันต์ล้านนา ยังคงมีเอกลักษณ์ที่สวยงาม และเป็นเครื่องรางที่สร้างความเชื่อ ความศรัทธาเช่นเดิม จากการสืบค้นข้อมูลตำราหายากจาก สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ รวมถึงการพัฒนาจากตัวแทนของคนรุ่นใหม่ที่ได้รับการสืบทอดมาจากครูบาอาจารย์ผู้มีความเชี่ยวชาญในเรื่องของยันต์ล้านนา คือ ตัวแทนของสำนักปู่ใหญ่จ้ายะลังกาและตัวแทนคุ่มนะหน้าทอง ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์รูปแบบให้มีความสมบูรณ์ ทันสมัยจับต้องได้ แต่ยังคงเข้มขลัง รวมถึงการได้รับข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม^{๖๐} ในรูปแบบของผลิตภัณฑ์ยันต์ล้านนา ที่ผู้สนใจได้รับและครอบครอง ไม่ว่าจะในรูปแบบของการสักยันต์บนผิวหนังของตนเอง ยังรวมไปถึงการพกพาวัตถุมงคลที่มียันต์เป็นองค์ประกอบอีกด้วย โดยผู้วิจัยขอนำเสนอรูปแบบของยันต์ล้านนา ในรูปแบบต่างๆ ดังนี้ ยันต์ล้านนาที่ทำจากผ้า

๑. รูปแบบของยันต์ล้านนาที่ทำจากผ้า นำไปสู่การประยุกต์เป็นเสื้อในยุคปัจจุบันที่มีการพัฒนาในรูปของลวดลาย รวมถึงการยกระดับของยันต์เก่าด้วยการสร้างยันต์ขึ้นมาใหม่เช่น ๑.ผ้ายันต์สีหิงค์หลวง เป็นผ้ายันต์ที่มีขนาดใหญ่ เป็นผ้ายันต์ที่พบยาก จากการบอกเล่า ของพ่อคครู ศรีเลา เกษพรหม ซึ่งสืบค้นจากตำรา โดยอาจารย์ วิลักษณ์ ศรีป่าซาง พบว่า ผ้ายันต์พระสิงห์ เป็นตัวแทนของพระพุทธสีหิงค์ เป็นพระพุทธรูปคู่บ้านคูเมืองของชาวเชียงใหม่ ชาวล้านนาโบราณนิยมพกพาเพื่อความ เป็นสิริมงคลของชีวิต ในด้านต่างๆ

^{๖๐} การสนทนากลุ่มผู้มีจิตศรัทธาในยันต์ล้านนา

ภาพที่ ๔.๒๗ รูปแบบ ผ้ายันต์พระสิงห์หลวงเดิม และผ้ายันต์ในรูปแบบใหม่ โดยคຸ້ມນະໜ້າທອງ

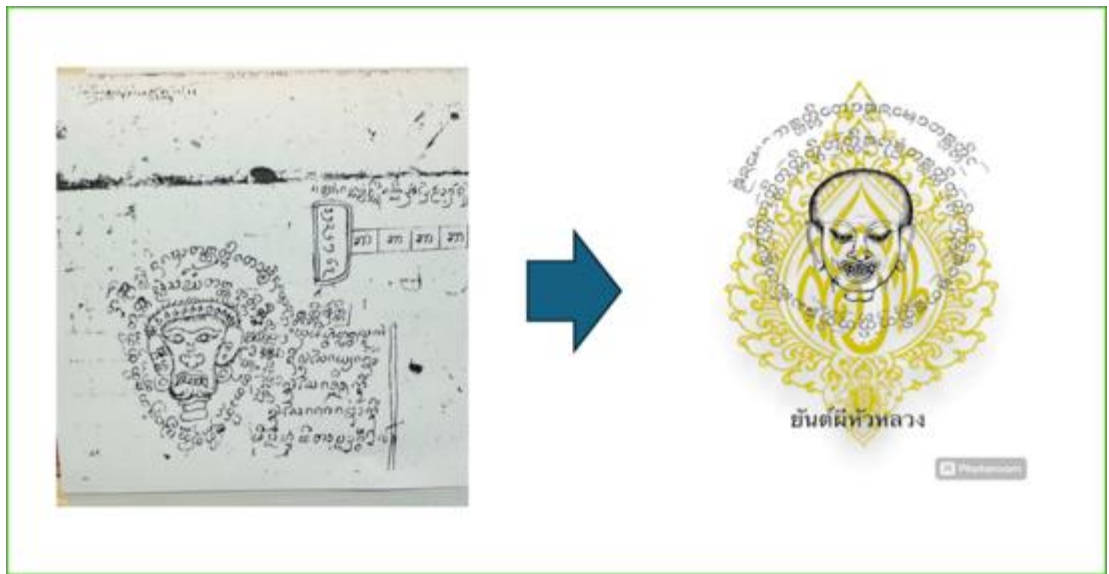
ภาพที่ ๔.๒๘ รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญาอันล้ำนามาทำเป็นเสื้อ จากหนานแดงเชียงใหม่ และคຸ້ມນະໜ້າທອງ

ภาพที่ ๔๒๙ รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญาอันต์ล้านนา จากผ้ายันต์ เป็น จี๊พระราหูกลับดวง โดยคุ้มมะทอง

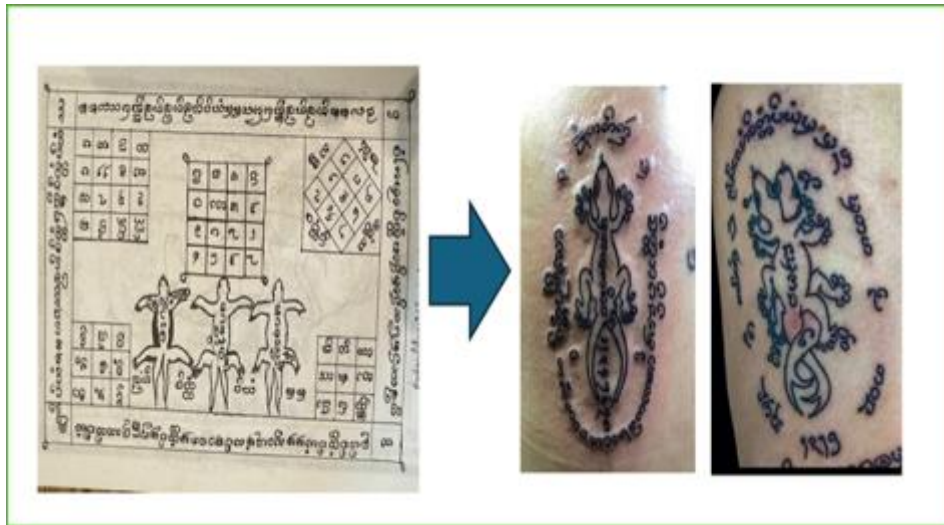
ภาพที่ ๔๓๐ รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญาอันต์ล้านนา จากผ้ายันต์อันต์อ้นคู่ พัฒนาเป็นผ้ายันต์รูปแบบใหม่สักบนผิวหนัง โดยสำนักปู่ใหญ่จ้ายะลังกา

ภาพที่ ๔.๓๑ รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญายันต์ล้านนา จากผ้ายันต์ผีหัวกลางเดิม พัฒนาเป็นผ้ายันต์รูปแบบใหม่ โดยสำนักปู่ใหญ่จ๋ายยะลังกา

ภาพที่ ๔.๓๒ รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญายันต์ล้านนา จากผ้ายันต์ม้าเสพนาง พัฒนาเป็นรูปแบบยันต์ล้านนาที่สวยงามบนผิวหนัง โดยสำนักปู่ใหญ่จ๋ายยะลังกา

ภาพที่ ๔.๓๓ รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญาอันต์ล้านนา จากฝ้ายันต์
จิ้งจกสองหาง พัฒนาเป็นรูปแบบยันต์ล้านนาที่สวยงามบนผิวหนัง โดยสำนักปู่ใหญ่จ้ายะลังกา

ภาพที่ ๔.๓๔ รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญาอันต์ล้านนา ตะกรุดยันต์
พอกครั้งรูปแบบต่างๆ พัฒนาเป็นรูปแบบตะกรุดล้านนาที่สวยงามสำหรับสวมใส่ โดยคຸ້ມนะหน้าทอง

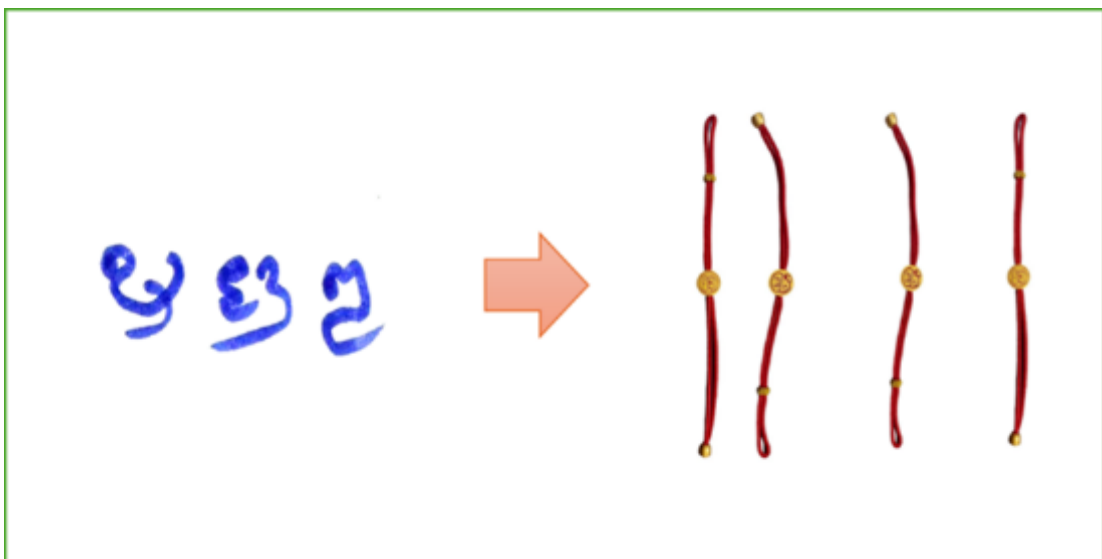
ภาพที่ ๔.๓๕ รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญาอันล้ำนายนันต์หนีบ พัฒนาเป็นรูปแบบยันต์หนีบที่มีรูปแบบที่สวยงามทันสมัย โดยคຸ້ມนะหน้าทอง

ภาพที่ ๔.๓๖ รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญาอันล้ำนายนันต์หลอด ไม่พอกครั้ง พัฒนาเป็นรูปแบบยันต์ตะกรุดที่มีรูปแบบที่สวยงามทันสมัย โดยสำนักปู่ใหญ่จ้ายะลังกา

ภาพที่ ๔.๓๗ รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญาอันต์ล้านนายนต์มะอะอุ พัฒนาเป็นรูปแบบแหวนที่มีรูปแบบที่สวยงามทันสมัย โดยคຸ້ມະหน้าทอง

ภาพที่ ๔.๓๘ รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญาอันต์ล้านนายนต์มะอะอุ พัฒนาเป็นรูปแบบ ตะกรุดหัวมะอะอุที่มีรูปแบบที่สวยงามทันสมัย โดยคຸ້ມະหน้าทอง

การยกระดับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญาอันล้ำนาด้วยการสืบสานภูมิปัญญา จากการสัมภาษณ์ คຸ່ມนะหน้าทอง^{๖๑} พบว่า การยกระดับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญาอันล้ำนา คือการเริ่มจากการเรียนรู้ด้วย องค์ความรู้ด้านตัวอักษรธรรมล้านนา ด้วยการส่งเสริมเผยแพร่ อักษรพจนต์ล้านนาตระกูล LN ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันมีการออกแบบเขียนโปรแกรมและสร้างชุดอักษรคอมพิวเตอร์ (ปัจจุบัน เป็นผู้ออกแบบเขียนโปรแกรมและสร้างชุดอักษรคอมพิวเตอร์(font) อักษรธรรมล้านนา โดย) อักษรธรรมล้านนา โดยออกแบบปรับปรุงพัฒนารูปลักษณะของอักษรออกแบบปรับปรุงพัฒนารูปลักษณะของอักษร ให้ร่วมให้ร่วมยุคสมัยยุคสมัย (contemporary) มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ใช้รูปแบบใช้รูปแบบเป็นตัวเป็นตัวอักษรอักษรเหลี่ยมตัดมุมเหลี่ยมตัดมุม มีหลักมีหลักของของสมดุลภาพ เข้มแข็งภายนอก+ละมุนภายใน ตามคติหยินและหยางหยินและหยาง ((Yin & Yang)) ทำให้เกิดความเพลิดเพลินในการทำงานด้วยตัวอักษรที่สวยงามแต่ยังคงเอกลักษณ์ความเป็นล้านนาเอาไว้รวมถึงเป็นการสืบทอดภูมิปัญญาล้านนาอีกด้วย นอกจากนี้พัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญาอันล้ำนาด้วยการสืบสานภูมิปัญญา จากการสัมภาษณ์ตัวแทนสำนักปู่ใหญ่จ๋ายะลังกา^{๖๒} พบว่า การพัฒนาเพื่อให้ยันต์ล้านนาคงคุณค่าความเป็นล้านนา ด้วยการบริหารจัดการบุคคลที่มีความคิด ความสนใจที่จะเรียนรู้ พร้อมรับการถ่ายทอดจากครูบาอาจารย์ผู้ประสาทวิชาความรู้ในเรื่องของยันต์ล้านนา มีการเรียนรู้ในระดับขั้นพื้นฐาน การพูด อ่าน ออกเสียงล้านนา รวมถึงการเรียนรู้ในเรื่องของคำศัพท์คำเมือง สร้างทัศนคติความเชื่อให้กับบุคคลรุ่นใหม่ที่น่าสนใจในงานศิลปะของยันต์ที่ยังคงมีเอกลักษณ์เป็นทั้งงานศิลปะที่ทรงคุณค่าและควรรักษาสืบไปด้วยความเชื่อและศรัทธาของยันต์ล้านนาและความสามารถของครูอาจารย์ที่ได้ถ่ายทอดให้กับลูกศิษย์ รวมถึงการต่อยอดทางด้านทักษะความคิด การเรียนที่เกิดจากการศึกษาดูงาน การเรียนรู้ในยุคของปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านความคิด รสนิยม ความเชื่อและความศรัทธาที่เกิดขึ้นจากทั้งภายในและภายนอกประเทศ จากการสัมภาษณ์ตัวแทนสำนักปู่ใหญ่จ๋ายะลังกา และตัวแทน คຸ່ມนะหน้าทอง ทำให้ทราบว่า ยันต์ล้านนาจะสามารถคงอยู่ได้นานนั้นต้องมีการสืบสาน สืบทอด อนุรักษ์ รักษา และคงไว้ เพราะการพัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญาอันล้ำนาเกิดจากความเชื่อและความศรัทธาของคนยุคสมัยเก่ามีการ

^{๖๑} สัมภาษณ์จากตัวแทนของ คຸ່ມนะหน้าทอง วันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๗

^{๖๒} สัมภาษณ์จากตัวแทน ของ สำนักปู่ใหญ่จ๋ายะลังกา วันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗

สืบทอดทางภูมิปัญญาอันล้ำลึกในรูปแบบเดิม จากที่พบเห็นคือ ยันต์ล้านนาในรูปแบบของ แผ่นผ้า แผ่นทอง กระดาษสา ผิวหนัง เขา งา เขี้ยวสัตว์ รวมถึงโลหะ เงิน ทอง และนาค นำไปสู่ยุคของการเปลี่ยนแปลงเพื่อความทันสมัยไม่ตกยุค และการบูรณาการของภูมิปัญญาท้องถิ่นในเรื่องของยันต์ล้านนา ที่ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ด้วยข้อจำกัดของอายุของวัสดุที่ใช้ในการทำยันต์ล้านนาในแต่ละประเภท ทำให้แนวคิดจากเกิดขึ้นกับผู้ที่เคยเป็นลูกศิษย์และได้รับการเรียนรู้สั่งสมประสบการณ์ การนำวิชาความรู้ในเรื่องของยันต์ล้านนาที่ได้รับการถ่ายทอด นำไปสู่รูปแบบของการพัฒนาระดับ เพื่อให้ผู้สนใจและศรัทธาในยันต์ล้านนาสามารถจับต้องได้ สวยงามและทรงคุณค่า เข้มแข็ง ด้วยเหตุนี้ จึงเกิดการพัฒนา ในรูปแบบของการ **อนุรักษ์** คืออะไรดีอยู่แล้ว ไม่นำมาแก้ไขปรับปรุงแต่อนุรักษ์ รักษาให้คงอยู่ต่อไป เช่น เสื้อยันต์รุ่นเก่าโบราณที่มีการอนุรักษ์ป้องกันการชำรุดให้อนุชนรุ่นหลังได้เห็นความเป็นวัตถุโบราณที่ทรงคุณค่าและเข้มแข็ง **รักษา** คือให้วัตถุหรือยันต์โบราณมีอายุที่ยืนยาว รวมถึงการถ่ายทอดความเป็นล้านนาในรูปแบบของการเขียนยันต์ที่ยังคงมีเอกลักษณ์ ยันต์ล้านนา ทรงคุณค่ามีรูปแบบเฉพาะตัว ด้วยความงามของตัวอักษร การใช้เลข รวมถึงการร้อยเรียงรูปแบบของยันต์ให้มีความสวยงาม และการใช้ความเป็นรูปแบบเดิมของยันต์ล้านนา เปลี่ยนแปลงในรูปแบบของวัสดุที่ใช้ จากยันต์ที่ลงในกระดาษสา เปลี่ยนเป็น บนผิวหนังแทน เป็นต้น รวมถึง คงไว้ ซึ่งเอกลักษณ์ที่สวยงาม และเป็นเครื่องรางที่สร้างความเชื่อ ความศรัทธาเช่นเดิม และจากการสืบค้นข้อมูลตำรายากจาก สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่^{๖๓} พบว่าพัฒนาเกิดจากตัวแทนของคนรุ่นใหม่ที่ได้รับการสืบทอดมาจากครูบาอาจารย์ผู้มีความเชี่ยวชาญในเรื่องของยันต์ล้านนา และจากการสัมภาษณ์ยังพบว่าตัวแทนของสำนักปู่ใหญ่จ้ายะลังกา^{๖๔} และตัวแทนคุ้มหน้าทอง^{๖๕} คือบุคคลรุ่นใหม่ของชาวล้านนาที่มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ยันต์ล้านนาในรูปแบบที่สวยงามและทันสมัย สมบูรณ์ แต่ยังคงเข้มแข็ง รวมถึงการได้รับข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม^{๖๖} ยังพบว่ารูปแบบของผลิตภัณฑ์ยันต์ล้านนา ที่ผู้สนใจได้รับและครอบครองไม่ว่าจะเป็นรูปแบบของการสักยันต์บนผิวหนังของตนเอง ยังรวมไปถึงการพกพาวัตถุมงคลที่มียันต์เป็นองค์ประกอบอีกด้วย นอกจากนี้ตัวอย่างของการยกระดับการพัฒนาผลิตภัณฑ์

^{๖๓} สัมภาษณ์ตัวแทนสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๖๗

^{๖๔} สัมภาษณ์จากตัวแทน ของ สำนักปู่ใหญ่จ้ายะลังกา วันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗

^{๖๕} สัมภาษณ์ตัวแทน คุ้มหน้าทอง เมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๖๗

^{๖๖} การสนทนากลุ่มผู้สนใจในยันต์ล้านนา

ศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญาอันต์ล้านนา โดยการสัมภาษณ์ของตัวแทนคຸ່ມนะหน้าทอง และสำนักปู่ใหญ่จ๋ายะลัง ประกอบด้วย

๑. อันต์ล้านนาที่ทำจากผ้า นำไปสู่การประยุกต์ด้วยการสร้างอันต์ขึ้นมาใหม่โดย คຸ່ມนะหน้าทอง มีการปรับแต่งในเรื่องของเนื้อผ้าและความสดใสของสีแต่ยังคงอนุรักษ์ความเป็นต้นฉบับของอันต์พระสิงห์หลวงไว้คงอยู่

๒. รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญาอันต์ล้านนามาทำเป็นเสื้อด้วยการนำอันต์ล้านนามาเป็นองค์ประกอบของเสื้อ สวมใส่เสื้อก็สามารถเพิ่มความมั่นใจปลอดภัยเพราะอนุภาพของอันต์ล้านนา จากหนานแดงเชียงใหม่ และคຸ່ມนะหน้าทอง

๓. รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญาอันต์ล้านนา จากผ้าอันต์เป็น จั้พระราหูกลับดวง โดย คຸ່ມนะทอง แนวคิดของการพัฒนาคือการที่ตัวแทนได้เดินทางไปศึกษาดูงานจากต่างประเทศ แล้วมีผู้ศรัทธาเกิดความเลื่อมใสศรัทธาอยากได้อันต์ล้านนาไว้ครอบครองในรูปแบบของเครื่องประดับ และต้องการพุทธคุณจากอันต์พระราหู เพราะความเชื่อว่า พระพาหุคือตัวแทนของเลข ๘ ซึ่งเป็นเลขแห่งความโชคดีที่ชาวต่างชาติมีความเชื่อจึงเกิดเป็นแนวคิดในการสร้างจั้พระราหูกลับที่มีขนาดเล็ก กระทัดและทรงคุณค่าและมีความเข้มข้น

๔. รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญาอันต์ล้านนา จากผ้าอันต์อินคู้ พัฒนาเป็นผ้าอันต์รูปแบบใหม่สักบนผิวหนัง โดยสำนักปู่ใหญ่จ๋ายะลังกา อันต์อินคู้คืออันต์ล้านที่ส่งเสริมในเรื่องของความรัก ถ้าผู้ใดได้ครอบครองแล้วจะสมหวังในเรื่องของความรัก แต่อันต์ในรูปแบบเดิมมีลักษณะแบบเดิม บางท่านอาจจะมองว่าไม่สวยงามถ้าจะนำมาสักบนร่างกายของตนจึงเกิดการพัฒนาเป็นลายอันต์ล้านนา อินคู้ที่สวยงามใช้สำหรับสักบนผิวหนังของตนเอง ให้ตนเองเกิดความมั่นใจกล้าเปิดเผยต่อหน้าคนทั่วไป รวมถึงผ้าอันต์ม้าเสพนาง พัฒนาเป็นรูปแบบอันต์ล้านนาที่สวยงามบนผิวหนัง โดยสำนักปู่ใหญ่จ๋ายะลังกา และ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญาอันต์ล้านนา จากผ้าอันต์จั้งจกสองหาง พัฒนาเป็นรูปแบบอันต์ล้านนาที่สวยงามบนผิวหนัง โดยสำนักปู่ใหญ่จ๋ายะลังกา

๕. รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญาอันต์ล้านนาจากผ้าอันต์ผีหัวหลวงเดิม พัฒนาเป็นผ้าอันต์รูปแบบใหม่ โดยสำนักปู่ใหญ่จ๋ายะลังกา โดยมีแนวคิดของการพัฒนาคือปกติลายในผ้าอันต์ผีหัวหลวงเดิมมีความน่ากลัว คือภาพจากจินตนาการของบุคคลยุคเดิม

แต่ในปัจจุบัน การพัฒนาทางด้านความคิดมีส่วนช่วยในการพัฒนารูปแบบให้ภาพผีหัวหลวงในปัจจุบัน มีความอ่อนโยนลงจากเดิม

๖. รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญาอันต์ล้านนา ตะกรุดอันต์พอกครั้งรูปแบบต่างๆ พัฒนาเป็นรูปแบบตะกรุดล้านนาที่สวยงามสำหรับสวมใส่ โดยคุ้มหน้าทอง มีการพัฒนาในรูปแบบของจีเวอรี ที่สวยงามพกพาสะดวก

๗. รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญาอันต์ล้านน้ายันต์หนีบ พัฒนาเป็นรูปแบบอันต์หนีบที่มีรูปแบบที่สวยงามทันสมัยโดยคุ้มหน้าทอง ปกติอันต์หนีบน้อยคนจะนิยมด้วยการสร้างและราคาที่สูงเนื่องจากการสร้างขึ้นให้เฉพาะบุคคล การพัฒนาจึงยังไม่มีรูปแบบให้เลือกมากนัก รวมถึงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญาอันต์ล้านน้ายันต์หลอด ไม่พอกครั้ง พัฒนาเป็นรูปแบบอันต์ตะกรุดที่มีรูปแบบที่สวยงามทันสมัย โดยสำนักปู่ใหญ่จ้ายะลังกา

๘. รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญาอันต์ล้านน้ายันต์ มะอะอุ พัฒนาเป็นรูปแบบแหวนที่มีรูปแบบที่สวยงามทันสมัย รวมถึง ตะกรุดหัวมะอะอุที่มีรูปแบบที่สวยงามทันสมัย โดยคุ้มหน้าทอง เป็นการนำคาล้านนาและการลงอักขรไปใช้เป็นองค์ประกอบของการสร้างวัตถุมงคลที่มียันต์ล้านนาและคาล้านนาเป็นองค์ประกอบ

รวมถึงการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์จากยันต์ล้านนา ในรูปแบบของ กระเป๋าผ้า พระเครื่อง เครื่องรางวัตถุมงคล ตะกรุดรูปแบบต่างๆ

ภาพที่ ๔.๓๙ รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญาอันต์ล้านน้ายันต์ต่างๆ พัฒนาเป็นรูปแบบ กระเป๋าผ้ากีนเป้แข็ง โดยสำนักปู่ใหญ่จ้ายะลังกา

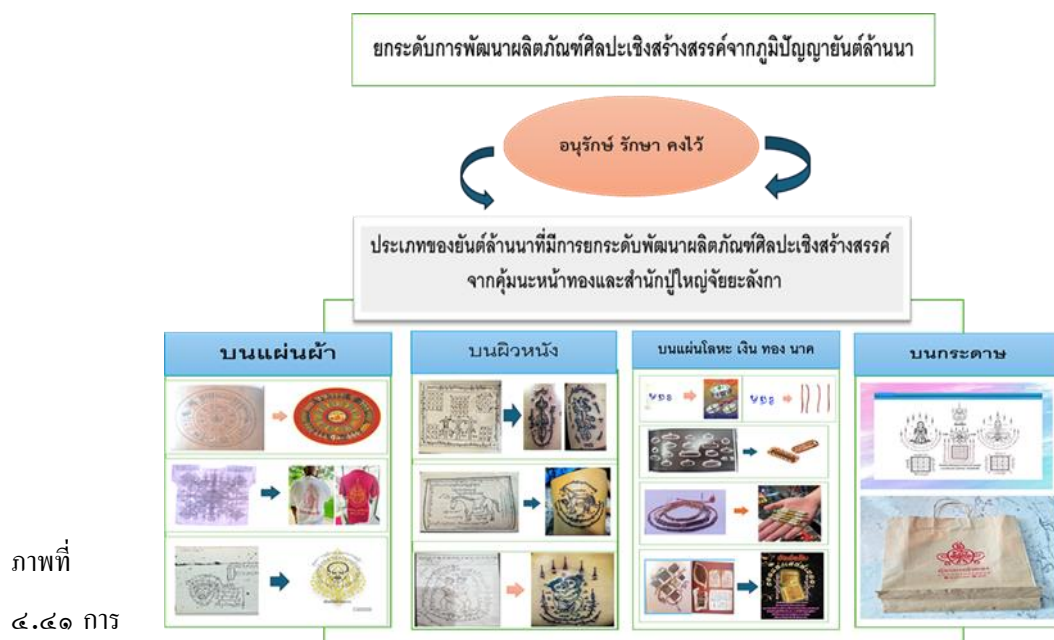
ภาพที่ ๔.๔๐ รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญาอันต์ล้านนา พัฒนาเป็นรูปแบบ ถุงกระดาษพิมพ์ลายหน้าทอง โดยคຸ້ມນະหน้าทอง

การยกระดับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญาอันต์ล้านนาด้วยการสืบสานภูมิปัญญา เป็นการยกระดับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญาอันต์ล้านนา ด้วยการศึกษาเรียนรู้จนเกิดความเชี่ยวชาญ ชำนาญใน ตัวอักษรธรรมล้านนา ความรู้และรูปแบบของการใช้ยันต์ล้านนารวมถึงวัตถุประสงค์ในการใช้ ในปัจจุบันรูปแบบของอักษรล้านนาได้มีการพัฒนา อักษรฟอนต์ล้านนาตระกูล LN ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบที่สวยงามและทันสมัย อักษร ให้ร่วมให้ร่วมยุคสมัยยุคสมัย (contemporary) มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ใช้รูปแบบใช้รูปแบบเป็นตัวเป็นตัวอักษรอักษรเหลี่ยมตัดมุมเหลี่ยมตัดมุม มีหลักมีหลักของของสมดุลภาพเข้มแข็งภายนอก+ละมุนภายใน สวยงามแต่ยังคงเอกลักษณ์ความเป็นล้านนาเอาไว้รวมถึงเป็นการสืบทอดภูมิปัญญาล้านนาอีกด้วย นอกจากนี้พัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญาอันต์ล้านนาด้วยการสืบสานภูมิปัญญา ด้วยการพัฒนาเพื่อให้ยันต์ล้านนาคงคุณค่าความเป็นล้านนา ด้วยการบริหารจัดการบุคคลที่มีความคิด ความสนใจที่จะเรียนรู้ พร้อมรับการถ่ายทอดจากครูบาอาจารย์ผู้ประสพวิชาความรู้ในเรื่องของยันต์ล้านนา มีการเรียนรู้ในระดับขั้นพื้นฐาน การพูด อ่าน ออกเสียง ล้านนา รวมถึงการเรียนรู้ในเรื่องของคำศัพท์คำเมือง สร้างทัศนคติความเชื่อให้กับบุคคลรุ่นใหม่ที่มีสนใจในงานศิลปะของยันต์ที่ยังคงมีเอกลักษณ์เป็นทั้งงานศิลปะที่ทรงคุณค่าและควรรักษาสืบไปด้วยความเชื่อและศรัทธาของยันต์ล้านนาและความสามารถของครูอาจารย์ที่ได้ถ่ายทอดให้กับลูกศิษย์

รวมถึงการเปลี่ยนแปลงทางด้านความคิด รสนิยม ความเชื่อและความศรัทธาที่เกิดขึ้นจากทั้งภายใน และภายนอกประเทศ ยันต์ล้านนาจะสามารถอยู่ได้นานนั้นต้องมีการสืบสานสืบทอด **อนุรักษ์ รักษา คงไว้** เพราะการพัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญายันต์ล้านนาเกิดจากความเชื่อและความศรัทธาของคนยุคสมัยเก่ามีการสืบทอดทางภูมิปัญญายันต์ล้านนาในรูปแบบเดิม จากที่พบเห็นคือ ยันต์ล้านนาในรูปแบบของ แผ่นผ้า แผ่นทอง กระดาษสา ผิวหนัง เขา งา เขี้ยวสัตว์ รวมถึง โลหะ เงิน ทอง และนาค นำไปสู่ยุคของการเปลี่ยนแปลงเพื่อความทันสมัยไม่ตกยุค และการบูรณาการของภูมิปัญญาท้องถิ่นในเรื่องของยันต์ล้านนาที่ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ด้วยข้อจำกัดของอายุของวัสดุที่ใช้ในการทำยันต์ล้านนาในแต่ละประเภท ทำให้แนวคิดจากเกิดขึ้นกับผู้ที่เคยเป็นลูกศิษย์และได้รับการเรียนรู้สั่งสมประสบการณ์ การนำวิชาความรู้ในเรื่องของยันต์ล้านนาที่ได้รับการถ่ายทอด นำไปสู่รูปแบบของการพัฒนาระดับเพื่อให้ผู้สนใจและศรัทธาในยันต์ล้านนาสามารถจับต้องได้ สวยงามและทรงคุณค่า เข้มขลัง

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า การพัฒนาควรเริ่มจาก **อนุรักษ์ รักษา คงไว้** ซึ่งรูปแบบของการอนุรักษ์ คืออะไรดีอยู่แล้ว ไม่นำมาแก้ไขปรับปรุงแต่อนุรักษ์รักษาให้คงอยู่ต่อไป วัตถุประสงค์ที่มียันต์ล้านนาเป็นองค์ประกอบทรงคุณค่าและเข้มขลัง ด้วยรักษาให้วัตถุหรือยันต์โบราณที่มีอายุที่ยืนยาว รวมถึงการถ่ายทอดความเป็นล้านนาในรูปแบบของการเขียนยันต์ที่ยังคงมีเอกลักษณ์ เฉพาะตัว ด้วยความงามของตัวอักษร การใช้เลข รวมถึงการร้อยเรียงรูปแบบของยันต์ให้มีความสวยงาม และการใช้ความเป็นรูปแบบเดิมของยันต์ล้านนา จากการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบของวัสดุที่ใช้ จากยันต์ที่ลงในกระดาษสา เปลี่ยนเป็น บนผิวหนังแทน เป็นต้น การคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ที่สวยงาม และเป็นเครื่องรางที่สร้างความเชื่อ ความศรัทธาเช่นเดิม การยกระดับคือพัฒนารูปแบบ การจากแนวคิดของตัวแทนของคนรุ่นใหม่ที่ได้รับการสืบทอดมาจากครูบาอาจารย์ผู้มีความเชี่ยวชาญในเรื่องของยันต์ล้านนา ซึ่งบุคคลรุ่นใหม่ของชาวล้านนาที่มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ยันต์ล้านนาในรูปแบบที่สวยงามและทันสมัย สมบูรณ์ แต่ยังคงเข้มขลัง และรูปแบบของผลิตภัณฑ์ยันต์ล้านนาที่ผู้สนใจได้รับและครอบครองไม่ว่าจะเป็นรูปแบบของการสักยันต์บนผิวหนังของตนเอง ยังรวมไปถึงการพกพาวัตถุมงคลที่มียันต์เป็นองค์ประกอบอีกด้วย การพัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญายันต์ล้านนา ยันต์ล้านนาที่ทำจากผ้า นำไปสู่การประยุกต์ด้วยการสร้างยันต์ขึ้นมาใหม่โดย คຸ້ມນະນຳທອງ มีการปรับแต่งในเรื่องของเนื้อผ้าและความสดใสของสีแต่ยังคงอนุรักษ์ความเป็นต้นฉบับของยันต์พระสิงห์หลวงไว้คงอยู่ ยันต์ล้านนามาทำเป็นเสื้อด้วยการนำยันต์ล้านนามาเป็นองค์ประกอบของเสื้อ สวมใส่เสื้อก็สามารถ

เพิ่มความมั่นใจ ปลอดภัยเพราะอนุภาพของยันต์ล้านนา จากผ้ายันต์ล้านนาพระราชทานเป็น จี๊พระราชทาน กลับดวง ด้วยแนวคิดของการพัฒนาของคนรุ่นใหม่ที่เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ตรงในเรื่องของการใช้ยันต์ล้านนา ยกกระดับปรับเปลี่ยนเป็นเครื่องประดับที่สวยงาม รวมถึงการพัฒนาลายยันต์โบราณบนแผ่นผ้าเป็นลายที่ลงบนผิวหนังที่มีรูปแบบสวยงามน่าสนใจ เพราะการสักยันต์บนผิวหนังมีแล้วต้องมีติดตัวตลอดชีวิต รูปแบบของการพัฒนาลวดลายของยันต์ล้านนาจำเป็นต้องคำนึงถึงความเหมาะสม สมเหตุสมผลจะประยุกต์เกิดไปจนเกิดความเสียหายมิได้และการพัฒนารูปแบบจำเป็นต้องรักษาข้อจำกัด รูปแบบของความความเป็นยันต์ล้านนาให้อีกด้วยนอกจากนี้ การพัฒนาต้องเกิดจากการร่วมมือร่วมใจกันในทุกฝ่ายและทุกองค์กรที่เกี่ยวข้องกับความเป็นล้านนาด้วยการสร้างความเข้าใจ เนื้อหาสาระและการถ่ายทอด นำเสนอรูปแบบที่ทันสมัย มีการจัดอบรมการเรียนการสอนในระดับพื้นฐาน การเตรียมตัวในเรื่องของการเรียนภาษาล้านนา พูด อ่าน เขียน เรียนรู้และเข้าใจ คำศัพท์ของล้านนารวมถึงการถ่ายทอดภูมิปัญญาด้านยันต์ล้านนา ให้กับผู้สนใจด้วยการใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น การให้ความรู้ในเรื่องยันต์ล้านนาผ่าน สื่อออนไลน์ เป็นต้น

ภาพที่

๔.๔๑ การ

ยกระดับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปะสร้างสรรค์จากภูมิปัญญายันต์ล้านนา

๔.๔ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

การสรรค์สร้างงานศิลปะในรูปแบบของยันต์ล้านนาที่ระลึกถึงคุณของพระพุทธ คุณของพระธรรมและคุณของพระสงฆ์ ด้วยการนำธรรมชาติที่ถือว่าเป็นวัตถุมงคล เช่น ใบไม้หรือใบโพธิ์ที่เป็นตัวแทนของพุทธศาสนา นำมาสู่การประยุกต์ให้เป็นวัตถุมงคลเพื่อให้เกิดเป็นความสงบร่มเย็นด้วยการสอดแทรกคำสอนทางพระพุทธศาสนา หัวใจของมนต์คาถา อี สะ วา สุ การสร้างสรรค์รูปภาพ โดยยันต์ล้านนาสามารถแบ่งได้เป็น ๒ ลักษณะคือ ๑. ยันต์ล้านนาใน โลกุตตรธรรม เช่น การใช้รูปของพระอรหันต์ เช่น พระสีวลี พระสังกัจจาย อันเป็นตัวแทนของคุณความดี โชคลาภ และความประสบผลสำเร็จ นำมาใช้ในรูปของการสร้างสรรค์งานศิลปะที่ทรงคุณค่า เป็นที่ยอมรับว่า ตัวแทนของพระอรหันต์เหล่านี้มีคุณสมบัติ ที่เหมาะสมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวเป็นต้นแบบของการสร้าง ยันต์ล้านนา ที่ทรงคุณค่า และมีพลังอย่างเข้มขลัง และ ๒. ยันต์ล้านนา ในโลกียธรรม เช่นการใช้ยันต์ทางโลกและการนำไปใช้การตนเองและสังคม การสร้างเสริมวาสนาบารมี ความรักและความเมตตาให้บุคคลอื่น เกิดความรักใคร่ชอบพอ ชื่นชม ดึงดูด ให้บุคคลอื่น มารัก มาชอบมีความพึงพอใจ ด้วยการใส่ ตัวแทนที่เป็นสัตว์ เช่น จิ้งจก สอง หาง ที่เป็นสัญลักษณ์ของความรัก และความพึงพอใจ ทางสังคม หรือวัตถุที่เป็นคู่แฝดนำมาผูกกันด้วยการใช้ยันต์พร้อมสะกดด้วยคาถาอาคมเป็นต้น

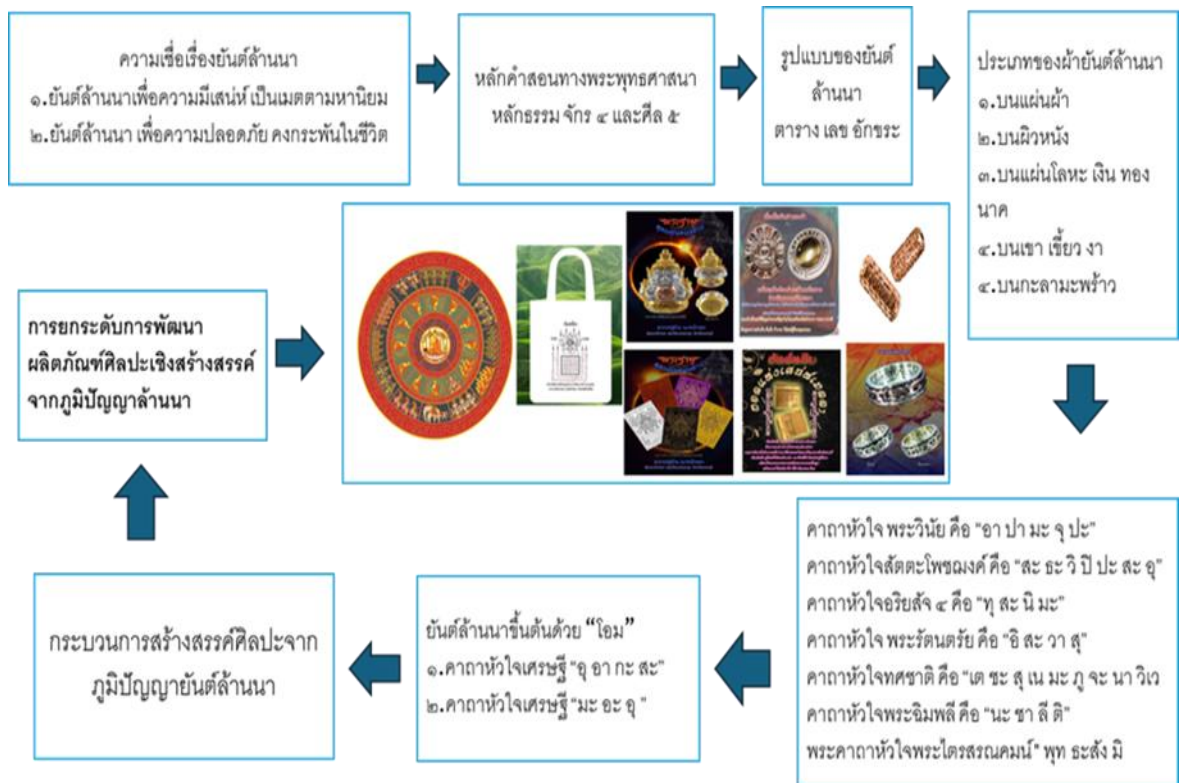
องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

๑. จากการศึกษาประวัติศาสตร์ และความเป็นมาของยันต์ล้านนา แสดงให้เห็น ถึงการสร้าง องค์ความรู้ ที่มีเอกลักษณ์ มีลักษณะ เฉพาะทาง โดยยันต์ล้านนา มีเอกสาร และรูปแบบ ที่อ้างอิงหลักคำสอน ทางพระพุทธศาสนาที่น่าหัวใจ ของพระคาถาแต่ละบท มาลงอักขระเป็นเลขยันต์ เพื่อให้ยันต์ล้านนามีความศักดิ์สิทธิ์ เข้มขลัง ตามความเชื่อของชาวล้านนาที่มีต่อยันต์ล้านนาเป็นการสืบทอดและอนุรักษ์ในทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นการสร้างกรอบความคิดในเรื่องของยันต์ล้านนาที่มีความชัดเจนในเรื่องของการใช้ อักขระและตัวอักษร รวมถึงการนำภูมิปัญญาทางด้านความเชื่อที่มีต่อยันต์ล้านนามาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม ยันต์ล้านนาถูกสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ เริ่มจากการเรียนรู้ในด้านของภาษาบาลี เรียนภาษาตัวเมือง การพูด อ่าน ออกเสียง จิตนาการ รวมถึงการสั่งสมความเชื่อจากความเชื่อของชาวล้านนา ที่สอนว่ายันต์ล้านนาจะช่วยให้การดำรงชีวิตของเรามีความปลอดภัย จากความเชื่อที่คนโบราณมีความเชื่อว่ายันต์เป็นของขลัง เป็นของศักดิ์สิทธิ์ เป็นของที่บุคคล นั้นๆ มีไว้ครอบครอง แล้วจะเกิดพลังความเข้มข้ง มีจิตใจ สภาพร่างกายที่เข้มแข็ง สามารถเผชิญชีวิต ได้ โดยปราศจากอันตรายใดๆ โดยเฉพาะยันต์ที่ลงเลขอักขระล้านนา ที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวไม่เหมือนใคร นอกจาก การสรรค์สร้างงานศิลปะที่เกิดจากยันต์ล้านนา สู่การ

ประยุกต์จนเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณค่ามีลักษณะและกระบวนการวิธีการ สร้างสรรค์ รูปแบบที่มีลักษณะโมเดลทันสมัยไปแล้ว สวยงามแปลกตามีความเป็นเอกลักษณ์แต่ยังคงรักษา วัฒนธรรมรูปแบบ ให้สามารถเข้าถึงความเป็นล้านนา ได้ด้วยงานสร้างสรรค์ศิลปะและการประยุกต์ ยันต์ล้านนาสู่เครื่องประดับที่มีขนาดเล็กและมีความสวยงาม

๒. การพัฒนากระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะจากภูมิปัญญายันต์ล้านนา จากความเชื่อเรื่องของธรรมชาติในรูปแบบที่ตั้งเดิม ไม่เน้นความงดงาม แต่เน้นธรรมชาติ และความเป็นจริงที่คงเอกลักษณ์เดิม ในรูปแบบที่เกิดจากความเชื่อการจินตนาการ ความศรัทธาที่เน้นความเข้มขลังมากกว่าความสวยงาม แต่เน้นในเรื่องของคาถา การลงอักขรเลขยันต์ ที่สมบูรณ์แบบมากกว่าแต่ในปัจจุบัน มีการพัฒนาในเรื่องของรูปแบบ ความคิด และนวัตกรรม นำเทคโนโลยี มาใช้รวมถึงการออกแบบจากนักออกแบบที่เน้นในเรื่องของการดีไซน์ รูปร่าง ลักษณะของวัตถุ ให้มีความทันสมัย นำใช้ตามยุคตามสมัยของนักออกแบบที่มีความเชี่ยวชาญ ในงานสร้างสรรค์ ศิลปะเชิงใหม่ ทำให้ รูปแบบของยันต์ล้านนาเกิดการพัฒนา เปลี่ยนแปลงด้วยกระบวนการ สร้างสรรค์งานศิลปะแนวคิด แต่ยังคงใช้ภูมิปัญญาล้านนามาเป็นองค์ประกอบในการจัดสร้างวัตถุแต่ยังคงข้อจำกัดและข้อปฏิบัติ ที่ยังคงยึดถือมาว่าคุณสมบัติของยันต์ล้านนาจะต้องเป็นไปตามภูมิปัญญาที่ได้สืบทอดมา ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ นอกจากการสร้างสรรค์สร้างรูปภาพในแนวใหม่ ที่สามารถปรับปรุง ภาพนั้นๆ เช่น ภาพนก ภาพหงส์ หรือภาพมังกร ให้มีความสวยงามอ่อนช้อย แต่การกำกับเลขของยันต์ ล้านนาและอักขรล้านนา ยังคงใช้กำกับรูปภาพนั้นเหมือนเดิม จะถือว่าภาพนั้นมีความเข้มขลัง ตามความเชื่อและทัศนคติของความเป็นล้านนา

๓. การยกระดับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญายันต์ล้านนาด้วยการสืบสานภูมิปัญญาคือการร่วมมือร่วมใจกันในทุกฝ่ายและทุกองค์กรที่เกี่ยวข้องกับความเป็นล้านนา ด้วยการสร้างความเข้าใจ เนื้อหาสาระและการถ่ายทอดนำเสนอรูปแบบที่ทันสมัยให้กับคนรุ่นใหม่ เช่น การใช้ฟอนต์ล้านนาในรูปแบบใหม่แต่ยังคงอ่านได้คำที่เหมือนเดิม รวมถึงมีการจัดอบรมการเรียนการสอนในระดับพื้นฐาน เช่น การเตรียมตัวในเรื่องของการเรียนภาษาล้านนา พูด อ่าน เขียน เรียนรู้ และเข้าใจคำศัพท์ของล้านนารวมถึงการถ่ายทอดภูมิปัญญาด้านยันต์ล้านนา ให้กับผู้สนใจด้วยการใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น การให้ความรู้ในเรื่องยันต์ล้านนาผ่าน สื่อออนไลน์ ประเพณีทูป ไลน์ เฟซบุ๊กและติ๊กต็อก เป็นต้น

ภาพที่ ๔.๔๒ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ยันต์ล้านนา:ประวัติศาสตร์ คุณค่าและกระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะในล้านนา งานวิจัยที่มุ่งเน้นในเรื่องของการศึกษาเป้าหมายและหลักของความสำเร็จ ของประวัติความเป็นมา ความเป็นล้านนาที่ยังคงอนุรักษ์และสืบทอด ศาสตร์และศิลปะการลงเส้นลวดลาย ที่ถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของยันต์ ด้วยอักขระ เมืองล้านนาที่สร้างสรรค์จากภูมิปัญญา และยกระดับออกมาเป็นผลิตภัณฑ์ที่ทรงคุณค่า มีความหมาย มีคุณภาพและมีรูปแบบที่สร้างสรรค์ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ประกอบไปด้วย ๑) ศึกษาประวัติ ความเป็นมาและคุณค่าของยันต์ล้านนา ๒) เพื่อพัฒนากระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะจากภูมิปัญญายันต์ในล้านนา และ๓) ยกย่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปะสร้างสรรค์จากภูมิปัญญายันต์ล้านนาโดยงานวิจัยชิ้นที่เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิจัยตามลำดับหัวข้อต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ ผลการศึกษาประวัติ ความเป็นมาและคุณค่าของยันต์ล้านนา พบว่า ยันต์ล้านนาในสมัยโบราณยังไม่มีหลักฐานชัดเจน ลักษณะของยันต์ล้านนา มีดังนี้ มีรอยเส้นที่ขีดขวางไปมา เพื่อใช้ในการลงคาถา โดยเส้นยันต์ และความเชื่อเรื่องยันต์และอักขระ องค์ประกอบ ๔ ส่วน คือ ๑.คาถาที่ลงในยันต์ ๒.วิธีการลงยันต์ ๓.จิตใจของผู้ลงยันต์ และ๔.ความศรัทธาของผู้ถือยันต์ คำลงยันต์ คือ คาถามงคลสูตรว่าด้วยมงคลชีวิต ๓๘ ประการที่ใช้สวดเสริมความเป็นสิริมงคลให้กับชีวิต การเขียนคาถา ลงไปในตายันต์ ที่ชาวล้านนาหรือครูบาอาจารย์ เรียกว่า “ลงเดิน” กลับไปมาจนเต็มตายันต์ การลง เดิน ยันต์ล้านนาจะประกอบได้ด้วย คำจำนวน ๓๒ ที่ใช้สำหรับการลง ตารางยันต์ล้านนา คือ *อะเสวะนา จะ พาลานัง, การไม่คบคนพาลทั้งหลาย ปณฺทิตานัญจะ เสวะนา, การคบแต่บัณฑิตทั้งหลาย ปุชา จะ ปุชะนียนันง, การบูชาคนที่ควรบูชา เอตัมมังคะละมุตตะมัง. รูปแบบและการลงเดิน ที่ครูบาอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญเรื่องยันต์ล้านนา ที่วางรูปแบบด้วยการอ่านคำและการวางเลขจากครูบาอาจารย์ผู้สร้างตารางยันต์ขึ้นมา จากภูมิปัญญาล้านนาที่มีการออกแบบด้วยอักขระล้านนาที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวก่อให้เกิดความเชื่อและศรัทธาต่อผู้ที่ได้ครอบครอง ตามความเชื่อของมนุษย์ ประกอบไปด้วย ความเชื่อในธรรมชาติ และ ความเชื่อในคติถือผีสาม เทวดา มีผลบันดาลให้เกิดความสุข และความทุกข์แก่มนุษย์ รวมถึงการนำหลักทางพระพุทธศาสนามาใช้พิธีกรรมในพุทธศาสนาเพื่อความศักดิ์สิทธิ์ เข้มแข็ง การใช้ยันต์ล้านนาในยุคปัจจุบัน สะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของบุคคลในยุคปัจจุบัน การนำเอาหัวใจ อี ตี ปี โส ทั้ง ๘ ด้านหรือการนำทิศทั้ง ๘ มาใช้เพื่อให้เกิดเป็นมงคล รวมถึง ชาวล้านนาเชื่อว่ายันต์นี้จะช่วยแก้ คุณผี ป้องกันคนร้าย ปีศาจร้าย สัตว์มีพิษ จากความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติ เชื่อทางไสยศาสตร์ และโหราศาสตร์ และความเชื่อในคำสอนของพุทธศาสนา คำ

สอนต่าง ๆ ของพระพุทธเจ้า มีองค์ประกอบ ศิล, สมภา และ ปัญญา การใช้ธรรมนำชีวิตไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง เป็นเครื่องช่วยให้สามารถสร้างความคิดอื่นๆ ทุกอย่าง และช่วยให้ประสบความสำเร็จก้าวหน้าในชีวิต เป็นคนดี ประพฤติตามพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าศึกษาปฏิบัติธรรมประกอบอาชีพได้อย่างสุจริต คบหาสมาคมกับคนดี ทำดี พุทธิ คิตติและชักนำผู้อื่นให้ทำพุดคิตดีด้วย อยู่ในศีล ศรัทธา ซื่อตรง เคยได้สร้างคุณงามความดี ด้วยการให้ทาน รักษาศีล เจริญภาวนา

จากความเชื่อของชาวล้านนาที่มีต่อยันต์ล้านนาเป็นการสืบทอดและอนุรักษ์ในทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นการสร้างกรอบความคิดในเรื่องของยันต์ล้านนาที่มีความชัดเจนในเรื่องของการใช้ อักษรและตัวอักษร รวมถึงการนำภูมิปัญญาทางด้านความเชื่อที่มีต่อยันต์ล้านนามาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม ยันต์ล้านนาถูกสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ เริ่มจากการเรียนรู้ในด้านของภาษาบาลี เรียนภาษาตัวเมือง การพูด อ่าน ออกเสียง จิตนาการ รวมถึงการสั่งสมความเชื่อจากความเชื่อของชาวล้านนา ที่สอนว่ายันต์ล้านนาจะช่วยให้การดำรงชีวิตของเรามีความปลอดภัย ยันต์เป็นของขลัง เป็นของศักดิ์สิทธิ์ เป็นของที่บุคคล นั้นๆ มีไว้ครอบครอง แล้วจะเกิดพลังความเข้มแข็ง มีจิตใจ สภาพร่างกายที่เข้มแข็ง นอกจากนี้การสรรค์สร้างงานศิลปะที่เกิดจากยันต์ล้านนา สู่อการประยุกต์จนเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณค่ามีลักษณะและกระบวนการวิธีการ สร้างสรรค์ รูปแบบที่มีลักษณะโมเดลทันสมัยใส่แล้ว สวยงามแปลกตามีความเป็นเอกลักษณ์แต่ยังคงรักษา วัฒนธรรมรูปแบบ ให้สามารถเข้าถึงความเป็นล้านนา ได้ด้วยงานสร้างสรรค์ศิลปะและการประยุกต์ ยันต์ล้านนาสู่เครื่องประดับที่มีขนาดเล็กและมีความสวยงาม

๕.๑.๒ ผลการศึกษาพัฒนากระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะจากภูมิปัญญายันต์ล้านนา

กระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะจากภูมิปัญญาล้านนา คือองค์ความรู้ด้านศิลปะพื้นบ้านล้านนา มีการเรียนรู้และการอนุรักษ์ศิลปะที่เกี่ยวข้องกับชาวล้านนาตามความเชื่อและความศรัทธา มีรูปแบบของผลงานที่มีเอกลักษณ์และสร้างสรรค์ เกี่ยวกับการใช้ชีวิต มีเครื่องสักการะในพื้นที่ล้านนา โดยเริ่มจากการพัฒนาและสร้างผลงานศิลปะจาก “บุคคล” สู “วัด” “ชุมชน” และ “พื้นที่สาธารณะ” มีรูปแบบที่ส่งผลต่อการพัฒนา ทางด้านกิจกรรมส่งเสริมศิลปะในทุกรูปแบบทั้งศิลปะแบบดั้งเดิม ศิลปะร่วมสมัยเพื่อสังคม และความเชื่อความศรัทธาที่เกิดขึ้นจากรุ่นสู่รุ่น รวมถึงการพัฒนาศิลปะและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับยันต์ด้วยการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ การอนุรักษ์และถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นล้านนา ด้วยการพัฒนาศักยภาพและภูมิปัญญาของท้องถิ่นที่

เกิดจากบุคคล ด้านความเชื่อ พิธีกรรมล้านนา ประเพณีรวมถึง คำสอน ต่าง ๆ ของคนที่เกี่ยวกับยันต์ ล้านนา การพัฒนารูปแบบของยันต์ล้านนาให้เป็นในรูปแบบของเครื่องรางของขลัง จากภูมิปัญญา ล้านนา การสร้างเครื่องรางที่มียันต์ล้านนาเป็นองค์ประกอบ โดยการเรียกชื่อของยันต์เพื่อการใช้ ประโยชน์ของใช้ จากภูมิปัญญาของล้านนาในเรื่องของการใช้ยันต์ล้านนาเพื่อวัตถุประสงค์ของการใช้ และการพัฒนาศิลปะและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ควรเริ่มเรียนรู้จากการศึกษาหาความรู้ในเรื่องของ ภาษาธรรม การเริ่มต้นเขียนอักษรธรรมและการเรียนรู้ถึงความก้าวหน้า ความต้องการของบุคคลหรือ คนยุคใหญ่ที่ชื่นชอบในยันต์ล้านนาแต่ไม่ชอบพกพาวัตถุที่มีขนาดใหญ่ แต่ใช้วัตถุที่ง่ายต่อการเก็บ รักษา เช่น การสืบสานถ่ายทอดความรู้จากรุ่นสู่รุ่น การส่งเสริมอนุรักษ์ประเพณีและพิธีกรรม ด้วยการ อนุรักษ์สืบทอดประเพณี วัฒนธรรม และพิธีกรรมต่างๆ ของชาวล้านนา มีวิธีการถ่ายทอดวิชาความรู้ ประเพณี วัฒนธรรม และศาสตร์พิธีกรรมล้านนา ให้คนรุ่นหลังและชาวต่างชาติผู้สนใจ ส่งเสริมการ พัฒนาสังคม เพื่อให้เกิดความรู้นำไปปฏิบัติและเผยแพร่ให้เกิดประโยชน์ การพัฒนากระบวนการ สร้างสรรค์ศิลปะจากภูมิปัญญายันต์ล้านนาประกอบด้วย ความเชื่อเรื่องของธรรมชาติในรูปแบบที่ตั้ง เดิม ไม่เน้นความงดงาม แต่เน้นธรรมชาติ และความเป็นจริงที่คงเอกลักษณ์เดิม ในรูปแบบที่เกิดจาก ความเชื่อการจินตนาการ ความศรัทธาที่เน้นความเข้มข้น มากกว่าความสวยงาม แต่เน้นในเรื่องของ คาถา การลงอักษรเลขยันต์ ที่สมบูรณ์แบบมากกว่าแต่ในปัจจุบัน การพัฒนา เปลี่ยนแปลงด้วย กระบวนการ สร้างสรรค์ งานศิลปะแนวคิด แต่ยังคงใช้ภูมิปัญญาล้านนา มาเป็นองค์ประกอบ ในการ จัดสร้าง วัตถุแต่ยังคงข้อจำกัด และข้อปฏิบัติ ที่ยังคงยึดถือมาตามความเชื่อและทัศนคติของความเป็น ล้านนา

๕.๑.๓ ผลการศึกษายกระดับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญา ยันต์ล้านนา

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญายันต์ล้านนา จากความเชื่อและ ความศรัทธาของคนยุคสมัยเก่ามีการสืบทอดทางภูมิปัญญายันต์ล้านนาในรูปแบบเดิมจนมีการ ประยุกต์และนำมาใช้ในยุคปัจจุบัน ด้วยยุคและสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปความเจริญก้าวหน้าทาง เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทที่สำคัญของการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของยันต์ล้านนา จากเดิมรูปแบบเป็น การเขียนบน กระดาษสา แผ่นทอง บนไม้ บนผืนผ้า ที่เกิดจากการถ่ายทอดความรู้ด้านภูมิปัญญาใน เรื่องของยันต์ล้านนา นำไปสู่การการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ในรูปแบบที่มีขนาดเล็ก ย่อยขยายให้พกพาง่าย ขึ้น แต่คุณค่าของยันต์ล้านนา ยังคงมีเอกลักษณ์ที่สวยงาม และเป็นเครื่องรางที่สร้างความเชื่อ ความ

ศรัทธาเช่นเดิม รวมถึงการพัฒนาจากตัวแทนของคนรุ่นใหม่ที่ได้รับการสืบทอดมาจากครูบาอาจารย์ผู้มีความเชี่ยวชาญในเรื่องของยันต์ล้านนา โดยผู้วิจัยขอนำเสนอรูปแบบของยันต์ล้านนา ในรูปแบบต่างๆ เช่น รูปแบบของยันต์ล้านนาที่ทำจากผ้า นำไปสู่การประยุกต์เป็นสื่อในยุคปัจจุบันที่มีการพัฒนาในรูปแบบของลวดลาย รวมถึงการยกระดับของยันต์เก่าด้วยการสร้างยันต์ขึ้นมาใหม่ จากการพัฒนากระบวนการพัฒนาลิขิตภัณฑ์ศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญายันต์ล้านนา การบริหารจัดการบุคคลที่มีความคิด ความสนใจที่จะเรียนรู้ พร้อมรับการถ่ายทอดจากครูบาอาจารย์ผู้ประสาทวิชาความรู้ในเรื่องของยันต์ล้านนา สร้างกระบวนการการถ่ายทอด ภูมิปัญญาล้านนาในเรื่องของยันต์ล้านนา ในเรื่องของการเรียนรู้ในระดับขั้นพื้นฐาน การพูด อ่าน ออกเสียงล้านนา รวมถึงการเรียนรู้ในเรื่องของคำศัพท์คำเมือง นอกจากการศึกษาเรียนรู้ในเรื่องของการสร้างเครือข่ายทางด้านเทคโนโลยี การเปิดสอนและอบรมในเรื่องของยันต์ล้านนา ในการนำเสนอผ่านสื่อออนไลน์ การสร้างทัศนคติความเชื่อให้กับบุคคลรุ่นใหม่ที่สนใจในงานศิลปะของยันต์ที่ยังคงมีเอกลักษณ์เป็นทั้งงานศิลปะที่ทรงคุณค่าและควรรักษาสืบไป

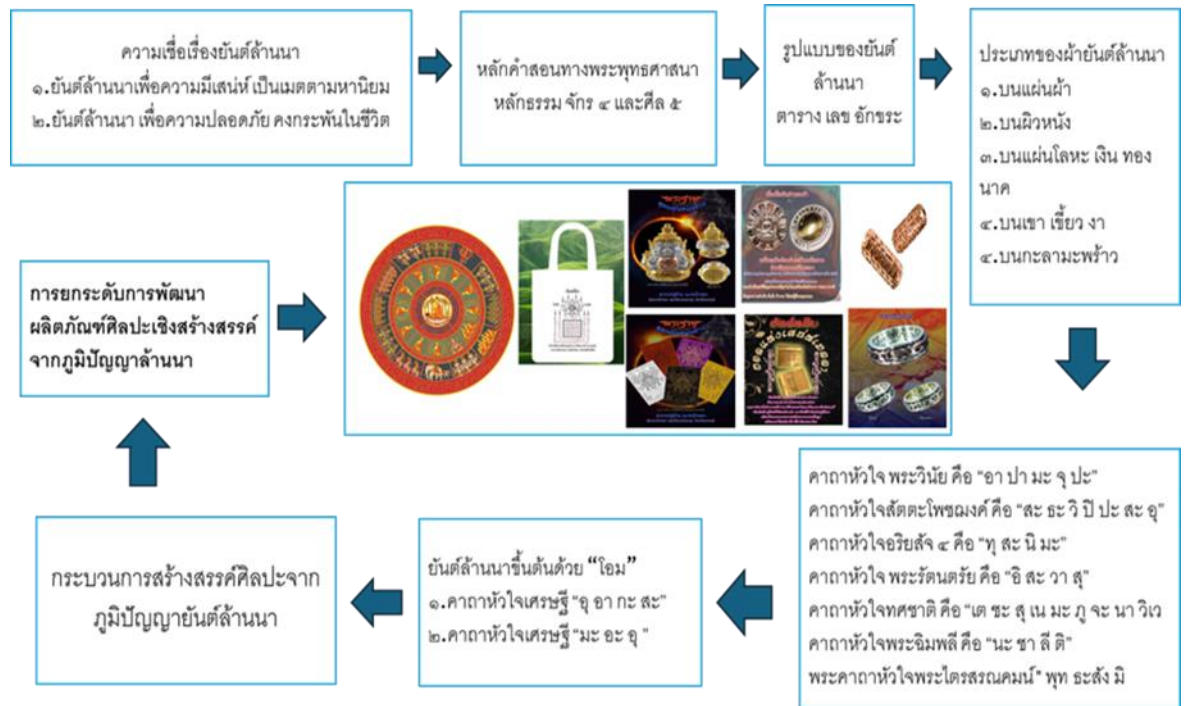
๕.๑.๔ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

การสร้างสรรค์งานศิลปะในรูปแบบของยันต์ล้านนาที่ระลึกถึงคุณของพระพุทธ คุณของพระธรรมและคุณของพระสงฆ์ ด้วยการนำธรรมชาติที่ถือว่าเป็นวัตถุมงคล นำมาสู่การประยุกต์ให้เป็นวัตถุมงคลเพื่อให้เกิดเป็นความสงบร่มเย็นด้วยการสอดแทรกคำสอนทางพระพุทธศาสนา สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ได้ดังนี้

๑. จากการศึกษาประวัติศาสตร์ และความเป็นมาของยันต์ล้านนา แสดงให้เห็น ถึงการสร้าง องค์ความรู้ ที่มีเอกลักษณ์ มีลักษณะ เฉพาะทาง โดยยันต์ล้านนา มีเอกสาร และรูปแบบ ที่อ้างอิงหลักคำสอน ทางพระพุทธศาสนาที่น่าหัวใจ ของพระคาถาแต่ละบท มาลงอักขระเป็นเลขยันต์ เพื่อให้ยันต์ล้านนามีความศักดิ์สิทธิ์ เข้มขลัง

๒. การพัฒนากระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะจากภูมิปัญญายันต์ล้านนา จากความเชื่อเรื่อง ของธรรมชาติในรูปแบบที่ตั้งเดิม ไม่เน้นความงดงาม แต่เน้นธรรมชาติ และความเป็นจริงที่คงเอกลักษณ์เดิม ในรูปแบบที่เกิดจากความเชื่อการจินตนาการ ความศรัทธาที่เน้นความเข้มขลัง มากกว่าความสวยงาม แต่เน้นในเรื่องของคาถา การลงเลขยันต์ ที่สมบูรณ์แบบมากกว่า

๓. การยกระดับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญาอันต์ล้านนาด้วยการสืบสานภูมิปัญญาคือการร่วมมือร่วมใจกันในทุกฝ่ายและทุกองค์กรที่เกี่ยวข้องกับความเป็นล้านนาด้วย เนื้อหาสาระและการถ่ายทอดนำเสนอรูปแบบที่ทันสมัยให้กับคนรุ่นใหม่ ด้วยการเรียนภาษาล้านนา พูด อ่าน เขียน เรียนรู้และเข้าใจคำศัพท์ของล้านนา

ภาพที่ ๕.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

๕.๒.๑ ประวัติ ความเป็นมาและคุณค่าของยันต์ล้านนา พบว่า ความเป็นมาของยันต์ล้านนา พบว่า ในสมัยโบราณยังไม่มีหลักฐานชัดเจน เป็นความเชื่อของชาวล้านนา ยันต์เกิดขึ้นมานาน โดยการสืบทอดรุ่นสู่รุ่นจากครูบาอาจารย์ ส่วนวัฒนธรรมการสักยันต์โบราณช่วยให้ผู้สักมีจิตใจที่เข้มแข็ง มั่นใจมากขึ้น ซึ่งในปัจจุบันมนุษย์เรา โดยมีลายสักต่างๆ บ่งบอกถึงความชื่นชอบในส่วนบุคคลที่ชอบในการเลือกและพิจารณา สอดคล้องกับ ศุภชัย คงซารักษ์^{๒๗} กล่าวว่า การสักคือการนำสี

^{๒๗} ศุภชัย คงซารักษ์ .การลงว่าน #ว่าด้วยเรื่องว่านยา... สักยันต์ สำนักรุ่นอูตตะรัง ลายสัก (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก : https://th-th.facebook.com/... สืบค้นวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๖

ที่ไม่ละลายมาฝังลงไปในตัวหนัง และจะฝังอยู่อย่างนั้นไปตลอดชีวิต จนกระทั่งตาย และเนาเปื่อย รอยสักอาจจะเป็นการบอกลักษณะนิสัยของตัวผู้สักได้ ความนิยมชมชอบจากผู้พบเห็นอีกด้วย การสัก ยันต์เป็นความชอบของบุคคล การสักยันต์เป็นศิลปะที่ชาวล้านนา ยังให้ความสำคัญขึ้นชอบ ในสมัยโบราณ สอดคล้องกับ นพนธ์ สัมมา และคณะ,^{๖๘} กล่าวว่า การสักยันต์ ในผู้ชายบางท่านได้ให้เหตุผลของการ สักยันต์เพื่อความแข็งแรงทางด้านจิตใจและความคงกระพัน สอดคล้องกับ สำนักส่งเสริม ศิลปะวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่^{๖๙} กล่าวว่าวัตถุประสงค์ของยันต์ คือ ย่นย่อหัวข้อธรรมด้วย รหัสอักษรและตัวเลขลงในที่จำกัดสำหรับไปใช้ปฏิบัติ และใช้เป็นเครื่องราง การสร้างขวัญและ กำลังใจ เสริมสร้างความเชื่อมั่น มั่นใจให้กับผู้สัก เต็มไปด้วยความศรัทธา มีจิตใจที่กล้าหาญเข้มแข็ง ชาวล้านนาจะเมินชายที่สะโพกขาวเพราะเชื่อว่าชายนั้นมีความซื่อสัตย์ไม่เป็นชายชาติทรียันต์ล้านนา เป็นของวิเศษที่จะสามารถประสิทธิคุณให้กับผู้ครอบครอง สอดคล้องกับ อินสม ไชยชมภู^{๗๐} ประสทธิ คุณของยันต์จะสัมฤทธิ์จาก คำฝอยที่ว่าไว้ ต้องมีองค์ประกอบในหลากหลายประการด้วยกัน ๔ ส่วน คือ คาถาที่ลงในยันต์ วิธีการลงยันต์ จิตใจของผู้ลงยันต์ และความศรัทธาของผู้ถือยันต์ จากภูมิปัญญา ล้านนาที่มีการออกแบบด้วยอักษรล้านนาที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวก่อให้เกิดความเชื่อและศรัทธาต่อผู้ ที่ได้ครอบครอง ยันต์ล้านนามีส่วนช่วยให้ตนและครอบครัวพบกับความสุขและความสำเร็จในชีวิตใน ทุกๆ การบูรณาการกันอย่างลงตัว ยันต์ล้านนาคงจะสืบทอด มาจากไสยศาสตร์ ความเข้มแข็งของ ยันต์ล้านนาขึ้นอยู่กับความเชื่อของผู้ใช้ และการยึดถือปฏิบัติจากการเรียนรู้ของครูบาอาจารย์ที่แฝงไว้ ในลวดลายของยันต์ ยันต์ล้านนาเริ่มต้นจากการนำบทสวดทางพระพุทธศาสนา คัมภีร์พระสูตรมา ประยุกต์ใช้ โดยนำหัวใจ คำที่เป็นสิริมงคล หรือคำที่มีเนื้อหาเป็นหัวใจของบทสวด เช่น คำว่า อิสวาสุ ถึง รวมถึงบทสวดสรรเสริญพระพุทธเจ้า พระธรรมมาเจ้า และพระสังฆเจ้าด้วย การนำเอาหัวใจ อี ตี ปิ โส ทั้ง ๘ ด้านหรือการนำทิศทั้ง ๘ มาใช้เพื่อให้เกิดเป็นมงคล สอดคล้องกับ พระพิชญ์พล สุวัฒน์

^{๖๘} นพนธ์ สัมมา และคณะ, “พิธีกรรมกับการสื่อสารทางสังคม”, รายงานผลการวิจัย, (คณะมนุษย ศาสตร์: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๔.

^{๖๙} สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ยันต์ล้านนา. [www.matichoweb.com/ column/article453352](http://www.matichoweb.com/column/article453352). ๒๕๖๔.

^{๗๐} อินสม ไชยชมภู. ตำรายันต์และคาถา ของดีเมืองเหนือ. สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ๒๕๕๒.

โป (รูปทอง), พระครูสิริปริยัตยานุศาสน์, วิโรจน์ อินทนนท์ และเทพประวิณ จันทรแรง^{๗๑} กล่าวว่า “ยันต์” คือ วัตถุประสงค์ของยันต์เพื่อคุ้มครอง ป้องกัน เมตตา เสน่ห์ วิธีการทำยันต์ในล้านนามีขั้นตอนต่างเพื่อให้เกิดประสิทธิคุณตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และบทสวดมนต์ พุทธมนต์รวมถึงมนต์ล้านนา ที่นำบทสวดหรือคาถา ใช้คำหน้าหรือหัวใจ มีใช้กำกับเป็นเลขยันต์ บทสวด มงคลสูตร รัตนสูตร กรณียเมตตา ยันต์ล้านนามีคาถาหัวใจเศรษฐี “อุ อา กะ สะ” อันเป็นคาถาที่เป็นคำบริกรรมทั่วไป รวมถึงการใช้กำกับในยันต์ล้านนา ในพระคาถากล้ามาจากล้านนา บทสวดมนต์จะขึ้นต้นด้วย คำว่า “โอม” เสมอ วิธีชีวิตของสังคัมพุทธจักร ด้วยการทำบุญของพระสงฆ์ สอดคล้องกับ พระพิฆณุพล สุวณฺณรูป (รูปทอง)^{๗๒} กล่าวว่า หลักพุทธธรรมและคุณค่าของยันต์เทียน อันเป็นส่วนหนึ่งของยันต์ล้านนา เป็นพิธีกรรมทางความเชื่อของคนล้านนาที่สืบทอดมาแต่โบราณ การนำเอาหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาหรือที่เรียกว่า “หลักพุทธธรรม” มาเขียนในรูปแบบของอักขระเลขยันต์ โดยย่อเอาแต่หัวใจสำคัญของหลักพุทธธรรมมาลงเป็นยันต์ วิธีการนี้ถือเป็นแนวคิดในการเผยแพร่หลักพุทธธรรมที่ชาญฉลาดของคนล้านนาโบราณ ที่จะนำคนให้เข้าถึงแก่นธรรม ได้แก่ ไตรสรณคัมภ์ ไตรลักษณ์ อริยสัจ ๔ ความเชื่อตามแนวทางพุทธศาสนา เป็นความเชื่ออันมีเหตุผล เชื่อกรรม กฎแห่งกรรม เชื่อว่ากรรม มีอยู่จริง ผลของกรรมมีจริง คือ เชื่อว่ากรรมที่ทำแล้วต้องมีผล และผลมีเหตุ เชื่อความที่สัตว์มีกรรมเป็นของตน ความเชื่อในคำสอนของพุทธศาสนา ทางด้านจิตใจ สอดคล้องกับ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต)^{๗๓} กล่าวว่า จักร ๔ ธรรมนำชีวิตไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง ดุจลือนำรถไปสู่ที่หมาย เรียกว่า พุทธการธรรม คือธรรมมีอุปการะมาก เป็นเครื่องช่วยให้สามารถสร้างความดีอื่นๆ ทุกอย่าง และช่วยให้ประสบความสำเร็จก้าวหน้าในชีวิต บรรลุความงอกงาม สอดคล้องกับ มณี พะยอมยงค์.^{๗๔} กล่าวว่าความเชื่อของชาวล้านนาในแต่ละท้องถิ่น มีความแตกต่างกันไปตามพื้นฐานของความรู้ที่ได้รับ

^{๗๑} พระพิฆณุพล สุวณฺณรูป (รูปทอง). การศึกษาหลักธรรมและคุณค่าที่ปรากฏในยันต์เทียนล้านนา: กรณีศึกษาเฉพาะในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุฒวิทยาลัย.๒๕๕๔

^{๗๒} พระพิฆณุพล สุวณฺณรูป (รูปทอง). เรื่องเดียวกัน

^{๗๓} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) พจนานุกรมพุทธศาสตร์ : ฉบับประมวลธรรม กรุงเทพฯ : สหธรรมิก ๒๕๕๖.

^{๗๔} มณี พะยอมยงค์. ประเพณีสิบสองเดือนล้านนาไทย (พิมพ์ครั้งที่ ๔). เชียงใหม่: ทรัพย์การพิมพ์. ๒๕๔๓.

สืบ ๆ มา จากบรรพบุรุษของตน ความเชื่อของชาวล้านนาที่มีต่อยันต์ล้านนา ด้วยการนำภูมิปัญญาทางด้านความเชื่อที่มีต่อยันต์ล้านนามาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม การสวมใส่เครื่องประดับที่มีลักษณะการใช้ยันต์ล้านนาเป็นองค์ประกอบหรือส่วนประกอบของเครื่องประดับชิ้นนั้นๆ จะทำให้ผู้สวมใส่มีความเชื่อมั่นว่าใส่แล้วจะเพิ่ม ความเข้มแข็งจะทำให้ผู้พบเห็นเกิดความรักเกิด ความเมตตากับผู้ที่มียันต์ล้านนาไว้ครอบครอง จากความเชื่อเรื่องยันต์ล้านนาและการใช้ภูมิปัญญาที่มีต่อยันต์ล้านนา ความเชื่อและความศรัทธา คือ การสร้างสิ่งที่เป็นตัวแทนของความศักดิ์สิทธิ์ในรูปแบบของวัตถุที่ถูกเรียกว่า วัตถุมงคลหรือเครื่องรางของขลัง รวมถึงการแสดงออกมาบุคคลใดมีรอยสักยันต์ บุคคลนั้นคือชายแท้ และการบูรณาการ ระหว่างความเชื่อ ความรู้ทางภูมิปัญญาทางล้านนา และหลักคำสอนทางพุทธศาสนา นำไปสู่การนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน การสร้างสรรค์เครื่องรางของขลังเกิด จากความต้องการของบุคคลว่า มีความประสงค์ว่าต้องการสักยันต์ในรูปแบบไหน สอดคล้องกับ อินสม ไชยขมภู^๕ กล่าวว่า ผู้ลงยันต์ต้องมีจิตใจที่สงบ ชื่นบาน ผ่องใส ไม่เครียดรวมถึงไม่มีอารมณ์ที่โกรธ มีจิตใจที่เข้มแข็ง กล่าวหาญ เช่นการลงยันต์เกี่ยวกับ ยันต์ข่าม (คงกระพัน) รวมถึงการลงยันต์ นะ เมตตาเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งด้วย ผู้ศรัทธา หรือผู้ได้รับยันต์จะต้องมีความเชื่อมั่นและความศรัทธา อย่างจริงใจ ไม่ใช่เพื่อการทดลองและทำตามบุคคลใด ยันต์นั้นๆจึงจะประสิทธิผลได้อย่างแน่นอน

สรุปได้ว่า ความเชื่อของชาวล้านนาที่มีต่อยันต์ล้านนาเป็นการสืบทอดและอนุรักษ์ในทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นการสร้างกรอบความคิดในเรื่องของยันต์ล้านนาที่มีความชัดเจนในเรื่องของการใช้ อักษรและตัวอักษร รวมถึงการนำภูมิปัญญาทางด้านความเชื่อที่มีต่อยันต์ล้านนามาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม สอดคล้องกับ มัลลิกา คณานุรักษ์^๖ กล่าวว่า มนุษย์เริ่มสนใจในวัฒนธรรมเช่น ความเชื่อ โขคลาง และไสยศาสตร์ นอกจากนี้ยังรวมถึงการสร้างสรรค์งานศิลปะที่เกิดจากยันต์ล้านนา สู่อารยธรรมอันเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณค่ามีลักษณะและกระบวนการวิธีการสร้างสรรค์ รูปแบบที่มีลักษณะ โมเดลทันสมัยใส่แล้ว สวยงามแปลกตามีความเป็นเอกลักษณ์แต่ยังคงรักษา วัฒนธรรมรูปแบบ ให้สามารถเข้าถึงความเป็นล้านนา ได้ด้วยงานสร้างสรรค์ศิลปะและการประยุกต์ ยันต์ล้านนาสู่เครื่องประดับที่มีขนาดเล็กและมีความสวยงาม

๕.๒.๒ การพัฒนากระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะจากภูมิปัญญายันต์ล้านนา

^๕ อินสม ไชยขมภู.ตำรายันต์และคาถา ของดีเมืองเหนือ.สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.๒๕๔๒.

^๖ มัลลิกา คณานุรักษ์. คติชนวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.๒๕๕๐

กระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะจากภูมิปัญญาล้านนา สอดคล้องกับ ภริมา วินิธาสถิตย์กุล และพระมหาจิรฉันท จิรเมธี (โลวะลุน)^{๗๗} กล่าวว่า ความเชื่อของมนุษย์ คือ ๑. ความเชื่อในธรรมชาติ และ ๒. ความเชื่อในคติถือผีสาง เทวดา มีผลบันดาลให้เกิดความสุขและความทุกข์แก่มนุษย์ การพัฒนาและสร้างผลงานศิลปะจาก “บุคคล” สู่อัน “วัด” “ชุมชน” และ “พื้นที่สาธารณะ” สอดคล้องกับ เทิดชาย ช่วยบำรุง^{๗๘} กล่าวว่า ลักษณะสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นเรื่องของการใช้ความรู้ ทักษะ ความเชื่อและพฤติกรรม ที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ เป็นองค์รวมหรือกิจกรรมทุกอย่างในวิถีชีวิต ด้วยการแก้ไขปัญหา การเรียนรู้เพื่อความอยู่รอดของบุคคล ชุมชนและสังคม มีรูปแบบที่ส่งผลต่อการพัฒนาในด้านกิจกรรมส่งเสริมศิลปะในทุกรูปแบบทั้งศิลปะแบบดั้งเดิม ศิลปะร่วมสมัยเพื่อสังคม และความเชื่อความศรัทธาที่เกิดขึ้นจากรุ่นสู่รุ่น สอดคล้องกับ ประเวศ วะสี^{๗๙} กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความจำเพาะกับท้องถิ่นเกิดจากประสบการณ์ หรือ ความชัดเจนจากชีวิตและสังคมในท้องถิ่นหนึ่ง ๆ มีความเชื่อมโยงรวมถึงการบูรณาการ ทางด้านภูมิปัญญาที่เกิดจากการนำประสบการณ์มาใช้จริง และ ภูมิปัญญาชาวบ้านมีลักษณะเป็นทั้งรูปธรรมและนามธรรม รวมถึงชาวล้านนามีความเชื่อว่าการสร้างขวัญ และกำลังใจให้ตนเองเป็นบุคคลที่เข้มแข็ง มีกำลังใจในการดำเนินชีวิต การพัฒนาศักยภาพและภูมิปัญญาของท้องถิ่นที่เกิดจากบุคคล สอดคล้องกับ กนกพร ฉิมพลี^{๘๐} กล่าวว่า ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังนี้ ภาษาและวัฒนธรรม ศาสนาและประเพณี การถ่ายทอดแนวคิด ความเชื่อ ให้การศึกษาทั้งที่มีรูปแบบและไม่มีรูปแบบ การส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ด้านการแพทย์ ในการจัดการ ป้องกัน ดูแล รักษาสุขภาพ การเรียนรู้ และถ่ายทอดเพื่อ

^{๗๗} ภริมา วินิธาสถิตย์กุลและพระมหาจิรฉันท จิรเมธี (โลวะลุน) .คติชนวิทยา: ความเชื่อกับสังคมไทย Journal of MCU Humanities Review, 1(1), 31–44. Retrieved from <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/human/article/view/138018>

^{๗๘} เทิดชาย ช่วยบำรุง.ภูมิปัญญาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นเชิงสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ : บริษัท เอ.พี. กราฟิก ดีไซน์และการพิมพ์ จำกัด.๒๕๕๔ หน้า ๔๑-๔๒.

^{๗๙} ประเวศ วะสี. การศึกษาของชาติกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในสรุปผลการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการดำเนินงานด้านวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. ๒๕๓๔.

^{๘๐} กนกพร ฉิมพลี. รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรมเครื่องจักสาน : กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชน จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคมและการจัดการสิ่งแวดล้อม คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.๒๕๕๕ หน้า ๑๒-๑๓.

บำบัดและจัดโรคร้ายไข้เจ็บต่างๆ ทั้งในส่วนบุคคลและสังคมส่วนรวม การสร้างความมั่นใจของควม
 คุ่มครองให้เกิดความสงบสุขต่อการดำเนินชีวิต ด้วยศักยภาพและภูมิปัญญาของท้องถิ่นที่เกิดขึ้น
 สอดคล้องกับ เสรี พงศ์พิศ^{๘๑} กล่าวถึง ภูมิปัญญาเป็นปรัชญาชีวิต เป็นศาสตร์และศิลป์ของการ
 ดำเนินชีวิตของชาวบ้าน เป็นฐานคิดและหลักเกณฑ์การกำหนดคุณค่าและจริยธรรมที่มีการสั่งสมสืบ
 ทอดกันมาช้านาน ชีวิตพอเพียง ไมโลภ อยู่เย็นเป็นสุข สอดคล้องกับ พระครูโสภณ พัฒนานุยุต และ
 คณะ^{๘๒} กล่าวว่าศักยภาพและภูมิปัญญาของท้องถิ่น ประกอบด้วย ศักยภาพและภูมิปัญญาของ
 ท้องถิ่นที่เกิดจากการจัดระบบความสัมพันธ์ระหว่างคนกับธรรมชาติ ทำให้เกิดระบบความเชื่อ
 พิธีกรรม ประเพณี คำสอน ต่าง ๆ การจัดระบบความสัมพันธ์ ระหว่างคนกับคน ซึ่งผลของการ
 จัดระบบความสัมพันธ์เช่นนี้ทำให้เกิดแบบแผนปฏิบัติหรือปทัสถานสำหรับการอยู่ร่วมกันของบุคคลใน
 ชุมชนท้องถิ่น คำสอน พิธีกรรมและประเพณี การอาศัย พึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติในด้านต่าง ๆ เช่น
 การใช้สมุนไพร และภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นพื้นความรู้ความสามารถของกลุ่มคนในท้องถิ่นหนึ่ง ๆ
 สร้างขึ้นจากการสั่งสมประสบการณ์และความเฉลียวฉลาดของแต่ละคนผ่านกระบวนการเลือกสรร
 เรียนรู้ ปรุงแต่ง พัฒนา และถ่ายทอดสืบต่อกันมา เพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาชีวิตของคนในท้องถิ่น
 ให้สมดุลกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสภาพแวดล้อมทางสังคม

จากภูมิปัญญาล้านนา การสร้างเครื่องรางที่มียันต์ล้านนาเป็นองค์ประกอบ โดยการ
 เรียกชื่อของยันต์เพื่อการใช้ประโยชน์ ของใช้ เช่น ของกึ่งกำ เป็นการใช้วัตถุมงคลในการป้องกันสิ่งไม่
 ดีที่จะมาทำอันตราย ของขำมงคล เป็นเครื่องรางที่ใช้เพื่อความอยู่ยงคงกระพัน รวมถึง ของปิยะเมตตา
 เป็นเครื่องรางที่ทำให้ผู้คนเห็นแล้วรักชอบพอ ให้ความเมตตา คนรักคนหลง ของคำม่วนชายหมาน
 หรือ คำเม่นชายหมาน เป็นเครื่องรางช่วยให้การค้าขายมีกำไร ซื้อง่ายขายคล่อง เครื่องรางด้านโชค
 ลาก ที่สร้างความโชคดีในเรื่องของเงินทอง ทรัพย์สิน สอดคล้องกับ สุदारักษ์ วงษ์เจริญ^{๘๓} กล่าวว่า

^{๘๑} เสรี พงศ์พิศ. ร้อยคำที่ควรรู้. กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์การพิมพ์.๒๕๕๓.

^{๘๒} พระครูโสภณพัฒนานุยุต และคณะ.การศึกษาสภาพปัญหาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ในการ
 จัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม. มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่. ๒๕๔๘.หน้า
 ๘-๙.

^{๘๓} สุदारักษ์ วงษ์เจริญ. คุณค่าตราสินค้าส่งผลกระทบต่อความภักดีในการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร
 Blackmore. การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.๒๕๕๖.

ผลิตภัณฑ์ใหม่ เป็นกิจการนำเสนอต่อตลาดแล้วทำให้ตลาดมีโอกาสเลือกเพิ่มขึ้น เป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ที่ยังไม่เคยมีผู้ผลิตมาก่อน มีการดัดแปลงปรับปรุง จากผลิตภัณฑ์ที่เคยจำหน่ายอยู่เดิม การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่มีเหตุผลและความสำคัญ เพื่อทดแทนผลิตภัณฑ์เดิม วัตถุประสงค์ของชีวิตผลิตภัณฑ์ เพื่อทดแทนผลิตภัณฑ์เก่าจะช่วยรักษาชื่อเสียงและเอกลักษณ์ให้คงไว้ ผลิตภัณฑ์ล้ำสมัยผู้ใช้อาจเชื่อมความสัมพันธ์ การใช้เกิดประโยชน์ สินค้าใหม่ที่พัฒนาแต่ยังทรงคุณค่าเช่นเดิม จากภูมิปัญญาของล้านนาในเรื่องของการใช้ยันต์ล้านนาเพื่อวัตถุประสงค์ของการใช้โดยสามารถแบ่งประเภทของยันต์ล้านนา สอดคล้องกับ กษัตริ์เดช เนื่องจางันต์^{๕๔} กล่าวว่า องค์ประกอบสำคัญของการจัดการความรู้ทางวัฒนธรรม คือ กระบวนการจัดการความรู้ ที่จะช่วยให้องค์กรเข้าใจถึงขั้นตอนที่ทำให้เกิดกระบวนการจัดการความรู้หรือพัฒนาการของความรู้ที่จะเกิดขึ้นภายใน สร้างความรู้ใหม่แสวงหาความรู้จากภายนอก โดยรักษาความรู้เก่า และกำจัดความรู้ที่ใช้ไม่ได้แล้วออกไปจัดความรู้ให้เป็นระบบเป็นการวางโครงสร้างความรู้เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเก็บความรู้ใหม่อย่างเป็นระบบในอนาคต มีการประมวลและกลั่นกรองความรู้ ได้ง่ายและสะดวกนำไปใช้แล้วบังเกิดความสำเร็จ สอดคล้องกับ เสรี พงศ์พิศ^{๕๕} ภูมิปัญญาเป็นความรู้ที่มีคุณค่า ดีและงาม ประกอบด้วย ความรู้สึก ทักษะและจิตวิญญาณ เป็นความรู้ที่เชื่อมโยงทุกอย่างทุกด้านทุกมิติเข้าด้วยกัน ภูมิปัญญา องค์ความรู้ หรือสติปัญญาเหล่านั้นสั่งสมบ่มเพาะจากความคิดริเริ่มดัดแปลงประยุกต์ความรู้ที่มีอยู่อย่างชาญฉลาด และได้ปฏิบัติจนเป็นที่ยอมรับ เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต

สรุปได้ว่าการพัฒนากระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะจากภูมิปัญญายันต์ล้านนาประกอบด้วย ความเชื่อเรื่องของธรรมชาติในรูปแบบที่ดั้งเดิม ไม่เน้นความงดงาม แต่เน้นธรรมชาติ และความเป็นจริงที่คงเอกลักษณ์เดิม ในรูปแบบที่เกิดจากความเชื่อการจินตนาการ ความศรัทธาที่เน้นความเข้มข้นมากกว่าความสวยงาม แต่เน้นในเรื่องของคาถา การลงอักขรเลขยันต์ ที่สมบูรณ์แบบมากกว่าแต่ในปัจจุบัน รูปแบบของยันต์ล้านนาเกิดการพัฒนา เปลี่ยนแปลงด้วยกระบวนการ สร้างสรรค์ งานศิลปะแนวคิด แต่ยังคงใช้ภูมิปัญญาล้านนา มาเป็นองค์ประกอบ ในการจัดสร้าง วัตถุแต่ยังคงข้อจำกัด และ

^{๕๔} กษัตริ์เดช เนื่องจางันต์.การจัดการองค์ความรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม: กรณีศึกษาการเล่นสะบ้าบ่อน อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหาร งานวัฒนธรรม . วิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ๒๕๕๗.

^{๕๕} เสรี พงศ์พิศ. ร้อยคำที่ควรรู้. กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์การพิมพ์.๒๕๕๓.

ข้อปฏิบัติ ที่ยังคงยึดถือมา ว่าคุณสมบัติของยันต์ล้านนาจะต้องเป็นไปตามภูมิปัญญาที่ได้สืบทอดมาไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ การกำกับเลขของยันต์ ล้านนาและอักษรล้านนา ยังคงใช้กำกับรูปภาพนั้นเหมือนเดิม จะถือว่าภาพนั้นมีความเข้มขลัง ตามความเชื่อและทัศนคติของความเป็นล้านนา

๕.๒.๓ การยกระดับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญายันต์ล้านนา

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญายันต์ล้านนา จากความเชื่อและความศรัทธาของคนยุคสมัยเก่ามีการสืบทอดทางภูมิปัญญายันต์ล้านนาในรูปแบบเดิมจนมีการประยุกต์และนำมาใช้ในยุคปัจจุบัน ด้วยยุคและสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทที่สำคัญของการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของยันต์ล้านนา จากเดิมรูปแบบเป็นการเขียนบน กระดาษสา แผ่นทอง บนไม้ บนผืนผ้า ที่เกิดจากการถ่ายทอด ความรู้ด้านภูมิปัญญาในเรื่องของยันต์ล้านนา นำไปสู่การการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ในรูปแบบที่มีขนาดเล็ก ย่อยขยายให้พกพาง่ายขึ้น แต่คุณค่าของยันต์ล้านนา ยังคงมีเอกลักษณ์ที่สวยงาม และเป็นเครื่องรางที่สร้างความเชื่อ ความศรัทธาเช่นเดิม จากการสืบค้นข้อมูลตำรายากจาก รวมถึงการพัฒนาจากตัวแทนของคนรุ่นใหม่ที่ได้รับการสืบทอดมาจากครูบาอาจารย์ผู้มีความเชี่ยวชาญในเรื่องของยันต์ล้านนา รูปแบบของผลิตภัณฑ์ยันต์ล้านนา ที่ผู้สนใจได้รับและครอบครอง ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบของการสักยันต์บนผิวหนังของตนเอง ยังรวมไปถึงการพกพาวัตถุมงคลที่มียันต์เป็นองค์ประกอบ รูปแบบของยันต์ล้านนาที่ทำจากผ้า นำไปสู่การประยุกต์เป็นเสื้อในยุคปัจจุบันที่มีลวดลายที่เกิดจากการพัฒนาให้สวยงาม สอดคล้องกับวิถีชีวิต ศรีป่าซาง^{๖๖} กล่าวว่า ผ้ายันต์สีหิงค์หลวง เป็นผ้ายันต์ที่มีขนาดใหญ่ เป็นผ้ายันต์ที่พบยาก ผ้ายันต์พระสิงห์ เป็นตัวแทนของพระพุทธสีหิงค์ เป็นพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองของชาวเชียงใหม่ ชาวล้านนาโบราณนิยมพกพาเพื่อความเป็นสิริมงคลของชีวิต ในด้านต่างๆ

การยกระดับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญายันต์ล้านนา คือการเริ่มจากการเรียนรู้ด้วย องค์ความรู้ด้านตัวอักษรธรรมล้านนา ด้วยการส่งเสริมเผยแพร่ อักษรฟอนต์ อักษรธรรมล้านนา การออกแบบปรับปรุงพัฒนารูปลักษณะของอักษรออกแบบปรับปรุงพัฒนารูปลักษณะของอักษร ให้ร่วมให้ร่วมยุคสมัยยุคสมัย (contemporary) มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว การพัฒนาเพื่อให้ยันต์ล้านนาคงคุณค่าความเป็นล้านนา ด้วยการบริหารจัดการบุคคลที่มี

^{๖๖} วิลักษณ์ ศรีป่าซาง.คง. เข้ม ขำม ขลัง เครื่องรางล้านนา.บ้านวรรณกรรม.๒๕๕๘

ความคิด ความสนใจที่จะเรียนรู้ พร้อมรับการถ่ายทอดจากครูบาอาจารย์ผู้ประสาทวิชาความรู้ในเรื่องของยันต์ล้านนา สร้างกระบวนการการถ่ายทอด ภูมิปัญญาล้านนาในเรื่องของยันต์ล้านนา ในเรื่องของการเรียนรู้ในระดับขั้นพื้นฐาน การพูด อ่าน ออกเสียงล้านนา รวมถึงการเรียนรู้ในเรื่องของคำศัพท์คำเมือง นอกจากการศึกษาเรียนรู้ในเรื่องของการสร้างเครือข่ายทางด้านเทคโนโลยี การเปิดสอนและอบรมในเรื่องของยันต์ล้านนา ในการนำเสนอผ่านสื่อออนไลน์ การสร้างทัศนคติความเชื่อให้กับบุคคลรุ่นใหม่ที่น่าสนใจในงานศิลปะของยันต์ที่ยังคงมีเอกลักษณ์เป็นทั้งงานศิลปะที่ทรงคุณค่าและควรรักษาสืบไป รวมถึงการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์จากยันต์ล้านนา ในรูปแบบของ กระเป๋าผ้า พระเครื่อง เครื่องรางวัตถุมงคล ตะกรุดรูปแบบต่างๆ

สรุปได้ว่าการยกระดับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญายันต์ล้านนาด้วยการสืบสานภูมิปัญญา คือ การร่วมมือร่วมใจกันในทุกฝ่ายและทุกองค์กรที่เกี่ยวข้องกับความเป็นล้านนาด้วยการสร้างความเข้าใจ เนื้อหาสาระและการถ่ายทอด นำเสนอรูปแบบที่ทันสมัย เช่น การใช้ฟอนต์ล้านนาในรูปแบบใหม่แต่ยังคงอ่านได้คำที่เหมือนเดิม รวมถึงมีการจัดอบรมการเรียนการสอนในระดับพื้นฐาน เช่น การเตรียมตัวในเรื่องของการเรียนภาษาล้านนา พูด อ่าน เขียน เรียนรู้ และเข้าใจคำศัพท์ของล้านนารวมถึงการถ่ายทอดภูมิปัญญาด้านยันต์ล้านนา ให้กับผู้สนใจด้วยการใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น การให้ความรู้ในเรื่องยันต์ล้านนาผ่าน สื่อออนไลน์ เป็นต้น

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

ยันต์ล้านนามีคุณค่าและมีรูปแบบเฉพาะตัว เป็นความเชื่อของส่วนบุคคลที่ได้รับผลลัพธ์ว่าการนำยันต์ล้านนาไปใช้ส่งผลสัมฤทธิ์ในเรื่องของการดำเนินชีวิต ในการสร้างขวัญ กำลังใจ ปลั่งใจที่ดึงมนำไปสู่ความสุข การใช้วัตถุมงคลหรือเครื่องรางของขลังประเภทยันต์ล้านนาควรใช้อย่างมีสติ และควรยึดหลักธรรมตามหลักพระพุทธศาสนาในการถือศีลทั้ง ๕ ข้อจะยิ่งทำให้ยันต์ล้านนามีคุณค่าและเสริมความเข้มแข็ง ศักดิ์สิทธิ์ยิ่งขึ้นกว่าเดิม

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

ควรมีการส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานของรัฐ ในเรื่องของการพัฒนาอย่างสูงสุด โดยใช้ยันต์ล้านนาที่มีเอกลักษณ์เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมภูมิปัญญาเพื่อการใช้ภูมิปัญญาในการพัฒนาเศรษฐกิจ ชุมชน สังคม.ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ในอนาคต รวมถึงภาครัฐ

ส่งเสริม สนับสนุนกระบวนการสืบทอด อย่างมีระบบ เพื่อรักษาภูมิปัญญาล้านนาอันดีงามในเรื่องของยันต์
ล้านนาสืบต่อไป

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๑.ควรมีการศึกษาในเรื่องของการประกอบพิธีกรรมและผลสัมฤทธิ์ จากบุคคลผู้มีการสืบ
ทอด ศรัทธาในการใช้ตามความเชื่อล้านนากับการแก้ปัญหามิติทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมในยุค
ปัจจุบัน

๒.ควรวิจัยเรื่องสังคมทุนนิยมกับการพัฒนาความเชื่อและพิธีกรรมและควรมีการวิจัยใน
เรื่องเครือข่ายการทำงานด้านพิธีกรรมและความเชื่อในสังคมล้านนากับชุมชนอื่นทั้งในและ
ต่างประเทศ

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๐๐. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

_____. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

มหามกุฏราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับสยามรัฐ ๒๕๒๕. กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๒๕.

_____. พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถา แปล ชุด ๕๑ เล่ม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ปกรณวิเสศภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณวิเสศ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์วิญญาน, ๒๕๓๕.

_____. อรรถกถาภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย, ๒๕๓๒.

_____. ฎีกาภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ :

กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. พิธีกรรมและประเพณี. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
จำกัด. ๒๕๕๒ หน้า ๕.

กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม.พิธีกรรมและประเพณี. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
จำกัด. ๒๕๕๒ หน้า ๕-๖.

กนกวรรณ ชูชาญ .การจัดการความรู้ทางทรัพยากรวัฒนธรรมโดยผู้นำชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว ชุมชนบ้านผาหมอน คอยอินทนนท์
จังหวัดเชียงใหม่ , ๒๕๕๒ หน้า ๓๖.

กมล บุญเขต และคณะ. ประเพณีบุญผะเหวด : กรณีศึกษาประเพณีบุญผะเหวด ชาวไทย-หล่ม อำเภอลำสักและอำเภอลำหม่อมเก่า
จังหวัดเพชรบูรณ์. รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ๒๕๕๑ หน้า ๓๑.

กิ่งแก้ว อรรถากร. คดิชนวิทยา. กรุงเทพมหานคร : หน่วยศึกษานโยบายการศึกษาคณะครู โรงพิมพ์คุรุสภา.๒๕๒๐.

นพรัตน์ ภูมิวิศิสาร. การจัดการส่งเสริมการตลาด. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์.๒๕๔๑

ปิ่น มุกกันต์. มงคลชีวิต ภาค ๑. กรุงเทพฯ : มูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์ ๒๕๓๕.

ปัญญา มนตรา. ยันต์ มนต์ตรา ไสยเวท ความเชื่อลึกลับแห่งล้านนา. กรุงเทพฯ: บุกเว็ร็ม.๒๕๕๑.

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒, กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์ พับลิเคชั่น จำกัด, ๒๕๔๖หน้า ๕๕๗.

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๕๒. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน. ๒๕๕๒ หน้า ๒๗๔.

พุทธทาสภิกขุ, ทาน สีล ภาวนา, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สุภาพใจ, ๒๕๓๕ หน้า ๕๖-๕๗.

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาจันทบุรีนฤนาถ, ปทานุกรมบาลี-ไทย-อังกฤษ-สันสกฤต(กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดคิ
พร, ๒๕๑๓), หน้า ๘๓๗.

พระพุทธโฆสเถระ, คัมภีร์วิสุทธิมรรค, แปลโดย สมเด็จพระพุทธอาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร), พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร :
บริษัทประจักษ์พรินท์ติ้ง จำกัด, ๒๕๔๖ หน้า ๑๐-๑๑.

พระอุทิศสเถระ, วิมุตติมรรค, แปลโดย คณาจารย์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,(กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘ หน้า ๕-๑๐.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) พจนานุกรมพุทธศาสตร์ : ฉบับประมวลธรรม กรุงเทพฯ : สหธรรมิก ๒๕๕๖.

พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬ
าลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๓๕

มัลลิกา คานาภิรักษ์. คดิชนวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.๒๕๕๐

มณี พะยอมยงค์. ประเพณีสิบสองเดือนล้านนาไทย (พิมพ์ครั้งที่ ๔). เชียงใหม่: ทรัพย์การพิมพ์.

๒๕๔๑.

ลีปิกร มาแก้ว.ประเพณีและวัฒนธรรมล้านนา. หลักสูตรทัศนศิลป์ คณะศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมศาสตร์.มหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ภาคพายัพ เชียงใหม่

วารุณี ดันดวงศ์วานิช และคณะ. หลักการตลาด. กรุงเทพฯ: เพียร์สัน เอ็ดดูเคชั่นอินโดไชน่า. ๒๕๔๖

วิทวัส รุ่งเรืองผล.หลักการตลาด Principle of Marketing. กรุงเทพฯ :

โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.๒๕๔๕

วิไลภรณ์ ศรีป่าซาง.ทง เข้ม ข้าม ขลัง เครื่องรางล้านนา. สำนักพิมพ์ ณ บ้านวรรณกรรม, ๒๕๕๓

ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ.การบริหารจัดการตลาดยุคใหม่.กรุงเทพ.บริษัทธรรมสาร. ๒๕๔๖

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. เบญจศีลและเบญจธรรม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย
,๒๔๓๘

สมเด็จพระญาณสังวร (เจริญ สุวฑฺฒโน), ความจริงที่ต้องเข้าใจ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘,
หน้า ๖๕

สมภพ ชิวรัฐพัฒน์. มงคลธรรมกับคุณภาพชีวิต (มงคล ๓๘). กรุงเทพฯ : นานาสังพิมพ์ ๒๕๔๘ หน้า ๑๕

สายันต์ ไพรชาญจิตร. การจัดการทรัพยากรทางโบราณคดีในงานพัฒนาชุมชน (พิมพ์ครั้งที่ ๓). กรุงเทพฯ: สักดิ์โสภณการพิมพ์ .

๒๕๕๐.

สุदारักษ์ วงษ์เจริญ. คุณค่าตราสินค้าส่งผลต่อความภักดีในการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. ๒๕๕๗

สุพิศวง ธรรมพันทา. พื้นฐานวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ: ดี.ดี.บุ๊คส์. ๒๕๓๒.

สร้อยศรี อ่องสกุล. ประวัติศาสตร์ล้านนา.(พิมพ์ครั้งที่ ๓). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับ

ลิชชิ่ง. ๒๕๔๔.

เสรี พงศ์พิศ. ร้อยคำที่ควรรู้. กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์การพิมพ์.๒๕๕๓.

อินสม ไชยชมภู.ตำราขันธ์และคาถา ของดีเมืองเหนือ.สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.๒๕๔๒.

อุดม รุ่งเรืองศรี. พจนานุกรมล้านนา-ไทย ฉบับแม่ฟ้าหลวง. เชียงใหม่ : โรงพิมพ์เมือง ๒๕๒๔ หน้า ๕๒๕.

อุทัย หิรัญโต (ความเชื่อ พิธีกรรม คาถาอาคม ภาษา และคติชาวบ้าน, ม.ป.ป, ออนไลน์)

อรุณี ตันศิริ. วัฒนธรรมถิ่น วัฒนธรรมไทย (พิมพ์ครั้งที่ ๑). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์วัฒนาพานิช.๒๕๔๕.

อันส์ เพนซ์, ศรีเลา เกษพรหม และศราวุธ ศรีทา. ประชุมจารึกล้านนา เล่ม ๘ : จารึกในจังหวัด

เชียงใหม่. เชียงใหม่ : โรงพิมพ์เมืองนคร.๒๕๔๗ หน้า ๑๔๓-๑๔๗. ๑

(๒) วิทยานิพนธ์/คุณวุฒิปริญญา:

กนกพร จิมพลี. รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรมเครื่องจักสาน : กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชน จังหวัด

นครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคมและการจัดการสิ่งแวดล้อม คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.๒๕๕๕ หน้า ๑๒-๑๓.

กษิดเดช เนื่องจำนงค์.การจัดการองค์ความรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม: กรณีศึกษาการเล่นสะบ้าบ่อน อำเภอพระประแดง

จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร งาน วัฒนธรรม . วิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ๒๕๕๖.

ชนัญ วงษ์วิภาค, อมรชัย คทกกิจโกศล, ลักษณ์มณีบุญเรือง และสว่าง เลิศฤทธิ์. การจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว

อย่างยั่งยืน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร. ๒๕๔๗.

เทิดชาย ช่วยบำรุง.๒๕๕๔. ภูมิปัญญาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นเชิงสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ : บริษัท เอ.พี. กราฟิก ดีไซน์และการ

พิมพ์ จำกัด. หน้า ๔๑-๔๒.

ประเทิน มหาจันทร์. ศิลปะการสักลาย. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พริ้นติ้ง เฮ้าส์. ๒๕๓๕.

เทวัญ ฉวางวงศานุกูล. สรุปรการสัมมนาวิชาการ เรื่อง เครื่องราง ของขลัง วัฒนธรรมชาวพุทธในสุวรรณภูมิ. สถาบันพิพิธภัณฑ

การเรียนรู้แห่งชาติ ศูนย์คดีชนวิทยา คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๕๓ หน้า ๖๖-๗๕.

ธนิศ เลิศชาญฤทธิ์.การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม กรุงเทพฯ : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, ๒๕๕๔.

ธวิช ปุณโณทก. ความเชื่อพื้นฐานอันสัมพันธ์กับวิถีในสังคมอีสาน ในวัฒนธรรมพื้นบ้าน: คติความเชื่อ. พิมพ์ครั้งที่ ๓.

กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๓๐ หน้า ๓๕๐.

ประเวศ วะสี. การศึกษาของชาติกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในสรุปผลการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการดำเนินงาน

ด้านวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. ๒๕๓๔.

- ปรีดา พูลสิน. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการความรู้ทางศิลปวัฒนธรรม:กรณีศึกษาชุมชนวัดโสมนัส. มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์.วารสารวิจัยและพัฒนา, ๒๕๕๕ หน้า ๖๐-๖๖
- พระพิชญพล สุวณฺณรูป (รูปทอง).การศึกษาหลักธรรมและคุณค่าที่ปรากฏในยันต์เทียนล้านนา: กรณีศึกษาเฉพาะในเขตอำเภอ
เมือง จังหวัดลำปาง. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.๒๕๕๔
- พระศุกษัย ชยสุโก .ผ้ายันต์ เฉพาะที่ข้าพเจ้าศึกษาพบในภาคเหนือ. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.๒๕๕๓.
- พระพิชญพล สุวณฺณรูป (รูปทอง). การศึกษาหลักพุทธธรรมและคุณค่าที่ปรากฏในยันต์เทียนล้านนา กรณีศึกษาเฉพาะในเขต
อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง. ใน วิทยานิพนธ์ พุทธศาสตรมหาบัณฑิต คณะพุทธศาสตร์ สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๕๔.
- วานิสา บัวเยี่ยม. ศึกษาแนวคิดขั้นต้นรูปตัวละครรามเกียรติ์. ภาควิชาประวัติศาสตร์ในประวัติศาสตร์ศิลปะ
วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะโบราณคดี สาขาประวัติศาสตร์ในประวัติศาสตร์ศิลปะ
มหาวิทยาลัยศิลปากร.๒๕๕๖.
- ศรีศักร วัลวิโกคม. การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมและการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงในรายงานสัมมนา
ทางวิชาการ เรื่อง พัฒนาการทางวัฒนธรรม: กรณีศึกษามรดกภูมิปัญญา. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการ
วัฒนธรรมแห่งชาติ.๒๕๓๕. หน้า ๓-๖.
- อนัญญา คำเขียว. การศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์ : กรณีศึกษาประเพณีพิธีกรรมบายศรีสู่ขวัญผู้ไทย
อำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม เพื่ออนุรักษ์จารีตประเพณี. ปริญญาโท ศึกษาศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาทัศนศิลป์: ศิลปะสมัยใหม่ มหาวิทยาลัยศรีนครี
นครวิโรฒ ๒๕๕๕ หน้า ๑๗.
- (๓) รายงานการวิจัย:
นพนธ์ สัมมา และคณะ, “พิธีกรรมกับการสื่อสารทางสังคม”, รายงานผลการวิจัย, (คณะมนุษยศาสตร์: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,
๒๕๕๔.
- (๔) บทความ/วารสาร:
คมเนตร เชษฐพัฒน์นิช (บรรณาธิการ). ความเชื่อพื้นบ้านล้านนา ถ่ายทอดจากประสบการณ์ของท่านผู้รู้ในท้องถิ่น. สถาบันวิจัย
สังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่ : โรงพิมพ์มีงเมือง ๒๕๔๐ หน้า ๕๘.
- จ้านง ทองประเสริฐ .รวมบทความสารคดีเชิงศาสนา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ ๒๕๔๗ หน้า ๑๑๐
- ณัฐภัทร์ สุรินทร์วงศ์. (ม.ป.ป). ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการเสริมสร้างการเรียนรู้ในรายวิชาสังคมและวัฒนธรรม : กรณีศึกษา วัด
กระทุ่มเสือปลาและบ้านผาสุกขนมไทย. วารสารปีที่ ๗ ฉบับที่ ๑ วันที่ ๑ มกราคม – มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๖.
วิทยาลัยดุสิตธานี.
- นฤพนธ์ คิ้ววิเศษ .แนวคิดมานุษยวิทยากับการศึกษาความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในสังคมไทย. Vol. 25 No. 47 (2017):
มกราคม - เมษายน 2560วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
- พิสิฐ เจริญวงศ์. ปาฐกถาศิลป์ พิระศรี ครั้งที่ ๔ วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๒ เรื่องการจัดการทรัพยากรศิลปะและวัฒนธรรม.
กรุงเทพฯ: พิมพ์ลักษณ์.๒๕๔๒.
- ภริมา วิจิธาสถิตย์กุลและพระมหาจรรย์ จิระเมธี (โลละคุณ) .คติชนวิทยา: ความเชื่อกับสังคมไทย.ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑ มกราคม-
มิถุนายน ๒๕๕๘ .วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์

ลัญจกร นิลกาญจน์ .วัฒนธรรมความเชื่อ กับการจัดการศรัทธาของชุมชน. วารสารนาคะบุตรปริทัศน์. ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๒ เดือน
กรกฎาคม ถึง ธันวาคม ๒๕๖๑.

เสน่ห์ บุญรักษ์. คติชนวิทยา. พิชญโลก : ภาควิชาภาษาไทย คณะวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครูพิบูลสงคราม
พิชญโลก. ๒๕๒๗.

(๕) เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่และเอกสารอื่นๆ:

ชนิด ชังถาวร และคณะ. กรอบความคิดการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย. รายงานการศึกษาเพื่อเสนอต่อกรมทรัพย์สินทางปัญญา
กระทรวงพาณิชย์. ๒๕๕๐

(๖) สื่ออิเล็กทรอนิกส์:

เปลื้อง ณ นคร พจนานุกรมแปลไทย-ไทย [https://www.sanook.com/dictionary/dict/dict-th-th-
pleang/](https://www.sanook.com/dictionary/dict/dict-th-th-pleang/) สืบค้นวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๖.

พระอริยานุวัตรกับการสักกลาย โดย ไพโรจน์ สโมสร ใน ศิลปวัฒนธรรม ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๓. พ.ศ. ๒๕๒๔... อ่านข่าวค้นฉบับได้
ที่ : https://www.silpa-mag.com/culture/article_#

พิทยะ ศรีวัฒนสาร.หนังสือเอกสารคำสอนวิชาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. มหาวิทยาลัยธุรกิจ
บัณฑิตศึกษาค้นเมื่อ ๒๐ มกราคม ๒๕๖๗

จาก <http://siamprotuguesestudy.blogspot.com/2010/09/9.html>

ไพโรจน์ สโมสร. พระอริยานุวัตรกับการสักกลาย. ศิลปวัฒนธรรม ปีที่ ๒ ฉบับ ๓. [http://www.silpa-
mag.com/culture/ article_2456](http://www.silpa-mag.com/culture/article_2456). ๒๕๒๔.

เมฆา วิรุพทก.ตำนานความเชื่อเรื่อง “รอยสัก” มาจากอิทธิฤทธิ์ของพระพุทธเจ้า... สืบค้นจาก: [https://www.silpa-
mag.com/culture/article_2456](https://www.silpa-mag.com/culture/article_2456) วันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๖.

ยาขมมวลสาร (ยาครอบวาดไม้สูง) บ้านก้านนผล .ยาผสมหมึกสักยันต์.สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๖๗ สืบค้นจาก

<https://www.facebook.com/people/บ้านก้านนผล-พันล้าน/100089226912011>

ศุภชัย คงขารักษ์ .การลงวาน #ว่าด้วยเรื่องว่านยา... สักยันต์ สำนกนะอุดตะรัง ลายสัก (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก :

<https://th-th.facebook.com/.../> สืบค้นวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๖

สำนักงานราชบัณฑิตยสถาน. ยันต์. <http://legacy.orst.go.th>.๒๕๕๓.

สถาบันสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. แม่หญิงล้านนา ประเพณี พิธีกรรม เกี่ยวกับแม่หญิงล้านนา.

<http://www.sri.cmu.ac.th/maeyinglanna/main7/main7.php> ๒๕๔๗.

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. การสักของคนล้านนา กับความเชื่อทางไสยศาสตร์.

[www.matichoweekly.com/ column/article249352](http://www.matichoweekly.com/column/article249352). ๒๕๖๒.

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. การสักของคนล้านนา กับความเชื่อทางไสยศาสตร์.

[www.matichoweekly.com/ column/article249352](http://www.matichoweekly.com/column/article249352). ๒๕๖๒.

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ยันต์ล้านนา. [www.matichoweekly.com/
column/article453352](http://www.matichoweekly.com/column/article453352). ๒๕๖๔.

สุกัญญา สุฉฉายา.อุตสาหกรรมความเชื่อ: การดำรงอยู่และการปรับตัวของความเชื่อในสังคมสมัยใหม่

<https://www.sac.or.th/portal/th/article/detail/384>

สุวิทย์ มาประสงค์. ความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในบริบทการเปลี่ยนแปลงกับการปรับความสัมพันธ์ของคนในสังคม. แหล่งข้อมูล

ออนไลน์ : <http://www.ysl-history.com/Synthesis/004.doc>, สืบค้นเมื่อวันที่ ๑ เมษายน

พ.ศ.๒๕๖๓

๒. ภาษาอังกฤษ

T. B. Karunaratne The Buddhist Wheel Symbol, The Wheel Publication No. 137/138,
Buddhist Publication Society, Kandy • Sri Lanka. (1969),

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

แบบสอบถาม

คำชี้แจง: แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย เรื่อง ยันต์ล้านนา:ประวัติศาสตร์ คุณค่าและกระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะในล้านนา จังหวัดเชียงใหม่ การวิจัยในครั้งนี้ มุ่งเน้นเป้าหมายและหลักของความสำเร็จ คือ ประวัติความเป็นมาของความเป็นล้านนาที่ยังคงอนุรักษ์และสืบทอด ศาสตร์และศิลปะการลงเส้นลวดลาย ที่ถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของยันต์ล้านนา ด้วยอักขระ ตัวเมืองล้านนาที่สร้างสรรค์จากภูมิปัญญา และยกระดับออกมาเป็นผลิตภัณฑ์ที่ทรงคุณค่า มีความหมาย มีคุณภาพ และมีรูปแบบที่สร้างสรรค์ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ย่อยประกอบไปด้วย ๑.ศึกษาภูมิปัญญา คุณค่าของยันต์ล้านนาจากการสักและการเขียน ๒.เพื่อการศึกษาเรียนรู้และสร้างสรรค์สร้างงานศิลปะที่เป็นผลิตภัณฑ์ยันต์ในล้านนา และ ๓.เพื่อยกระดับการพัฒนาผลิตภัณฑ์งานศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญายันต์ล้านนาในรูปแบบของวัตถุที่มีขนาดเล็กลงแต่ยังคงไว้ซึ่งคุณค่า ความเข้มแข็งความแตกต่างที่สวยงาม โดยผู้วิจัยได้ตั้งคำถามในประเด็นต่าง ๆ โดยแบ่งออกเป็น ๗ ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ ๑. ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับศึกษาประวัติ ความเป็นมาและคุณค่าของยันต์ล้านนา

ส่วนที่ ๒. ความเชื่อเรื่องยันต์ล้านนาและการใช้ภูมิปัญญาที่มีต่อยันต์

ส่วนที่ ๓. การสร้างสรรค์งานศิลปะที่เกิดจากยันต์ล้านนา สู่การประยุกต์จนเป็นงานศิลปะ จากวัสดุต่างๆ เช่น บนผ้า บนผิวหนัง และโลหะ

ส่วนที่ ๔. การบูรณาการ ระหว่างความเชื่อ ความรู้ทางภูมิปัญญาทางล้านนา และหลักคำสอนทางพุทธศาสนา นำไปสู่การนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ส่วนที่ ๕. การสร้างพลัง ความเชื่อพลังทางจิตวิญญาณที่มีต่อการใช้ยันต์ล้านนา

ส่วนที่ ๖. การพัฒนาศิลปะและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับยันต์ด้วยการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้

ส่วนที่ ๗. การอนุรักษ์และถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นล้านนา

จึงขอความร่วมมือจากท่านช่วยให้ข้อมูลสำคัญรวมถึงความคิดเห็นตามความเป็นจริง

สุบิน ปวงดอกแดง

ผู้วิจัย

ส่วนที่ ๑. ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

๑. ชื่อผู้ให้การสัมภาษณ์.....

ที่อยู่อาศัยปัจจุบัน.....

วันที่ทำการสัมภาษณ์ เดือน พ.ศ. ๒๕๖๖

สถานที่สัมภาษณ์.....ระยะเวลาในการประกอบพิธีกรรมทางล้านนา.....

๒. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับศึกษาประวัติ ความเป็นมาและคุณค่าของยันต์ล้านนา

๒.๑ ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของยันต์ล้านนามีความสำคัญต่อชาวล้านนาอย่างไร

ภาวะด้านจิตใจ

.....
.....
.....

ภาวะทางด้านสังคม

.....
.....
.....

ส่วนที่ ๒. ความเชื่อเรื่องยันต์ล้านนาและการใช้ภูมิปัญญาที่มีต่อยันต์เป็นอย่างไร

๒.๑ ความเชื่อของชาวล้านนาที่มีต่อยันต์ล้านนา

.....
.....
.....
.....

๒.๒ การนำภูมิปัญญาทางด้านความเชื่อที่มีต่อยันต์ล้านนามาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคมอย่างไร

.....
.....
.....
.....

ส่วนที่ ๓. การสรรค์สร้างงานศิลปะที่เกิดจากอันตล้าंना สู่การประยุกต์จนเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณค่ามีลักษณะและกระบวนการ
วิธีการ อย่งไรบ้าง

๓.๑ ลักษณะของผลิตภัณฑ์

๑. บนผืนผ้า

๒. บนผืนหนัง

๓. บนโลหะ

๓.๒ การประยุกต์จนเป็นผลิตภัณฑ์

๑. การออกแบบอันตล้าंनाที่เกิดจากความเชื่อสู่งานศิลปะ

๒. การใช้วัสดุและการร่างแบบ

๔

๓. การพัฒนารูปแบบงานศิลปะจาก วัสดุ ประกอบด้วย ผ้า ผิวหนัง โลหะ และวัสดุอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

๔. กระบวนการทางด้านความเชื่อ เช่น การปลุกเสกและการสวดมนต์

.....

.....

.....

.....

๕. การประยุกต์ย่นต์ล้านนาให้เป็นงานศิลปะเชิงสร้างสรรค์

.....

.....

.....

ส่วนที่ ๔.การบูรณาการ ระหว่างความเชื่อ ความรู้ทางภูมิปัญญาทางล้านนา และหลักคำสอนทางพุทธศาสนา นำไปสู่การนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ส่วนที่ ๕. การสร้างพลัง ความเชื่อพลังทางจิตวิญญาณที่มีต่อการใช้ยันต์ล้านนา เป็นอย่างไร

ส่วนที่ ๖. การพัฒนาศิลปะและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับยันต์ด้วยการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ เป็นอย่างไร

ส่วนที่ ๗. การอนุรักษ์และถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นล้านนาเป็นอย่างไร

แบบสอบถาม ชุดที่ ๒

ตัวแทนจากแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ ย่านคัลานา จังหวัดเชียงใหม่

การเรียนรู้และสร้างสรรค์สร้างงานศิลปะที่เป็นผลิตภัณฑ์ย่านคัลานา

ส่วนที่ ๑. ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

๑.๑ ชื่อผู้ให้การสัมภาษณ์.....

๑.๒ วันที่ทำการสัมภาษณ์ เดือน พ.ศ. ๒๕๖๖

๑.๓ สถานที่สัมภาษณ์.....

ส่วนที่ ๒. ความสนใจของบุคคลที่มีต่อย่านคัลานาเป็นอย่างไร

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ส่วนที่ ๒. แหล่งข้อมูลทางด้านด้านย่านคัลานา มีความพร้อมและการถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เกี่ยวข้อง รวมถึงผู้สนใจทั่วไป
อย่างไร

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

แบบสอบถาม ชุดที่ ๓

บุคคลผู้ที่มีความเลื่อมใสและศรัทธาต่อการใช้ยันต์ล้านนา ต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์งานศิลปะเชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญา
ยันต์ล้านนาในรูปแบบของวัตถุที่มีขนาดเล็กลงแต่ยังคงไว้ซึ่งคุณค่า ความเข้มแข็งความแตกต่างที่สวยงาม

ส่วนที่ ๑. ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

๑.๑ ชื่อผู้ให้การสัมภาษณ์.....

๑.๒ วันที่ทำการสัมภาษณ์ เดือน พ.ศ. ๒๕๖๖

๑.๓ สถานที่สัมภาษณ์.....

ส่วนที่ ๒. ๑. ความเชื่อเรื่องยันต์ล้านนาและการใช้ภูมิปัญญาที่มีต่อยันต์เป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ส่วนที่ ๓. การพัฒนาศิลปะและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับยันต์ด้วยการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ เป็นอย่างไร

๓.๑ การพัฒนาทางกาย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ส่วนที่ ๕ การบูรณาการ ระหว่างความเชื่อ ความรู้ทางภูมิปัญญาทางล้านนา และหลักคำสอนทางพุทธศาสนา นำไปสู่การนำไปใช้
ในชีวิตประจำวัน สามารถนำไปใช้ได้หรือไม่ อย่างไร

ส่วนที่ ๖. ข้อเสนอแนะ

ภาคผนวก ข
หนังสือขอตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการพัฒนาสังคม โทร. (ภายใน) ๒๑๒๒,๘๒๗๘,๘๒๗๘
 ที่.ธว.๘๐๘๔/๑๐๕๐ วันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๖
 เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือในการทำดัชนีพันธ

นมัสการ พระคมสัน จิตเมธโส,ผศ. อาจารย์ประจำภาควิชาเศรษฐศาสตร์
 คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ด้วย นายสุบิน ปวงคอกแดง รหัสประจำตัวนิสิต ๖๔๐๑๑๐๔๐๕๒ นิสิตปริญญาเอก หลักสูตร
 พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม รุ่นที่ ๗ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
 ราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวจัยเรื่อง ยันต์ล้านนา: ประวัติศาสตร์ คุณค่า และกระบวนการสร้างสรรค์
 ศิลปะในล้านนา เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
 พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์
 จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบเครื่องมือเพื่อใช้ในการทำดัชนีพันธ รายละเอียดปรากฏตาม
 เอกสารที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหา
 จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณ
 ในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ศรพลพัฒน์ เจริญรุ่งเรือง
 (นาง.กมลสัน จิตเมธโส,ผศ.)
 ๑๑ ส.ค. ๖๖

(รองศาสตราจารย์ ดร.โกนิจร์ ศรีทอง)
 ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
 สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

ผู้ประสานงาน : นายสุบิน ปวงคอกแดง
 โทร. ๐๔๓-๖๓๙-๖๕๙๙

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน: หลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการพัฒนาลังคม โทร. (ภายใน) ๒๒๒๒-๘๒๒๘,๘๒๒๘

ที่ อว.๘๐๐๕.๘/๓๐๕๐ วันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือในการทำคหุขฎีนิพนธ์

เรียน รศ.ดร.ภัทรพล ใจเย็น รองคณบดีคณะสังคมศาสตร์ ฝ่ายบริหาร
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ด้วย นายสุบิน ปวงคอกแดง รหัสประจำตัวนิสิต ๒๔๐๑๑๐๔๐๕๒ นิสิตปริญญาเอก หลักสูตร
พุทธศาสตรคหุขฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาลังคม รุ่นที่ ๗ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ยันต์ล้านนา: ประวัติศาสตร์ คุณค่า และกระบวนการสร้างสรรค์
ศิลปะในล้านนา เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคณะหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรคหุขฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาลังคม
พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์
จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบเครื่องมือเพื่อใช้ในการทำคหุขฎีนิพนธ์ รายละเอียดปรากฏตาม
เอกสารที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้

หลักสูตรพุทธศาสตรคหุขฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาลังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณ
ในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

อ.พ.ดร.ใจเย็น

 (รศ.ดร.ภัทรพล ใจเย็น)
 ๑๑ ส.ค. ๒๕๖๖

(รองศาสตราจารย์ ดร.โพนิต ศิริทอง)
 ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
 สาขาวิชาการพัฒนาลังคม

ผู้ประสานงาน : นายสุบิน ปวงคอกแดง
โทร. ๐๓๒-๒๒๒๘-๒๕๒๘

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน, หลักสูตรบัณฑิตศึกษา, สาขาวิชาการพัฒนาสังคม โทร. (ภายใน) ๒๑๒๒๘๒๓๗๔๙๒๓๗๔

ที่ ๘๖๘๐๐๕.๕/๑๐๕๐

วันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือในการทำคู่มือ

นมัสการ พระปลัดระพี นพคุณ, ผศ.ดร. รองคณบดีคณะสังคมศาสตร์ ฝ่ายวิชาการ
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ด้วย นายสุบิน ปวงคอกแดง รหัสประจำตัวนิสิต ๖๔๐๑๑๐๔๐๕๖ นิสิตปริญญาเอก หลักสูตร
พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม รุ่นที่ ๗ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ยันต์ล้านนา: ประวัติศาสตร์ คุณค่า และกระบวนการสร้างสรรค์
ศิลปะในล้านนา เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์
จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบเครื่องมือเพื่อใช้ในการทำคู่มือ รวบรวมเอกสารประกอบ
เอกสารที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณ
ในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมใจมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.โกนิจ คุรีทอง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

ผู้ประสานงาน : นายสุบิน ปวงคอกแดง
โทร. ๐๙๓-๖๕๑-๖๕๑๔

อ.นิตยา จงใจศิริ
พระปลัดระพี นพคุณ
(พระปลัดระพี นพคุณ, ผศ.ดร.)
รองคณบดีคณะสังคมศาสตร์ ฝ่ายวิชาการ

ที่ อว ๘๐๐๕๔/๑๐๕๗

มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๔ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอรังนกน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๑๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๕ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๕ ๘๐๑๑
www.mcu.ac.th

๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือในการทำคุชฎินิพนธ์
เรียน รศ.ดร.วิโรจน์ อินทนนท์ ภาควิชาปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงร่างคุชฎินิพนธ์ และแบบสอบถาม

ด้วย นายสุบิน ปวงคอกแดง รหัสประจำตัวนิสิต ๖๔๐๑๑๐๔๐๕๒ นิสิตปริญญาเอก หลักสูตรพุทธ
ศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาลังคม รุ่นที่ ๗ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง อันต์ล้านนา: ประวัติศาสตร์ คุณค่า และกระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะใน
ล้านนา เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดมหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาลังคม
พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน
เป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบเครื่องมือเพื่อใช้ในการทำคุชฎินิพนธ์

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาลังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหจุฬา
ลกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อ
ทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รศ.ดร.วิโรจน์อินทนนท์)

(รองศาสตราจารย์ ดร.โกณัฐ ศรีทอง)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการพัฒนาลังคม

๑๐๑๓๘๗ ๐๕๖๖

ผู้ประสานงาน : นายสุบิน ปวงคอกแดง
โทร. ๐๘๓๓-๖๓๙๓-๖๕๔๐๙

ที่ อว ๘๐๐๕.๔/ ๖ ๐๔๗

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาศึกษา
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอริ่งน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๔๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๖ ๑๕๖๓ ๕๐๖๖
www.mcu.ac.th, E-mail : gomytut@gmail.com

๒๒ กันยายน ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุญาตให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผศ.ดร. สรณ ราชวิทย์ อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการทำดุษฎีนิพนธ์ ๑ ชุด

ด้วย นายสุบิน ปวงคอกแดง รหัสประจำตัวนิสิต ๒๔๐๑๑๐๔๐๕๒ นิสิตหลักสูตรพุทธ
ศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "ย่นต์ล้านนา: ประวัติศาสตร์ คุณค่า และกระบวนการสร้างสรรค์
ศิลปะในล้านนา" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้
จึงใคร่ขออนุญาตให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือ ดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวม
ข้อมูลในการวิจัย พร้อมนำไปเผยแพร่ ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป วัน เวลา และสถานที่ใน
การสัมภาษณ์นี้ นิสิตเป็นผู้ประสานงานด้วยตนเอง หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการ
พัฒนาศึกษาคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะ
ได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียน ผศ.ดร.
อ.ราชวิทย์
๒๖ ส.ค. ๖๕

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร. โบนัส ศรีทอง)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการพัฒนาศึกษา

เบอร์ติดต่อ นิสิต
นายสุบิน ปวงคอกแดง
โทร. ๐๙๓๒-๖๓๐๙-๖๕๕๙๔

ภาคผนวก ค
หนังสือขอสัมภาษณ์

ที่ ฮว ๘๐๐๕.๔/ ๖ ๐๔๗

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาลังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๖ ๑๕๖๓ ๕๐๖๖
www.mcu.ac.th, E-mail : gommut@gmail.com

๒๒ กันยายน ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน *สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการทำดุษฎีนิพนธ์ ๑ ชุด

ด้วย นายสุบิน ปวงดอกแดง รหัสประจำตัวนิสิต ๖๔๐๑๑๐๔๐๕๒ นิสิตหลักสูตรพุทธ
ศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาลังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “**ยันต์ล้านนา: ประวัติศาสตร์ คุณค่า และกระบวนการสร้างสรรค์
ศิลปะในล้านนา**” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้
จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิต ดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวม
ข้อมูลในการวิจัย พร้อมนำไปเผยแพร่ ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป วัน เวลา และสถานที่ใน
การสัมภาษณ์นิสิตเป็นผู้ประสานงานด้วยตนเอง หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการ
พัฒนาลังคมคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะ
ได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.กนิษฐ ศรีทอง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการพัฒนาลังคม

ดร.จตุลธิชานแล้ว

นภสร

(นภสร พันธุ์ไชย)

26 มกราคม 2๖67

เบอร์ติดต่อนิสิต

นายสุบิน ปวงดอกแดง

โทร. ๐๙๓๒-๖๓๙๔-๖๕๙๙

ที่ อว ๘๐๐๕.๔/ ๖ ๐๔๗

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๔ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๓๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๖ ๑๕๖๓ ๕๐๖๖
www.mcu.ac.th, E-mail : gommut@gmail.com

๒๒ กันยายน ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน **ดร.สาครพงษ์วิเศษ วัฒนศิริ** **ศิริลักษณ์ อดิชา**
สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการทำดุษฎีนิพนธ์ ๑ ชุด

ด้วย นายสุบิน ปวงดอกแดง รหัสประจำตัวนิสิต **๖๔๐๑๑๐๔๐๕๒** นิสิตหลักสูตรพุทธ
ศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง **"ย่นต์ล้านนา: ประวัติศาสตร์ คุณค่า และกระบวนการสร้างสรรค์
ศิลปะในล้านนา"** เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้
จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือ ดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวม
ข้อมูลในการวิจัย พร้อมนำไปเผยแพร่ ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป วัน เวลา และสถานที่ใน
การสัมภาษณ์หนังสือเป็นผู้ประสานงานด้วยตนเอง หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการ
พัฒนาสังคมคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะ
ได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ดร.สาครพงษ์วิเศษ วัฒนศิริ
ศิริลักษณ์ อดิชา
(พรช.พงศ์ วัฒนศิริ)
๐๖ มกราคม ๒๕๖๖

เบอร์ติดต่อหนังสือ
นายสุบิน ปวงดอกแดง
โทร. ๐๙๓๒-๖๓๓๕-๖๕๙๙

ขอแสดงความนับถือ
โกนินท์ ศรีทอง
(รองศาสตราจารย์ ดร.โกนินท์ ศรีทอง)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

ที่ อว ๘๐๐๕.๔/ ๖ ๐๔๗

หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หมู่ ๓ ตำบลลำไทร อำเภอรับบัว จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐ โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๖ ๙๕๖๓ ๕๐๖๖ www.mcu.ac.th E-mail : gomytut@gmail.com

๒๒ กันยายน ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้ผลิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน ศรตจ.รังษณพคุณไพโรจน์ต์ ภาณุเดชวิชัยกิจ,
สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการทำดัชนีพันธ ๑ ชุด

ด้วย นายสุบิน ปวงคอกแดง รหัสประจำตัวนิสิต ๖๔๐๑๑๐๔๐๕๒ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "ขั้นต้นล้านนา: ประวัติศาสตร์ คุณค่า และกระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะในล้านนา" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดมหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้ผลิต ดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย พร้อมนำไปเผยแพร่ ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป วัน เวลา และสถานที่ในการสัมภาษณ์นี้ผลิตเป็นผู้ประสานงานด้วยตนเอง หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคมคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะจะได้รับ ความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๖
ศรตจ.รังษณพคุณไพโรจน์ต์
อ. ช่างตุง
อ. วิชาญ

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร. โบกัญญ์ ศรีทอง)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

เบอร์ติดต่อ นิสิต
นายสุบิน ปวงคอกแดง
โทร. ๐๙๓๒-๖๓๓๓-๖๕๓๓

ที่ อว ๘๐๐๕.๔/ ๖ ๐๔๗

หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาลังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอรับบัว
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๖ ๘๕๖๓ ๕๐๖๖
www.mcu.ac.th, E-mail : gomyt@gmail.com

๒๒ กันยายน ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน ศาสตราจารย์ ดร.โกนิษฐ์ ศรีทอง
สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการทำดัชนีพันธ ๑ ชุด

ด้วย นายสุบิน ปวงคอกแดง รหัสประจำตัวนิสิต ๖๔๐๑๑๐๔๐๕๒ นิสิตหลักสูตรพุทธ
ศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาลังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง " **ย่นต์ล้านนา: ประวัติศาสตร์ คุณค่า และกระบวนการสร้างสรรค์
ศิลปะในล้านนา**" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดมหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้
จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิต ดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวม
ข้อมูลในการวิจัย พร้อมนำไปเผยแพร่ ซึ่งจะเป็ประโยชน์ทางวิชาการต่อไป วัน เวลา และสถานที่ใน
การสัมภาษณ์นิสิตเป็นผู้ประสานงานด้วยตนเอง หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการ
พัฒนาลังคมคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะ
ได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.โกนิษฐ์ ศรีทอง)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการพัฒนาลังคม

15 ต.ค ๖๖

จอนวิญ

เบอร์ติดต่อนิสิต
นายสุบิน ปวงคอกแดง
โทร. ๐๙๓๒-๖๓๖๓-๖๕๕๐๙

ที่ อว ๘๐๐๕๔/ว ๐๔๗

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๖ ๕๕๖๓ ๕๐๖๖
www.mcu.ac.th, E-mail : gomytut@gmail.com

๒๒ กันยายน ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน พระครูไพฑูริย์คุณานุรักษ์,ดร. วิไลภรณ์
สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการทำดุษฎีนิพนธ์ ๑ ชุด

ด้วย นายสุบิน ปวงดอกแดง รหัสประจำตัวนิสิต ๖๔๐๑๑๐๔๐๕๒ นิสิตหลักสูตรพุทธ
ศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “**ยันต์ล้านนา: ประวัติศาสตร์ คุณค่า และกระบวนการสร้างสรรค์
ศิลปะในล้านนา**” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้
จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือ ดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวม
ข้อมูลในการวิจัย พร้อมนำไปเผยแพร่ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป วัน เวลา และสถานที่ใน
การสัมภาษณ์นิสิตเป็นผู้ประสานงานด้วยตนเอง หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการ
พัฒนาสังคมคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะ
ได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.โกนินท์ ศรีทอง)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

เบอร์ติดต่อนิสิต
นายสุบิน ปวงดอกแดง
โทร. ๐๙๓-๖๓๙-๖๕๙๙

ที่ อว ๘๐๐๕.๔/ ๖ ๐๔๗

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาลังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๓๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๖๔ ๔๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๖ ๑๕๖๓ ๕๐๖๖
www.mcu.ac.th, E-mail : gommut@gmail.com

๒๒ กันยายน ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้บัณฑิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน **ดร.สุจิตาพรธรรมโชติ วิจิตรณรงค์**
สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการทำดุษฎีนิพนธ์ ๑ ชุด

ด้วย นายสุบิน ปวงคอกแดง รหัสประจำตัวนิสิต ๖๔๐๑๑๐๔๐๕๒ นิสิตหลักสูตรพุทธ
ศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาลังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "ย่นคัด้านนา: ประวัติศาสตร์ คุณค่า และกระบวนการสร้างสรรค์
ศิลปะในล้านนา" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้
จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้บัณฑิต ดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวม
ข้อมูลในการวิจัย พร้อมนำไปเผยแพร่ ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป วัน เวลา และสถานที่ใน
การสัมภาษณ์นิสิตเป็นผู้ประสานงานด้วยตนเอง หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการ
พัฒนาลังคมคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะ
ได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร. โบกฤษฎ์ ศรีทอง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการพัฒนาลังคม

นางสาว กุลฉอม (ศรี)
วิจิตรณรงค์
(ดร.สุจิตาพรธรรมโชติ/บศ.)
๑๖/๙/๒๗

เบอร์ติดต่อนิสิต
นายสุบิน ปวงคอกแดง
โทร. ๐๙๓๓-๖๓๙๙-๖๕๙๙๙

ที่ ๒๖ ๘๐๐๕๔/ ๖ ๐๔๗

หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาศึกษา
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๔ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอรังษี
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๖ ๕๕๖๓ ๕๐๖๖
www.mcu.ac.th, E-mail : gomytur@gmail.com

๒๒ กันยายน ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุญาตเคราะหใ้ให้ผลิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผอ.มหาวิทยาลัยฯ / สำนักสวด

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยุทัศน์ ๑ ชุด

ด้วย นายสุบิน ปวงคอกแดง รหัสประจำตัวนิสิต ๖๔๐๑๑๐๔๐๕๒ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "ยันต์ล้านนา: ประวัติศาสตร์ คุณค่า และกระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะในล้านนา" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดมหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้ จึงใคร่ขออนุญาตเคราะหใ้ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้ผลิต ดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย พร้อมนำไปเผยแพร่ ซึ่งจะเป็ประโยชน์ทางวิชาการต่อไป วัน เวลา และสถานที่ในการสัมภาษณ์นิสิตเป็นผู้ประสานงานด้วยตนเอง หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาศึกษาคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

14 ต.ค 66

ตอ.ม.ร.ม.

พอ.หนาน๖๖๕๕ สำนักสวด

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร. โบกฤษ์ ศรีทอง)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการพัฒนาศึกษา

เบอร์ติดต่อนิสิต
นายสุบิน ปวงคอกแดง
โทร. ๐๘๓๖-๖๓๖๓-๖๕๕๐๔๗

ที่ ๒๓ ๘๐๐๕๔/ ๓ ๐๘๓

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา สาขาวิชาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
๓๙ หมู่ ๑ ตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง
จังหวัดนครราชสีมา ๓๐๐๐๐
โทรศัพท์ ๐ ๘๕๒๙ ๕๑๑๒-๕ (มีมือถือ) ๐๖ ๕๕๖๓ ๕๐๖๖
www.nrc.ac.th, E-mail : pmsat@nrcmail.com

๒๒ กันยายน ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เขียน **ศาสตราจารย์ ดร. อรุณทิพย์**
สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการทำคุณูปการ ๑ ชุด

ด้วย นายสุบิน ปรางคอกแดง รหัสประจำตัวนิสิต ๒๕๐๑๑๐๔๐๕๒ นิสิตหลักสูตรพุทธ
ศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "ยื่นข้อเสนอ: ประวัติศาสตร์ คุณค่า และกระบวนการสร้างสารค
ศิลปะในตำนาน" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้
จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือ ดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวม
ข้อมูลในการวิจัย หรือนำไปเผยแพร่ ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป เวล และสถานที่ใน
การสัมภาษณ์นี้ขอเป็นผู้ประสานงานด้วยตนเอง หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา
ศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะ
ได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

15 ต.ค. 66
อรุณทิพย์
(Handwritten signature)

ขอแสดงความนับถือ
(Handwritten signature)
(รองศาสตราจารย์ ดร.โกนิจู๊ ศรีทอง)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์

นายสุบิน ปรางคอกแดง
โทร. ๐๙๐-๖๖๖-๖๖๖๖

ที่ อว ๘๐๐๕๔/ว ๐๔๗

หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๔๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๖ ๑๕๖๓ ๕๐๖๖
www.mcu.ac.th, E-mail : gommut@gmail.com

๒๒ กันยายน ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน อ.อุทิศ เชาวชาติ

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการทำดัชนีพนธ์ ๑ ชุด

ด้วย นายสุบิน ปวงคอกแดง รหัสประจำตัวนิสิต ๖๔๐๑๑๐๔๐๕๒ นิสิตหลักสูตรพุทธ
ศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “**ย่นคล้านา: ประวัติศาสตร์ คุณค่า และกระบวนการสร้างสรรค์
ศิลปะในล้านา**” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้
จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือ ดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวม
ข้อมูลในการวิจัย พร้อมนำไปเผยแพร่ ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป วัน เวลา และสถานที่
การสัมภาษณ์นิสิตเป็นผู้ประสานงานด้วยตนเอง หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการ
พัฒนาสังคมคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะ
ได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ดร.วิมล อรรถนันทน์
อ.อุทิศ เชาวชาติ ๑๖/๙/๖๖
๒๕๖๖

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.โกนิจู ศรีทอง)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

เบอร์ติดต่อนิสิต

นายสุบิน ปวงคอกแดง

โทร. ๐๙๓-๖๓๔-๖๕๙๙

ที่ บว ๕๐๐๕.๔/ ๖ ๐๔๗

หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๓ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๖
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๕๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๖ ๕๕๖๓ ๕๐๖๖
www.mcu.ac.th, E-mail : gomut@gmail.com

๒๒ กันยายน ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ส.อ.ศ.ศ.ท.ไทรบุรี ศึกษาศา

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ๑ ชุด

ด้วย นายสุบิน ปวงดอกแดง รหัสประจำตัวนิสิต ๖๔๐๑๑๐๔๐๕๒ นิสิตหลักสูตรพุทธ
ศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "ยื่นคัดค้าน: ประวัติศาสตร์ คุณค่า และกระบวนการสร้างสรรค์
ศิลปะในล้านนา" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้
จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือ ดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวม
ข้อมูลในการวิจัย พร้อมนำไปเผยแพร่ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป วัน เวลา และสถานที่ใน
การสัมภาษณ์นิสิตเป็นผู้ประสานงานด้วยตนเอง หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการ
พัฒนาสังคมคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะคงจะ
ได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

15 ตุลาคม ๒566

๐๒๓ ร.ม

ท.อ.ร.ส. กษ.ท.

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.โพนินธุ์ ศรีทอง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

เบอร์ติดต่อนิสิต

นายสุบิน ปวงดอกแดง

โทร. ๐๘๓๒-๖๓๖๑-๖๕๐๙

ภาคผนวก ง
รูปลงพื้นที่สัมภาษณ์และลงพื้นที่ทำกิจกรรม

สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

สัมภาษณ์ พระครูไพบุลย์เจตยานุรักษ์,ดร.วัดโลกโมฬี จังหวัดเชียงใหม่

สัมภาษณ์ พระครูสุลีลานุรักษ์ รกขิตสีโล วัดขุนคองหลวง จังหวัดเชียงใหม่

สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

สัมภาษณ์ คุรุภาค อู่ป๋อชเนโณ วัดศรีสว่างวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่

สัมภาษณ์พระอาจารย์ ศุภชัย วัดสวนดอก จังหวัดเชียงใหม่

สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

สัมภาษณ์ พระครูสถาพรธรรมปโชติ วัดดอนชัยจังหวัดเชียงใหม่

สัมภาษณ์ พ่อหนานแดง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

สัมภาษณ์ ผอ. กศน. เทวัญ เอกจันทร์ เกษมพงษ์ เชียงใหม่

สัมภาษณ์ อาจารย์ดุสิต เชาวชาติ จังหวัดเชียงใหม่

สัมภาษณ์

เชิง

ลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

สัมภาษณ์ ดร. ปุณณารศมี วงศ์สายมาดี จังหวัดเชียงใหม่

สัมภาษณ์ อาจารย์เกริก อัครชินเนเรศ จังหวัดเชียงใหม่

สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

สัมภาษณ์พ่อหนานไกรสร กันทา จังหวัดเชียงใหม่

ลงพื้นที่ทำกิจกรรม การสนทนากลุ่ม

ภาพการสนทนากลุ่มผู้สนใจในขั้นต้นด้านมา

ลงพื้นที่ทำกิจกรรม สัมภาษณ์ตัวแทนแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

การสัมภาษณ์ตัวแทนของสำนักปู่ใหญ่จียะลังและสำนักคุ่มะหน้าทองในเรื่องของยันต์ล้านนา

ลงพื้นที่ทำกิจกรรม สัมภาษณ์ตัวแทนแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

สัมภาษณ์ตัวแทนจากสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ลงพื้นที่ทำกิจกรรม สัมภาษณ์ตัวแทนแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ : นายสุบิน ปวงดอกแดง
วัน เดือน ปีเกิด : ๒ มีนาคม ๒๕๒๒

ภูมิลำเนาที่เกิด : เชียงใหม่

ที่อยู่ : ๒๒/๕ หมู่ ๗ ตำบลหนองเพรางายอำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี
๑๑๑๕๐

การศึกษา : ปริญญาตรี คณะ สังคมศาสตร์ สาขาวิชา รัฐศาสตร์การปกครอง
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขต ล้านนา
: ปริญญาโท รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขา รัฐประศาสน
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยพิษณุโลก

องค์กรที่ดำรงตำแหน่ง : เจ้าพิธีศาสตร์ล้านนาประจำคุ้มหน้าทอง จังหวัดนนทบุรี
: ที่ปรึกษา สมาคมส่งเสริมอนุรักษ์ประเพณีและพิธีกรรมล้านนา
จังหวัดเชียงใหม่
: เขียนหนังสือไปรษณียบทสี่ห้าห้า
: ประธานมูลนิธิสุบินนิมิต

เบอร์ติดต่อ : ๐๙๓-๖๓๙๙๕๙๙

Email : Subin2570@gmail.com

ปี que เข้าศึกษา : พ.ศ. ๒๕๖๔

ปี que สำเร็จการศึกษา : พ.ศ. ๒๕๖๗